ΟΡΘΟΔΟΞΙΑ

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

Α΄.) † Πριγκηποννήσων Δωροθέου : «Ἡμεῖς καὶ ἡ Οἰκουμενικὴ Κίνησις».

Β΄.) † Φιλαδελφείας Ἰακώβου : «Ἀπὸ τὸ Ἔβανστον εἰς τὴν Ρόδον».

Γ΄.) Βασιλείου Σταυρίδου Καθηγητοῦ : «Βιβλιογραφ. ἀπηχήσεις ἐκ τοῦ Συνεδρίου τῆς Ρόδου».

Δ΄.) Ἔκθεσις τῆς Πατριαρχικῆς Ἀντιπροσωπείας καὶ ὁμιλίαι διαφόρων Ἀντιπροσώπων.

Ε΄.) † Ἔκθεσις τοῦ Αἰδεσιμολ. κ. W. Visser t'Hooft, Γεν. Γραμματέως τοῦ Π. Σ. Ε. ἐν τῷ Συνεδρίῳ τῆς Ρόδου.

Στ΄.) † Δ. Χρυσοστόμου Κωνσταντινίδου, Δρος Θ. : «Ἡ σημασία τῆς Ἀνατολικῆς καὶ Δυτικῆς Παραδόσεως ἐν τῷ Χριστιανισμῷ».

Ζ΄.) Λόγος Καθ. D. D. Edmund Schlink D. D. : «Ἡ σημασία τῆς Ἀνατολικῆς καὶ Δυτικῆς Πα-

ΕΤΟΣ ΛΕ΄. — 1960 — ΤΕΥΧΟΣ Α΄.
ΙΑΝΟΥΑΡΙΟΥ - ΦΕΒΡΟΥΑΡΙΟΥ - ΜΑΡΤΙΟΥ 1960.

ραδόσεως ἐν τῷ Χριστιανισμῷ».

Η΄.) † Γράμμα τῆς Α. Θ. Π., τοῦ Πατριάρχου κ. Ἀθηναγόρα, πρὸς τὴν Α. Μ., τὸν Πατριάρχην Ἀλεξανδρείας κ. Χριστοφόρον, σχετικῶς πρὸς τὸ Συνέδριον τῆς Ρόδου.

Θ΄.) Χρονικά.

Ι΄.) Νεκρολογίαι.

ΙΑ΄.) Βιβλιοκρισία.

ΕΚΤΑΚΤΟΝ ΤΕΥΧΟΣ

ΗΜΕΙΣ ΚΑΙ Η ΟΙΚΟΥΜΕΝΙΚΗ ΚΙΝΗΣΙΣ

ΚΑΤΙ τὸ θεῖον εἶναι νὰ συναντῶνται οἱ ἄνθρωποι καὶ οἱ λαοὶ ἐπὶ τὸ αὐτό· καὶ νὰ διαλέγωνται ἐπὶ τῶν μεγάλων ὑποθέσεων καὶ προβλημάτων των. Νὰ συναντῶντα πρὸ πάντων ἐν ὀνόματι τοῦ Χριστοῦ, μὲ θέμα τὴν Βασιλείαν Του ἐπὶ τῆς γῆς. Νὰ προσκομίζῃ ἕκαστος τὴν πληροφορίαν τῆς διακονίας του, τὸ σιτάρι του καὶ τὸ ἔλαιόν του· τὴν πίστιν, τὴν ἐλπίδα καὶ τὴν ἀγάπην του.

Μὲ τὴν συνεργασίαν πολλῶν γίνεται ὅ,τι ἔγινε, καὶ ὄχι μὲ τὴν ἀποφυγήν. Τίποτε δὲν γίνεται μόνον του· κάποιοι τὸ ἡτοίμασαν καὶ ἐμόχθησαν, καὶ τὸ ἀγκάλιασαν, πρὸ παντὸς τὸ ἐπίστευσαν· τὸ ἐπεκαλέσθησαν, τὸ ἐζήτησαν ἀπὸ τὸν Θεόν.

Ἕνας ἀγρὸς πνευματικὸς ἀπέραντος ἀνοίγεται ἐνώπιόν μας, καὶ περιμένει τοὺς καλλιεργητάς· τὴν ἀγάπην μας· τὸν μόχθον μας· Καὶ ὅσοι καὶ ἂν πᾶμε· ὀλίγοι θὰ εἴμεθα πάντοτε, διότι ὁ θερισμὸς πολύς, οἱ δὲ ἐργάται ὀλίγοι. Μᾶς καλεῖ ὁ Θεὸς νὰ ἐργασθῶμεν, καὶ ἡ ἡμέρα δι' αὐτὸ ξημερώνει· δι' ἕνα ξεκίνημά μας, μὲ ἀγάπην καὶ ἐνθουσιασμόν.

***

Ἕνα μεγάλο ξεκίνημα εἶναι τὸ Συμβούλιον Οἰκουμενικῆς Κινήσεως, τὸ ὁποῖον μαζὺ μὲ τὰς ἄλλας ἐργασίας του συγκαλεῖ κατὰ καιροὺς Συνέδρια πρὸς ἀνταλλαγὴν σκέψεων καὶ συζήτησιν ἐπὶ θεμάτων ἐνδιαφερόντων τὸν ὅλον Χρστιανισμόν. Ὁτιδήποτε καὶ ἂν συμβαίνῃ, πρέπει νὰ χαίρωμεν, διότι τῇ ἀληθείᾳ ὅπως λέγει ὁ Παῦλος· Χριστὸς καταγγέλλεται. (Φιλιπ. 1, 18).

Πόσον ἡ πνοὴ αὐτή, ὅπως καὶ κάθε μεγάλη ὑπόθεσις, εὑρίσκει τὸ Οἰκουμενικὸν Πατριαρχεῖον, εἰς τὴν πρώτην γραμμήν· εἰς τὸ ἄρο-

τρον ! Ποῖος τὸ βοηθεῖ νὰ κρατῇ τὴν μεγάλην καὶ περίοπτον ἣν ἔχει θέσιν καὶ νὰ ἀνανεώνῃ διαρκῶς τὴν Οἰκουμενικότητά του ; Ἡ Ἐκκλησία ἡ ἰδική μας δὲν ἐπαναπαύεται εἰς τὰ κεκτημένα, πιστεύει καὶ εἰς ἕνα μεγάλο μέλλον, καὶ ἐργάζεται δι' αὐτό.

Ὁ Χριστιανισμὸς πάντα θὰ φέρνῃ νεώτερα μηνύματα. Θὰ σημειώνωνται ἑκάστοτε καὶ κινήσεις οἰκουμενιστικαί. Καὶ τὸ Πατριαρχεῖόν μας θὰ συνεργάζεται, καὶ θὰ χειραγωγῇ, καὶ θὰ γνωρίζῃ καὶ θὰ γνωρίζεται. Καὶ θὰ εἶναι πάντοτε μαζὺ μ' ἐκείνους, οἱ ὁποῖοι θὰ θέλουν νὰ ὀργανωθῇ ἡ ἀλληλεγγύη καὶ ἡ συνεργασία· ἡ εἰρήνη καὶ ἡ πρόοδος, ἡ ἀγάπη ἡ πάντα νοῦν ὑπερέχουσα.

*
* *

Ἤδη κἄτι τοιοῦτον γίνεται μὲ τὸ Παγκόσμιον **Συμβούλιον** τῶν Ἐκκλησιῶν. Μαζύ του θέλομεν νὰ κτίσωμεν τὴν Ἑνότητα τῶν Ἐκκλησιῶν. Δὲν πρόκειται σήμερον διὰ τὴν Ἕνωσιν τῶν Ἐκκλησιῶν. Αἱ διαφοραὶ πάντοτε δὲν εἶναι στοιχεῖα ἀρνητικά· δὲν διασποῦν τὴν ἑνότητα, τοὐναντίον μάλιστα τὴν κτίζουν. Ἄλλο ὀφθαλμὸς καὶ ἄλλο οὖς· καὶ ὅμως τόσον διάφορα πράγματα ἀποτελοῦν τὴν θαυμασίαν ἁρμονίαν τοῦ σώματος· Τόσαι φυλαὶ καὶ τόσοι λαοὶ εἰς τὴν Εὐρώπην· καὶ ὅμως αὐτὴ ζητεῖ τὴν ἑνότητα· καὶ ἡ σωτηρία της ἔγκειται εἰς τὴν Ἑνότητα. Αἱ διαφοραὶ καὶ αἱ ποικιλίαι ἔχουν σχέσιν μὲ τὸν ἀμύθητον πλοῦτον τῆς ζωῆς καὶ τοῦ μυστηρίου, ἔχουν σχέσιν μὲ τὰ μεγάλα χαρίσματα, τὰ ὁποῖα δίδει ὁ Θεός, ποὺ κάθε ἄνθρωπον ἀκόμη ὡς μίαν ἰδιαιτέραν προσωπικότητα τὸν δημιουργεῖ· ὥστε κανένας ποτὲ νὰ μὴ ὁμοιάζῃ τὸν ἄλλον. Περίφημος Καθηγητὴς εἰσήρχετο εἰς τὴν παράδοσίν του· καὶ ἀπευθυνόμενος εἰς μαθητάς του ἔλεγε : «Μὴ νομίσετε ὅτι εἶμαι εἰς τὴν δεῖνα τάξιν· καὶ ἀπευθύνομαι εἰς αὐτήν. Ἔχω ἐνώπιόν μου ἐσένα, τὸν Νικόλαον, ποὺ ὡσὰν καὶ σένα ποτὲ δὲν ἦλθεν ἄλλος, οὔτε θὰ ἔλθῃ». Ὁ ἄνθρωπος εἶναι μοναδικός· ἀνεπανάληπτος· δημιουργικός· ἐλεύθερος, δὲν βλέπει πρὸς τὰ ὀπίσω, βλέπει πρὸς τὰ ἐμπρός· Δὲν σημαίνει ἰσοπέδωσιν ἡ ἑνότης· ἀλλὰ ἀνύψωσιν καὶ ἁρμονίαν. Καὶ ἡ ἑνότης προϋποθέτει ποικιλίαν.

*
* *

Τί θὰ λέγωμεν διὰ τὴν Ἐκκλησίαν, διὰ τὴν Ἐκκλησίαν τὴν Μίαν· καὶ διὰ τὴν Ἐκκλησίαν τὴν ἐπὶ μέρους αὐτὴν ἢ ἐκείνην· Διὰ τὸ Πνεῦμα τὸ Ἅγιον· τὸ ὁποῖον πνέει μέσα ἀπ' αὐτές, καὶ ἀνακαινίζεται ἡ νεότης των. Δὲν εἶναι δυνατὸν νὰ νοηθῇ, χωρὶς ἀνανέωσιν ἀέναον ἡ ζωή, χωρὶς ἀναγέννησιν. Πάντα καὶ νέα μηνύματα ἔχει νὰ φέρῃ ἡ Ἐκκλησία

γενικῶς, καὶ χωριστὰ εἰς αὐτὸν τὸν τόπον καὶ εἰς ἐκεῖνον, ὕστερα ἀπ' αὐτὴν τὴν θύελλαν ἢ ἐκείνην τὴν καταστροφήν.

Δὲν ἔχει σπουδαιότητα ἡ συνεργασία μας μὲ τὴν Οἰκουμενικὴν Κίνησιν ; Δὲν διαλεγόμεθα ἐκεῖ διὰ τὴν μεταξὺ τῶν ἀνθρώπων καὶ τῶν λαῶν ἀγάπην, διὰ τὴν δόξαν τοῦ Χριστοῦ· διὰ τὸν ὁποῖον οἱ Ἀπόστολοι μὲ ἐνθουσιασμὸν εἶπαν : «Καὶ ἐθεασάμεθα τὴν δόξαν Αὐτοῦ·» Μὲ παρομοίαν καὶ ἡμεῖς χαράν, δυνάμεθα νὰ εἴπωμεν, κάτι παραπάνω ἀπὸ τὸ καὶ ἐθεασάμεθα· καὶ ὡμιλήσαμεν διὰ τὴν δόξαν Αὐτοῦ. Δὲν τὴν εἴδαμεν μονάχα· τὴν ἐκηρύξαμεν. Τὴν ἑνότητα, καθὼς καὶ τὸν σπόρον τοῦ σιταριοῦ τὸν δίδει ὁ Θεός, ἡμεῖς τὸν σπέρνομεν, τὸν μοιραζόμεθα. Εἰς ἕνα Δεῖπνον μεγάλον· μυστικόν, μᾶς καλεῖ ὁ Ἰησοῦς. Θὰ μετάσχωμεν, δὲν θὰ προφασισθῶμεν προφάσεις ἐν ἁμαρτίαις. Καὶ ἡμεῖς εἴμεθα οἱ καλοῦντες. Δὲν θὰ δεχθῶμεν τοὺς προσερχομένους ; Θὰ προδώσωμεν τὰς εὐθύνας μας ; Θὰ λιποψυχήσωμεν ; Θὰ μείνωμεν εἰς τὸν δρόμον ;

Διὰ τὴν Ἐκκλησίαν, δὲν θὰ σιωπήσωμέν ποτε· δὲν θὰ αἰσθανθῶμεν κανένα φόβον, δὲν θὰ παύσωμεν νὰ πιστεύωμεν εἰς τὴν ἑνότητά της· εἰς τὴν δόξαν της· εἰς τὴν αἰωνιότητά της, καὶ νὰ ἐργαζώμεθα δι' αὐτήν· «Καὶ πύλαι ᾅδου οὐ κατισχύσουσιν αὐτῆς.»

Ἔχομεν θαυμάσιον παρελθόν, μεγαλουργήματα, καὶ μάρτυρας καὶ Ἁγίους καὶ Πατέρας καὶ Ναοὺς καὶ Λειτουργίας. Δὲν θὰ σταματήσῃ ἡ Ἐκκλησία ἕως ἐδῶ. Ἦλθεν ὁ Γρηγόριος· δὲν ἠρκέσθη ἡ Ἐκκλησία μονάχα μὲ αὐτόν. Ἦλθε καὶ ὁ Χρυσόστομος καὶ ὁ Βασίλειος καὶ ὁ Αὐγουστῖνος ἔπειτα, καὶ γραμμὴ ἄλλοι· Ὁ καθεὶς μὲ τὴν δόξαν τὴν ἰδικήν του. Ἄλλη ἡ δόξα τοῦ ἡλίου καὶ ἄλλη τῆς σελήνης καὶ ἄλλη τοῦ πολικοῦ ἀστέρος. Ποιὸς θὰ βάλῃ φράγματα, ὅρια ; Ποιὸς θὰ σταματήσῃ τὸ νερὸ ποὺ τρέχει ; Ποιὸς θὰ φράξῃ τὸν καταρράκτην ; Ποιὸς θὰ μᾶς εἴπῃ ; Ἀρκεῖ ἡ Ἄνοιξις· τὸ Θέρος δὲν χρειάζεται. Ἀρκοῦμε μονάχα ἡμεῖς, οἱ ἄλλοι δὲν χρειάζονται. Εἴμεθα καὶ δὲν χρειαζόμεθα τίποτε ἄλλο. Δὲν ἔχομεν ἀνάγκην ἀπὸ κανένα. Οὔτε πρέπει νὰ δώσωμεν εἰς τοὺς ἄλλους ἀπὸ τὰ ἰδικά μας· Ἂν κατ' αὐτὸν τὸν τρόπον σκεφθῶμεν, εἴμεθα πολὺ ὀλίγον Χριστιανοί. Ἔπειτα· εἴμεθα οἱ πρῶτοι· θὰ πῇ ὅτι ὑπάρχουν καὶ ἄλλοι.

***

Διψῶμεν κάτι ποὺ νὰ μᾶς ἀγκαλιάσῃ ὅλους, κάτι βαθύ, κάτι πειὸ μεγάλο, κάτι αἰώνιο· καὶ αὐτὸ εἶναι τὸ Ἅγιον Πνεῦμα. Αὐτὸ μᾶς ἐδόθη, ἀρκεῖ ἡμεῖς νὰ μὴ κλείωμεν τὶς πύλες μας, ἀρκεῖ ἡμεῖς νὰ μὴ φράσσωμεν τὸν δρόμον Του. Αὐτὸ τὸ ὁποῖον ἦτο πάντοτε, καὶ εἶναι, καὶ

θὰ εἶναι· ὅπως τὸ ψέλνει θαυμάσια Γρηγόριος ὁ Θεολόγος. Τὴν ἡμέραν δὲ τῆς Πεντηκοστῆς δὲν κατῆλθε μονάχα δι' ἡμᾶς, ἀλλὰ καὶ διὰ τοὺς Πάρθους καὶ τοὺς Μήδους, καὶ ἔκαμεν ὅλα τὰ ἔθνη τὸ καθένα μὲ τὴν γλῶσσάν του νὰ ὁμιλῇ διὰ τὰ μεγαλεῖα τοῦ Θεοῦ.

Ἐφόσον τὸ Ἅγιον Πνεῦμα μᾶς καλεῖ εἰς συνεργασίαν καὶ εἰς ἑνότητα· τίποτε δὲν θὰ μᾶς ἀναχαιτίσῃ νὰ τρέξωμεν μαζὺ μὲ τοὺς ἄλλους, νὰ ἀγωνισθῶμεν μαζύ των· Κληρικοὶ καὶ Λαϊκοὶ ὁμοῦ· Ἀκατανόητη εἶναι ἡ σκέψις νὰ μετάσχωμεν μόνον μὲ τοὺς Λαϊκούς, διὰ νὰ μὴ φθαρῇ τάχα τὸ κληρικὸν ἀξίωμα ἢ γόητρον. Ὁ χρυσὸς ἔγινε διὰ νὰ κυκλοφορῇ, καὶ δὲν φοβεῖται φθοράν. Καὶ ὁ Κληρικὸς εἶναι τὸ φῶς τὸ ὁποῖον πρέπει νὰ τεθῇ ἐπὶ τῆς λυχνίας· Τὸν ἰατρὸν θὰ ἀπαγορεύσητε νὰ μεταβῇ εἰς τὸν ἀσθενῆ ;

Κατὰ ποῖον συνειρμὸν σκέψεων· κατὰ ποῖον λόγον, θὰ ἀποκλεισθοῦν οἱ Ἀρχιερεῖς ἀπὸ τὴν συμμετοχήν των εἰς τὰ Συνέδρια τῆς Οἰκουμενικῆς Κινήσεως ; Αὐτοὶ δὲν εἶναι οἱ περισσότερον συντηρητικοὶ καὶ ἐκκλησιαστικοί ; Δὲν εἶναι αὐτοὶ ποὺ ἔχουν τὴν μεγαλυτέραν ἐκκλησιαστικὴν πεῖραν καὶ εὐθύνην ; Ἐὰν μᾶς φθάνουν διὰ τὰ θρησκευτικὰ καὶ ἐκκλησιαστικὰ ζητήματα, καὶ δὴ τὰ μεγάλα, οἱ λαϊκοί· τότε κινούμεθα εἰς τὴν προτεσταντικὴν τροχιάν. Βαδίζομεν ἄνω ποταμῶν·

***

Πρόκειται νὰ ἀποσπάσωμεν ἀπὸ τὸ περιπεπλεγμένον καὶ σύνθετον τὸ ἁπλοῦν. Πρὸς τοῦτο μᾶς χρειάζεται ὁ λόγος· ὁ διάλογος. Τὸ μεγαλύτερον εἰς ἡμᾶς δῶρον τοῦ Θεοῦ εἶναι ὁ λόγος, ἡ ἀκρόασις. Μὲ αὐτὸν θὰ θεμελιώσωμεν τὴν ζωήν, καὶ θὰ ἀποκαλύψωμεν ἐκεῖνο ποὺ εἴμεθα. Ἡ δύναμις τοῦ λόγου· ἡ διαλεκτική, δὲν μᾶς γνωρίζει μονάχα τί εἶναι ὁ κόσμος· ἀλλὰ καὶ τὸν μετασχηματίζει τὸν κόσμον· Ὁ λόγος ἀποσπᾷ τὸν ρυθμὸν ἀπὸ τὸ χάος, καὶ βαστάζει καὶ κυβερνᾷ τὸ σύνολον.

† Ὁ Πριγκηποννήσων ΔΩΡΟΘΕΟΣ·

ΑΠΟ ΤΟ ΕΒΑΝΣΤΟΝ ΕΙΣ ΤΗΝ ΡΟΔΟΝ

ΜΟΛΟΝΟΤΙ οὔτε ὁ ἀριθμὸς τῶν μετασχόντων, οὔτε ἡ φύσις τῶν δύο συνεδρίων ἐπιτρέπουν τὴν σύγκρισιν, καθότι τὸ Ἔβανστον εἶναι συνδεδεμένον μὲ τὴν Β΄ Γενικὴν Συνέλευσιν· ἐνῷ ἡ Ρόδος μὲ ἓν ἐτήσιον συνέδριον τῆς Κεντρικῆς Ἐπιτροπῆς, ἐν τούτοις κατὰ τὸ ἐφετεινὸν συνέδριον τῆς Ρόδου πολοὶ ἐνεθυμήθημεν τὸ Ἔβανστον· ὅπου τὸ πρῶτον ὑπεβλήθη ἐπισήμως ἡ πρόσκλησις ἀπὸ μέρους τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου πρὸς ἐκλογὴν τῆς νήσου Ρόδου ὡς τόπου τῆς Γ΄ Γενικῆς Συνελεύσεως. Ἡ ἀνάμνησις αὕτη δὲν θέτει, ὡς ἐλέχθη, ζήτημα συγκρίσεως· ἀλλ' ἁπλῶς ἐπιτρέπει μίαν ἀντιπαραβολὴν μεταξὺ τῶν δύο περιοχῶν καὶ κλιμάτων. Ἄκρως φιλελεύθερον τὸ ἕν, αὐστηρῶς συντηρητικὸν ὀρθόδοξον τὸ ἄλλο. Πανεπιστημιακὴ πόλις τὸ Ἔβανστον· ἤρεμος τουριστικὴ νῆσος ἡ Ρόδος. Ἐκεῖ ἐν μέσῳ πλειάδος ἐπιστημόνων δεσπόζει ἡ σκέψις καὶ αἱ φιλελεύθεροι θεολογικαὶ τάσεις· ἐδῶ ἡ πλειονότης τῶν ἀνθρώπων ζῇ μὲ τὸ βαθὺ συναίσθημα καὶ τὰς ἀνατάσεις τῆς ψυχῆς. Δύο διαφορετικοὶ κόσμοι καὶ περιβάλλοντα, τὰ ὁποῖα δὲν δύναταί τις νὰ συνδέσῃ εὐκόλως. Τὸ σημεῖον ἀκριβῶς τοῦτο ἐβάρυνεν εἰς τὴν σκέψιν τινῶν ἐκ τῶν Ὀρθοδόξων καὶ διήγειρεν ὡρισμένους δισταγμούς, ἐὰν καὶ κατὰ πόσον αἱ συνειδήσεις ἦσαν προδιατεθειμέναι καὶ ὁ καιρὸς ὥριμος διὰ τὴν πρόσκλησιν ἑνὸς τοιούτου συνεδρίου ἐντὸς Ὀρθοδόξου περιβάλλοντος.

Οἱ δισταγμοὶ οὗτοι δὲν ἦσαν ἐντελῶς ἀστήρικτοι ἐὰν ἔκρινέ τις τότε ἐκ τοῦ περιβάλλοντος, τῶν κρατουσῶν συνθηκῶν καὶ τῆς ψυχολογικῆς καταστάσεως τῶν Ὀρθοδόξων. Οὗτοι, οὐχὶ πλείονες τῶν τριάκοντα, περιλαμβανομένων τῶν παρατηρητῶν καὶ ἀντιπροσώπων Νεολαίας, ἀπετελοῦμεν ἐλαχίστην μειοψηφίαν ἐν μέσῳ ἑξακοσίων μὲν ἐπισήμων ἀντιπροσώπων καὶ ἄλλων τόσων ἀντιπροσώπων Νεολαίας· παρατηρητῶν, συμβούλων κτλ., εὑρεθέντες εἰς μίαν πελωρίαν Συνέλευσιν, κινουμένην ταχύτατα ὑπὸ ὡρισμένων ἐμπείρων ὀργάνων καὶ Ἐπιτροπῶν Ἐργασίας, ἐν αἷς ἡ Ὀρθόδοξος συμμετοχὴ ἦτο ἐλαχίστη.

Ἀλλ' ἡ Ὀρθόδοξος Ἀντιπροσωπεία· ἀντλοῦσα σθένος καὶ δύναμιν ἐκ τοῦ ἠθικοῦ κύρους τῶν ἀποστειλασῶν ἐπὶ μέρους Ὀρθοδόξων Ἐκκλησιῶν καὶ ἐνισχυομένη εἰς τὰς τακτικὰς συσκέψεις καὶ ἐπαφὰς τῶν μελῶν αὐτῆς, ὑπερενίκησε τοὺς δισταγμοὺς τούτους καὶ ἀφ' ἑνὸς μὲν ἀντιμετώπισε τὰ γενικώτερα θέματα δι' ὑποβολῆς συνετῶν δηλώσεων, ἀφ' ἑτέρου δέ, ἀπηύθυνεν, ἀπὸ μέρους τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου καὶ τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος· πρόσκλησιν πρὸς τὴν Συνέλευσιν, ἵνα απο-

δεχθῇ τὴν σύγκλησιν τῆς ἑπομένης Γ´ Γενικῆς Συνελεύσεως εἰς τὴν νῆσον Ρόδον, Ἐπαρχίαν τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου καὶ ἱστορικὴν περιοχὴν τῆς Καινῆς Διαθήκης. Ἡ Ὀρθόδοξος αὕτη πρόσκλησις ὑπῆρξεν ἱστορικὴ καὶ ἔσχε βαθυτάτην ἀπήχησιν εἰς τὸ περιβάλλον τοῦ Ἔβανστον, δεδομένου ὅτι τὰ προηγηθέντα συνέδρια καὶ αἱ διάφοροι διαχριστιανικαὶ μέχρι τότε ἐπαφαὶ εἶχον καλλιεργήσει ἀρκούντως τὴν οἰκουμενικὴν συνείδησιν τῶν Χριστιανῶν ἐκπροσώπων καὶ μάλιστα εἶχον προδιαθέσει τούτους εὐμενέστερον ἢ ἄλλοτε ἔναντι τῆς πρεσβυγενοῦς Ἀνατολικῆς Ὀρθοδόξου Ἐκκλησίας, ἥτις ὡς συμμετέχουσα ἀρχῆθεν ἐν τῇ Οἰκουμενικῇ Κινήσει, ἀποτελεῖ τὸν συνδετικὸν κρῖκον τῶν δύο χριστιανικῶν κόσμων καὶ προσδιορίζει κατ᾽ ἐξοχὴν τὸν οἰκουμενικὸν χαρακτῆρα τοῦ συμπηχθέντος παγκοσμίου Συμβουλίου τῶν Ἐκκλησιῶν. Ὑπὸ τὰς προδιαθέσεις καὶ τὴν προοπτικὴν ταύτην τὸ προτεσταντικὸν Ἔβανστον ἐπεκρότησε θερμότατα τὴν πρόσκλησιν διὰ τὴν Ρόδον, τῶν διαφόρων ἐκπροσώπων λαβόντων τὴν εὐκαιρίαν νὰ τονίσουν τὴν ἐκτίμησιν καὶ τὸν θαυμασμὸν αὐτῶν πρὸς τὴν Ὀρθόδοξον Ἐκκλησίαν καὶ νὰ ἐξάρουν τὸ φιλελεύθερον πνεῦμα καὶ τὴν ἀξιόλογον αὐτῆς συμβολὴν ἐν τῇ Κινήσει. Οὕτω πάντες οἱ ξένοι ἐκπρόσωποι ἀνέμενον τὴν Ρόδον ὡς μίαν ἐντελῶς νέαν ἐμπειρίαν. Διὰ τοῦτο, ὅτε ἐν τῇ ἐξετάσει τῶν ἐπὶ μέρους λεπτομερειῶν διεπιστώθη ὅτι ἡ νῆσος, ἔν γε τῷ παρόντι, δὲν ἠδύνατο νὰ φιλοξενήσῃ μίαν τοιαύτην πολυάριθμον Συνέλευσιν, ἐγένετο ὁμοφώνως ἀποδεκτὸν ὅπως συνέλθῃ ἐκεῖ ἓν ἐτήσιον συνέδριον Κεντρικῆς Ἐπιτροπῆς. Ἡ Ὀρθόδοξος πρόσκλησις ὑπὸ τὴν νέαν μορφὴν ὑπεβλήθη κατὰ τὰ συνέδρια τοῦ 1955 ἐν Δαβὸζ καὶ 1956 ἐν Γκαγιατέτε, ὅπου διετρανώθη ἡ ἐπιθυμία τῶν συνέδρων τῆς ὁριστικῆς ἀποφάσεως ἀποκρυσταλλωθείσης ἐν Νιοὺ Χαῖβεν τὸ θέρος τοῦ 1957. Ἀκολούθως ἤρξαντο πυρετωδῶς αἱ ἀπαραίτητοι διὰ τὴν φιλοξενίαν τοῦ συνεδρίου προετοιμασίαι. Ἐπὶ τούτῳ Διοργανωτικὴ Ἐπιτροπὴ ὑπὸ τὴν προεδρείαν τοῦ Σεβ. Μητροπολίτου Ρόδου κ. Σπυρίδωνος καὶ τὴν ὑπεύθυνον Γενικὴν Γραμματείαν τοῦ Καθηγητοῦ κ. Βασιλείου Ἰωαννίδου, τῇ συμμετοχῇ διακεκριμένων ἐκπροσώπων τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος καὶ τῆς Πολιτείας, ἐπεμελήθη τῆς καταλλήλου διαρρυθμίσεως τοῦ ἱστορικοῦ φρουρίου Καστέλλο, λαβοῦσα πρόνοιαν διὰ τὰς ἐπὶ μέρους ἀνάγκας καὶ ἀπαιτήσεις τοῦ Συνεδρίου, ὡς ἐπίσης διὰ τὴν ὑποδοχήν, δεξιώσεις καὶ ψυχαγωγίαν τῶν ξένων.

Κατὰ τὴν ἐξωτερικὴν ὀργάνωσιν καὶ προετοιμασίαν αὐτοῦ, τὸ Συνέδριον ἐνεφάνισε τελείαν ἀρτιότητα καὶ τοῦτο χάρις εἰς τὸν ζῆλον καὶ τοὺς συνεχεῖς κόπους τῆς Ὀργανωτικῆς Ἐπιτροπῆς, τῆς ὁποίας ὁ Πρόεδρος Ἅγιος Ρόδου, ὁ Γενικὸς Γραμματεὺς κ. Βασίλειος Ἰωαννίδης καὶ

τὰ μέλη ἐγένοντο πολλάκις ἀντικείμενον θερμοτάτων εὐχαριστιῶν.

Ἀλλὰ καὶ κατὰ τὴν ἐσωτερικὴν αὐτοῦ διάρθρωσιν τὸ συνέδριον ὑπῆρξεν ἱκανοποιητικὸν διὰ πάντας. Οἱ ξένοι εὑρέθησαν ἐντὸς περιβάλλοντος λίαν φιλικοῦ καὶ θερμοῦ ἀπὸ τῆς ἀφίξεως μέχρι τῆς ἀναχωρήσεως αὐτῶν· αἰσθανόμενοι πᾶσαν ἄνεσιν ἐν τῇ διατυπώσει τῶν ἑαυτῶν ἀπόψεων καὶ τῇ καθόλου ἐξελίξει τῶν ἐργασιῶν τῆς Ἐπιτροπῆς.

Ὡσαύτως καὶ οἱ Ὀρθόδοξοι, παρὰ τὰς ὑποχρεώσεις αὐτῶν ὡς φιλοξενούντων, ἐδοκίμασαν πολλὴν ἱκανοποίησιν· διότι ἡ ἀτμόσφαιρα ἑνὸς τοιούτου συνεδρίου διὰ πρώτην φορὰν ἦτο καθαρῶς Ὀρθόδοξος, παρασχεθείσης οὕτω τῆς εὐκαιρίας νὰ παρουσιάσουν εἰς τοὺς ξένους τὸν πλοῦτον τῆς ἐκκλησιαστικῆς· θεολογικῆς καὶ θρησκευτικῆς αὐτῶν ζωῆς. Διότι εἰς τὰ διάφορα μέχρι τοῦδε συνέδρια ἀπὸ τοῦ Ἄμστερνταμ μέχρι τοῦ Ἔβανστον καὶ μετὰ ταῦτα οἱ Ὀρθόδοξοι ἀπετέλουν πάντοτε κτυπητὴν μειοψηφίαν, ἡ ὁποία· κατὰ τὰς μοιραίας ἑκάστοτε ἀντιθέσεις· ᾐσθάνετο τὴν ὑποχρέωσιν νὰ προβαίνῃ εἰς γραπτὰς δηλώσεις.

Ἐφέτος ὅμως ἡ Ὀρθόδοξος Ἀντιπροσωπεία, ἡ ὁμολογιακῶς πολυπληθεστέρα· περιλαμβάνουσα ἐκπροσώπους τῶν πλειόνων Ὀρθοδόξων Ἐκκλησιῶν· ἤτοι 12 Ἀρχιερεῖς, καὶ 30 Κληρικοὺς καὶ Λαϊκοὺς Θεολόγους, οἵτινες κατενέμοντο μεταξὺ τῶν μελῶν τῆς Ἐπιτροπῆς, τῶν ἐκπροσώπων τῶν μετεχουσῶν καὶ μὴ Ὀρθοδόξων Ἐκκλησιῶν καὶ τῶν παρατηρητῶν. Οὗτοι μὲ τὰς γνωριμίας, φιλίας καὶ τὰς καθ' ἡμέραν ἐπαφὰς ἐδημιούργησαν τὴν θερινὴν Ὀρθόδοξον ἀτμόσφαιραν, ἀναλαβόντες μὲ πολλὴν χάριν καὶ διάθεσιν τὸ χρέος νὰ ἐμφανίσουν, ὅσον τὸ δυνατὸν τελειότερον, τὴν Ὀρθόδοξον σκέψιν καὶ ζωήν. Ὅσοι δὲ ἐκ τῶν Ὀρθοδόξων παρίσταντο διὰ πρώτην φορὰν εἰς τοιοῦτον συνέδριον ἀντελήφθησαν ἐκ τοῦ σύνεγγυς τρία τινά : Πρῶτον τὸ ἀγαθὸν τῆς χριστιανικῆς ταύτης ἐπικοινωνίας ἐν Χριστῷ καὶ τῆς πρακτικῆς ἀλληλεγγύης τῶν Χριστιανικῶν Ἐκκλησιῶν, δεύτερον τὸ ἀνώτερον πνεῦμα κατανοήσεως καὶ ἀλληλοσεβασμοῦ, ὅπερ ἐπικρατεῖ κατὰ τὰς συζητήσεις καὶ τρίτον· ὅπερ καὶ σπουδαιότερον, τὴν τιμὴν καὶ τὸν σεβασμὸν πάντων πρὸς τὴν Ὀρθόδοξον Ἐκκλησίαν. Ἡ τοιαύτη κοινωνία καὶ τὸ καθόλου κλῖμα τοῦ Συνεδρίου ὑπῆρξε, δύναταί τις νὰ εἴπῃ, μία πραγματικὴ ἐμπειρία διὰ τοὺς τὸ πρῶτον παρευρεθέντας Ὀρθοδόξους· οἵτινες ἐπηρεασμένοι ἐκ τῶν ἀλληλοσυγκρουομένων ἀπόψεων, διετήρουν πλείστας ὅσας ἐπιφυλάξεις ἢ εἶχον συγκεχυμένην ἀντίληψιν περὶ τοῦ ἔργου καὶ τῶν σκοπῶν τοῦ Παγκοσμίου Συμβουλίου.

Πρέπει ὅμως ἐξ ἄλλου νὰ τονισθῇ ὅτι εἰς τὴν δημιουργίαν τοῦ λίαν εὐνοϊκοῦ κλίματος εἰργάσθησαν ἀπὸ τῆς ἑαυτῶν πλευρᾶς ὡς ἄριστα

οἵ τε ὑπεύθυνοι κύκλοι τῆς Γενεύης καὶ οἱ ἀντιπρόσωποι, κατελθόντες ἅπαντες εἰς Ρόδον μετὰ τῆς εἰλικρινοῦς διαθέσεως νὰ ἐπιμαρτυρήσουν τὸν ὃν αἰσθάνονται βαθὺν σεβασμὸν πρὸς τὴν Ὀρθόδοξον Ἐκκλησίαν, ἧς ἡ δογματικὴ διδασκαλία· αἱ παραδόσεις καὶ ἡ ἀσκητικὴ πεῖρα· μελετώμεναι κατὰ τὰ τελευταῖα ἔτη εὐρύτατα ὑπὸ τῶν ξένων Θεολόγων, εὑρίσκουν καθημερινῶς καὶ νέους θαυμαστάς· Συνεπείᾳ τῆς ἀποκαλύψεως ταύτης ἔπαυσαν πρὸ πολλοῦ νὰ θεωροῦν τὴν Ὀρθόδοξον Ἐκκλησίαν ὡς «στατικὴν» πάντων ἀναγνωριζόντων τὰς πλάνας τοῦ παρελθόντος καὶ ἐπιζητούντων εὐκαιρίας βαθυτέρας μελέτης καὶ γνωριμίας τῆς ἐσωτερικότητος τῆς Ὀρθοδοξίας. Τὸ ἐνδιαφέρον τοῦτο ὑφίστατο πρὸ πολλοῦ παρὰ τοῖς Θεολόγοις ἐκπροσώποις ἐν τῷ Π. Σ. Ἐ. ὡς ἐκ τῆς μακρᾶς αὐτῶν ἐπαφῆς μετὰ τῶν Ὀρθοδόξων συναδέλφων αὐτῶν· Πρὸς τὸν αὐτὸν ἀκριβῶς σκοπὸν καὶ ἐφέτος πρὸ τοῦ συνεδρίου τῆς Ρόδου καὶ κατὰ τὴν διάρκειαν τῶν ἐργασιῶν τῆς Ἐκτελεστικῆς Ἐπιτροπῆς ἐν Κηφισίᾳ, εἰς τόνωσιν τῶν ἰδιαιτέρων θεολογικῶν ἐπαφῶν μεταξὺ Ὀρθοδόξων καὶ ἑτεροδόξων· ἐγένετο, κατόπιν ἐκ τῶν προτέρων προετοιμασίας, συνάντησις ἀνὰ δέκα περίπου Ὀρθοδόξων καὶ ξένων Θεολόγων, καθ' ἣν ὡρισμένοι Θεολόγοι ὡμίλησαν περὶ τῆς οὐσίας τῆς Ἐκκλησίας ! (αἱ ὁμιλίαι αὗται ἐδημοσιεύθησαν ἐν τῷ τεύχει Ἰανουαρίου 1960, τοῦ "Ec. Review).

Ἐν Ρόδῳ δέ, κατόπιν ἀρίστης καὶ συνετῆς προετοιμασίας· ἐχρησιμοποιήθησαν πᾶσαι αἱ εὐκαιρίαι καὶ συνθῆκαι πρὸς ἔξαρσιν μὲν ἐπὶ Ὀρθοδόξου ἐδάφους τῆς συμβολῆς τῆς Ὀρθοδόξου Ἐκκλησίας καὶ μάλιστα τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου ἐν τῇ Οἰκουμενικῇ Κινήσει, ἀναγνώρισιν δὲ παρὰ πάντων τῆς ἰδιαζούσης ἐν τῷ χριστιανικῷ κόσμῳ θέσεως τῆς Χριστιανικῆς Ἀνατολῆς καὶ τῶν ἀνεκτιμήτων αὐτῆς παραδόσεων.

Συγκεκριμένως τὸ πρῶτον μέρος τῆς ἐκθέσεως τοῦ Γενικοῦ Γραμματέως Δρ. Βίσερ Τούφτ, ἀναφερόμενον εἰς τὴν Πατριαρχικὴν Ἐγκύκλιον τοῦ 1920, ἐπ' εὐκαιρίᾳ συμπληρώσεως 40ετίας ἀπὸ τῆς ἀπολύσεως αὐτῆς· ἀπετέλεσε πανηγυρικὸν ἐγκώμιον τῆς εὐρείας προοπτικῆς τοῦ Πατριαρχείου καὶ τῆς προβλεπτικότητος μεθ' ἧς συνέλαβε τὴν ἰδέαν τῆς διαχριστιανικῆς συνεργασίας, καὶ προδιέθεσεν εὐμενῶς ὑπὲρ τῆς Ὀρθοδοξίας τοὺς συνέδρους ἀπὸ τῶν πρώτων ἡμερῶν, ἡ δὲ ἐκλογὴ ὡς κυρίου θέματος τοῦ περὶ παραδόσεως καὶ ἡ ἀνάπτυξις αὐτοῦ ὑπὸ τοῦ Ὀρθοδόξου Καθηγητοῦ Ἱερολ. κ. Χρυσοστόμου Κωνσταντινίδου καὶ τοῦ γνωστοῦ φιλορθοδόξου Γερμανοῦ Καθηγητοῦ Δρ. Ἐδμόνδου Σλὶνκ ἱκανοποίησεν ἀνεπιφυλάκτως πάντας τοὺς Ὀρθοδόξους καὶ προὐκάλεσεν εἰς πολλοὺς μὲν ἐκ τῶν ξένων τὴν ἐνθουσιώδη ἐπιδοκιμασίαν καὶ ἀποδοχὴν τοῦ πρεσβύτου Γερμανοῦ Ἐπισκόπου Διμπέλιους προτείναντος τὴν ἵδρυ-

σιν Κέντρου Πατρογονικῶν Σπουδῶν ἐν Ὀρθοδόξῳ Χώρᾳ, εἰς ἄλλους δὲ ἐγέννησεν ὡρισμένας σκέψεις καὶ ἦτο τοῦτ' αὐτὸ μία σοβαρὰ πρόκλησις.

Ἡ Ρόδος δὲν ὑπῆρξεν εἷς ἁπλοῦς τόπος συνεδρίου, ἀλλὰ μία ἀποκάλυψις τόσον διὰ τοὺς ξένους ὅσον καὶ δι' ἡμᾶς τοὺς Ὀρθοδόξους διότι ἡ ἐμπειρία τὴν ὁποίαν ἐδημιούργησε παρ' ἀμφοτέροις καὶ αἱ εὐρύτατοι ἀπηχήσεις τὰς ὁποίας ἔκαμε διήνοιξαν νέους ὁρίζοντας ἐν τῇ ἐξελίξει τῶν διαχριστιανικῶν σχέσεων.

Οἱ ξένοι ἀνεχώρησαν γοητευμένοι, οὐχὶ μόνον ἀπὸ τὰς πρωτοφανεῖς περιποιήσεις· δεξιώσεις καὶ τιμάς, ἀλλὰ κυρίως ἀπὸ ὅ,τι εἶδον καὶ ἔζησαν ὡς Ὀρθόδοξον πνοήν, θρησκευτικότητα, λατρείαν· σκέψιν, ἅτινα ἐνοστάλγουν καθ' ὁδόν.

Οἱ Ὀρθόδοξοι, ἰδόντες ἕνα ὁλόκληρον κόσμον νὰ προσέρχηται εἰς τὴν Χώραν των μὲ τιμὴν καὶ ἀγάπην, ᾐσθάνθησαν τὸ μέγα χρέος τῆς Ὀρθοδοξίας νὰ εἰσέλθῃ εἰς τὸν οἰκουμενικὸν διάλογον μετὰ περισσοτέρας αὐτοπεποιθήσεως, προετοιμασίας καὶ πίστεως εἰς τὴν Θ· Πρόνοιαν.

Εἰς τὴν Ρόδον οἱ δύο κόσμοι Ὀρθόδοξος καὶ Προτεσταντικὸς συνηντήθησαν μὲ τὴν καλυτέραν θέλησιν καὶ φιλικὴν προσπάθειαν ἀλληλοκατανοήσεως καὶ ἀλληλοσεβασμοῦ διὰ ν' ἀνταποκριθοῦν πρὸς τὰς ἠθικὰς αὐτῶν εὐθύνας ἔναντι τοῦ σημερινοῦ διῃρημένου κόσμου. Περὶ Χριστιανικῆς ἑνότητος καὶ συνεργασίας ὡμίλησεν ἡ Συνέλευσις τοῦ Ἔβανστον, ἀπὸ τὸν νέον κόσμον, ὅπου αἱ διαφοραὶ τῶν λαῶν καὶ τῶν πεποιθήσεων συνθέτουν, κατὰ θαυμαστὸν τρόπον, τὴν μεγαλυτέραν Δημοκρατίαν τοῦ κόσμου.

Περὶ ἑνότητος ὡμίλησε καὶ ἡ Ρόδος, οὐχὶ ὅμως μὲ μηνύματα καὶ διακηρύξεις, ἀλλὰ μὲ τὴν ἁπλότητα τῆς Χριστιανικῆς ἀγάπης καὶ τὴν πνευματικότητα τῆς Ὀρθοδοξίας.

Οἱ δύο κόσμοι ὡμίλησαν μὲ τὴν ἰδίαν αὐτοῦ ἕκαστος γλῶσσαν περὶ τῆς βασιλείας τοῦ Θεοῦ ἁπλοῦντες δραματικῶς τὰς χεῖρας διὰ μίαν συνάντησιν ἐν Χριστῷ.

Εἰς τὸ Ἔβανστον ἡ διαλεκτικὴ ἔκαμε τολμηρὰς προσπαθείας, χωρὶς ὅμως νὰ κατορθώσῃ νὰ συγκινήσῃ ὅσους πιστεύουν εἰς τὸ θαῦμα καὶ τὰ μυστήρια τῆς Ἐκκλησίας. Εἰς τὴν Ρόδον τὸ μυστήριον εἰσῆλθεν εἰς τὰς καρδίας πολλῶν, χωρὶς νὰ κατακτήσῃ τὰς διανοίας. Παρὰ ταῦτα αἱ ἀντιδόσεις τῶν δύο κόσμων εἶναι πολλαί.

Ὁ περαιτέρω ὅμως ρυθμὸς τοῦ οἰκουμενικοῦ διαλόγου καὶ αἱ ἑκατέρωθεν εἰλικρινεῖς προσφοραὶ θὰ ἀναδείξουν ἀσφαλῶς περισσότερον εἰς τὸ μέλλον τὴν σημασίαν τῆς οἰκουμενικῆς ταύτης κοινωνίας ἐν Χριστῷ διὰ σύμπαντα τὸν Χριστιανικὸν κόσμον.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΚΑΙ ΑΠΗΧΗΣΕΙΣ ΕΚ ΤΟΥ ΣΥΝΕΔΡΙΟΥ ΤΗΣ ΡΟΔΟΥ

Εἰς τὸ παρὸν Βιβλιογραφικὸν Σημείωμα περιλαμβάνονται δημοσιεύματα, ἀμέσως ἀναφερόμενα πρὸς τὴν Συνέλευσιν τῆς Κεντρικῆς Ἐπιτροπῆς τοῦ Παγκοσμίου Συμβουλίου τῶν Ἐκκλησιῶν ἐν Ρόδῳ, 19—27 Αὐγούστου, 1959, καθὼς καὶ ἄλλα τινά, σχετιζόμενα πρὸς τὸ ἔργον ἄλλων Ἐπιτροπῶν τοῦ Π.Σ.Ε., αἵτινες συνεκάλεσαν Συνέδρια κατὰ τὸ αὐτὸ χρονικὸν διάστημα ἐν Ἑλλάδι.

Ἀλιβιζάτου Ἀμίλκα, Ἡ ἐν Ρόδῳ σύσκεψις τῆς Κεντρικῆς Ἐπιτροπῆς τοῦ Οἰκουμενικοῦ Συμβουλίου τῶν Ἐκκλησιῶν, Ὀρθόδοξός Σκέψις (ἐφ. ΟΣ) 2 (1959) 210—217.

Τοῦ αὐτοῦ, Ἐπὶ ἀτυχῶν τινῶν «Δηλώσεων», ΟΣ 2 (1959) 243—249.

Ἰακώβου Ἀμερικῆς, Δηλώσεις ἐπὶ τῶν σχέσεων μετὰ τῆς Ρώμης, Μηνιαῖον Δελτίον Πληροφοριῶν, ἐκδ. προνοίᾳ τῆς παρὰ τῷ ΠΣΕ Ἀντιπροσωπείας τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου (ἐφ. Δ), Αὐγούστου —Σεπτεμβρίου 1959, ἀρ. 26.

Ἰακώβου Φιλαδελφείας, Μονόλογος καὶ Διάλογος, Ἀπόστολος Ἀνδρέας (ἐφ. ΑΑ) 9 (1959) ἀρ. 422—424.

Τοῦ αὐτοῦ, Ἡ Ὀρθόδοξος Ἐκκλησία κατὰ τὸ ἔτος 1959, ΑΑ 9 (1960) ἀρ. 444—448.

Ἰωαννίδου Βασιλείου, Πρὸς τὸ Συνέδριον Ρόδου, ΑΑ 9 (1959) ἀρ. 417.

Τοῦ αὐτοῦ, Τὸ ἐν Ρόδῳ Συνέδριον τῆς Κεντρικῆς Ἐπιτροπῆς τοῦ Παγκοσμίου Συμβουλίου τῶν Ἐκκλησιῶν (19- 28 Αὐγούστου 1959), Ἐκκλησία (ἐφ. Ε) 36 (1959) 312—314, 343—346, 375—376, 390—392, 409—410, 426—427, 444—447. 37 (1960) 10—12, 28—30, 47—50, 68—69 ἑξ.

Καλογήρου Ἰωάννου, Ἡ ἐν Ρόδῳ Συνέλευσις τῆς Κεντρικῆς Ἐπιτροπῆς τοῦ Παγκοσμίου Συμβουλίου τῶν Ἐκκλησιῶν (19—27 Αὐγούστου, 1959), Γρηγόριος ὁ Παλαμᾶς 42 (1959) 323 ἑξ.

Κωνσταντινίδου Χρυσοστόμου, Κατόψεις, Τὸ Συνέδριον τῆς Ρόδου, ΑΑ 8 (1959) ἀρ. 411—415, Ὀρθοδοξία (ἐφ. Ο) 34 (1959) 359—371.

Τοῦ αὐτοῦ, Κατόψεις, Ἡ «Οἰκουμενικὴ Σύνοδος τῆς Ρώμης καὶ ἡμεῖς», ΑΑ 9 (1959) ἀρ. 419—421, 424, 428—431, Ο 34 (1959) 379—403.

Τοῦ αὐτοῦ, Κατόψεις, Νεολαία καὶ Ὀρθοδοξία, ΑΑ 9 (1960) ἀρ. 444, 447—451.

Μπορoβόϊ, Β. Πρωθ.—Ἀλέξεεφ, Β., Ἡ Συνέλευσις ἐν Ρόδῳ τῆς Κεντρικῆς Ἐπιτροπῆς τοῦ Παγκοσμίου Συμβουλίου τῶν Ἐκκλησιῶν, Ἐπίσημον Ὄργανον τοῦ Πατριαρχείου Μόσχας. Ὀκτώβριος 1959, τεῦχος 10, Δωδεκασέλιδον ἄρθρον (Ρωσσ.).

Παρθενίου Πηλουσίου—Παρθενίου Καρθαγένης, Τὸ Συνέδριον τῆς Κεντρικῆς Ἐπιτροπῆς τοῦ Παγκοσμίου Συμβουλίου τῶν Ἐκκλησιῶν ἐν Ρόδῳ Ἔκθεσις πρὸς τὴν Α. Θ. Μ. τὸν Πάπαν καὶ Πατριάρχην Ἀλεξανδρείας καὶ πάσης Ἀφρικῆς Κον Κον Χριστοφόρον, Πάνταινος 51 (1959) 255—259, 297—300.

Πετράκη Ἐμμανουήλ, Κίνησις πρὸς ἕνωσιν τῶν Ἐκκλησιῶν, Τὸ ἐν Ρόδῳ Συνέδριον, Ἀπόστολος Τῖτος 8 (1959) 161—170.

Ρόδος, 19—27 Αὐγούστου 1959, Συνέλευσις τῆς Κεντρικῆς Ἐπιτροπῆς τοῦ Παγκοσμίου Συμβουλίου τῶν Ἐκκλησιῶν, Ρόδος ΑΑ 9 (1959) ἀρ. 420.

....., Παγκόσμιον Συμβούλιον Ἐκκλησιῶν, Συνέδριον ἐν Ρόδῳ, ΑΑ 9 (1959) ἀρ. 421.

....., Παγκόσμιον Συμβούλιον Ἐκκλησιῶν, Συνέδριον Κεντρικῆς Ἐπιτροπῆς (Ρόδος 1959), ΑΑ 9 (1959) ἀρ. 425—429. Ο 34 (1959) 506—519. Ὀρθόδοξος Παρατηρητὴς (ἐφ. ΟΠ. ἢ ΟΟ) 25 (1959) 295, 336—337, 366—367, 382.

....., Ἔκθεσις τῆς ἐν Ρόδῳ Πατριαρχικῆς Ἀντιπροσωπείας, ΑΑ 9 (1959) ἀρ. 432—437.

....., Ἐκκλησία τῆς Ρώμης, ΑΑ 9 (1959) ἀρ. 433.

...., Ἕνα Χρέος πρὸς τοὺς Πατέρας, Δ, Αὐγούστου—Σεπτεμβρίου, 1959, ἀρ. 26. Τὸ αὐτὸ ὑπὸ τὸν τίτλον «Ἀπὸ τὴν ἀναγνώρισιν τῆς σπουδαιότητος τῶν Πατέρων ἐν τῷ Συνεδρίῳ τῆς Ρόδου» ΟΣ 2 (1959) 254—255.

....., Ἐκκλησιαστικὰ Χρονικά, Ἐκκλησία τῆς Ρωσίας, Ε 37 (1960) 78—79.

Σιώτη Μάρκου, Ἡ Κοινωνιολογικὴ Συνδιάσκεψις ἐν Θεσσαλονίκῃ, 25 Ἰουλίου -2 Αὐγούστου (1959), ΑΑ 9 (1959) ἀρ. 425—430.

Σταυρίδου Βασιλείου, Ἐπιτροπὴ Συνεργασίας ἐν τῷ Π.Σ.Ε., ΑΑ 9 (1959) ἀρ. 430—431.

Τοῦ αὐτοῦ, Ἡ Ὀρθόδοξος Ἑλληνικὴ Βιβλιογραφία ἐπὶ τῆς Οἰκουμενικῆς Κινήσεως, Ἀθῆναι, 1960.

Τιμιάδου Αἰμιλιανοῦ, Ἡ Γυνὴ καὶ ἡ Ἐποχή μας, ΑΑ 9 (1959 - 1960) ἀρ. 442—445.

Allison, S. F. (Bishop of Chelmsford), West meets East at Rhodes, Church Times (—CT), September 4, 1959, p. 9.

Bashir, Anthony, Official Declaration, The Word, Dec. 1959,

p. 21, in French, Vers l'Unité Chrétienne (—VUC), 13 (1960) 8—9.

Bratsiotis, P., The Fundamental Principles and Main Characteristics of the Orthodox Church, The Ecumenical Review (—TER) 12 (1959)1960) 154—163 in German, H. Alivisatos, ed., Procès —Verbaux du Premier Congrès de Théologie Orthodoxe a Athènes, 29 Nov.—6 Déc. 1936, Athens, 1939, pp. 115—126. in Greek, the Yearbook of the Theological School, University of Athens, 1936—1937, pp. 136—149.

Clement, Olivier, A Misunderstanding at Rhodes. An Orthodox Viewpoint, TER 12 (1959)1960) 223—230.

Dumont, C.—J., Les Eglises Orthodoxes et le Mouvement Oecumenique, VUC 13 (1960) 4—8.

Florovsky, Georges, The Ethos of the Orthodox Church, TER 12 ((1959)1960) 183—198.

Hardy, E. R., The Bounds and Pillars of the Church, TER 12 (1959)1960) 164—172, in Greek, ΟΣ 2 (1959) 256—257, 275—277.

Iakovos Archbishop, The Contribution of Eastern Orthodoxy to the Ecumenical Movement, TER 11 (1958)1959) 394—404.

Konstantinidis, C., The Significance of the Eastern and Western Traditions within Christendom, TER 12 (1959)1960) 143—153.

Maxwell, Raymond E., Rhodes : Salve for a Schism ? The Living Church 139 (1959) 12—14. 00 25 (1959) 340—342, 347.

Payne, Ernest A., Article on Rhodes, The Baptist Times, Sept. 1959.

Rhodes, The Twelfth Meeting of the Central Committee, WCC, August 19—27, 1959 at, CT, Aug. 28, 1959, p. 1.

........., Okumenische Nachrichten, Orbis Catholicus, Herder - Korrespondenz 14 (1959) 23—26, Oktober 1959, Heft. 1.

........., Chronique Religieuse, Movement Oecuménique, Irénikon 32 (1959) 484—485.

........., KIPA ((International Roman Catholic Service), Fribourg, Sept., 4, 1959.

........., The World Council of Churches in Rhodes, 00 25 (1959) 246, 275, 309—310.

........., Archbishop Iakovos adresses Episcopal Bishops on Subject of Orthodoxy and Church Reunion, 00 25 (1959) 339, 349, 373—374.

........., Archbishop Iakovos Reveals that Partial Church Unity is barred by the Ecumenical Patriarchate, OO 25 (1959) 311, 318.

........., World Council Diary, TER 12 (1959)1960) 100 — 103.

........., Ecumenical Press Service, 26 (1959) Nos. : 34, 35, 36, 37, 38, 42, 45, 46, 47.

........., A propos de Rhodes, VUC 12 (1959) 73.

Rodzianko, Vladimir, The World Council of Churches, Central Committee Meeting at Rhodes, 19th—28th August, 1959, Syndesmos, Series 2, Nov. 1959, pp. 12—16, No. 9.

Idem, The Orthodox Church, The Roman—Catholic Church and the Oecumenical Movement (The latest Developments), Ib., pp. 16—19.

Schmemann, Alexander, Notes and Comments, The Orthodox Church, The World Council and Rome, St. Vladimir's Seminary Quarterly 3 (1959) 40, 55—56.

Schlink, Edmund, The Significance of the Eastern and Western Traditions for the Christian Church, TER 12 (1959)1960) 133—142.

Strotmann, D. T., Le Conseil oecuménique des Eglises en terre Orthodoxe, Irénikon 32 (1959) 454—464.

Westphal, Charles, The Marks of the Church, A Protestant Viewpoint, TER 12 (1959)1960) 173—182.

Willebrands, J. G. M., La Rencontre de Rhodes (21 Août 1959) VUC 13 (1960) 1—4.

World Council of Churches, Minutes and Reports of the Twelfth Meeting of the Central Committee, Rhodes, Greece, August 19—27, 1959, Geneva, 1959.

........., A new Translation of the 1920 Message of the Ecumenical Patriarchate, TER 12 (1959)1960) 79—82.

ΒΑΣΙΛΕΙΟΣ Θ. ΣΤΑΥΡΙΔΗΣ,
Καθηγητὴς τῆς Ἱ. Θεολογικῆς Σχολῆς Χάλκης.

Η ΕΚΘΕΣΙΣ
ΤΗΣ ΠΑΤΡΙΑΡΧΙΚΗΣ ΑΝΤΙΠΡΟΣΩΠΕΙΑΣ

Παναγιώτατε Δέσποτα·

Οἱ βαθυσεβάστως ὑποφαινόμενοι, Μέλη τῆς ἐντεῦθεν εἰς τὸ ἐν Ρόδῳ συγκληθὲν Συνέδριον τῆς Κεντρικῆς Ἐπιτροπῆς τοῦ Παγκοσμίου Συμβουλίου τῶν Ἐκκλησιῶν μεταβάσης Πατριαρχικῆς Ἀντιπροσωπείας ὑποβάλλομεν, ὧδε τῇ Ὑμετέρᾳ Θειοτάτῃ καὶ προσκυνητῇ ἡμῖν Παναγιότητι καὶ τῇ περὶ Αὐτὴν Ἁγίᾳ καὶ Ἱερᾷ Συνόδῳ τὰ κατ᾿ αὐτό· ἐν ἀναλύσει τῶν ἐν αὐτῷ γενομένων συζητήσεων, τῶν ληφθεισῶν ἀποφάσεων καὶ τῶν ἐπ᾿ αὐτῶν ταπεινῶν σκέψεων καὶ εἰσηγήσεων ἡμῶν.

1· Τὸ Συνέδριον συνῆλθεν ἀπὸ τῆς 19ης μέχρι τῆς 28ης τοῦ παρελθόντος μηνὸς Αὐγούστου· ἐν Ρόδῳ, ἐν τῇ Αἰθούσῃ τοῦ Θρόνου τοῦ καταλλήλως πρὸς τοῦτο διαρρυθμισθέντος ἱστορικοῦ καὶ ἐπιβλητικοῦ Μεγάρου τῶν Ἱπποτῶν· τοῦ ὁποίου 15 ὅλαι αἴθουσαι εἶχον διασκευασθῆ καταλλήλως εἰς Αἰθούσας Συνεδριάσεων καὶ Γραφεῖα Προέδρου· Γενικοῦ Γραμματέως· Τύπου καὶ λοιπῶν βοηθητικῶν ὑπηρεσιῶν τοῦ Συνεδρίου.

2. Τὸ Συνέδριον ὂν τακτικὸν ἐνιαύσιον Συνέδριον τῆς Κεντρικῆς Ἐπιτροπῆς τοῦ Παγκοσμίου Συμβουλίου τῶν Ἐκκλησιῶν, συνεκέντρωσε πάντα σχεδὸν τὰ Μέλη τῆς Κεντρικῆς Ἐπιτροπῆς, ἅτινα εὐχαρίστως προσῆλθον εἰς Ρόδον· θεωρήσαντα τὴν εὐκαιρίαν μοναδικήν· πρὸς ἀπόκτησιν πληρεστέρων γνώσεων· περὶ τῆς Ὀρθοδόξου Ἐκκλησίας καὶ τῶν βιωμάτων αὐτῆς, ἐφ᾿ ὅσον διὰ πρώτην φορὰν τοιοῦτον Συνέδριον ἐλάμβανε χώραν ἐν περιοχῇ Ὀρθοδόξῳ καὶ δὴ ὑπὸ τὴν ἄμεσον δικαιοδοσίαν τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου τελούσῃ.

Πρόεδρος τοῦ Συνεδρίου ἦτο ὁ ἐξ Ἡνωμένων Πολιτειῶν τῆς Ἀμερικῆς Λουθηρανὸς Αἰδεσιμ. Δρ. Φραγκλῖνος Fry, πρόσωπον ἐκλεκτὸν καὶ ἐπιβεβλημένον εἰς τὴν εὐρυτέραν συνείδησιν τῶν ἐν τῷ Παγκοσμίῳ Συμβουλίῳ τῶν Ἐκκλησιῶν· συνεργαζομένων, ἰδιαιτέρως δὲ φίλα κείμενον πρὸς τὴν Ὀρθόδοξον Ἐκκλησίαν καθόλου καὶ ἰδιαιτέρως πρὸς τὸ Οἰκουμενικὸν Πατριαρχεῖον· Ἀντιπρόεδρος δὲ ἦτο ὁ Αἰδεσ. Δρ. Ἐρνέστος Payne, διακεκριμένος Θεολόγος ἐκ τῆς Μεγ. Βρεττανίας. Παρέστησαν εἰς αὐτὸ ὁ Γενικὸς Γραμματεὺς τοῦ Παγκοσμίου Συμβουλίου τῶν

Ἐκκλησιῶν Αἰδεσ. Δρ. Visser' t Hooft μετὰ τῶν Βοηθῶν Γραμματέων, ὡς καὶ πάντες οἱ Τμηματάρχαι τοῦ Συμβουλίου, οἱ πλείονες ἐκ τῶν τακτικῶν Μελῶν τῆς Κεντρικῆς Ἐπιτροπῆς· ὑπερβαίνοντες τοὺς ἑβδομήκοντα· καὶ ἀρκετοί· ὁρισθέντες ὡς Παρατηρηταί· Σύμβουλοι καὶ φιλοξενούμενοι, ὡς καὶ πολλοὶ δημοσιογράφοι ἔκ τε τοῦ ἡμετέρου καὶ τοῦ ξένου Τύπου.

3. Ἀπὸ Ὀρθοδόξου πλευρᾶς παρέστησαν ἐκ τῶν μετεχουσῶν τοῦ Παγκοσμίου Συμβουλίου τῶν Ἐκκλησιῶν καὶ Ἀντιπροσώπους - Μέλη ἐν τῇ Κεντρικῇ Ἐπιτροπῇ αὐτοῦ ἀριθμουσῶν Ὀρθοδόξων Ἐκκλησιῶν οἱ Μέλη τῆς Ἐπιτροπῆς ἀποτελοῦντες : Σεβασμιώτατοι Ἀρχιεπίσκοπος Θυατείρων καὶ Ἔξαρχος Εὐρώπης· Δυτικῆς καὶ Κεντρώας κ. Ἀθηναγόρας, καὶ Μητροπολίτης Φιλαδελφείας κ. Ἰάκωβος ἐκ μέρους τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου, Σεβ. Μητροπολίτης Καρθαγένης κ. Παρθένιος· ἐκ μέρους τοῦ Πατριαρχείου Ἀλεξανδρείας· οἱ Καθηγηταὶ κύριοι Ἀμίλκας Ἀλιβιζᾶτος. Παναγ. Μπρατσιώτης καὶ Βασ. Ἰωαννίδης ἐκ μέρους τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος,—τῶν λοιπῶν δύο ἐκ τῆς Ἐκκλησίας ταύτης Μελῶν· Σεβ. Μητρ. Θεσ)νίκης κ. Παντελεήμονος καὶ Πανοσιολ. Ἀρχιμ. κ. Ἱερωνύμου Κοτσώνη, προσελθόντων—· ὁ Θεοφιλ. Ἐπίσκοπος Ἰωάννης τῆς ἐν Ἀμερικῇ Ὀρθοδόξου Ρωσσικῆς Διασπορᾶς καὶ ὁ Αἰδεσιμολ. Πρωτοπρεσβύτερος Δρ. Γεώργιος Φλωρόβσκυ, ὡς καὶ οἱ ὡς Ἀντιπρόσωποι τῶν Ἐκκλησιῶν αὐτῶν ὁρισθέντες :

α) Τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου : Σεβ. Μητροπολῖται Κρήτης κ. Εὐγένιος· Ρόδου κ. Σπυρίδων· Κώου κ. Ἐμμανουήλ· Λέρου, Καλύμνου καὶ Ἀστυπαλαίας κ. Ἰσίδωρος καὶ Καρπάθου καὶ Κάσου κ. Ἀπόστολος· ὁ Θεοφιλ. Ἐπίσκοπος Ἐλαίας κ. Ἀθηναγόρας· ὁ Πανοσιολ. Ἀρχιμ. κ. Μάξιμος Ρεπανέλλης, Σχολάρχης τῆς Ἱ. Θεολογικῆς ἐν Χάλκῃ Σχολῆς· καὶ οἱ Καθηγηταὶ αὐτῆς Αἰδεσιμολ. Μ. Οἰκονόμος κ. Γεώργιος Ἀναστασιάδης· Ἱερολ. Διάκονος κ. Χρυσόστομος Κωνσταντινίδης καὶ ἐλλογιμ. κύριοι Ἐμμανουὴλ Φωτιάδης· Βασίλειος Ἀναγνωστόπουλος· Κωνσταντῖνος Καλλίνικος καὶ Βασίλειος Σταυρίδης, οἱ Πανοσιολ. Ἀρχιμανδρῖται κύριοι Αἰμιλιανὸς Τιμιάδης· ἐκ Γενεύης· καὶ Εὐσέβιος Παπαστεφάνου. ὁ Αἰδεσιμολ. Πρεσβύτερος κ. Ἰωάννης Ποῦλος, ἐξ Ἀμερικῆς ἀμφότεροι, καὶ ὁ Ἐλλογ. Καθηγητὴς κ. Ἐμμανουὴλ Πετράκης· ἐκ Κρήτης.

β) Τοῦ Πατριαρχείου Ἀλεξανδρείας : ὁ Σεβ. Μητροπολίτης Πηλουσίου κ. Παρθένιος.

γ) Τοῦ Πατριαρχείου Ἀντιοχείας : ὁ Σεβ. Μητροπολίτης Ἐπιφανείας κ. Ἰγνάτιος καὶ ὁ Αἰδεσιμολ. Πρωτοπρεσβύτερος κ. Κωνσταν-

τῖνος Μωραϊτάκης.

δ) Τοῦ Πατριαρχείου Ἱεροσολύμων : Ὁ Σεβ. Ἀρχιεπίσκοπος Σεβαστείας κ. Ἀθηναγόρας·

ε) Τῆς Ἐκκλησίας Κύπρου : ὁ Πανοσιολ. Ἀρχιμ. κ. Καλλίνικος Μαχαιριώτης καὶ ὁ Ἐλλογ. Καθηγητὴς κ. Α. Παπαγεωργίου·

ς) Τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος : ὁ Θεοφιλ. Ἐπίσκοπος Ἀχαΐας κ. Παντελεήμων, προσωπικὸς ἐκπρόσωπος τοῦ Μακαριωτάτου Ἀρχιεπισκόπου Ἀθηνῶν, ἐπὶ τῇ ἐναρκτηρίῳ Συνεδρίᾳ, ἀμέσως δ' ἀποχωρήσας μετ' αὐτήν, καὶ οἱ Ἐλλογιμ. Καθηγηταὶ τῶν Θεολογικῶν Σχολῶν τῶν Πανεπιστημίων Ἀθηνῶν καὶ Θεσσαλονίκης κύριοι Γεράσιμος Κονιδάρης, Μᾶρκος Σιώτης, Ἰωάννης Τράκας, Ἰωάννης Καλογήρου καὶ Σάββας Ἀγουρίδης·

Ἐκ τῶν μὴ μετεχουσῶν τοῦ Παγκοσμίου Συμβουλίου τῶν Ἐκκλησιῶν Ὀρθοδόξων Ἐκκλησιῶν, παρέστησαν ὑπὸ τύπον Παρατηρητῶν:

α) Τοῦ Πατριαρχείου Μόσχας : ὁ Αἰδεσιμολ. Πρωτοπρεσβύτερος κ. Βιτάλιος Μπαρόβδη, Καθηγητὴς τῆς Ἀρχαίας Ἐκκλησιαστικῆς Ἱστορίας ἐν τῇ Θεολογικῇ Ἀκαδημίᾳ τοῦ Λένινγραδ, καὶ ὁ Ἐλλογ. κ. Βίκτωρ Ἀλεξίγιεφ, ἐκ τοῦ ἀνωτέρου προσωπικοῦ τοῦ Πατριαρχείου, οἵτινες, ὡς εἶναι γνωστὸν τῇ Ἐκκλησίᾳ, ἀποσταλέντες ὑπὸ τῆς Ἐκκλησίας αὐτῶν κατὰ τὸν παρελθόντα μῆνα Φεβρουάριον εἰς Γενεύην, παρέμειναν ἐκεῖ ἐπὶ δίμηνον, μελετῶντες τὰ τῆς ὀργανώσεως καὶ δράσεως τοῦ Παγκοσμίου Συμβουλίου τῶν Ἐκκλησιῶν.

β) Τοῦ Πατριαρχείου Βελιγραδίου: ὁ Ἱερολογ. Διάκονος κ. Αἰμιλιανὸς Κάρνιτς, Ὑφηγητὴς ἐν τῇ Θεολογικῇ Σχολῇ τοῦ Βελιγραδίου, καὶ

γ) Τῆς Ἐκκλησίας Πολωνίας : ὁ Αἰδεσιμολ. Πρεσβύτερος κ. Γεώργιος Κλῆγκερ, Καθηγητὴς τῆς Συστηματικῆς Θεολογίας ἐν Βαρσοβίᾳ καὶ ἐκ τοῦ ἐγγὺς περιβάλλοντος τοῦ Μακ. Μητροπολίτου Βαρσοβίας καὶ πάσης Πολωνίας κ. Διονυσίου.

4. Πάντες οἱ Σύνεδροι ἀφίχθησαν εἰς Ῥόδον, εἴτε ἀτμοπλοϊκῶς εἴτε ἀεροπορικῶς, προϋπηντήθησαν δὲ καταλλήλως καὶ ἐτοποθετήθησαν εἰς τὰ ἐκ τῶν προτέρων ὁρισθέντα δι' αὐτοὺς ξενοδοχεῖα.

Τὴν ὅλην ὀργάνωσιν τοῦ Συνεδρίου εἶχεν ἀναλάβει ἰδιαιτέρα Ὀργανωτικὴ Ἐπιτροπή, μὲ Πρόεδρον τὸν Σεβ. Μητροπολίτην Ῥόδου κ. Σπυρίδωνα, Γραμματέα τὸν Καθηγητὴν κ. Βασίλειον Ἰωαννίδην, Βοηθὸν Γραμματέα τὸν Καθηγητὴν κ. Σάββαν Ἀγουρίδην καὶ μέλη, σὺν ἄλ-

λοις τοὺς κυρίους Ἄγγ. Καψαμπέλην, ἐκ τοῦ Ὑπουργείου τῶν Ἐξωτερικῶν καὶ Θωμᾶν Βαΐδην καὶ Εὐθύμιον Πύρλαν, ἐκ τοῦ Ὑπουργείου Προεδρείας τῆς Κυβερνήσεως· ἥτις Ἐπιτροπὴ ἐπεδείξατο πολλὴν ἐπιμέλειαν καὶ προθυμίαν ἐν τῇ ἐκπληρώσει τοῦ ἀναληφθέντος ὑπ' αὐτῆς ἔργου· μεγάλως συμβαλλομένη, ἐν συνεργασίᾳ μετὰ τῶν ἁρμοδίων Ὑπηρεσιῶν τοῦ Παγκοσμίου Συμβουλίου τῶν Ἐκκλησιῶν, εἰς τὴν ἐπιτυχίαν τοῦ Συνεδρίου·

5. Ἡ ἐναρκτήριος Συνεδρίασις ἐγένετο τὸ ἀπόγευμα τῆς Τετάρτης 19ης Αὐγούστου· παρόντων πάντων τῶν Μελῶν καὶ τῶν Ἀντιπροσώπων· τοῦ Ἐξοχωτάτου κ. Γεωργίου Βογιατζῆ, Ὑπουργοῦ ἐπὶ τῶν Θρησκευμάτων καὶ τῆς Παιδείας ἐκπροσωποῦντος τὴν Ἑλληνικὴν Κυβέρνησιν, τῶν Πολιτικῶν καὶ Δημοτικῶν Ἀρχῶν Ρόδου· τοῦ Ἱεροῦ Κλήρου τῆς Ἱ. Μητροπόλεως τῆς Ρόδου· τοῦ Σοφολογιωτάτου Μουφτῆ Ρόδου· καὶ πλείστων ἐκ τῆς κοινωνίας τῆς Μεγαλονήσου·

Κατόπιν συντόμου προσευχῆς, ἀνεγνώσθη τηλεγραφικὸν χαιρετιστήριον μήνυμα τῆς Α. Μ. τοῦ Βασιλέως τῆς Ἑλλάδος Παύλου.

Τὸ μήνυμα τῆς Α. Μεγαλειότητος ἔχει οὕτω :

«Ἡ Α. Μ. ἡ Βασίλισσα καὶ ἐγὼ λυπούμενοι διότι δὲν κατέστη εἰς ἡμᾶς δυνατὸν καὶ προσωπικῶς νὰ εὐχηθῶμεν εἰς ὑμᾶς τὸ ὡς εὖ παρέστητε, ἀπευθύνομεν πρὸς ἅπαντα τὰ ἐν Ρόδῳ συνεδριάζοντα Μέλη τῆς Κεντρικῆς Ἐπιτροπῆς τοῦ Παγκοσμίου Συμβουλίου τῶν Ἐκκλησιῶν θερμὸν χαιρετισμὸν ἐπὶ τῇ ἀφίξει ὑμῶν εἰς τὴν Χώραν μου, ἡ ὁποία διὰ τῆς Θείας Προνοίας ἐπελέγη ἵνα, διὰ τοῦ Ἀποστόλου τῶν Ἐθνῶν, ἀποβῇ ἡ κοιτὶς τοῦ Δυτικοῦ Πολιτισμοῦ. Ἡ αὔρα δὲ τοῦ Πνεύματος, τὸ ὁποῖον μετέδιδε, πρὸ 19 ἀκριβῶς αἰώνων, διελθὼν ἐκ Ρόδου, ὁ Μέγας οὗτος Ἀπόστολος, εὔχομαι ὅπως κατευθύνῃ πάντοτε τὰς ἡμετέρας συναντήσεις καὶ τὸ ὅλον ἔργον σας καὶ ἡ ἕλξις τῆς ἀγάπης, τὴν ὁποίαν οὗτος ἐκήρυξε, νὰ ἀποβῇ ἡ συνεκτικὴ δύναμις, ἡ ὁποία θὰ ἐπαναφέρῃ τὴν ἑνότητα μεταξὺ πάντων τῶν ἐπικαλουμένων τὸ ὄνομα τοῦ Κυρίου· ὥστε τὰ διδάγματά Του νὰ ἀναγνωρισθοῦν πανταχοῦ, ὡς θεμέλιον διὰ τὴν ἀνοικοδόμησιν τῆς εὐτυχεστέρας αὔριον.

ΠΑΥΛΟΣ Βασιλεύς».

Μετ' αὐτὸ πρῶτος προσεφώνησε καὶ ἐχαιρέτησε τοὺς Συνέδρους ὁ Σεβ· Ἀρχιεπ. Θυατείρων κ. Ἀθηναγόρας, ὅστις· κομιστὴς χαιρετιστηρίου μηνύματος τῆς Ὑμετέρας Θειοτάτης Παναγιότητος, ἀνέγνω τοῦτο ἑλληνιστὶ καὶ ἀγγλιστί, καὶ διεβίβασε τὰς εὐχὰς Αὐτῆς ὑπὲρ εὐοδώσεως τῶν ἐργασιῶν τοῦ Συνεδρίου.

Μετὰ τὴν Α. Σεβασμιότητα, ὁ Θεοφιλέστ. Ἐπίσκοπος Ἀχαΐας· κ· Παντελεήμων ἀνέγνω προσφωνητήριον μήνυμα τοῦ Μακ· Ἀρχιεπισκόπου Ἀθηνῶν καὶ πάσης Ἑλλάδος κ· Θεοκλήτου· ἐν ᾧ, σὺν ἄλλοις, ἀνεφέρετο εἰς τὸ θέμα τοῦ ἐν Ἑλλάδι διεξαγομένου προσηλυτισμοῦ καὶ τῶν ἐξ αὐτοῦ παραπόνων τῆς Ἐκκλησίας.

Τὸ μήνυμα τοῦτο ἔχει οὕτω :

«Σεβασμιώτατοι Ἱεράρχαι,
Αἰδεσιμώτατε κ. Πρόεδρε·
Ἐξοχώτατε κ. Ὑπουργέ·
Κύριε Νομάρχα,
Κύριε Δήμαρχε·
Κύριοι Σύνεδροι,
Κυρίαι καὶ Κύριοι,

Ἡ Αὐτοῦ Μακαριότης· ὁ Ἀρχιεπίσκοπος Ἀθηνῶν καὶ πάσης Ἑλλάδος κύριος Θεόκλητος εὐηρεστήθη, ὅπως δι' ἐμοῦ διαβιβάσῃ πρὸς τὰ Μέλη τῆς ἐνταῦθα συνερχομένης Κεντρικῆς Ἐπιτροπῆς τοῦ Παγκοσμίου Συμβουλίου τῶν Ἐκκλησιῶν ἐγκαρδίους τοὺς χαιρετισμούς Του, θερμὸν τὸν ἀσπασμόν· ἐπὶ τῇ ἐνάρξει τῶν συνεδριῶν τῆς προειρημένης Ἐπιτροπῆς, καὶ εἰλικρινεῖς τὰς εὐχὰς Αὐτοῦ· περὶ τῆς πλήρους εὐοδώσεως τῶν ἐργασιῶν της, συμφώνως πρὸς τοὺς σκοπούς, τῶν ὁποίων διατελεῖ ἐν γνώσει, λόγῳ τῆς ἀπὸ πολλῶν ἐτῶν συνεργασίας καὶ συμμετοχῆς τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος εἰς τὴν Οἰκουμενικὴν καλουμένην Κίνησιν.

Οἱ σκοποὶ τῆς ἐν λόγῳ Οἰκουμενικῆς Κινήσεως εἶναι τῷ ὄντι ἀξιοπρόσεκτοι· καθ' ὅτι ἡ ἐπιτελουμένη καλλιέργεια φιλικοῦ καὶ ἀδελφικοῦ πνεύματος μεταξύ· ὅσῳ τὸ δυνατὸν περισσοτέρων Χριστιανικῶν Ὁμάδων καὶ δὴ με-

ταξὺ τῶν συντηρητικωτέρων τοιούτων· ἡ δημιουργία πνεύματος ἀλληλοκατανοήσεως μεταξὺ τῶν Ἡγητόρων τῶν Χριστιανικῶν Ὁμάδων καὶ Ἐκκλησιῶν, πνεύματος καὶ κλίματος Χριστιανικῆς εἰρήνης· ἀλλὰ καὶ ἀλληλοβοηθείας μεταξὺ τῶν Χριστιανικῶν λαῶν ἀποβλέπουσιν εἰς τὴν καλυτέραν καὶ τελεσφορωτέραν ἀντιμετώπισιν τῶν συγχρόνων ἐχθρῶν τοῦ πνεύματος· τῶν δουλευόντων εἰς τὴν ὕλην, τῶν ὑπεναντίων καὶ ὀργάνων τῶν οὐδέποτε κατατιθεμένων τὰ ὅπλα δυνάμεων τοῦ σκότους τοῦ αἰῶνος τούτου. (Ἐφεσ. 6, 12).

Ἡ συνεργασία μεταξὺ τῶν Χριστιανῶν τῶν διαφόρων ἀποχρώσεων ἐν τῇ καλουμένῃ Οἰκουμενικῇ Κινήσει, ἡ ἀλληλοβοήθεια, τῆς ὁποίας ἡ ἐν Ἑλλάδι Ἐκκλησία ἔχει ἀγαθωτάτην πεῖραν καὶ ἀνάμνησιν· καὶ ἡ ἐν συνεργασίᾳ καὶ ἀπὸ κοινοῦ ἀνταλλαγὴ σκέψεων καὶ ἀπόψεων, πρὸς ἀντιμετώπισιν τῶν διαφόρων μεγάλων καὶ δυσεπιλύτων συγχρόνων προβλημάτων· καθίστανται σήμερον μὲν• ἐπωφελέσταται· διὰ δὲ τὸ μέλλον πιθανὴ δυνατότης καθοδηγήσεως πρὸς τὴν πολυπόθητον ἑνότητα, τὴν ὁποίαν ἡ ἡμετέρα Ἐκκλησία διακαῶς ἐπιθυμεῖ καὶ διὰ τὴν ὁποίαν εὔχεται ὁλοψύχως.

Ἡ ὁδὸς αὕτη, διὰ τὴν ἐπίτευξιν τῆς πανταχόθεν ἐπιθυμητῆς ἑνότητος, θὰ εἶναι ἴσως τραχεῖα καὶ μακρά· ἀλλ᾽ ὅταν οἱ μετέχοντες εἰς τὴν Οἰκουμενικὴν καλουμένην Κίνησιν συνεργαζώμεθα ἐν πνεύματι κατανοήσεως, ἐν πνεύματι εἰλικρινοῦς Χριστιανικῆς ἁπλότητος· ὅταν ἐπικοινωνῶμεν, εἴτε ἐπισήμως· εἴτε ἀνεπισήμως, ἄνευ ὑστεροβουλίας· ὅταν κατορθωθῇ, ὥστε τινὲς νὰ ἐκριζώσουν τὴν σφοδρὰν ἐπιθυμίαν· τὸν οὐ κατ᾽ ἐπίγνωσιν ζῆλον· καὶ καταστείλουν τὰς ἐνεργείας τῆς διὰ διαφόρων μέσων διαρπαγῆς πιστῶν ἐξ ἑτέρων Ὁμάδων ἢ Ἐκκλησιῶν· διὰ τὴν αὔξησιν τοῦ ἀριθμοῦ τῶν ὀπαδῶν τῆς ἰδικῆς των Ὁμάδος· τότε θὰ ἔχωμεν σαφεῖς καὶ πραγματικὰς ἐνδείξεις. ὅτι ἀληθῶς Πνεῦμα Θεοῦ πνέει εἰς τὰς ψυχὰς ἡμῶν καὶ θὰ δυνάμεθα νὰ στηριζώμεθα εἰς τὴν βεβαίαν πεποίθησιν καὶ ἐλπίδα ὅτι εἰς τὴν περαιτέρω πορείαν τῆς εὐσταθείας τῶν Ἁγίων τοῦ Θεοῦ Ἐκκλησιῶν καὶ τῆς τῶν πάντων ἑνώσεως θὰ ἔχωμεν τὸν Θεὸν συνεργόν, ἐν τῷ Ὁποίῳ οὐ-

δὲν ἀδυνατεῖ ῥῆμα (Λουκ. 1, 37).

Εἶναι λίαν εὐτυχὲς τὸ γεγονός, ὅτι ἡ ἐφετεινὴ συνάντησις τῶν Μελῶν τῆς Κεντρικῆς Ἐπιτροπῆς τοῦ Παγκοσμίου Συμβουλίου τῶν Ἐκκλησιῶν λαμβάνει χώραν εἰς τὴν ὡραίαν αὐτὴν Νῆσον, τὴν πρώτην τῆς Δωδεκανήσου, ἐπὶ τῆς ὁποίας ἐπάτησε καὶ ὁ Μέγας τῶν Ἐθνῶν Ἀπόστολος, ὁ Παῦλος .(Πράξ. 21, 1), ἥτις Νῆσος οὐδέποτε ἔπαυσε, παρὰ τὰς ἀντιξοότητας καὶ τὰς διὰ μέσου τῶν αἰώνων πολυποικίλους συνθήκας, νὰ ἀποτελῇ τμῆμα καὶ χῶρον τῆς Χριστιανικῆς Ἀνατολῆς, τῆς Ὀρθοδοξίας, ἥτις ὡς θεματοφύλαξ τῆς πλήρους ἐν Χριστῷ διδασκαλίας, τῆς Παραδόσεως καὶ τῆς Λατρείας, ἀποτελεῖ τὴν φυσικὴν καὶ ἱστορικὴν συνέχειαν μιᾶς ἀδιαιρέτου Ἐκκλησίας, ὡς ἐκ τούτου δὲ τὴν μοναδικήν, ἐν τῇ ὑπ' οὐρανόν, ὕπαρξιν τῆς Μιᾶς, Ἁγίας, Καθολικῆς καὶ Ἀποστολικῆς Ἐκκλησίας.

Ὡς τοιαύτη συμμετέχει καὶ ἡ Ἐκκλησία τῆς Ἑλλάδος εἰς τὴν Οἰκουμενικὴν καλουμένην Κίνησιν, ἵνα διὰ τῆς παρουσίας αὐτῆς εἰς ταύτην, μεθ' ἑτέρων ἀδελφῶν Ὀρθοδόξων Ἐκκλησιῶν, συντελέσῃ εἰς τὴν κατανόησιν τῶν εἰλικρινῶς ἐνδιαφερομένων διὰ τὴν ἑνότητα, ἐπὶ τῆς ἀληθοῦς καὶ πραγματικῆς βάσεως, ἥτις ἐπιτυγχανομένη ἐν τῇ Θείᾳ δυνάμει, τῇ ἐν τῇ ἀσθενείᾳ ἡμῶν τελειουμένῃ (Β΄ Κορνθ. 12, 9), θὰ κάμῃ τὸν Κύριον ἡμῶν καὶ Λυτρωτὴν Ἰησοῦν Χριστὸν νὰ εὐχαριστήσῃ τὸν Πατέρα Αὐτοῦ, ἐπειδὴ ὡδήγησε τοὺς ἐπὶ γῆς Χριστιανούς· «ἵνα πάντες ἓν ὦσιν». (Ἰωάν. 17, 21).

Ὁ Προκαθήμενος τῆς καθ' Ἑλλάδα Ἐκκλησίας ἐλπίζει, ὅτι διὰ τῶν προαναφερθέντων ἐν τῷ πνεύματι τῆς εἰλικρινοῦς ἀλληλοκατανοήσεως, τῆς ἀλληλοβοηθείας καὶ τῆς ἀξιολογήσεως τῆς πραγματικῆς θέσεως ἑκάστης Χριστιανικῆς Ὁμάδος ἢ Ἐκκλησίας, ἔναντι τῆς ἀποκαλυφθείσης ἀληθείας, θὰ εἶναι δυνατὴ ἡ ἐπιτέλεσις σημαντικῶν βημάτων διὰ τὴν ἐπανασύνδεσιν τῶν διερρηγμένων, διὰ τὴν ἄρσιν τῶν χρισμάτων, ἅτινα παρεμβάλλονται μεταξὺ τῶν διαφόρων Χριστιανικῶν συνόλων, πρὸς μεγίστην θλῖψιν τοῦ Ἁγίου Πνεύματος, καὶ τέλος διὰ τὴν σταθερὰν πρόοδον πάντων, πρὸς τὴν ποθουμένην ἑνότητα, πρὸς δόξαν τῆς Κεφαλῆς τῆς Ἐκκλησίας, ἥτις εἶναι ὁ Κύριος καὶ

Θεὸς καὶ Σωτὴρ ἡμῶν Ἰησοῦς Χριστός.

Ἐπὶ τούτοις ἡ Α. Μακαριότης εὔχεται· ὅπως Πνεῦμα Θεοῦ, Πνεῦμα Σωτῆρος Χριστοῦ, κατευθύνῃ ἐνταῦθα τὰς σκέψεις καὶ συζητήσεις ἡμῶν».

Ἀκολούθως ὡμίλησε στωμύλως, ἐξ ὀνόματος τῆς Ἑλληνικῆς Κυβερνήσεως· ὁ Ἐξοχώτατος Ὑπουργὸς κ. Γεώργιος Βογιατζῆς, χαιρετήσας μετὰ θερμῶν λόγων τοὺς Συνέδρους ἐρχομένους εἰς τὴν Ἑλληνικὴν Γῆν καὶ κυρίως εἰς τὴν Παυλικὴν Νῆσον Ρόδον· καὶ ἐξάρας τὴν δεδικαιολογημένην ἀναμονὴν τῶν λαῶν ἐκ τοῦ Συνεδρίου τούτου ἀγαθῶν καὶ οἰκοδομητικῶν τῆς συνυπάρξεως τῶν λαῶν καὶ τῆς προόδου τοῦ Χριστιανικοῦ πολιτισμοῦ ἀποτελεσμάτων.

Ὁ κ. Ὑπουργὸς εἶπε τὰ ἀκόλουθα :

Αἰδεσιμώτατε κύριε Πρόεδρε,
Σεβασμιώτατοι,
καὶ λοιποὶ κύριοι Σύνεδροι,

Τὸ ἐφετεινὸν Συνέδριον τοῦ Π. Σ. Ἐ. γίνεται ἐπὶ Ἑλληνικοῦ ἐδάφους· φιλοξενεῖται δηλαδὴ εἰς μίαν Χώραν, ἡ ὁποία εἶναι ἀπὸ τῶν πρώτων Χριστιανικῶν χρόνων καὶ ἀπὸ ἄκρου εἰς ἄκρον Χριστιανική.

Περισσότερον παρά ποτε ἡ ἐποχή μας ἔχει ἀνάγκην τοῦ παραδείγματος ζωῆς τοῦ Χριστοῦ καὶ τῆς διδαχῆς Του. Ἡ φυσιογνωμία τοῦ εἰκοστοῦ αἰῶνος ἐνθουσιάζει πολλούς, διὰ τὰ ἐπιτεύγματα τοῦ ἀνθρώπου εἰς τὸν τομέα τῶν θετικῶν ἐπιστημῶν καὶ τῆς τεχνικῆς. Καὶ εἶναι ὄντως ἀξιόλογα τὰ ἐπιτεύγματα ταῦτα. Παρ' ὅλην ὅμως τὴν τεχνικὴν ταύτην πρόοδον, παρ' ὅλας τὰς ἀνέσεις καὶ τὰς εὐκολίας, ὁ ἄνθρωπος δὲν κατέστη εὐτυχέστερος· διότι δὲν ἐπέτυχε νὰ ἰσορροπήσῃ τὴν θεραπείαν τῶν ἀναγκῶν τοῦ σαρκίου πρὸς τὴν θεραπείαν τῶν ἀναγκῶν τῆς ψυχῆς.

Εἰς τὰς ὑλικὰς ἀνάγκας τοῦ ἀνθρώπου ἐδόθη τὸ προβάδισμα· Καὶ αὐτὴ ἀκόμη ἡ Χριστιανικὴ φιλανθρωπία

διὰ τὰς ἀνάγκας τὰς ὑλικὰς τοῦ ἀνθρώπου μεριμνᾷ, καὶ εἰς αὐτὰς σχεδὸν ἐξαντλεῖται. Ὅμως «οὐκ ἐπ' ἄρτῳ μόνον ζήσεται ἄνθρωπος». Ἂν εἷς ἄνθρωπος τραυματισθῇ σωματικῶς, ἂν χυθῇ ὀλίγον αἷμά του, ἐπιστρατεύονται οἱ πάντες, διὰ νὰ τὸν βοηθήσουν. Καὶ ὀρθῶς πράττουν. Ἂν ὅμως εἷς ἄλλος, ἢ πολλοί, τραυματισθοῦν ψυχικά, ὄχι μόνον δὲν σημειοῦται ὁ αὐτὸς φιλανθρωπικὸς συναγερμός, ἀλλ' οἱ περισσότεροι κωφεύουν. Καὶ ὅμως κάποτε ἕνα δάκρυ ἐκφράζει ψυχικοὺς πόνους πολὺ σοβαρωτέρους ἀπὸ μίαν λύσιν τῆς συνεχείας τῆς σαρκός. Τὸ δάκρυ εἶναι τὸ αἷμα τῆς ψυχῆς.

Εἰς τὴν ἱστορίαν τοῦ κόσμου τὸ παράδειγμα ζωῆς καὶ ἡ διδαχὴ τοῦ Θεανθρώπου Χριστοῦ εἶναι τὸ μόνον βάλσαμον, ποὺ ἐχύθη εἰς τὰς πληγὰς τῆς ψυχῆς καὶ ἔδωσε φωτεινὴν διέξοδον εἰς τὸ δραματικὸν πνευματικὸν καὶ ψυχικὸν ἀδιέξοδον τοῦ κόσμου. Αὐτὸς εἶναι ὁ μόνος ποὺ ἀληθῶς ἐστάθη «ἡ ὁδὸς καὶ ἡ ἀλήθεια καὶ ἡ ζωή».

Ἡ κίνησις τοῦ Π. Σ. Ἐ., ἀπορρέει νομίζω ἀπὸ δύο διαπιστώσεις :

1ον. Ὅτι οἱαιδήποτε καὶ ἂν εἶναι αἱ κατακτήσεις τοῦ ἀνθρώπου εἰς τὸν ὑλικὸν καὶ τεχνικὸν τομέα, οὔτε ἡ ἀδικία καταργεῖται, οὔτε ἡ βία, οὔτε τὰ ἄνομα ὑλόφρονα συμφέροντα, καὶ

2ον) Ὅτι μόνον ἡ πίστις εἰς τὸν Χριστόν, ἡ ἐνεργουμένη δι' ἀγάπης, ἀποκαθιστᾷ τὴν ποθητὴν ἰσορροπίαν μεταξὺ σαρκικοῦ καὶ πνευματικοῦ ἀνθρώπου, δίχως τὴν ὁποίαν ὁ νόμος τῆς ζούγκλας εἶναι προωρισμένος νὰ διέπη ἐν τῇ οὐσίᾳ τὰς σχέσεις τῶν ἀνθρώπων.

Πρὸς τὰς δύο αὐτὰς διαπιστώσεις εἶναι σύμφωνοι ὅλοι οἱ Χριστιανοὶ εἰς οἱανδήποτε Χριστιανικὴν Ὁμολογίαν καὶ ἂν ἀνήκουν.

Καὶ νομίζω, ὅτι τοῦτο εἶναι ἓν ὀρθὸν σημεῖον ἐπαφῆς καὶ μία θετικὴ ἀφετηρία ἐκκινήσεως πρὸς συνεργασίαν δι' ὅλας τὰς Χριστιανικὰς Ὁμολογίας. Καὶ νομίζω, ὅτι ὅσοι εἰλικρινῶς ποθοῦν τὴν ἕνωσιν ὅλων τῶν Χριστιανικῶν Ὁμολογιῶν εἰς μίαν ἑνότητα πίστεως, ὡς ἦτο ἡ Ἐκκλησία τοῦ Χριστοῦ κατὰ τοὺς πρώτους ὀκτὼ Χριστιανικοὺς αἰῶνας, τὰ σημεῖα ἐπαφῆς πρέπει νὰ ἐνισχυθοῦν, ὥστε διὰ τῆς

καλοπίστου συζητήσεως καὶ τῆς ἐν πνεύματι Χριστοῦ γνωριμίας καὶ ἐπαφῆς νὰ ἀρθοῦν τὰ ἐμπόδια τῆς Ἑνώσεως, χωρὶς φυσικὰ νὰ σημειωθῇ οὐδεμία ἀπομάκρυνσις ἀπὸ τὸ πνεῦμα καὶ τὴν παράδοσιν τῆς Μιᾶς, Ἁγίας καὶ Ἀρχαίας Ἀποστολικῆς Ἐκκλησίας.

Θέματα σπουδαῖα ἀπασχολοῦν ἀπὸ ἐτῶν τὴν «Οἰκουμενικὴν Κίνησιν» ἔναντι τῶν ὁποίων ὅλαι αἱ Χριστιανικαὶ Ὁμολογίαι ἔχουν ὑποχρέωσιν καὶ γνώμην νὰ διατυπώσουν καὶ σαφῆ στάσιν νὰ λάβουν. Παραλλήλως ὅμως πρέπει νὰ κταανοηθῇ, ὅτι ἡ διείσδυσις μιᾶς Χριστιανικῆς Ὁμολογίας εἰς τὴν περιοχὴν ἄλλης καὶ ἡ διὰ προπαγάνδας ἢ ὑλικῶν παροχῶν μείωσις τοῦ Ποιμνίου τῆς μιᾶς πρὸς ἐπαύξησιν τῆς ἄλλης, ὄχι μόνον εἶναι ἠθικῶς ἀπαράδεκτος· ἀλλὰ δημιουργεῖ κλῖμα δυσπιστίας, τὸ ὁποῖον οὐδόλως ὑποβοηθεῖ τὴν προσπάθειαν τῶν ἐπαφῶν καὶ τῆς συνεργασίας. «Ἐπ' ἐλευθερίᾳ ἐκλήθημεν», λέγει ὁ Ἀπόστολος Παῦλος· καὶ ἡ ἐλευθερία τῆς συνειδήσεως εἶναι τόσον ἱερά, ὥστε δὲν πρέπει οὔτε ἀμέσως νὰ καταργῆται, οὔτε ἐμμέσως νὰ ὑπονομεύεται δι' ὑλικῶν ἐξυπηρετήσεων·

Ἐν προκειμένῳ νομίζω, ὅτι συμπίπτουσιν αἱ γνῶμαι ἡμῶν ἀπολύτως καὶ μετ' ἰδιαζούσης χαρᾶς καὶ συγκινήσεως ἡ Ἑλληνικὴ κοινὴ γνώμη παρακολουθεῖ τοὺς ἀγῶνας τοῦ Π. Σ. Ε. κατὰ πάσης ἐκδηλώσεως βίας, διὰ τὸν ἔλεγχον πάσης καταχρήσεως ἐξουσίας ὑπὸ τῶν ἰσχυρῶν εἰς βάρος τῶν ἀσθενεστέρων λαῶν· διὰ τὸν σωστικὸν παρεμβατισμὸν πρὸς καλὴν χρῆσιν τῆς δυνάμεως, εἰς τὴν διάδοσιν τῶν ἀρχῶν τοῦ Εὐαγγελίου· ὅπου δὲν ἔχει συντελεσθῆ Εὐαγγελισμός, καὶ παραλλήλως πρὸς ὅλα ταῦτα διὰ τὴν ὑλικὴν βοήθειαν, ὅπου αἱ θεομηνίαι, οἱ πόλεμοι, ἢ ἡ βία, κατέστησαν ἀνθρώπους ἀστέγους· ἀνέργους· ἀσίτους καὶ γυμνούς.

Ἐπιπροσθέτως τὸ Π. Σ. Ε. ἦλθεν ἀρωγὸς τῆς Ὀρθοδόξου Ἑλλην. Ἐκκλησίας, ὅταν αὕτη προσέφερε τὸ αἷμα τῶν Ἱερέων της καὶ τῶν πιστῶν της εἰς τὴν ἄμυναν κατὰ τῆς ὁλοκληρωτικῆς βίας.

Ἡ Ἑλληνικὴ Κυβέρνησις ἔχει ἐκφράσει πολλάκις τὰς εὐχαριστίας της πρὸς τὸ Π. Σ. Ε., διὰ τὰ βοηθήματα· ἅτινα ἀπέστειλε πρὸς σεισμοπλήκτους· πρὸς πρόσφυγας,

καθὼς καὶ διὰ τὰς ὑποτροφίας πρὸς ἀπόρους φοιτητάς· καὶ ἐπαναλαμβάνουσα πάλιν τὰς θερμὰς αὐτῆς εὐχαριστίας, εὔχεται ὅπως αἱ ἐργασίαι τοῦ ἀρξαμένου Συνεδρίου σας στεφθοῦν ὑπὸ πλήρους ἐπιτυχίας, πρὸς ὠφέλειαν τῆς ἀνθρωπότητος, τῆς ὁποίας τὰ δεινὰ καὶ τὴν ἠθικὴν καὶ πνευματικὴν ἐξυγίανσιν διὰ τῶν ἀρχῶν τοῦ Εὐαγγελίου ἐτάξατε σκοπὸν τῆς ὀργανώσεώς σας.

Ἐν συνεχείᾳ μετὰ θερμῶν λόγων προσεφώνησε τοὺς Συνέδρους ὁ Ἐντιμότατος Δήμαρχος Ρόδου κ. Μιχαὴλ Πετρίδης· τονίσας τὴν χαρὰν τῶν Ὀρθοδόξων Ροδίων ἐπὶ τῇ παρουσίᾳ τοσούτων ἐξεχουσῶν φυσιογνωμιῶν τῶν κατὰ τόπους Ἐκκλησιῶν τοῦ Χριστοῦ, καὶ εὐχηχηθείς, ὅπως «ὅσα ἀληθῆ· ὅσα σεμνά, ὅσα δίκαια· ὅσα προσφιλῆ, ὅσα εὔφημα» (Φιλιππ. δ΄ 8), ταῦτα ἀποτελέσωσι τοὺς καρποὺς τῆς ἐν Συνεδρίῳ Συνάξεως αὐτῶν.

Ὁ κ. Δήμαρχος εἶπε τὰ ἑξῆς :

Μὲ ἰδιαιτέραν χαρὰν ὁ λαὸς τῆς Ρόδου ὑποδέχεται εἰς τὴν ἱστορικὴν ταύτην Νῆσον τὰ διακεκριμένα Μέλη τῆς Κεντρικῆς Ἐπιτροπῆς τοῦ Παγκ. Συμβουλίου τῶν Ἐκκλησιῶν καὶ μὲ ἐξαιρετικὴν συγκίνησιν καὶ ἐγώ, ὡς Ἐκπρόσωπος τοῦ Δήμου τῶν Ροδίων σᾶς ἀπευθύνω τὸ «ὡς εὖ παρέστητε»· Αἰσθανόμεθα εἰς ὅλην τὴν ἔκτασιν τὴν τιμήν, ἡ ὁποία προσγίγνεται εἰς τὴν Νῆσόν μας, διὰ τῆς ἐκλογῆς αὐτῆς ὡς ἕδρας τοῦ Συνεδρίου, καὶ εἴμεθα ἕτοιμοι νὰ ἀνταποκριθῶμεν εἰς αὐτήν, ἐξαντλοῦντες ὅλας μας τὰς δυνάμεις καὶ τὰς δυνατότητας· διὰ τὴν ἐπιτυχίαν τῶν σκοπῶν τοῦ Συνεδρίου, οἱ ὁποῖοι εἶναι καὶ σκοποὶ παντὸς ἀνθρώπου, πιστεύοντος εἰς τὴν Θείαν καταγωγήν του καὶ εἰς τὰ ἀνώτερα ἰδανικά· ὑπὲρ τῶν ὁποίων ἠγωνίσθη, διὰ μέσου τῶν αἰώνων, ὁ ἐλεύθερος ἄνθρωπος.

Βεβαίως θρησκευτικὴ εἶναι κατὰ τὸ περιεχόμενον αὐτῆς ἡ κυριωτέρα ἀποστολὴ τοῦ Συνεδρίου καὶ τοῦ Παγκοσμίου Συμβ. τῶν Ἐκκλησιῶν· Εἰς τὰς ἡμέρας ὅμως· τὰς τόσον ταραχώδεις, τὸ θρησκευτικὸν αὐτὸ περιεχόμενον ἐκτείνεται εἰς τοιαύτην εὐρύτητα, ὥστε νὰ καλύπτῃ ὅλας

σχεδὸν τὰς ἐκδηλώσεις τοῦ ἐθνικοῦ καὶ κοινωνικοῦ βίου τῶν ἐλευθέρων Ἐθνῶν.

Πράγματι δὲν νοεῖται πλέον εἰς τὰς ἡμέρας μας διαστολὴ τῶν ἐκδηλώσεων τοῦ ἀτομικοῦ καὶ τοῦ ὁμαδικοῦ βίου, εἰς ἐκδηλώσεις ἐστερημένας θρησκευτικοῦ περιεχομένου καὶ εἰς ἐκδηλώσεις ἀνταποκρινομένας εἰς θρησκευτικὴν δρᾶσιν. Αὐτὴ εἶναι ἡ βασικὴ ἀντίληψις καὶ πίστις ἡμῶν, ἡ ὁποία μᾶς χωρίζει μὲ στεγανὸν παραπέτασμα, μὲ ἐκείνους οἱ ὁποῖοι ἔστω καὶ ματαίως, προσπαθοῦν νὰ ζήσουν «χωρὶς Θεόν».

Ἡμεῖς πιστεύομεν ὅτι «τὰ πάντα καὶ ἐν πᾶσι Θεὸς εἶναι» καὶ ὅπως εἶπεν ὁ Θεορρήμων Ἀπόστολος τῶν Ἐθνῶν ἀγορεύων πρὸς τοὺς ἀρχαίους Ἀθηναίους, «ἐν Αὐτῷ ζῶμεν καὶ κινούμεθα καὶ ἐσμέν».

Ὅ,τι ἀποκαλεῖται Χριστιανικὴ ζωή, ἐπιθυμοῦμεν νὰ καταστῇ ὄχι μόνον βασικὸς κανὼν τῶν πράξεων καὶ ἐνεργειῶν ἡμῶν ὡς ἀτόμων καὶ ὡς κοινωνίας ἀλλὰ καὶ δίδαγμα πρὸς τοὺς παραπλανημένους καὶ σημαία ἀγῶνος κατὰ τῶν ἀντιχριστιανικῶν διδασκαλιῶν.

Δὲν κομίζω τι νέον ἂν ἐπαναλάβω ἐνώπιον ὑμῶν, ὅτι τὸ Χριστιανικὸν βίωμα, τὸ ὁποῖον διὰ τοῦ αἵματος τοῦ Θεανθρώπου ἐθεμελιώθη, καλύπτει τώρα τὴν πίστιν ὅλων ἐκείνων ποὺ πιστεύουν εἰς τὴν ἀξίαν τοῦ ἀνθρώπου, εἰς τὰ ἰδανικὰ τῆς ἐλευθερίας, τοῦ δικαίου, τῆς Χριστιανικῆς Δημοκρατίας τοῦ λεγομένου Δυτικοῦ Πολιτισμοῦ.

Ἐχρησιμοποίησα ἕνα ὅρον ἀδόκιμον «Δυτικὸς Πολιτισμός». Τὸ ἔκαμα, ὄχι διότι πιστεύω εἰς τὴν ὀρθότητα τῆς ἐκφράσεως ἀλλὰ διότι ἔτσι συνηθίζεται. Κατ' ἐμὲ εἶναι λάθος· Δὲν ὑπάρχει Δυτικὸς Πολιτισμός, ἁπλούστατα διότι δὲν ὑφίσταται Ἀνατολικὸς Πολιτισμός. Ἄν, ὅπως ὅλοι πιστεύομεν βασικὸν στοιχεῖον τοῦ Πολιτισμοῦ εἶναι ἡ διαρκὴς ἀνύψωσις τοῦ ἀνθρώπου ὥστε νὰ καταστῇ οὗτος ἄξιος νὰ πλησιάσῃ τὸν Θεόν, τότε Πολιτισμός, στερούμενος τοῦ στοιχείου τούτου δὲν εἶναι Πολιτισμός. Συνεπῶς, κανεὶς τρόπος ζωῆς, στερούμενος τοῦ στοιχείου τῆς πίστεως εἰς τὸν Θεόν, ἠμπορεῖ νὰ ἀποκαλῆται «Πολιτισμός».

Διὰ τὸν λόγον αὐτὸν ηὐξημέναι εἶναι καὶ αἱ εὐθύναι

ὑμῶν ὡς Ἡγετῶν τοῦ Χριστιανικοῦ κόσμου καὶ ἡμῶν ὡς πιστῶν. Περισσότερον ἀπὸ τὴν προσπάθειαν τοῦ Συνεδρίου σας, ὅπως ἐπιτύχῃ τὴν προσέγγισιν τῶν ἐπὶ μέρους Ἐκκλησιῶν καὶ ὁδηγήσῃ σὺν τῷ χρόνῳ εἰς τὴν μίαν ποίμνην ἣν ὁ Θεάνθρωπος καθηγίασε τῷ τιμίῳ Του αἵματι, ἡμᾶς συγκινεῖ ἡ προσπάθεια, διὰ τὴν ἀπόλυτον ἐπικράτησιν τοῦ Χριστιανικοῦ πνεύματος εἰς ὅλας τὰς ἐκδηλώσεις τῆς ζωῆς μας καὶ εἰς ὅλας τὰς σχέσεις τῶν Ἐθνῶν·

Διὰ τοῦτο μὲ βαθεῖαν συγκίνησιν καὶ σεβασμὸν χαιρετίζομεν τὴν παρουσίαν ἐδῶ Κορυφῶν τῶν ἁπανταχοῦ Χριστιανικῶν Ἐκκλησιῶν καὶ Ἐλλογίμων Διδασκάλων τῆς Χριστιανικῆς ἀληθείας, καὶ διάπυρος ὑψοῦται ἡ εὐχή, ὅπως τὸ Πνεῦμα τὸ Ἅγιον συμπαρεδρεύσῃ ὑμῖν καὶ ὁδηγήσῃ τὰς σκέψεις σας καὶ τὰ διαβήματά σας εἰς τὴν ὁλοκλήρωσιν τῆς Χριστιανικῆς ἀποστολῆς.

Ἡμεῖς, διὰ τὴν ἐπιτυχίαν τοῦ σκοποῦ σας, θὰ προσφέρωμεν ὅλην τὴν θέρμην μας τὴν πίστιν μας, τὰς ἐλπίδας μας, τὸν φωτεινὸν οὐρανὸν καὶ τὴν ἀνάμνησιν τῶν γεγονότων, ποὺ εἰς αὐτὴν ἀκριβῶς τὴν γωνίαν τῆς γῆς ἐθεμελίωσαν πρὸ αἰώνων, τὴν νέαν πίστιν τοῦ Ἐσταυρωμένου Σωτῆρος.

Καὶ θὰ ἀναμένωμεν ἀπὸ σᾶς, νὰ μᾶς διδάξητε ἐμπράκτως ὅσα, κατὰ τὸν Ἀπόστολον τῶν Ἐθνῶν «εἰσὶν ἀληθῆ, ὅσα σεμνά, ὅσα δίκαια ὅσα προσφιλῆ, ὅσα ἁγνά, ὅσα εὔφημα» διὰ νὰ τὰ καταστήσωμεν βίωμα καὶ ὁδηγὸν τῆς ζωῆς.

Καὶ πάλιν καλῶς ἤλθατε εἰς τὴν φωτεινὴν αὐτὴν Νῆσον».

Ἐν τέλει τῆς συνεδρίας προσεφώνησεν ἐξ ὀνόματος τῆς Ὀργανωτικῆς Ἐπιτροπῆς ὁ Γραμματεὺς αὐτῆς Ἐλλογιμ. Καθηγητὴς κ. Βασ. Ἰωαννίδης, ὅστις ἀναφερόμενος εἰς τὴν ἀπὸ μέρους τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος καὶ τῆς Ἑλληνικῆς Κυβερνήσεως γενομένην πρόσκλησιν πρὸς σύγκλησιν τοῦ Συνεδρίου ἐν Ρόδῳ, ἐχαρακτήρισε ταύτην ὡς ἐκδήλωσιν τῆς ἐπιμεμαρτυρημένης οἰκουμενιστικῆς διαθέσεως τῆς Ὀρθοδοξίας, ἀναλύων δὲ τὴν ἔννοιαν τῆς «προσεγγίσεως» τῶν Ἐκκλησιῶν πρὸς ἀλλήλας, ὑπεγράμμισε τὴν συμβολὴν εἰς αὐτὴν τῆς Ὀρθοδόξου Ἀνατολικῆς Ἐκκλησίας διὰ τῆς ἀρχαίας πίστεως καὶ ἀδιαιρέτου παραδόσεως αὐτῆς.

Ὁ λόγος τοῦ κ. Ἰωαννίδου ἔχει ὡς ἑξῆς :

Αἰδεσιμώτατοι Πρόεδροι,
Κύριε Ὑπουργέ,
Πανιερώτατοι Ἐπίσκοποι,
Κυρίαι καὶ Κύριοι,

Χαιρετῶν πάντα τὰ μέλη ἀπὸ μέρους τῆς Ὀργανωτικῆς Ἐπιτροπῆς τοῦ ἐν Ρόδῳ Συνεδρίου, εὔχομαι αὐτοῖς τὴν ἐκπλήρωσιν τοῦ ἐπιτυχοῦς καὶ καρποφόρου ἔργου, πρὸς δόξαν τοῦ Κυρίου καὶ Σωτῆρος ἡμῶν καὶ πρὸς δόξαν τῆς Ἁγίας αὐτοῦ Ἐκκλησίας. Ἡ Ἐπιτροπὴ ἡμῶν ἔσχε βαθεῖαν συνείδησιν περὶ τῆς σπουδαιότητος τοῦ παρόντος Συνεδρίου τοῦ Π.Σ.Ε., ὅπερ διὰ πρώτην φορὰν συγκαλεῖται ἐν Ὀρθοδόξῳ χώρᾳ. Δεδομένου δὲ ὅτι ἡ πρόσκλησις ὑπεβλήθη ἀπὸ μέρους τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου, τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος καὶ τῆς Ἑλληνικῆς Κυβερνήσεως, ἡ Ὀργανωτικὴ Ἐπιτροπὴ δεν κατηνάλωσεν·οὔτε πολλὰς προσπαθείας οὔτε ἔξοδα διὰ τὴν ἐξασφάλισιν τῶν ἀναγκαίων προϋποθέσεων καὶ εὐκολιῶν πρὸς τελείαν διεξαγωγὴν τῶν ἐργασιῶν τοῦ Συνεδρίου.

Ἡ σημασία τῆς Κινήσεως ταύτης ἐν τῇ ἀνθρωπίνῃ ἱστορίᾳ λαμβάνει τὸ κίνητρον αὐτῆς ἐκ τῶν ὑψηλῶν καὶ ἱερῶν σκοπῶν, πρὸς τοὺς ὁποίους ἀποβλέπει. Καὶ ποία ἑτέρα Κίνησις ἐν τῷ κόσμῳ ἐπιδιώκει ὑψηλότερον καὶ ἱερώτερον σκοπὸν ἢ τὸ Π.Σ.Ε. Ἡ Οἰκουμενικὴ Κίνησις καὶ τὸ Παγκόσμιον Συμβούλιον πρῶτον, ἐργάζεται διὰ μίαν κοινὴν ἀντιμετώπισιν τῶν συγχρόνων προβλημάτων τῆς ἀνθρωπότητος καὶ τὴν ἐπίλυσιν αὐτῶν συμφώνως πρὸς τὰς ἀρχὰς τοῦ ἱεροῦ Εὐαγγελίου· καὶ δεύτερον, προσπαθεῖ νὰ ἐπιτύχῃ τὴν ἀμοιβαίαν γνωριμίαν καὶ προσέγγισιν τῶν διῃρημένων Ἐκκλησιῶν, μέχρις οὗ αὗται συναποτελέσωσι μίαν ἀδιαίρετον χριστιανικὴν Ἐκκλησίαν. Ἐξαίρετοι χριστιανικαὶ προσωπικότητες, μεταξὺ τῶν ὁποίων πολλαὶ Ὀρθόδοξοι, διὰ τῆς πίστεως αὐτῶν ἐν Χριστῷ, ἐτέθησαν εἰς τὴν ὑπηρεσίαν τῆς Οἰκουμενικῆς Κινήσεως τῆς ἐποχῆς ἡμῶν, διότι, ἐν τῇ μεγάλῃ αὐτῶν εὐλαβείᾳ, αἱ ψυχαὶ αὗται δὲν ἠδύναντο νὰ ὑποφέρουν τὴν διαίρεσιν καὶ τὴν διαμέλισιν τῆς Ἐκκλησίας τοῦ Χριστοῦ, τοῦθ' ὅπερ ἀποτελεῖ τὸ μέγα σκάνδαλον τῆς σημερινῆς ἐποχῆς. Οἱ πρωτοπόροι οὗτοι ἡγέται τῆς Οἰκουμενικῆς Κινήσεως δύνανται νὰ εἶναι ἱκανοποιημένοι μὲ τοὺς καρποὺς τοῦ ἔργου των. Ἡ σύγχρονος ἀνθρωπότης παρέσχεν εὐήκοον οὖς εἰς τὴν ἡνωμένην φω-

νὴν τῶν συνεργαζομένων ἐν τῷ Π. Σ. Ἐκκλησιῶν, ἀναφορικῶς πρὸς τὰ φλέγοντα ζητήματα ἀμοιβαίας βοηθείας ἀνθρωπίνης καὶ διεθνοῦς δικαιοσύνης, ἥτις εἶναι ἡ ἐλευθερία.

Ἄλλωστε ἡ Οἰκουμενικὴ Κίνησις ἐνίσχυσε τοὺς δεσμοὺς καὶ προώθησε τὴν ἀμοιβαίαν γνωριμίαν καὶ ἀγάπην μεταξὺ τῶν διαφόρων χριστιανικῶν Ἐκκλησιῶν.

Ἡ παροῦσα συγκέντρωσις, κατὰ πλειοψηφίαν Προτεσταντική, ἀποτελεῖ ἓν κατόρθωμα ἐν τούτῳ, ὅτι Ὀρθόδοξοι καὶ Προτεστάνται κατόπιν προσκλήσεως τοῦ Οἰκ. Πατριαρχείου καὶ τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος συνέρχονται ἀπὸ κοινοῦ διὰ συζητήσεις ἐν ἀμοιβαίᾳ ἀγάπῃ. Ἤδη ἐδημιουργήθη ἓν νέον κλῖμα εἰς τὰς σχέσεις τῶν Ἐκκλησιῶν τούτων. Συνεπῶς ἐγένοντο πολλὰ ἐν τῷ ζητήματι τῆς ἀμοιβαίας γνωριμίας, συνεργασίας καὶ προσεγγίσεως μεταξὺ τῶν διαφόρων Ἐκκλησιῶν, ἀπομένουσιν ὅμως εἰσέτι πολλὰ πρὸς ἐπιτέλεσιν.

Ἡ διαίρεσις μεταξὺ τῶν Ἐκκλησιῶν παραμένει καὶ τὸ σχίσμα συνεχίζεται. Ὡς ἀνεφέραμεν προηγουμένως, ἡ διαίρεσις εἶναι ἓν σκάνδαλον, ἢ ὀρθότερον, ἁμαρτία, δι᾿ ὅλας τὰς Ἐκκλησίας, διότι οὐδεμία ἐξ αὐτῶν ἔπραξε πλήρως τὸ καθῆκον αὐτῆς πρὸς κατάπαυσιν τῶν διαιρέσεων. Αἱ μεταξὺ τῶν Ἐκκλησιῶν διαφοραί, καὶ αἱ συμπαρομαρτοῦσαι δυσχέρειαι, προβάλλουσι τοσοῦτον ἀνυπέρβλητοι, ὥστε αἱ περὶ τῆς ἑνώσεως προσπάθειαι φαίνονται ὡς οὐτοπία.

Ἴσως ἐμφανιζόμεθα ὡς μωροὶ ἐν τῇ ἀσκόπῳ ταύτῃ προσπαθείᾳ ἡμῶν. τούτου οὕτως ἔχοντος, εἴμεθα «μωροὶ ἐν Χριστῷ». Τὸ ζήτημα δὲν εἶναι ἐὰν ἡ συνεργασία καὶ ἑνότης τῶν Ἐκκλησιῶν εἶναι ἀνθρωπίνως δυνατή, ἀλλ᾿ ἐὰν ἡ ἕνωσις εἶναι θέλημα Θεοῦ. Ὁ Κύριος θέλει τὴν ἕνωσιν τῶν ὀπαδῶν αὐτοῦ, διότι ἡ ἕνωσις αὐτὴ ἀποδεικνύει τὴν θείαν αὐτῶν ἀρχὴν καὶ δύναμιν ἐν τῇ δράσει αὐτῶν, διότι αἱ διαιρέσεις ἐξυπηρετοῦν μόνον τὴν δυσφήμησιν τῆς χριστιανικῆς θρησκείας.

Ἡ ἀρχαία Ἀνατολικὴ Ὀρθόδοξος Ἐκκλησία, ἥτις ἐκράτησεν ἀλώβητον τὴν πίστιν, διετήρησε τὴν ζωήν, τὴν τάξιν καὶ τὴν θείαν λατρείαν τῆς Ἐκκλησίας, θλίβεται μειζόνως διὰ τὸ σκάνδαλον τῆς διαιρέσεως τῶν Ἐκκλησιῶν, ἐπιμόνως προσευχομένη καὶ ἐργαζομένη ὑπὲρ τῆς ἑνώσεως. Εἰς τὴν ἱερὰν ταύτην ὑπὲρ τῆς συνεργασίας καὶ ἑνώσεως Κίνησιν ἡ Ὀρθόδοξος Ἀνατολικὴ Ἐκκλησία προσφέρει τι πλέον καὶ διάφορον τῶν ἄλλων Ἐκκλησιῶν.

Ἡ προσέγγισις τῶν Δυτικῶν Ἐκκλησιῶν πρὸς τὴν ἀρχαίαν Ὀρθόδοξον Ἐκκλησίαν δύναται νὰ ρίψῃ φῶς ἐπὶ πολλῶν προβλημάτων θρησκευτικῆς σκέψεως καὶ ζωῆς, ἅτινα ἀνέκυψαν ἐκ τῆς ἐκρήξεως τῆς Μεταρρυθμίσεως.

Ἡ ὕπαρξις τοῦ Π.Σ.Ε. ἀποτελεῖ ζωηρὰν ὑπόμνησιν καὶ πρόσκλησιν διὰ τὴν ἕνωσιν τῶν Ἐκκλησιῶν καὶ διὰ τὴν ἐπιστροφὴν πάντων εἰς τὴν ἑνότητα καὶ τὸ πλήρωμα ζωῆς καὶ πίστεως τῆς Μητρὸς πάντων, τῆς ἀρχαίας ἀδιαιρέτου Ἐκκλησίας τῶν πρώτων αἰώνων. Τὸ ἔργον τῆς Κεντρικῆς Ἐπιτροπῆς τοῦ Π.Σ.Ε. ἐπιτελεῖται διὰ πρώτην φορὰν ἐν Ὀρθοδόξῳ περιοχῇ. Ἂς εὐχηθῶμεν, ὅπως τὸ Συνέδριον τοῦτο ἀποβῇ σπουδαῖος σταθμὸς ἐν τῇ ἱστορίᾳ τῆς Οἰκουμενικῆς Κινήσεως, τῇ χάριτι τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ καὶ τῇ δυνάμει τοῦ Ἁγίου Πνεύματος.

6. Ἀπὸ τῆς ἐπιούσης Πέμπτης, 20ῆς Αὐγούστου, ἤρξαντο ὁμαλῶς αἱ ἐργασίαι τοῦ Συνεδρίου, προηγουμένης καθ' ἑκάστην πρωΐαν κοινῆς προσευχῆς ἐν ἰδιαιτέρῳ χώρῳ, καταλλήλως διαρρυθμισθέντι ἐν τῷ ἰσογείῳ τοῦ Μεγάρου. Αἱ πρῶται δύο ἡμέραι ἀφιερώθησαν ὁλοκλήρως εἰς γενικὰς συνελεύσεις τῆς Κεντρικῆς Ἐπιτροπῆς, καθ' ἃς ὡς εἴθισται ἀνεγνώσθησαν κατὰ σειράν :

α) Ἡ ἔκθεσις τῆς Ἐκτελεστικῆς Ἐπιτροπῆς ἐπὶ τῶν ἐργασιῶν καὶ τῆς κινήσεως τοῦ Παγκοσμίου Συμβουλίου τῶν Ἐκκλησιῶν, κατὰ τὴν διαρρεύσασαν ἐνιαύσιον περίοδον·

β) Ἡ ἔκθεσις τοῦ Γενικοῦ Γραμματέως, ἡ θέσιν κειμένου προγραμματισμοῦ διὰ τὰς ἐργασίας καὶ τὰ θέματα τοῦ Συνεδρίου ἐπέχουσα, ἥτις ἐφέτος περιεστράφη κυρίως περὶ τὰ ἑξῆς τέσσαρα θέματα :

1. Ἡ συμβολὴ τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου ἀπὸ τοῦ 1920 καὶ ἐφεξῆς μέχρι τοῦ νῦν, ἐν τῇ Οἰκουμενικῇ Κινήσει (ἀναλύεται ἡ ἰδέα περὶ Κοινωνίας τῶν Ἐκκλησιῶν καὶ περὶ εὐρυτέρας συνεργασίας μεταξὺ αὐτῶν).

2. Ἡ θέσις τοῦ ζητήματος τῆς συγχωνεύσεως τοῦ Παγκοσμίου Συμβουλίου τῶν Ἐκκλησιῶν μετὰ τοῦ διεθνοῦς Συμβουλίου Ἱεραποστολῶν, ὡς αὕτη ἔχει σήμερον·

3. Προπαρασκευαὶ καὶ ληπτέαι ὁριστικαὶ ἀποφάσεις περὶ τῆς Γ' Γενικῆς Συνελεύσεως τοῦ Παγκοσμίου Συμβουλίου τῶν Ἐκκλησιῶν, καὶ

4. Ἡ νέα γενεὰ καὶ ἡ ἔνταξις αὐτῆς εἰς τὸν ἐν ἀναπτύξει διατελοῦντα Οἰκουμενισμόν·

γ) Αἱ ἐκθέσεις τῶν διαφόρων ἐπὶ μέρους Τμημάτων καὶ Εἰδικῶν Ἐπιτροπῶν τοῦ Παγκοσμίου Συμβουλίου τῶν Ἐκκλησιῶν, καὶ συγκεκριμένως :

1— Τῶν Τεσσάρων Τμημάτων : Οἰκουμενικῶν Σπουδῶν· Δράσεως, Διεκκλησιαστικῆς Βοηθείας καὶ Ὑπηρεσίας πρὸς τοὺς Πρόσφυγας καὶ Διεθνῶν Ὑποθέσεων.

Τῶν ἐκθέσεων ὡς καὶ πασῶν τῶν ὁμιλιῶν καὶ συζητήσεων ἐγίνετο ἐν τῷ Συνεδρίῳ ταὐτόχρονος μετάφρασις καὶ εἰς τὴν Ἑλληνικὴν· διὰ τοὺς ἀγνοοῦντας τὴν Ἀγγλικήν, ὑπὸ τοῦ Ἐλλογ· Καθηγητοῦ κ. Βασιλείου Σταυρίδου, τοῦ ὁποίου ἡ συμβολὴ ἀπὸ τῆς πλευρᾶς ταύτης ὑπῆρξε σημαντική, ἐκτιμηθεῖσα δεόντως ὑπό τε τῶν ἡμετέρων καὶ τῶν ξένων·

2— Τῆς ἐπὶ τῆς Γ΄ Γενικῆς Συνελεύσεως Προπαρασκευαστικῆς Ἐπιτροπῆς·

3— Τῆς Ἐπιτροπῆς Προγράμματος καὶ Οἰκονομικῶν,

4— Τῆς ἐπὶ τῆς συγχωνεύσεως Ἐπιτροπῆς,

5— Τῆς Ἐπιτροπῆς ἐπὶ τῆς θέσεως καὶ χρήσεως τῆς Βίβλου, ἐν τῇ ζωῇ τῶν Ἐκκλησιῶν,

6— Τοῦ ἐν Θεσσαλονίκῃ Συνεδρίου, περὶ τῆς ραγδαίας κοινωνικῆς ἐξελίξεως, καὶ

7— Τῆς Ἐπιτροπῆς ἐπὶ τοῦ μέλλοντος τῆς Ἐπιτροπῆς «Περὶ Πίστεως καὶ Τάξεως».

7. Ἐκ τῶν ὡς ἄνω ἐκθέσεων· αἵτινες ἀπετέλουν εἰσηγητικὰ κείμενα ἐπὶ τῶν ἀντιστοίχων θεμάτων· τινὲς θὰ ἀπασχολήσωσιν ἰδιαιτέρως τὴν εὐλαβῶς ὑποφαινομένην Ἐπιτροπὴν ἐν τοῖς κατωτέρω. Ἐνταῦθα δέον νὰ γίνῃ ἰδιαιτέρα μνεία τῆς παραγράφου ἐκείνης τῆς ἐκθέσεως τοῦ Γενικοῦ Γραμματέως Αἰδεσ· κ· Visser' t Hooft ἥτις, ὡς εἴρηται, ἀσχολεῖται μὲ τὴν συμβολὴν τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου εἰς τὴν Οἰκουμενικὴν Κίνησιν·

Εἰς ταύτην ὁ Αἰδεσιμ. κ. Γενικὸς Γραμματεύς, ἐν θαυμαστῇ ἀναλύσει, τόσον τοῦ πνεύματος ὅσον καὶ τοῦ γράμματος τῆς ἱστορικῆς καταστάσης Ἐγκυκλίου τῆς Μητρὸς Ἐκκλησίας· τοῦ ἔτους 1920· ἐξετάζει τὴν σημασίαν τῆς ἀναληφθείσης ὑπὸ τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου πρωτοβουλίας· εἰς ἐποχήν· καθ' ἣν παρομοίας φύσεως ἐνέργεια θὰ ἦτο δυνατὸν νὰ θεωρηθῇ ὡς οὐτοπία, καὶ ὑπογραμμίζει τὴν προφητικὴν τοῦτ' αὐτὸ φωνὴν τῆς Μεγάλης τοῦ Χριστοῦ Ἐκκλησίας· ἀναλύων ἅμα τὴν μορφὴν καὶ τὰς ἐπιδιώξεις τῆς ὑπ' αὐτῆς τότε προταθείσης «Κοινωνίας τῶν Ἐκκλησιῶν». Ἐν τῇ ροῇ τοῦ λόγου ὁ Αἰδ. κ. Γενικὸς Γραμματεὺς ἀνέφερε τὸ ἀκόλουθον σχόλιον τοῦ ἀειμνήστου Μητροπολίτου Θυατείρων·

Γερμανοῦ, ἐπὶ τῆς ἐν τῇ Πατριαρχικῇ Ἐγκυκλίῳ ἐννοίας «Κοινωνία Ἐκκλησιῶν»· «Τὸ γεγονός, ὅτι ἡ Ἐγκύκλιος εὐρύνει τὴν ἔννοιαν τῶν σχέσεων μεταξὺ τῶν Μελῶν Ἐκκλησιῶν, ὡς μελῶν ἑνὸς καὶ τοῦ αὐτοῦ σώματος, κατὰ τὴν διδασκαλίαν τοῦ Ἀποστόλου Παύλου, ἀποδεικνύει πόσον εὐρεῖα εἶναι ἡ ἀντίληψις, τὴν ὁποίαν ἐκτίθησιν ἐπὶ τοῦ σημείου τούτου». Τὸ σχόλιον τοῦτο προὐξένησεν ἀρίστην ἐντύπωσιν καὶ εὗρεν ἀπήχησιν μεταξὺ τῶν Συνέδρων, προκαλέσαν εὐμενεῖς αὐτῶν κρίσεις καὶ σχόλια.

Ὁ Γενικὸς Γραμματεὺς προσέθηκεν, ὅτι προσεχῶς, ἐπὶ τῇ συμπληρώσει τεσσαρακονταετίας ἀπὸ τῆς ἐκδόσεως τῆς Ἐγκυκλίου, πρόκειται νὰ ἀφιερωθῇ εἰδικὸν τεῦχος τοῦ Περιοδικοῦ «Ecumenical Review», μετὰ καλλιτέρας καὶ συγχρονισμένης μεταφράσεως αὐτῆς εἰς τὴν Ἀγγλικήν, ἐν τῇ πεποιθήσει, ὅτι ἡ ἀξιοποίησις τῆς Ἐγκυκλίου θὰ αὐξήσῃ τὸ οἰκουμενιστικὸν ἐνδιαφέρον τῶν Ἐκκλησιῶν. Τὰ περὶ τῆς Πατριαρχικῆς Ἐγκυκλίου λίαν εὐμενῆ καὶ ἐπίκαιρα σχόλια τοῦ Γενικοῦ Γραμματέως ἐνεποίησαν βαθυτάτην ἐντύπωσιν εἰς πάντας τοὺς Συνέδρους, ἀπὸ μέρους τῶν ὁποίων ἐγερθεὶς ὁ ἐκ τῶν Προέδρων τοῦ Π. Σ. Ἐ., Γερμανὸς Ἐπίσκοπος Δρ. Ντιμπέλιους, ἐκ τῶν ἐπιζώντων παλαιῶν πρωτοπόρων τῆς Οἰκουμενικῆς Κινήσεως, ἀνεφέρθη εἰς τὰ χρονικὰ τῆς ἐποχῆς ἐκείνης, ὅτε, ὡς εἶπεν, δὲν ἐδόθη ἡ δέουσα προσοχὴ εἰς τὴν Πατριαρχικὴν Ἐγκύκλιον, οὐχὶ τόσον διὰ τὴν μὴ ἀρτίαν μετάφρασιν αὐτῆς, ὅσον διότι τὸ ἐνδιαφέρον τῶν Ἐκκλησιῶν περιεστρέφετο τότε περὶ τὰ πρακτικὰ θέματα, ἐνῷ ἡ πάροδος τοῦ χρόνου ἐδικαίωσε πλήρως τὴν εὐρεῖαν ἀντίληψιν τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου, ὁμολογουμένου σήμερον, ὅτι πάντες εὑρισκόμεθα ἐπὶ κοινοῦ πεδίου τῆς Χριστιανικῆς Ἐκκλησίας, τῆς ὁποίας ἡ ἱστορία τῶν τριῶν πρώτων αἰώνων ἐνέχει μεγίστην διὰ πάντας σημασίαν, καὶ ὑπεγράμμισεν ἐν τέλει τὴν ἀνάγκην, διά τε τοὺς Ὀρθοδόξους καὶ τὰς λοιπὰς Ὁμολογίας, ὅπως ἐν κέντρῳ πατρολογικῶν σπουδῶν μελετήσωσιν ἀπὸ κοινοῦ τοὺς Πατέρας τῆς Ἀρχαίας Ἐκκλησίας. Ἡ ὁμιλία αὕτη τοῦ γηραιοῦ Ἐκκλησιαστικοῦ Ἡγέτου ἐπευφημήθη εὐρύτατα, ἡ δὲ πρότασις αὐτοῦ ἐπεκροτήθη ὁμοθύμως, ὡς ὑπόθεσις κοινῆς εὐχῆς.

Ἐν ταῖς κατωτέρω σελίσι καταχωρίζομεν ἰδιαιτέρως τὸ τμῆμα ἐκεῖνο τῆς Ἐκθέσεως τοῦ Αἰδεσιμολ. κ. Γενικοῦ Γραμματέως τοῦ Π. Σ. Ἐ., τὸ ἀφορῶν εἰς τὴν οἰκουμενικὴν πρωτοβουλίαν καὶ δρᾶσιν τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου.

8. Τὸ ἀπόγευμα τῆς Πέμπτης, 20ῆς Αὐγούστου, ἦτο ἀφιερωμένον εἰς τὸ κύριον θεολογικὸν θέμα τοῦ Συνεδρίου : «Ἡ σημασία τῆς Ἀνατολικῆς καὶ τῆς Δυτικῆς Παραδόσεως ἐντὸς τοῦ Χριστιανισμοῦ», ὁμιληταὶ ἐπὶ τοῦ ὁποίου εἶχον ὁρισθῇ ὁ Καθηγητὴς Ἱερολογιώτατος κ. Χρυ-

σόστομος Κωνσταντινίδης καὶ ὁ Αἰδεσιμ. Καθηγητὴς τοῦ Πανεπιστημίου Ἀϊδελβέργης Δρ. Ἐδμόνδος Schlink. Ἐκ τούτων πρῶτος ὡμίλησεν ὁ δεύτερος Γερμανιστί· ὅστις, ἀναλύσας τὸ θέμα αὐτοῦ ἀπὸ ἱστορικῆς, λειτουργικῆς καὶ μυστικῆς πλευρᾶς· κατέληξεν εἰς συμπεράσματα ὑπὲρ τῆς Ὀρθοδόξου Ἐκκλησίας καὶ Παραδόσεως· τονίσας ἰδιαιτέρως τὴν σημασίαν τῆς Ὀρθοδόξου Διδασκαλίας καὶ Λειτουργικῆς Ὑμνολογίας, ἐν τῇ ἀναπτύξει καὶ διαφυλάξει τῆς Παραδόσεως, καὶ εἰπών, ὅτι ἡ Ὀρθόδοξος Παράδοσις δύναται νὰ ὑποβοηθήσῃ εἰς τὴν καλλιτέραν κατανόησιν τῶν μεταξὺ τῆς Ρωμαιοκαθολικῆς Ἐκκλησίας καὶ τῶν Προτεσταντικῶν Ἐκκλησιῶν ἀφ' ἑνὸς καὶ ἀφ' ἑτέρου τῶν φιλελευθέρων Προτεσταντικῶν Ὁμάδων διαφορῶν. Ἀκολούθως ἀνέπτυξε τὸ αὐτὸ θέμα ἀπὸ Ὀρθοδόξου πλευρᾶς ὁ ἕτερος τῶν ὁμιλητῶν Ἱερολογιώτατος Διάκονος κ. Χρυσόστομος Κωνσταντινίδης· ὅστις ἐν ἀρχῇ μὲν ἀνέλυσε τὴν ἔννοιαν τῆς Δογματικῆς Παραδόσεως, κατὰ τὴν Ὀρθόδοξον Θεολογίαν, καὶ τὴν βαθυτέραν σχέσιν ταύτης πρὸς τὴν Ἁγίαν Γραφήν, εἶτα δ' ἐξήτασε τὰς διαφοροποιημένας μορφὰς τῆς Παραδόσεως ἐν τῇ Δύσει· καὶ δὴ τῇ Λατινικῇ· ἀπὸ τοῦ πρώτου μεγάλου Σχίσματος, καὶ ἐν τῷ Προτεσταντικῷ ἀκολούθως· ἀπὸ τοῦ Σχίσματος τῆς Μεταρρυθμίσεως καὶ ἐφεξῆς· ἀναπτύξας δὲ τὴν σχέσιν· ἥτις δύναται νὰ ὑπάρχῃ μεταξὺ τῶν διαφοροποιημένων τούτων μορφῶν «παραδόσεων» πρὸς τὴν μίαν καὶ ἀδιαίρετον «Παράδοσιν» τῆς μιᾶς Ἐκκλησίας· ὑπεγράμμισε τὴν σημασίαν καὶ ἀξίαν, τὴν ὁποίαν δύνανται νὰ ἔχωσιν αὗται πρὸς ἀλληλοπλουτισμὸν καὶ ἀλληλοκατανόησιν τῶν Ἐκκλησιῶν·

Ἡ ὁμιλία αὕτη ὁλοκληρώσασα τὴν μελέτην τοῦ περὶ Παραδόσεως θέματος, ἐν ἀμοιβαιότητι σκέψεων καὶ Θεολογικῆς κατανοήσεως· ἔτυχε τῆς γενικῆς ἐπιδοκιμασίας καὶ ἐκτιμήσεως.

Καταχωρίζομεν ἐν τοῖς κατωτέρω τὰς δύο ταύτας ἀνακοινώσεις ἰδιαιτέρως, λόγῳ τῆς ἰδιαζούσης σπουδαιότητος, ἣν παρουσιάζουσιν.

Ἐν συνεχείᾳ ἐπὶ τῶν δύο τούτων ἀνακοινώσεων καὶ τοῦ ὅλου θέματος περὶ Παραδόσεως· διεξήχθη εὐρυτέρα συζήτησις, τῇ συμμετοχῇ πλειόνων ὁμιλητῶν, ἐν οἷς ἀπὸ Ὀρθοδόξου πλευρᾶς καὶ οἱ Καθηγηταὶ Αἰδεσιμ. κ. Γ. Φλωρόφσκυ· κ. Βασίλειος Σταυρίδης καὶ κ. Ἀμίλκας Ἀλιβιζᾶτος, ἐν τέλει δέ· κατόπιν τῆς ἀπὸ μέρους τῶν κυρίως ὁμιλητῶν γενομένης ἀπαντήσεως εἰς τὰς ὑποβληθείσας ἐρωτήσεις, ἀπεφασίσθη ἐν ὁμοφωνίᾳ ὅπως τὸ μὲν θέμα περὶ Παραδόσεως συνεχισθῇ ἐξεταζόμενον τόσον ἐν Εἰδικῇ Ἐπιτροπῇ τοῦ Παγκοσμίου Συμβουλίου τῶν Ἐκκλησιῶν, μελλοντικῶς ὁρισθησομένῃ, ὅσον καὶ ἐντὸς τῆς Περὶ Πίστεως καὶ Τάξεως Ἐπιτροπῆς, αἱ δὲ δύο ἀνακοινώσεις τῶν ὁμιλητῶν δημοσιευ-

θῶσι, μετὰ καὶ εὐρυτέρων ἐπ' αὐτῶν σχολίων, ἐν εἰδικῷ προσεχεῖ τεύχει τοῦ Περιοδικοῦ «Ecumenical Review».

9. Αἱ ὑπόλοιποι ἡμέραι ἀπὸ τοῦ Σαββάτου, 22ας Αὐγούστου· μέχρι τῆς ἑσπέρας τῆς Δευτέρας, 24ης Αὐγούστου, συμπεριλαμβανομένης καὶ τῆς μεσολαβησάσης Κυριακῆς· ἀφιερώθησαν εἰς ἐργασίας ἐν Ὑποεπιτροπαῖς· εἰς ἃς κατενεμήθησαν ἅπαντα τὰ Μέλη τοῦ Συνεδρίου· πρὸς μελέτην τῶν διαφόρων θεμάτων τῆς ἡμερησίας διατάξεως. Οὕτως ἐξητάσθησαν ἐν τῇ Α΄ Ὑποεπιτροπῇ τὰ οἰκονομικὰ προβλήματα τοῦ Π. Σ. Ἐ.· ἐν τῇ Β΄ Ὑποεπιτροπῇ αἱ λεπτομέρειαι αἱ σχετιζόμεναι πρὸς τὴν Γ΄ Γενικὴν Συνέλευσιν, συμμετεχόντων εἰςαὐτήν, ἐκ τῶν Ὀρθοδόξων, τοῦ Σεβ. Μητροπολίτου Καρθαγένης κ. Παρθενίου, τοῦ Πανοσ. Ἀρχιμ. κ. Μαξίμου Ρεπανέλλη καὶ τῶν Καθηγητῶν Δρος κ. Γ. Φλωρόφσκυ· Ἀμ. Ἀλιβιζάτου, καὶ Βασιλείου Σταυρίδου, ἐν τῇ Γ΄ Ὑποεπιτροπῇ θέματα, ἀναγόμενα εἰς τὸ Ἄρθρον-βάσις· τὴν εἰσδοχὴν νέων μελῶν εἰς τὸ Π. Σ. Ἐ.· καὶ τὰς ἐκθέσεις τῆς Ἐκτελεστικῆς Ἐπιτροπῆς καὶ τοῦ Γ. Γραμματέως, συμμετέχοντος εἰς αὐτὴν ἐκ τῶν Ὀρθοδόξων τοῦ Καθηγητοῦ κ. Βασ. Ἰωαννίδου, ἐν τῇ Δ΄ Ὑποεπιτροπῇ· τὰ θέματα συγχωνεύσεως καὶ προσηλυτισμοῦ, παρόντων ἐν αὐτῇ· ἐκ τῶν Ὀρθοδόξων, τοῦ Σεβ. Μητροπολίτου Φιλαδελφείας κ. Ἰακώβου, τοῦ Πανοσιολ. Ἀρχιμ. κ. Αἰμιλιανοῦ Τιμιάδου, τοῦ Ἱερολογ. Διακόνου κ. Χρυσοστόμου Κωνσταντινίδου καὶ τῶν Καθηγητῶν κυρίων Ἐμμανουὴλ Φωτιάδου καὶ Βασιλείου Ἀναγνωστοπούλου· καὶ ἐν τῇ Ε΄ Ὑποεπιτροπῇ τὰ θέματα ραγδαίας κοινωνικῆς ἐξελίξεως καὶ πολιτικῶν ὑποθέσεων· τῇ συμμετοχῇ, ἐκ τῶν Ὀρθοδόξων, τοῦ Καθηγητοῦ κ. Π. Μπρατσιώτου.

Ἀπὸ δὲ τῆς πρωΐας τῆς Τρίτης, 25ης Αὐγούστου· ἡ Κεντρικὴ Ἐπιτροπή, συνελθοῦσα καὶ αὖθις ἐν ὁλομελείᾳ· ἐξήτασε τὰς ὑποβληθείσας ὑπὸ τῶν ὡς ἄνω Ὑποεπιτροπῶν ἐκθέσεις· λαβοῦσα τὰς δεούσας ἀποφάσεις, περὶ ὧν κατωτέρω·

10. Σχετικῶς πρὸς τὰ ἐξετασθέντα ἐν τῷ Συνεδρίῳ θέματα, ἐπὶ τῶν ὁποίων καὶ ἐλήφθησαν ἀποφάσεις· οἱ εὐλαβῶς ὑποφαινόμενοι θεωροῦμεν ἀναγκαῖον, ἵνα ὑπογραμμίσωμεν τὰ κατωτέρω :

α) Γ΄. Γενικὴ Συλέλευσις :

Ὡρίσθη ὡς τόπος μὲν αὐτῆς τὸ Νέον Δελχὶ τῶν Ἰνδιῶν· χρόνος δὲ ἡ περίοδος ἀπὸ τῆς 18ης Νοεμβρίου μέχρι 5ης Δεκεμβρίου τοῦ ἔτους 1961, μεθ' ὁρίου συμμετοχῆς μελῶν τοῦ ἀριθμοῦ 625. Θέματα τῆς Συνελεύσεως παραμένουσι τὰ ἤδη ὁρισθέντα· καὶ δὴ ὡς κύριον μὲν ἡ πρότασις : «ὁ Χριστὸς τὸ φῶς τοῦ κόσμου»· ὡς βοηθητικὰ δὲ αἱ ἔννοιαι :

1) Ἑνότης· 2) Μαρτυρία· 3) Διακονία. Ἐπὶ τῶν θεμάτων τούτων εἶχον συνταχθῆ ὑπὸ τῶν ἐν Σπίτταλ τῆς Αὐστρίας, κατὰ τὸν παρελθόντα μῆνα Αὔγουστον, συνελθουσῶν Συντακτικῶν Ἐπιτροπῶν, προσχέδια κειμένων, ἅτινα, ἐγκριθέντα κατ' ἀρχὴν ἐν ὁλομελείᾳ, ἵνα ἀποσταλῶσι ταῖς Ἐκκλησίαις — Μέλεσι τοῦ Π. Σ. Ἐ., πρὸς γνῶσιν καὶ γνωμάτευσιν, μέλλουσι νὰ ἐπανέλθωσι πρὸς ἐπανεξέτασιν καὶ ὁριστικὴν ἐπιψήφισιν ἐν τῇ προσεχεῖ Συνελεύσει τῆς Κεντρικῆς Ἐπιτροπῆς, συγκληθησομένῃ ἐν Σκωτίᾳ κατὰ τὸ θέρος τοῦ 1960· Συζητουμένων τῶν λεπτομερειῶν τῆς Γ' Γενικῆς Συνελεύσεως, ἐτονίσθη ἀπὸ μέρους τῶν ἐξ Ἰνδιῶν καὶ Ἄπω Ἀνατολῆς Ἀντιπροσώπων ἡ ἀνάγκη, ὅπως εἰς τὴν Συνέλευσιν ταύτην ἀποφευχθῇ πᾶσα ἐπιδεικτίασις· οἱ δὲ Σύνεδροι προσέλθωσιν ἐν ταπεινότητι καὶ βαθείᾳ συναισθήσει τῆς ὀφειλομένης πνευματικῆς καὶ ἠθικῆς στηρίξεως τῶν μαζῶν, ἐν περιβάλλοντι πολλαχῶς δοκιμαζομένῳ οἰκονομικῶς, κοινωνικῶς καὶ πολιτειακῶς.

Ἐν τῇ Γ' Γενικῇ Συνελεύσει διὰ τὴν Ὀρθόδοξον Ἐκκλησίαν ὡρίσθησαν ἐν ὅλῳ 55 ἕδραι, ἤτοι διὰ τὸ Οἰκουμενικὸν Πατριαρχεῖον 17, τὸ Πατριαρχεῖον Ἀλεξανδρείας 4, τὸ Πατριαρχεῖον Ἀντιοχείας 4, τὸ Πατριαρχεῖον Ἱεροσολύμων 4, τὴν Ἐκκλησίαν Κύπρου 3, τὴν Ἐκκλησίαν τῆς Ἑλλάδος 17, τὴν ἐν Ἀμερικῇ Ρωσσικὴν Ὀρθόδοξον Ἐκκλησίαν 4, τὴν ἐν Ἀμερικῇ Ὀρθόδοξον Ρουμανικὴν Ἐπισκοπὴν 1, καὶ τὴν Ὀρθόδοξον Συριακὴν Ἐκκλησίαν Ἀμερικῆς (Πατριαρχεῖον Ἀντιοχείας) 1.

Ἐπὶ τῇ εὐκαιρίᾳ παρατηρεῖται εὐλαβῶς, ὅτι ἡ ὁρισθησομένη ὑπὸ τῆς Μητρὸς Ἐκκλησίας διὰ τὴν Γ' Γενικὴν Συνέλευσιν Ἀντιπροσωπεία τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου θὰ πρέπῃ νὰ ᾖ, κατὰ τὸ δυνατόν, περισσότερον ἀντιπροσωπευτική, διὰ τῆς συμπεριλήψεως εἰς αὐτήν, ἐκτὸς τῶν Ἐκπροσώπων τῆς ἐν Δυτικῇ Εὐρώπῃ Πατριαρχικῆς Ἐξαρχίας, καὶ Ἐκπροσώπου τινὸς τῆς Αὐτονόμου Ἐκκλησίας τῆς Φιλλανδίας, τοῦθ' ὅπερ ὑπὸ τύπον εὐχῆς διετυπώθη ἐν Ρόδῳ καὶ ὑπὸ τοῦ Φιλλανδοῦ Λουθηρανοῦ Ἐκπροσώπου Καθηγητοῦ κ. Ἀ. Νικολάϊνεν, ἐφ' ᾧ καὶ ἐλέχθη ὑπὸ τῆς Ἀντιπροσωπείας, ὅτι ἡ Μήτηρ Ἐκκλησία ἔχει ἤδη τοῦτο ὑπ' ὄψει αὐτῆς.

β) Μελετωμένη συγχώνευσις τοῦ Π. Σ. Ε. μετὰ τοῦ Δ.Σ.Ι.:

Περὶ ταύτης ὡρίσθη, ὅπως τὸ καταρτισθὲν ἐν καιρῷ σχέδιον, ὁμοῦ μετὰ τῆς σχετικῆς ἐκθέσεως, περὶ τροποποιήσεως ὡρισμένων ἄρθρων τοῦ Καταστατικοῦ τοῦ Π. Σ. Ε., ἐν περιπτώσει πραγματοποιήσεως τῆς συγχωνεύσεως ταύτης, ἀποσταλῇ ταῖς Ἐκκλησίαις — Μέλεσι τοῦ Π. Σ. Ἐ., ὡς καὶ τῷ Δ. Σ. Ἰ., πρὸς μελέτην καὶ ἀπόφανσιν μέχρι τῆς προ-

σεχοῦς συγκλήσεως τῆς Κεντρικῆς Ἐπιτροπῆς ἐν Σκωτίᾳ, κατὰ τὸ θέρος τοῦ προσεχοῦς ἔτους 1960, ἐν ᾗ καὶ ληφθήσονται ὁριστικαὶ ἀποφάσεις ἐπὶ τῆς συγχωνεύσεως ad referendum πρὸς τὴν Γ΄ Γενικὴν Συνέλευσιν.

Ἐπὶ τοῦ θέματος τῆς συγχωνεύσεως, συζητηθέντος εὐρέως τόσον ἐν ὁλομελείᾳ ὅσον καὶ ἐν Εἰδικῇ Ὑποεπιτροπῇ, ὡς ἤδη ἐλέχθη, διατυπωθεῖσαν ἀπὸ Ὀρθοδόξου πλευρᾶς, πᾶσαι αἱ δυναταὶ παρατηρήσεις τῆς Ἐπιτροπῆς ἐπὶ τῶν Παγχριστιανικῶν Ζητημάτων καὶ τῶν ὑπὸ τῆς Μητρὸς Ἐκκλησίας δοθεισῶν ὁδηγιῶν.

Οὕτως ἐν μὲν τῇ τὸ πρῶτον παρουσιάσει τοῦ θέματος ἐν ὁλομελείᾳ ἀπὸ μέρους τῆς Πατριαρχικῆς Ἀντιπροσωπείας, κατόπιν γενομένης εὐρυτέρας ἐκ τῶν προτέρων συσκέψεως μεθ' ὅλων τῶν Ὀρθοδόξων ἐν τῷ Συνεδρίῳ Ἀντιπροσώπων, ὁ Σεβ. Μητροπολίτης Φιλαδελφείας κ. Ἰάκωβος ἀνέγνω καὶ κατέθεσεν εἰδικὸν ἐπὶ τοῦ θέματος κείμενον, ἐν ᾧ ἀναλύονται αἱ ὑπάρχουσαι ἀπὸ Ὀρθοδόξου πλευρᾶς ἀπόψεις καὶ ἐνστάσεις, ἐν πνεύματι κατανοήσεως τῆς βαρύτητος καὶ σοβαρότητος τοῦ ζητήματος τόσον διὰ τὰς Ὀρθοδόξους Ἐκκλησίας, ὅσον καὶ διὰ τὸ Π. Σ. Ε., καθόλου, ὅπερ κείμενον, ἀκουσθὲν μετὰ προσοχῆς καὶ ἐνδιαφέροντος ὑπὸ τῶν Συνέδρων καὶ τυχὸν τῆς δεούσης ἐκτιμήσεως, ἐπολυγραφήθη μετὰ ταῦτα καὶ διενεμήθη τοῖς Συνέδροις πρὸς μελέτην.

Τὸ κείμενον τοῦτο τῆς Α. Σεβασμιότητος ἔχει οὕτω :

ΔΗΛΩΣΙΣ ΤΟΥ ΣΕΒΑΣΜ. ΜΗΤΡΟΠΟΛΙΤΟΥ ΦΙΛΑΔΕΛΦΕΙΑΣ κ. ΙΑΚΩΒΟΥ ΕΠΙ ΤΟΥ ΖΗΤΗΜΑΤΟΣ ΤΗΣ ΣΥΓΧΩΝΕΥΣΕΩΣ ΤΩΝ ΔΥΟ ΣΥΜΒΟΥΛΙΩΝ.

Τὸ σχέδιον συγχωνεύσεως ἐνδιαφέρει σοβαρῶς τὴν Ὀρθόδοξον Ἐκκλησίαν, διότι, ὡς νομίζομεν, ἐνέχει θεολογικὴν καὶ πρακτικὴν ἅμα σημασίαν καὶ σπουδαιότητα. Οἱ δισταγμοὶ ἡμῶν ἐγνωστοποιήθησαν τῇ Κεντρικῇ Ἐπιτροπῇ κατὰ τὰς ἐν Γαίηλ καὶ Νύμπορ συνεδρίας αὐτῆς.

Ἐν τῇ ἐρεύνῃ καὶ ἐξετάσει τοῦ σχεδίου συγχωνεύσεως ἐγεννήθησαν ἐν ἡμῖν ὡρισμένα ἐρωτήματα καὶ συγκεκριμένως τὸ ἑξῆς : Περιέχει τὸ σχέδιον τοῦτο νέας τάσεις ἐν τῷ Π. Σ. Ε., ὅπερ ἔχει μόλις ἔτη ζωῆς ; Τοιοῦτοι δισταγμοὶ ἐβοήθησαν τοὺς μὲν εἰσηγητὰς τοῦ σχεδίου καὶ

τὰς Ἐκκλησίας - μέλη νὰ μελετήσουν ἀπὸ πάσης πλευρᾶς τὸ θέμα, τὰς δὲ Ὀρθοδόξους Ἐκκλησίας νὰ ζητήσουν πληρεστέρας πληροφορίας. Αἱ δοθεῖσαι κατὰ τὰς συζητήσεις ἐξηγήσεις παρέσχον τὴν διαβεβαίωσιν ὅτι : 1) τὸ σχέδιον οὐδόλως ἀλλοιοῖ τὴν παροῦσαν βάσιν συμμετοχῆς ἐν τῷ Π. Σ. Σ., τοῦ Συμβουλίου παραμένοντος Συμβουλίου Ἐκκλησιῶν καὶ 2) δὲν εἰσάγεται νέον τι στοιχεῖον ἐν ταῖς σχέσεσι τοῦ Π. Σ. Ἐ. μετ' ἄλλων Οἰκουμενικῶν Κινήσεων.

Παραμένουν ὅμως εἰσέτι ἐνδοιασμοί τινες :

1) Τὸ Διεθνὲς Συμβούλιον Ἱεραποστολῶν ἀποτελεῖ Σύνδεσμον Ἱεραποστολικῶν Ὀργανώσεων. Εἶναι Συμβούλιον ἀποτελούμενον ἐξ Ἐθνικῶν Συμβουλίων, τὰ δὲ μέλη ὅλων σχεδὸν τῶν Ἐθνικῶν Συμβουλίων εἶναι τοπικαὶ Ἐκκλησίαι, καθὼς ἐπίσης καὶ Ἱεραποστολικαὶ Ὀργανώσεις. Φαίνεται ὅτι μεταξὺ τῶν Ὀργανώσεων αὐτῶν ὑπάρχουν Ἱεραποστολικαί τινες ὁμάδες, αἵτινες εἶναι ἀνεξάρτητοι πάσης Εὐρωπαϊκῆς ἢ τοπικῆς Ἐκκλησίας, ὡς ἡ ἡνωμένη Ἱεραποστολὴ τοῦ Σουδάν.

Ὑπάρχει ὡσαύτως φόβος μήπως, διὰ τῆς διευρύνσεως τῆς συμμετοχῆς καὶ τῆς αὐξήσεως τῶν δραστηριοτήτων τῆς Οἰκουμενικῆς Κινήσεως, ἡ τάσις δημιουργίας ἑνὸς διωγκωμένου σώματος προκαλέσῃ τὸν κίνδυνον τῆς παραμορφώσεως αὐτοῦ.

Ἐκτὸς τῶν ὡς ἄνω ἐπιφυλάξεων ὑπάρχει ἡ ἀκόλουθος βασικὴ ἀντίρρησις : Ἐλέχθη ὅτι ἑνότης καὶ Ἱεραποστολὴ ἀνήκουν ἐξ ἴσου εἰς τὸ εἶναι τῆς Ἐκκλησίας. Ὄπισθεν τῆς θεολογικῆς ταύτης ἀρχῆς δὲν ὑπάρχει μόνον μία διχοτομία, ἀλλὰ ἓν σύστημα ἰδεῶν ἀποστερούντων τὴν Ἐκκλησίαν τῶν Θείων αὐτῆς στοιχείων, τουτέστι τῆς μυστηριώδους καὶ μυστικῆς ζωῆς καὶ χαρακτηρίζοντος αὐτὴν ὡς «κοινωνίαν Πίστεως καὶ Πνεύματος Ἁγίου ἐν ταῖς καρδίαις».

Ἐλέχθη ὅτι τὸ Π. Σ. Ἐ. καὶ τὸ Δ. Σ. Ἱ. δὲν εἶναι Ἐκκλησίαι, ἀλλ' ὀργανώσεις ὑφιστάμεναι διὰ νὰ ὑπηρετῶσι τὰς Ἐκκλησίας καὶ νὰ ἐκφράζουν τὴν ἑνότητα αὐτῶν ἐν τῇ ἐκζητήσει μιᾶς βαθυτέρας συμφωνίας σχετικῶς πρὸς τὴν φύσιν τῆς πρὸς τὸν κόσμον μαρτυρίας. Ἀποδεχόμενοι

ὅτι ἡ Ἱεραποστολὴ καὶ ἡ Ἑνότης ἀποτελοῦν ἐξ ἴσου κατηγορήματα τῆς Ἐκκλησίας, συναποδεχόμεθα κατὰ συνέπειαν, ὅτι ὅπου ὑπάρχει Ἱεραποστολὴ ἐκεῖ ὑπάρχει Ἐκκλησία. Ὑπεστηρίχθη ὅτι ὁ ὅρος οὗτος ἀποτελεῖ μᾶλλον μίαν ἱστορικὴν εἰσαγωγὴν τοῦ ὅλου θέματος. Παρὰ ταῦτα ὅμως ἐν τῷ σχηματισθησομένῳ Συμβουλίῳ θὰ ὑπάρχουν Ὀργανώσεις, μὴ ἔχουσαι Ἐκκλησιαστικὴν προέλευσιν. Τούτου οὕτως ἔχοντος αἱ ἐν τῷ Π. Σ. Ἐ. Ἐκκλησίαι θὰ ὦσι δεσμευμέναι, κατά τινα τρόπον, ν᾿ ἀποδεχθῶσιν ὅ,τι τὰ ἄτομα θεωροῦν ὀρθὸν ὡς μαρτυρίαν ἐκτὸς πάσης Ἐκκλησίας ἢ Ὁμολογίας. Ἀλλὰ τότε πῶς δυνάμεθα νὰ εἴπωμεν ὅτι αἱ Ἐκκλησίαι ἐν τῷ Π. Σ. Ἐ. καὶ τὰ Συμβούλια ἐν τῷ Δ. Σ. Ι. προάγουν ἀπὸ κοινοῦ τὴν Παγκόσμιον Ἱεραποστολὴν τῆς Ἐκκλησίας ;

Οὕτως ὁ προσαγόμενος θεολογικὸς λόγος ἀποτελεῖ δι᾿ ἡμᾶς πραγματικὸν ἐμπόδιον, διότι συγχώνευσις τοῦ Δ. Σ. Ι. ὑπὸ τὴν σημερινήν του μορφήν, ἄνευ συγκεκριμένων κριτηρίων ὡς πρὸς τὴν ἀρχὴν καὶ τὴν φύσιν τῆς Ἐκκλησίας καὶ τῆς Ἱεραποστολῆς, φαίνεται εἰς ἡμᾶς ὅτι ὑπερβαίνει τὴν παροῦσαν βάσιν συμμετοχῆς ἐν τῷ Π. Σ. Ἐ. Τοῦτο δὲ σημαίνει ὅτι, ἀντὶ μιᾶς ἑνότητος Κοινωνίας, τὸ Παγκόσμιον Συμβούλιον ἐπιζητεῖ νέας μεθόδους προσεγγίσεως, ἀμφιβόλου χαρακτῆρος καὶ οὐσίας.

Ὁ Ἐπίσκοπος Νιούμπιγκιν εἰς τὸ βιβλιάριον αὐτοῦ : «Ἓν σῶμα, ἓν Εὐαγγέλιον, εἷς κόσμος», γράφει : «ἡ Ἐκκλησία εἶναι τὸ ἔδαφος ἔνθα, ὡς ἐν Χριστῷ, εὑρίσκονται αἱ δυνάμεις τοῦ Ἁγίου Πνεύματος διὰ τὴν ἐξυπηρέτησιν πασῶν τῶν ἀναγκῶν τῶν ἀνθρώπων. Ἡ χρησιμοποίησις τῶν δυνάμεων τούτων θεραπείας, βοηθείας καὶ ἀνακουφίσεως ἀποτελεῖ μέρος τῆς συνεχοῦς πρὸς τὸν κόσμον Ἱεραποστολῆς». Τοιαύτη εἶναι περίπου καὶ ἡ θέσις ἡμῶν. Ἡ Ἐκκλησία εἶναι τὸ ἔδαφος καὶ ἡ πηγὴ τῆς σωτηρίας. Ἱστάμενοι ἐπὶ τοῦ ἐδάφους τούτου, ἱστάμεθα πλησίον τοῦ φωτὸς καὶ ἐγγὺς πρὸς τὴν σώζουσαν χάριν.

Τελικῶς νομίζω ὅτι ὅσον ἐγγύτερον ἱστάμεθα ὡς Ἐκκλησίαι, τόσον ἐγγύτερον ἐρχόμεθα ὁ εἷς πρὸς τὸν ἄλλον ἐν Χριστῷ. Διὰ τοῦτο νομίζομεν ὅτι πᾶσα νέα κατεύθυνσις

ἐν τῷ Π. Σ. Ἐ. πρέπει νὰ γίνεται ἐπιμελῶς διὰ νὰ μὴ ἀπολέσῃ τοῦτο τὸν πραγματικὸν αὐτοῦ οἰκουμενικὸν χαρακτῆρα ὡς πρὸς τὴν προέλευσιν καὶ τὴν προοπτικήν, ἀλλὰ δυνηθῇ νὰ ἀναπτυχθῇ εἰς μίαν ἰσχυρὰν Κοινωνίαν Χριστιανικῶν Ἐκκλησιῶν.

Ἐν τῷ θέματι τούτῳ αἰσθανόμεθα σοβαρὰν εὐθύνην τόσον πρὸς ἡμᾶς αὐτοὺς διὰ νὰ παράσχωμεν μίαν εἰλικρινῆ καὶ ἐποικοδομητικὴν ἑρμηνείαν τῶν ἀπόψεων ἡμῶν ὅσον καὶ πρὸς τὸ Π. Σ. Ἐ., τὸ ὁποῖον ἐπιθυμοῦμεν νὰ βλέπωμεν προαγόμενον ἐπὶ μιᾶς διομολογιακῆς κλίμακος καὶ οὐχὶ ἀποκλίνον πρὸς μίαν μονομερῆ βάσιν.

Ἐν δὲ ταῖς ἐν συνεχείᾳ γενομέναις συζητήσεσιν· ἀπὸ μέρους μὲν τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος οἱ Καθηγηταὶ κύριοι Παναγιώτης Μπρατσιώτης καὶ Βασίλειος Ἰωαννίδης ἐδήλωσαν, ὅτι ἔσονται ἀρνητικοὶ ἐν τῷ θέματι τῆς συγχωνεύσεως, ὁ Σεβ. Μητροπολίτης Καρθαγένης κ. Παρθένιος· εἰς σύντομον παρέμβασίν του· ἐδήλωσεν, ὅτι ἀγνοεῖ· πλὴν διαισθάνεται τὴν ἔκβασιν ἐν τῷ θέματι τούτῳ τῆς συγχωνεύσεως, καὶ συνιστᾷ ὅπως· πρὸς ἀποφυγὴν μειζόνων Ὀρθοδόξων ἀντιδράσεων· τὸ Π· Σ. Ἐ· «προχωρήσῃ βραδέως καὶ ἐσκεμμένως» ἐν τῷ ζητήματι τούτῳ· Ἐπὶ τοῦ θέματος ὁμιλήσας καὶ ὁ Θεοφ. Ρῶσσος ἐξ Ἀμερικῆς Ἐπίσκοπος κ. Ἰωάννης, εἶπεν· ὅτι ἡ Ὀρθόδοξος Ἐκκλησία, μηδὲν ἔχουσα νὰ φοβηθῇ ἐκ τῆς συγχωνεύσεως· δύναται ἀνὰ πᾶσαν στιγμὴν νὰ ἀντιδράσῃ, ἢ νὰ ἀποχωρήσῃ ἐκ τοῦ Π. Σ. Ἐ.· ὅταν αἱ συνθῆκαι ἤθελον ἐπιβάλει τοῦτο·

Ὡς πρὸς τὰς ἐν τῇ σχετικῇ Ὑποεπιτροπῇ γενομένας συζητήσεις· τὰ ἐν αὐτῇ Ὀρθόδοξα Μέλη παρηκολούθησαν καταλεπτῶς τὰς ἐν αὐτῇ γενομένας συζητήσεις· τόσον ἐπὶ τοῦ κατ' ἀρχὴν θέματος· ὅσον καὶ ἐπὶ τῶν μελετωμένων τροποποιήσεων τοῦ Καταστατικοῦ τοῦ Π. Σ. Ἐ., ἐν περιπτώσει πραγματοποιήσεως τῆς συγχωνεύσεως, μεθ' ἱκανοποιήσεως διαπιστώσαντα· ὅτι ἐξετιμήθη δεόντως ἡ ὑπὸ τῆς Μητρὸς Ἐκκλησίας τεθεῖσα βάσις ἐν τῷ ζητήματι καὶ ἡ ἄχρι τοῦδε ἀκολουθηθεῖσα ἐν αὐτῷ γραμμή· καὶ ὅτι ἐλήφθησαν ὑπ' ὄψιν· συναντιλαμβανομένων ἐν ταῖς γενομέναις συζητήσεσι τῶν Ἀγγλικανῶν Ἐκπροσώπων καὶ αὐτοῦ τοῦ Γενικοῦ Γραμματέως τοῦ Δ· Σ. Ι. Ἐπισκόπου κ. Νιούμπιγκιν καὶ ἄλλων· πᾶσαι αἱ ὑπὸ τῶν Πατριαρχικῶν Ἀντιπροσώπων διατυπωθεῖσαι εὐχαὶ καὶ παρατηρήσεις· Ἐν δὲ τῇ ἐν ὁλομελείᾳ ἐπαναληφθείσῃ περὶ τὸ τέλος συζητήσει· ἔλαβον τὸν λόγον ὅ τε Σεβ· Μητροπολίτης Φιλαδελφείας κ. Ἰάκωβος καὶ ὁ Καθηγητὴς κ. Βασίλειος Σταυρίδης· οἵτινες καὶ διετύπωσαν

καὶ αὖθις τὰς κατὰ τὸ πνεῦμα τῆς ἐκθέσεως τῆς ἐπὶ τῶν Παγχριστιανικῶν Ζητημάτων Ἐπιτροπῆς σκέψεις καὶ παρατηρήσεις τῆς Μητρὸς Ἐκκλησίας· ἰδίᾳ ἐν τῷ θέματι τῆς Θεολογικῆς δικαιολογήσεως τῆς συγχωνεύσεως καὶ τῶν πιθανῶν ἀλλοιώσεων τοῦ χαρακτῆρος τοῦ Π. Σ. Ἐ. ἐν περιπτώσει πραγματοποιήσεως αὐτῆς· Ὑπὸ τὸ φῶς τῶν ὑπὸ τῶν Πατριαρχικῶν Ἀντιπροσώπων γενομένων παρατηρήσεων τούτων· ἡ μὲν Θεολογικὴ βάσις τῆς συγχωνεύσεως, ὅτι «ἡ ἑνότης καὶ ἡ ἀποστολὴ ἀνήκουσιν ἐξ ἴσου εἰς τὸ εἶναι τῆς Ἐκκλησίας»· ἡ κατὰ κόρον πρότερον ἐπαναλαμβανομένη ὑπὸ τῶν πρωτοστατούντων ἐν τῇ ἰδέᾳ τῆς συγχωνεύσεως, καὶ ὡς ἐκ τούτου διὰ μακρῶν ἀπασχολήσασα τὴν Μητέρα Ἐκκλησίαν καὶ ἀποτελέσασα μίαν τῶν κυριωτέρων ἐνστάσεων αὐτῆς ἐναντίον τῆς συγχωνεύσεως, ἐγκατελείφθη· τῶν εἰσηγητῶν αὐτῆς πεισθέντων περὶ τῆς ὀρθότητος τῶν βασικῶν θεολογικῶν ἀντιρρήσεων τῆς Ὀρθοδόξου Ἀντιπροσωπείας· τοῦθ' ὅπερ καὶ ἰδιαιτέρως ὑπογραμμίζεται ἐνταῦθα· ἐν δὲ τῷ θέματι τῶν πιθανῶν ἀλλοιώσεων τοῦ χαρακτῆρος τοῦ Π· Σ. Ἐ. ἀνωμολογήθη, ὅτι τὸ Συμβούλιον ἐν τοῖς κυριωτέροις Σώμασι αὐτοῦ· ἤτοι τῇ Γενικῇ Συνελεύσει καὶ τῇ Κεντρικῇ Ἐπιτροπῇ, οὐδεμίαν ὑφίσταται ἀλλοίωσιν· μέλλει δὲ μόνον, ὅπως παρίσταται ἐφεξῆς οὐχὶ ἁπλῶς ὡς συνεργαζόμενον μετὰ τοῦ ΔΣΙ· ὡς συνέβαινεν ἄχρι τοῦδε, ἀλλ' ὡς ὀργανικῶς πλέον ἑνούμενον μετὰ Συμβουλίου· Ἱεραποστολικοῦ χαρακτῆρος, καὶ ὡς ἀποκτοῦν νέον ὀργανικὸν Τμῆμα αὐτοῦ· τὸ τοῦ Παγκοσμίου Εὐαγγελισμοῦ καὶ Ἱεραποστολῆς, ἐν ᾧ θὰ συνεργάζωνται καὶ Σώματά τινα, ἐλάχιστα κατ' ἀρχήν, ἀνεξάρτητα· καὶ μὴ ὑπὸ τῶν Ἐκκλησιῶν πάντοτε ἐλεγχόμενα· ὑπὸ τὴν αἵρεσιν ὅμως πάντοτε, ὅπως τὸ ἱδρυόμενον τοῦτο νέον Τμῆμα ἔχῃ ὡς πρόγραμμα αὐτοῦ τὴν ὑπαγωγὴν καὶ τῶν Σωμάτων τούτων ἐν καιρῷ ὑπὸ τὸν ἔλεγχον τῶν ἐπὶ μέρους Ἐκκλησιῶν· καθ' ἃ ἐπανειλημμένως ἐβεβαίωσαν τὰ ὑπεύθυνα πρόσωπα καὶ ὁ Γεν· Γραμματεὺς τοῦ Π .Σ. Ἐ· εἰς τεθείσας αὐτοῖς παρατηρήσεις καὶ ἐνστάσεις τῆς Πατριαρχικῆς Ἀντιπροσωπείας.

Τὸ οὑτωσὶ ἐν τῷ Συνεδρίῳ τῆς Ρόδου ἀναπτυχθὲν καὶ ἀναλυθὲν θέμα τῆς συγχωνεύσεως μετὰ τῶν σχετικῶν ἁπάντων μέλλει νὰ παραπεμφθῇ εἰς τὰς Ἐκκλησίας - Μέλη· πρὸς μελέτην καὶ τελικὴν γνωμάτευσιν·

γ) Θέμα χριστιανικῆς μαρτυρίας, καὶ προσηλυτισμοῦ θρησκευτικῆς ἐλευθερίας:

Ἐν τῷ θέματι τούτῳ· ἀπολύτου ἐνδιαφέροντος διὰ τὰς ἐπὶ μέρους Ὀρθοδόξους Αὐτοκεφάλους Ἐκκλησίας· λόγῳ τοῦ ἑκασταχοῦ διεξαγομένου προσηλυτιστικοῦ ὑπὸ τῶν Ἑτεροδόξων ἔργου, ἀνεμένοντο εὐ-

ρύτεραι συζητήσεις· αἵτινες ὅμως δὲν ἐγένοντο, διότι τὸ ὅλον θέμα περιελήφθη· ὡς προέβλεπεν ἤδη ἡ ἐπὶ τῶν Παγχριστιανικῶν Ζητημάτων Ἐπιτροπὴ τῆς Μητρὸς Ἐκκλησίας, εἰς τὴν συζήτησιν θέματος περὶ «συγχωνεύσεως». Ἔδαφος εἰς τὰς ἐν τῇ σχετικῇ Ὑποεπιτροπῇ γενομένας συζητήσεις ἀπετέλεσεν ἡ πρὸ τριετίας ἀποσταλεῖσα ταῖς Ἐκκλησίαις ἔκθεσις κατ᾽ ἐπιψήφισιν καὶ ἀπόφασιν τοῦ ἐν Γκαλιατέτο τῆς Οὐγγαρίας Συνεδρίου τῆς Κεντρικῆς Ἐπιτροπῆς· περὶ «Χριστιανικῆς Μαρτυρίας, Προσηλυτισμοῦ καὶ Θρησκευτικῆς Ἐλευθερίας», διεπιστώθη δέ· ὅτι αἱ ἐπ᾽ αὐτῆς ἀπαντήσεις τῶν Ἐκκλησιῶν καθυστεροῦσι μεγάλως· Διὸ καὶ ἐλήφθη ἡ ἀπόφασις, ὅπως :

1) γένηται σύστασις ταῖς Ἐκκλησίαις - Μέλεσιν, ἵνα ἡ ἔκθεσις αὕτη· τυγχάνουσα τῆς προσηκούσης μελέτης ἀπὸ μέρους αὐτῶν· ἐπιστραφῇ μετὰ τῶν σχετικῶν σχολίων καὶ ἀπόψεων εἰς τὴν Γενικὴν Γραμματείαν τοῦ Π. Σ. Ἐ. μέχρι τοῦ προσεχοῦς θέρους· καὶ ἀχθῇ καὶ τὸ ζήτημα τοῦτο ἐνώπιον τῆς ἐν τῷ προσεχεῖ θέρει συνερχομένης Κεντρικῆς Ἐπιτροπῆς πρὸς ὁριστικὴν ἀντιμετώπισιν καὶ λύσιν αὐτοῦ, καί·

2) καταρτισθῇ εἰδικὴ ἐπὶ τοῦ θέματος Ἐπιτροπή· πρὸς εὐρυτέραν μελέτην τοῦ ζητήματος· ἐν ἀναφορᾷ πρὸς τὴν εὐθύνην τῶν Ἐκκλησιῶν, περὶ ἀποδόσεως μαρτυρίας τοῖς «μὴ Χριστιανοῖς»· ὡς ὑπὸ πλείστων Συνέδρων ἐτονίσθη, καὶ πρὸς τὰς βασικὰς ἐν τῇ ζωῇ ἐννοίας τῆς ἐλευθερίας τῆς συνειδήσεως τῶν ἀτόμων καὶ τῶν λαῶν· μέλος τῆς ὁποίας ὡρίσθη καὶ ὁ Ἱερολ· Διάκονος κ. Χρυσόστομος Κωνσταντινίδης·

δ) Τὸ α΄. ἄρθρον - βάσις τοῦ καταστατικοῦ τοῦ Π. Σ. Ε. :

Περὶ τοῦ θέματος τούτου· εἰς ὃ ἐξαιρετικὴν εὐαισθησίαν ἐπεδείξατο ἡ Ὀρθόδοξος Ἀντιπροσωπεία· ὑπογραμμισθείσης τῆς ἀνάγκης τῆς ἐπὶ εὐρυτέρας Τριαδολογικῆς βάσεως διατυπώσεως αὐτοῦ, ὡρίσθη, ὅπως ἡ ὑποβληθεῖσα ἐν καιρῷ· κατόπιν συζητήσεως καὶ πολλαχόθεν διατυπωθέντων σχολίων καὶ ἐπὶ τεθείσης βάσεως, ὅπως πᾶσα τροπολογία κινηθῇ ἐντὸς ἀπολύτως βιβλικῆς φρασεολογίας, Τριαδολογικὴ πρότασις παραπεμφθῇ εἰς τὴν περὶ Πίστεως καὶ Τάξεως Ἐπιτροπήν· περὶ ἧς ἀπεφασίσθη, ὅπως δεχθῇ ἐν ταῖς ἐφεξῆς καὶ τὰς ὑποβληθησομένας νέας τροπολογίας, πρὸς μελέτην καὶ ὑποβολὴν αὐτῶν εἰς τὴν Γ΄ Γενικὴν Συνέλευσιν·

Εὐλαβῶς σημειοῦται· ὅτι ἡ συμφώνως πρὸς ἐν καιρῷ εἰσήγησιν τῆς ἐπὶ τῶν Παγχριστιανικῶν ζητημάτων Ἐπιτροπῆς σκέψις τῆς Μητρὸς Ἐκκλησίας, περὶ ὑποβολῆς Ὀρθοδόξου τροπολογίας· ἐπὶ τοῦ ἄρθρου τούτου τοῦ Καταστατικοῦ τοῦ Π. Σ. Ἐ.· ἥτις καὶ μελετᾶται ἐν Ὑποεπιτροπῇ

ἐντὸς τῆς ὡς ἄνω Ἐπιτροπῆς ἐπὶ τῶν Παγχριστιανικῶν Ζητημάτων· πρὸς σχετικὴν σύνταξιν καὶ εἰσήγησιν τῇ Ἐκκλησίᾳ, δέον ὅπως ὑποβληθῇ ἐγκαίρως.

ε) Περὶ ἀτομικῶν ὅπλων :

Ἐνεκρίθη· ὅπως ἐν συνεχείᾳ πρὸς τὸ ἀπὸ τοῦ ἔτους 1957 σχετικὸν ψήφισμα· γένηται καὶ νεώτερον τοιοῦτο· πρὸς τὰς Ἐκκλησίας καὶ τοὺς λαοὺς γενικώτερον, πρὸς κατάπαυσιν τῶν ἀτομικῶν δοκιμῶν καὶ χαλάρωσιν τῆς διεθνοῦς ἐντάσεως·

ς) Ἐκλογὴ Ὀρθοδόξου Μέλους ἐν τῷ Προεδρείῳ τοῦ Π. Σ. Ἐκκλησιῶν :

Κατὰ τὴν συνεδρίαν τῆς Πέμπτης· 27ης Αὐγούστου· εἰσηγήσει τῆς ἐπὶ τῶν Διορισμῶν Ἐπιτροπῆς· ἐγένετο, κατὰ τρόπον ὁμόφωνον καὶ πανηγυρικόν, ἡ ἐκλογὴ τοῦ Σεβ. Ἀρχιεπισκόπου Ἀμερικῆς Βορείου καὶ Νοτίου κ. Ἰακώβου, ὡς Μέλους τοῦ Προεδρείου τοῦ Π. Σ· Ἐ. εἰς τὴν διὰ τοῦ θανάτου τοῦ ἀειμνήστου Ἀρχιεπισκόπου Μιχαὴλ κενωθεῖσαν θέσιν. Πρὸ τῆς ἐκλογῆς· κατόπιν εἰσηγήσεως τῆς Γενικῆς Γραμματείας· ἐγένετο προσθήκη εἰς τὸ σχετικὸν περὶ ἐκλογῆς Προέδρων Ἄρθρον τοῦ Καταστατικοῦ, δι᾽ ἧς τοὐντεῦθεν καθίσταται δυνατὴ ἡ ἐπανεκλογὴ τοῦ αὐτοῦ προσώπου, ὡς Προέδρου τοῦ Π. Σ. Ἐ. ὑπὸ τῆς Γενικῆς Συνελεύσεως, ἐὰν ἡ ἐν τῷ Προεδρείῳ προεκλογὴ αὐτοῦ δὲν προέρχηται ἐκ Γενικῆς Συνελεύσεως· ἀλλ᾽ ἐξ ἀποφάσεως μιᾶς τῶν ἐνδιαμέσων Συνελεύσεων τῆς Κεντρικῆς Ἐπιτροπῆς τοῦ Π· Σ. Ἐ.

Ἐπὶ τῇ γενομένῃ ταύτῃ ἐκλογῇ· χαιρετισθείσῃ μετὰ πολλῆς ἱκανοποιήσεως ἀπὸ μέρους τῶν Συνέδρων, ὁ Σεβ. Μητροπολίτης Φιλαδελφείας κ. Ἰάκωβος ἐξέφρασεν ἀπὸ μέρους τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου τὴν χαρὰν αὐτοῦ· ἐκφράσας ἅμα τὴν βεβαιότητα, ὅτι ὁ Σεβ. Ἀρχιεπίσκοπος Ἀμερικῆς κ. Ἰάκωβος, ἐργασθεὶς πρότερον εὐδοκίμως παρὰ τῷ Π. Σ. Ἐ·, θὰ ἐκπληρώσῃ ἐπαξίως κατὰ πάντα τὰ καθήκοντα αὐτοῦ, ὡς Μέλους ἐν τῷ Προεδρείῳ· συμβαλλόμενος εἰς τὴν προώθησιν τῶν σκοπῶν καὶ ἐπιδιώξεων τοῦ Συμβουλίου.

ζ) Ἐπίσης ἐλήφθησαν ὡρισμέναι ἀποφάσεις, ἀναγόμεναι εἰς τὴν λειτουργίαν τῶν ἐπὶ μέρους Διευθύνσεων, Τμημάτων καὶ Ἐπιτροπῶν τοῦ Π· Σ. Ἐ.· καὶ ἐδόθησαν ὡρισμέναι κατευθύνσεις· περὶ τοῦ προγράμματος ἐργασίας καὶ προοπτικῆς τοῦ Συμβουλίου, ἰδιαιτέρως δ᾽ ἐμελετήθη ἡ οἰκονομική, κτιριακὴ καὶ λοιπὴ διάρθρωσις αὐτοῦ.

Καὶ ταῦτα μὲν τὰ ἀπασχολήσαντα τὴν Κεντρικὴν Ἐπιτροπὴν ζητήματα καὶ αἱ ληφθεῖσαι ἐπ' αὐτῶν ἀποφάσεις. Ὡς πρὸς δὲ τὰς λοιπὰς ἐκδηλώσεις ἐν τῷ Συνεδρίῳ καὶ τὰς ἐπὶ μέρους ἐπαφὰς τῆς Πατριαρχικῆς Ἀντιπροσωπείας κατ' αὐτό· οἱ εὐλαβῶς ὑποσημειούμενοι ἔχουσι νὰ ὑποβάλωσι τῇ Μητρὶ Ἐκκλησίᾳ τὰ κάτωθι :

Παραλλήλως πρὸς τὴν σοβαρότητα καὶ τὸν ὄγκον τῶν ὑπὸ μελέτην καὶ συζήτησιν θεμάτων, τὸ ἐφετεινὸν Συνέδριον τῆς Κεντρικῆς Ἐπιτροπῆς διεκρίθη διὰ τὴν διάχυτον ἐν αὐτῷ ἀτμόσφαιραν φιλίας καὶ ἐσωτέρας ψυχικῆς ἐπαφῆς μεταξὺ τῶν διαφόρων ἀντιπροσώπων κατὰ τὰς γενομένας κατ' ἰδίαν συνομιλίας· ὡς καὶ κατὰ τὰς διοργανωθείσας ἐπιτυχεῖς καὶ οἰκοδομητικὰς συγκεντρώσεις· δεξιώσεις, ἐκδρομὰς καὶ λοιπὰς εὐκαιρίας· ὡς ἐπίσης καὶ κατὰ τὰς κυριωτέρας τῶν Συνέδρων μετὰ τῆς Ὀρθοδόξου λατρευτικῆς καὶ λειτουργικῆς ζωῆς ἐπαφὰς αὐτῶν καὶ ἐμπειρίας, καὶ ἄλλως· μάλιστα δὲ κατὰ τὴν γενομένην ἐπὶ τῇ μόνῃ μεσολαβησάσῃ Κυριακῇ· 23ῃ Αὐγούστου πανηγυρικῇ Λειτουργίᾳ ἐν τῷ Καθεδρικῷ Ναῷ Ρόδου ὑπὸ τοῦ Σεβ. Μητροπολίτου Ρόδου κ. Σπυρίδωνος, τῇ συμμετοχῇ πολλοῦ πρεσβυτερίου ἔκ τε τῶν Ὀρθοδόξων Συνέδρων καὶ ἐκ τοῦ Ἱ. Κλήρου τῆς Μητροπόλεως· Κατὰ τὴν Λειτουργίαν ταύτην· εἰς ἣν ἐν εἰδικοῖς στασιδίοις παρέστησαν πάντες οἱ συμμετασχόντες ἐν τῷ Συνεδρίῳ Ὀρθόδοξοι Ἱεράρχαι, ἐν δὲ εἰδικῶς ἀφιερωθέντι ἐπιβλέπτῳ θέσει αἱ περισσότεραι σημαίνουσαι τοῦ Συνεδρίου προσωπικότητες, ὁ μὲν Σεβ. Μητροπολίτης Ρόδου ὡμίλησε περὶ τῆς ἐξαιρετικῆς σημασίας τῆς ἐν Ἐπαρχίᾳ τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου συγκλήσεως τοῦ Συνεδρίου τούτου, οὗτινος ἐξῆρε τὴν εὐρυτάτην διεκκλησιαστικὴν σημασίαν· ὁ δὲ ἐκ ἐκ τῶν Προέδρων τοῦ Π. Σ. Ἐ. Αἰδεσιμολ· κ. Μπαίϋ· εἰς βαθυστόχαστον κήρυγμα αὐτοῦ ἐξῆρε τὴν σημασίαν τῶν βασικωτέρων οἰκουμενιστικῶν ἐννοιῶν τῶν εὑρισκομένων εἰς τὴν βάσιν τῶν ἐπαφῶν καὶ συναντήσεων τούτων.

Αἱ ἐκ τῆς Θείας ταύτης Λειτουργίας ἐντυπώσεις τῶν συνέδρων ἦσαν ἐξαιρετικαὶ εἰς κατάνυξιν, δὲν ἀπέκρυπτον δὲ οὗτοι τὴν ἱκανοποίησιν αὐτῶν, ἱκανοποίησιν· ἣν ἐπίσης ἐξεδήλουν καὶ διὰ πάσας τὰς πρὸς αὐτοὺς γενομένας πλουσίας εἰς φιλοξενίαν καὶ φιλοφρόνησιν ἐκδηλώσεις· ἐν ταῖς ὀργανωθείσαις πρὸς τιμὴν αὐτῶν δεξιώσεσι. Μεταξὺ αὐτῶν ἀναφέρομεν τὸ κατὰ τὴν πρώτην ἡμέραν τοῦ Συνεδρίου προσφερθὲν τοῖς Συνέδροις δεῖπνον τοῦ Ἐξοχ. Νομάρχου Δωδεκανήσου κ. Ἀλεξάνδρου Παπακωνσταντίνου· τὴν πλουσίαν μετὰ δείπνου δεξίωσιν τοῦ Σεβ. Μητροπολίτου Ρόδου κ. Σπυρίδωνος ὑπὸ τοὺς θόλους τοῦ ὑποβλητικοῦ μεσαιωνικοῦ κτιρίου καὶ τοῦ περιστηλίου τῆς Μονῆς Φιλερήμου, τὴν εἰς τὴν

γραφικὴν καὶ παυλικὴν περιοχὴν τῆς Λίνδου ἐκδρομικὴν δεξίωσιν τοῦ Δημάρχου Ρόδου κ. Μιχαὴλ Πετρίδου· τὰς πρὸς τὰς συζύγους τῶν συνέδρων γενομένας δεξιώσεις κλπ.

Ἰδιαιτέρως ἐπιθυμοῦσιν οἱ εὐλαβῶς ὑποσημειούμενοι νὰ ὑπογραμμίσωσιν ἐνταῦθα τὰς πολλαχῶς πολυτίμους ἐπαφάς· ἃς ἔσχον ὡς ἐκπρόσωποι τῆς Μητρὸς Ἐκκλησίας μετὰ τῶν διαφόρων ἐν τῷ Συνεδρίῳ Ἀντιπροσωπειῶν.

Καὶ ἀπὸ τῆς πλευρᾶς μὲν ἐνδορθοδόξων ἐπαφῶν· τρὶς ἐδόθη εὐκαιρία συναντήσεως τῆς Πατριαρχικῆς Ἀντιπροσωπείας μετὰ τῶν λοιπῶν Ἀντιπροσώπων τῶν Ὀρθοδόξων Αὐτοκεφάλων Ἐκκλησιῶν : Οὕτως ἐκτὸς τῶν ἐπὶ μέρους καὶ καθ' ἡμέραν σχεδὸν συνομιλιῶν καὶ ἐπαφῶν· εἰς κύκλον στενώτερον καὶ εὐρύτερον, πρώτη τις συνάντησις ἐγένετο ἐξ ἀφορμῆς τῆς ἀπὸ κοινοῦ μελέτης καὶ εὐθυγραμμίσεως τῆς ἀκολουθητέας τακτικῆς· ἐν τῷ ζητήματι τῆς συγχωνεύσεως, ἐν ᾗ τόσον ὁ Σεβ. Μητροπολίτης Φιλαδελφείας κ. Ἰάκωβος· ὅσον καὶ οἱ λοιποὶ ἐκ τῶν ἐντεῦθεν Ἀντιπροσώπων, ἐξήγησαν τοῖς ἀδελφοῖς Ὀρθοδόξοις Συνέδροις, τὰς κεντρικὰς γραμμὰς τῶν σεπτῶν Πατριαρχικῶν ὑποδείξεων καὶ τοῦ πνεύματος τῆς σχετικῆς προεργασίας ἐν τῷ θέματι τῆς συγχωνεύσεως τῆς Πατριαρχικῆς ἐπὶ τῶν Παγχριστιανικῶν Ζητημάτων Ἐπιτροπῆς, παρ' οἷς καὶ διεπίστωσαν πλήρη ἐκτίμησιν πρὸς τὸν πάνσεπτον Οἰκουμενικὸν Θρόνον καὶ τὴν ὑπ' αὐτοῦ χαρασσομένην γραμμήν· διετυπώθη δὲ ὑπ' αὐτῶν ἡ εὐχὴ καὶ παράκλησις ὅπως, ἐν ἑκάστῳ ἀναφαινομένῳ παρομοίῳ ζητήματι, τηρῶνται ἐνήμεροι αἱ Ἐκκλησίαι καὶ οἱ Ἀντιπρόσωποι αὐτῶν. Τοῦτο ἐπανελήφθη καὶ ἐν τῇ 2ᾳ μετὰ τῶν ἀδελφῶν Ὀρθοδόξων Ἀντιπροσώπων ἐν τῷ τέλει τοῦ Συνεδρίου συναντήσει, ὅτε καὶ ἐν γενομένῃ εὐρυτέρᾳ συσκέψει ἐπὶ τῶν ἐντυπώσεων, τῶν πορισμάτων ἐκ τοῦ Συνεδρίου καὶ τῆς μελλοντικῆς προοπτικῆς διὰ τὴν μετ' αὐτὸ περίοδον, ὑπεγραμμίσθη ἀφ' ἑνὸς μὲν τὸ γεγονὸς ὅτι ἡ πρωτόβουλος ἐν τοῖς ζητήμασι πρωτοπορεία τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου ἀποτελεῖ κεφάλαιον ἀπολύτου ἀξίας διὰ τὰς συνεργαζομένας ἀδελφὰς Ὀρθοδόξους Αὐτοκεφάλους Ἐκκλησίας, ἐγγυώμενον σημαντικωτέρας κατακτήσεις τῆς Ὀρθοδοξίας καὶ εἰς τὰς μελλοντικὰς ἐπιδιώξεις καὶ ἐπικοινωνίας αὐτῆς μετὰ τοῦ λοιποῦ Χριστιανικοῦ κόσμου, ἀφ' ἑτέρου δὲ καὶ ἡ ἀνάγκη συσφίγξεως τῶν ὑπαρχόντων δεσμῶν καὶ διευρύνσεως τῆς ὑφισταμένης συνεργασίας· εἰς τρόπον ὥστε κοινὴ καὶ εὐθυγραμμισμένη τακτικὴ ἐν τοῖς ζητήμασιν ἀποδείξῃ τὴν Ὀρθοδοξίαν ἑνιαίαν· συμπαγῆ καὶ ἰσχυρὰν ἐν πᾶσιν· Ἰδιαιτέρως κατ' αὐτὴν ἀνωμολογήθη παρὰ πάντων ἡ ἀνάγκη τῆς ἑκάστοτε συναντήσεως ἐκπροσώπων τῶν Ὀρθοδόξων Ἐκκλησιῶν, ἐπὶ τῷ σκοπῷ τῆς ἀνταλλαγῆς σκέ-

γνεων καὶ θεμελιώσεως κοινῆς γραμμῆς καὶ ἐν πᾶσι μὲν τοῖς ἀφορῶσιν εἰς τὰς Ὀρθοδόξους Ἐκκλησίας ζητήμασι, μάλιστα δὲ καὶ ἐν ταῖς σχέσεσιν αὐτῆς πρὸς τὸν μὴ Ὀρθόδοξον κόσμον. Ἐν πνεύματι ἀλληλοοικοδομῆς καὶ ἀμοιβαίας ἐκτιμήσεως, ἀλλὰ καὶ ὄντως Χριστιανικῆς χαρᾶς ἐγένετο καὶ ἡ τρίτη συνάντησις περὶ τὴν κοινὴν τράπεζαν εἰς γεῦμα προσφερθὲν ὑπὸ τοῦ Σεβ. Μητροπολίτου Ρόδου κ. Σπυρίδωνος μετὰ τὴν Θείαν Λειτουργίαν τῆς Κυριακῆς 23ης Αὐγούστου, καθ' ὃ ἀντηλλάγησαν θερμαὶ προπόσεις.

Ἡ Πατριαρχικὴ Ἀντιπροσωπεία, στοιχοῦσα ταῖς δοθείσαις ὑπὸ τῆς Ὑμετέρας Θειοτάτης Παναγιότητος ὁδηγίαις καὶ τῷ ἀπὸ ἐτῶν κρατήσαντι ἔθει, παρέθεσε γεύματα καὶ ἔσχε τὴν εὐκαιρίαν ἀνταλλαγῆς εἰδικωτέρων σκέψεων καὶ ἀπόψεων, ὡς καὶ τὴν εὐκαιρίαν εἰς ἀμοιβαίας φιλοφρονήσεις καὶ φιλικὰς ἐκδηλώσεις, κατὰ σειρὰν πρὸς τὰ Μέλη τοῦ Προεδρείου καὶ τοὺς ἀξιωματούχους τῆς Κεντρικῆς Ἐπιτροπῆς τοῦ Π. Σ. Ε., πρὸς τοὺς ἐν τῷ Συνεδρίῳ παρισταμένους Ἀγγλικανούς, Ἐπισκοπελιανοὺς καὶ Παλαιοκαθολικοὺς καὶ πρὸς τοὺς ἐκπροσώπους τῶν Ἐλασσόνων Ἀνατολικῶν Ἐκκλησιῶν, εὐαρίθμους ὄντας.

Ὡς πρὸς τὴν καθαρῶς προσωπικοῦ καὶ ἀνεπισήμου χαρακτῆρος συνάντησιν καὶ ἐπικοινωνίαν τῶν Ὀρθοδόξων ἐν τῷ Συνεδρίῳ Ἐκπροσώπων μετὰ τῶν Ρωμαιοκαθολικῶν ἐν αὐτῷ Παρατηρητῶν, οἱ εὐλαβῶς ὑπογεγραμμένοι ἐπιφυλάσσονται, ἵνα ὑποβάλωσι τῇ Μητρὶ Ἐκκλησίᾳ, ἐν ἰδιαιτέρᾳ ἐκθέσει τὰ προσήκοντα.

Ὡσαύτως ἡ Πατριαρχικὴ Ἀντιπροσωπεία συνῳδὰ τῇ δοθείσῃ ἐντολῇ τῆς Ὑμετέρας Θειοτάτης Παναγιότητος, ἐπεσκέφθη ἐν Ρόδῳ μὲν τὸν Ἐντιμότατον Γενικὸν Πρόξενον τῆς Τουρκίας κ. Νετζὶπ Tamboy καὶ τὸν Σοφολογιώτατον Μουφτῆν, ἐν Ἀθήναις δέ, ἀπουσιάζοντος τοῦ Ἐξοχωτάτου κ. Πρέσβεως, τὸν Ἐντιμότατον Ἐπιτετραμμένον, πρὸς οὓς διηρμήνευσε τὰς εὐχὰς καὶ τὸν χαιρετισμὸν τῆς Ὑμετέρας Θειοτάτης Παναγιότητος, ἀνταλλάξασα μετ' αὐτῶν ἐγκαρδίους καὶ φιλικοὺς φιλόφρονας λόγους περὶ τῆς ἀποστολῆς καὶ Αὐτῆς καὶ τῶν ἠθικῶν προβλημάτων τῆς σημερινῆς ἀνθρωπότητος, παρακληθεῖσα παρ' αὐτῶν ὅπως ὑποβάλῃ τῇ Ὑμετέρᾳ Θειοτάτῃ Παναγιότητι τὰ σέβη καὶ τὰς εὐχαριστίας αὐτῶν ἐπὶ ταῖς ἐκδηλώσεσι ταύταις.

12. Τὸ Συνέδριον κατέκλεισε τὰς ἐργασίας αὐτοῦ περὶ τὴν μεσημβρίαν τῆς Πέμπτης, 27ης Αὐγούστου, ἐν ἰδιαιτέρᾳ ἐπισφραγιστηρίῳ τελετῇ, καθ' ἣν πρῶτος ὡμίλησεν ὁ Πρόεδρος τῆς Κεντρικῆς Ἐπιτροπῆς Αἰδεσιμ. Δρ. Φράϋ, ὅστις, ἐξάρας τὴν σημειωθεῖσαν ἐν τῷ Συνεδρίῳ στενὴν συνεργασίαν καὶ τὰς σημειωθείσας ἐπιτυχίας ἐν τῇ κατευθύνσει τῶν

γενικωτέρων θεμάτων τοῦ Συνεδρίου, ηὐχαρίστησε τὸ Οἰκουμενικὸν Πατριαρχεῖον καὶ τὸν σεπτὸν Προκαθήμενον αὐτοῦ διὰ τὴν εὐγενῆ πρόσκλησιν τοῦ Συνεδρίου ἐν Ρόδῳ, τὴν δὲ Πατριαρχικὴν Ἀντιπροσωπείαν διὰ τὴν ἀρτίαν ἐμφάνισιν καὶ τὴν ἐποικοδομητικὴν παράστασιν αὐτῆς· ἐπαινέσας ἰδιαιτέρως καὶ εὐχαριστήσας τὸν Πρόεδρον τῆς Ὀργανωτικῆς Ἐπιτροπῆς Σεβ. Μητροπολίτην Ρόδου κ. Σπυρίδωνα διὰ τὴν ἀρτίαν προπαρασκευήν, ὀργάνωσιν καὶ πρόβλεψιν πασῶν τῶν λεπτομερειῶν τοῦ Συνεδρίου, ὡς καὶ διὰ τὴν θερμοτάτην ὑποδοχήν, τὰς δεξιώσεις, τὴν Θ. Λειτουργίαν καὶ τὸ ἐνδιαφέρον μεθ' οὗ ἡ Α. Σεβασμιότης, ὁμοῦ μετὰ τῶν συνεργατῶν, τῶν Ἀρχῶν τῆς Νήσου καὶ παντὸς τοῦ εὐσεβοῦς αὐτῆς ποιμνίου, περιέβαλε τὸ καθόλου ἔργον καὶ τὰς ἀνάγκας τοῦ Συνεδρίου καθόλου καὶ πάντων τῶν συνέδρων ἐπὶ μέρους. Ἐν συνεχείᾳ ὁ κ. Πρόεδρος ἀνήγγειλεν ὅτι εὐθὺς ἀμέσως μέλλει ἵνα ταξιδεύσῃ εἰς Σταμποὺλ πρὸς ἐπίσκεψιν τῆς Αὐτοῦ Θειοτάτης Παναγιότητος καὶ τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου, ἐπὶ τῷ τέλει ὅπως ὑποβάλῃ ἀπὸ μέρους τῆς Κεντρικῆς Ἐπιτροπῆς τὰ σέβη καὶ τὰς εὐχαριστίας τοῦ Σώματος, καὶ ἀνακοινώσηται προσωπικῶς καὶ προφορικῶς τὰ κεντρικὰ σημεῖα καὶ τὰς κυριωτέρας ἀποφάσεις τοῦ Συνεδρίου.

Ἐν κατακλεῖδι καὶ πρὸ τῆς προσευχῆς ὡμίλησεν ὁ Σεβ. Μητροπολίτης Φιλαδελφείας κ. Ἰάκωβος, ὅστις ἐξῆρε τὴν σημασίαν τοῦ ἐφετεινοῦ Συνεδρίου, ἔτι ἅπαξ ηὐχαρίστησε τοὺς παρόντας καὶ ἰδιαιτέρως τὸ Προεδρεῖον καὶ τοὺς ἰθύνοντας τῆς Κινήσεως, ὡς καὶ πάντα τὰ Μέλη, διὰ τὴν ὁμόθυμον συνεργασίαν καὶ κατανόησιν αὐτῶν, ὑπεγράμμισε τὴν ἀξιόλογον εἰς προσωπικότητας συμπαράστασιν τῶν Ὀρθοδόξων Ἐκκλησιῶν, προσεκάλεσε δὲ πάντας τοὺς Συνέδρους ὅπως ἐπισκεφθῶσι νῦν ἢ καὶ ἀργότερον τὴν Α. Θ. Παναγιότητα, ὡς φιλοξενούμενοι Αὐτῆς, εἰς ἐπικοινωνίαν καὶ ἐπίρρωσιν τῶν Οἰκουμενικῶν δεσμῶν, καὶ ἵνα λάβωσι πεῖραν τῶν φιλοξένων αἰσθημάτων τοῦ Τουρκικοῦ Λαοῦ καὶ τῶν προόδων τῆς Τουρκίας.

Ἡ ὁμιλία αὕτη τῆς Α. Σεβασμιότητος ἔχει οὕτως :

Κύριε Πρόεδρε,

Μέλη τῆς Κεντρικῆς Ἐπιτροπῆς,

Ὡς τὰ πάντα ἄρχονται τῇ ἀπείρῳ βουλῇ τοῦ Ἁγίου Θεοῦ, οὕτω τὰ πάντα δέον νὰ τελειῶνται ἐν Θεῷ, ἐν δοξολογίᾳ καὶ ὑποταγῇ πρὸς Ἐκεῖνον, ἕνεκα τῶν πολλαπλῶν

ἐκδηλώσεων τῆς Θείας αὐτοῦ εὐσπλαγχνίας καὶ χάριτος, διὰ τῶν ὁποίων κατευθύνει, ὡς οἶδε, τὰς σκέψεις καὶ τὰς καρδίας ἡμῶν.

Οὕτω κατὰ τὴν ἐπίσημον ταύτην στιγμὴν τῆς ἐπισφραγιστηρίου συνεδρίας τῶν ἐργασιῶν τῆς Κεντρικῆς Ἐπιτροπῆς ἂς εὐχαριστήσωμεν Αὐτῷ ἐν δοξολογίαις καὶ ὕμνοις διὰ τὸν φωτισμὸν καὶ τὴν ἐν Ἁγίῳ Πνεύματι καθοδήγησιν τοῦ παρόντος Συνεδρίου. Τὸ ἐν Ῥόδῳ Συνέδριον τῆς Κεντρικῆς Ἐπιτροπῆς ἔχει μεγάλην σημασίαν καὶ θὰ ἀποκτήσῃ ἔτι μεγαλειτέραν ἐν τῇ ἱστορίᾳ τῆς Οἰκουμενικῆς Κινήσεως, ἀφ' ἑνὸς μὲν διότι εἶναι τὸ πρῶτον ὅπερ συνεκλήθη ἐν Ὀρθοδόξῳ περιοχῇ, ἀφ' ἑτέρου δὲ διότι ἡ κτηθεῖσα πεῖρα καὶ αἱ ἐντυπώσεις πάντων τῶν Ἀντιπροσώπων ἀπέδειξαν τὸν πλοῦτον καὶ τὸ βάθος τῆς Κοινωνίας ἡμῶν. Ἓν τοιοῦτον Συνέδριον δὲν θὰ ἦτο κἂν νοητὸν πρὸ ὀλίγων δεκαετηρίδων. Ἤδη ὅμως ἐφάνη οὐχὶ μόνον δυνατόν, ἀλλ' ὡσαύτως ἐπιθυμητὸν καὶ ἐποικοδομητικὸν διὰ πάντας. Νῦν δυνάμεθα νὰ ἐπαναλάβωμεν ὅ,τι εἶπεν ὁ Ἀπόστολος Πέτρος περὶ τῆς θεραπείας τοῦ χωλοῦ: «ἡ πίστις ἡ δι' αὐτοῦ ἔδωκεν αὐτῷ τὴν ὁλοκληρίαν ταύτην ἀπέναντι πάντων ὑμῶν (Πράξ. 3, 16). Ἀναμφιβόλως ἡ ἰσχυρὰ πίστις καὶ πεποίθησις κατέστησεν ὑγιὲς ὅ,τι ἦτο ἐν ἡμῖν νεκρόν, τουτέστιν τὴν ἀδελφικὴν πρὸς ἀλλήλους ἀγάπην καὶ τὴν κοινωνίαν ἐν ὀνόματι τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ.

Τὸ παρὸν Συνέδριον ἀπέδειξε μίαν εἰσέτι φορὰν πόσον ἀδελφικοὶ καὶ εὐγενεῖς ὑπῆρξαν πάντες πρὸς ἀλλήλους κα ἰδιαιτέρως ἕκαστος ὑμῶν πρὸς τὴν διδασκαλίαν καὶ τὴν πνευματικὴν ζωὴν τῆς Ὀρθοδόξου ἡμῶν Ἐκκλησίας. Ἡμεῖς οἱ Ὀρθόδοξοι ἐξετιμήσαμεν ἰδιαιτέρως τὴν εὐγένειαν καὶ λεπτότητα πάντων ὑμῶν κατὰ τὰς συζητήσεις ἐπὶ διαφόρων θεμάτων, ἐχόντων ἰδιάζουσαν σημασίαν δι' ἡμᾶς ἀπὸ δογματικῆς ἀπόψεως. Ἡ στάσις αὕτη ἀποδεικνύει ὅτι διὰ τῆς προσευχῆς καὶ τῆς ἀμοιβαίας κατανοήσεως, δυνάμεθα νὰ προχωρήσωμεν βραδέως μέν, ἀλλ' ἐπ' ἐλπίδι. Διὸ ἐπιθυμῶ νὰ εὐχαριστήσω ὑμᾶς κ. Πρόεδρε, τὸ Προεδρεῖον καὶ τοὺς λοιποὺς ἀξιωματούχους τῆς Κεντρικῆς Ἐπιτροπῆς, τοὺς ὁμιλητὰς καὶ πάντας ὑμᾶς διὰ

τὴν καλὴν καὶ ἐποικοδομητικὴν ὑμῶν συνεργασίαν.

Σὺν τούτοις ἀγαπητοὶ φίλοι καὶ ἀδελφοὶ ἐν Κυρίῳ ἐπιθυμῶ νὰ διαβεβαιώσω πάντας ὑμᾶς ὅτι ἡμεῖς οἱ Ὀρθόδοξοι ὑπήρξαμεν ἐξαιρετικῶς εὐτυχεῖς ἐκ τοῦ ἐν Ρόδῳ Συνεδρίου. Ἐλπίζω ὅτι καὶ ὑμεῖς διακατέχεσθε ὑπὸ τῶν ἰδίων σκέψεων καὶ αἰσθημάτων καὶ ὅτι εἰς τὰς ψυχὰς ὑμῶν ἀπεθησαυρίσατέ τι ἐκ τῶν συζητήσεων ὡς καὶ ἐκ τῆς φωτεινῆς ἀτμοσφαίρας καὶ τῆς ἀδελφικῆς ὑποδοχῆς·

Διαβιβάζω πρὸς πάντας ὑμᾶς τὸν χαιρετισμὸν καὶ τὴν εὐλογίαν τῆς Αὐτοῦ Θειοτάτης Παναγιότητος, τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριάρχου κ. Ἀθηναγόρου καὶ ἐξαγγέλλω μετ' ἰδιαιτέρας χαρᾶς τὴν πρόσκλησιν Αὐτοῦ πρὸς πάντας ὑμᾶς ἵνα μεταβῆτε εἰς Σταμποὺλ ὡς φιλοξενούμενοι Αὐτοῦ διὰ νὰ ἐπικοινωνήσητε μετὰ τῆς Αὐτοῦ Θειοτάτης Παναγιότητος καὶ τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου καὶ γνωρίσητε ἐκ τοῦ ἐγγὺς τὸ Σεπτὸν πρόσωπον τοῦ Προκαθημένου ἡμῶν καὶ ἀποκτήσητε πεῖραν περὶ τῶν χριστιανικῶν καὶ οἰκουμενιστικῶν Αὐτοῦ ἀντιλήψεων.

Πολλοὶ ἐξ ὑμῶν θὰ ἔχητε ἀσφαλῶς ἀκούσει περὶ τῶν ἀξιοθεάτων τῆς Σταμποὺλ καὶ τῆς Τουρκίας καθόλου, θέλω νὰ πληροφορήσω ὑμᾶς ὅτι ὁ τουρισμὸς ἡμῶν ἐξελίσσεται ἁλματωδῶς, εἶμαι δὲ βέβαιος ὅτι ὅσοι δυνηθῆτε νὰ ἔλθητε τώρα ἢ ἀργότερον θὰ διέλθητε πολὺ ὡραίας ἡμέρας ἐν τῇ Χώρᾳ ἡμῶν.

Ἐν τέλει ἀπὸ μέρους τῆς Αὐτοῦ Θειοτάτης Παναγιότητος ἐπιθυμῶ νὰ εὐχαριστήσω τόσον τοὺς ἀξιωματούχους τοῦ Παγκοσμίου Συμβουλίου ὅσον τὴν Ἁγιωτάτην Ἐκκλησίαν τῆς Ἑλλάδος καὶ τὴν ἔντιμον Ἑλληνικὴν Κυβέρνησιν διὰ τὴν ἀποδοχὴν τῆς προσκλήσεως τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου καὶ τὴν στενὴν συνεργασίαν πρὸς ἐπιτυχῆ διοργάνωσιν τοῦ παρόντος Συνεδρίου. Ἰδιαιτέρως θέλω νὰ εὐχαριστήσω τὴν Ἑλληνικὴν Ὀργανωτικὴν ὑπὸ τὴν Προεδρείαν τοῦ Σεβ. Μητροπολίτου Ρόδου κ. Σπυρίδωνος Ἐπιτροπὴν διὰ τὴν ἀρτίαν ὀργάνωσιν καὶ τὰς προβλέψεις αὐτῆς ἐν παντί.

Ὁ Σεβ. Μητροπολίτης Ρόδου κ. Σπυρίδων ὡς Πρόεδρος τῆς Ἐπιτροπῆς, κατηύθυνεν ἐπιμελῶς τὰς προετοιμασίας καὶ ἐν τῇ ἕδρᾳ αὐτοῦ κατέκτησε τὰς καρδίας πάν-

των ἡμῶν διὰ τῆς λαμπρᾶς ὑποδοχῆς, φιλοξενίας, δεξιώσεως καὶ τοῦ ἐνδιαφέροντος αὐτοῦ ὑπὲρ τῶν λεπτομερειῶν τοῦ Συνεδρίου.

Ὁ Καθηγητὴς κ. Βασίλειος Ἰωαννίδης, Γραμματεὺς τῆς Ἐπιτροπῆς, ὑπῆρξεν ὑπεύθυνος διὰ τὴν ἐσωτερικὴν ὀργάνωσιν καὶ λειτουργίαν τοῦ Συνεδρίου, ἀποδειχθεὶς ἐξαιρετικὸς ὀργανωτὴς καὶ τετιμημένον μέλος τῆς Κεντρικῆς Ἐπιτροπῆς. Εὐχαριστίαι ὀφείλονται καὶ εἰς τὰ λοιπὰ μέλη τῆς Ἐπιτροπῆς, τοὺς κ.κ. Θωμᾶν Βάϊδην, Ἄγιν Καψαμπέλην, Ε. Πύρλαν διὰ τὴν καλὴν αὐτῶν συνεργασίαν, καθὼς ἐπίσης καὶ πρὸς τὸν Νομάρχην Ρόδου κ. Ἀλέξ. Παπακωνσταντίνου, τὸν Δήμαρχον κ. Μιχαὴλ Πετρίδην, τὰς λοιπὰς ἀρχὰς καὶ ὁλόκληρον τὸν λαὸν τῆς Ρόδου, οἵτινες διὰ τῆς θερμῆς ὑποδοχῆς, τῶν γενομένων δεξιώσεων καὶ τῶν ἐκδρομῶν, παρέσχεν εἰς ἡμᾶς χαρὰν καὶ ἀναψυχήν.

Ἀγαπητοὶ ἀδελφοί, χαίρετε ἐν Κυρίῳ. Χαιρετῶν ἐν ἀγάπῃ Χριστοῦ πάντας ὑμᾶς, εὔχομαι αἰσίαν ἐπιστροφὴν εἰς τὰς Χώρας καὶ Ἐκκλησίας ὑμῶν.

13. Περατωθέντος οὕτω τοῦ Συνεδρίου, ἡ ἀναχώρησις ἁπάντων τῶν Συνέδρων ἐγένετο τὴν πρωΐαν τῆς ἑπομένης Παρασκευῆς, 28ης Αὐγούστου, δι' ἐπισήμου προπομπῆς τῶν Ἀρχῶν, τοῦ Ἱεροῦ Κλήρου καὶ τοῦ εὐσεβοῦς Ροδιακοῦ λαοῦ μέχρι τῆς προκυμαίας, ἔνθα πάντες ἐπιβιβασθέντες τοῦ ἐπὶ τούτῳ ναυλωθέντος πλοίου «Μεσόγειος», ἀπέπλευσαν διὰ Πειραιᾶ, μέσῳ Πάτμου καὶ Τήνου, ἔνθα ἀπεβιβάσθησαν ἐπ' ὀλίγον πρὸς προσκύνησιν τῶν ἐν ταῖς νήσοις ταύταις σεβασμίων Ὀρθοδόξων Προσκυνημάτων.

Ἐν Ἀθήναις οἱ Σύνεδροι παρέμειναν μέχρι τῆς Δευτέρας, 31ης Αὐγούστου, διὰ τὰς ὑπὸ τοῦ προγράμματος προβλεπομένας δεξιώσεις τοῦ τε Μακαριωτάτου Ἀρχιεπισκόπου Ἀθηνῶν καὶ πάσης Ἑλλάδος κ. Θεοκλήτου ἐν τῇ Ἱ. Μονῇ Πεντέλης, καὶ τοῦ Ἐξοχωτάτου Ὑπουργοῦ ἐπὶ τῶν Θρησκευμάτων καὶ τῆς Παιδείας κ. Γεωργίου Βογιατζῆ, ἐν τῷ Ξενοδοχείου Κηφισίας «Πεντελικόν». Τὴν πρωΐαν τῆς Κυριακῆς, 30ῆς Αὐγούστου, ἅπαντες οἱ σύνεδροι προσῆλθον εἰς τὸν Ἱερὸν Μητροπολιτικὸν Ναὸν τοῦ Εὐαγγελισμοῦ τῆς Θεοτόκου παρακολουθήσαντες, ἐν εὐλαβείᾳ πολλῇ, τὴν Θείαν Λειτουργίαν, τελεσθεῖσαν ὑπὸ τοῦ Θεοφιλ. Ἐπισκόπου Ἀχαΐας κ. Παντελεήμονος.

14. Κατακλείοντες τὴν παροῦσαν ἔκθεσιν αὐτῶν οἱ εὐλαβῶς ὑποφαινόμενοι ἐπιθυμοῦσιν ὅπως ὑπογραμμίσωσιν ἔτι ἅπαξ τὴν σημασίαν σπουδαιότητα καὶ ἐπιτυχῆ διεξαγωγὴν τοῦ Συνεδδρίου ὅπερ σὺν τοῖς ἄλλοις παρουσίασε τὰ κάτωθι κυριώτερα πλεονεκτήματα :

Καὶ πρῶτον μὲν παρέσχε τὴν εὐκαιρίαν, εἰς εὐρυτάτην κλίμακα, τοῖς παραστᾶσιν ἐν αὐτῷ σημαίνουσιν ἐκπροσώποις τοῦ Δυτικοῦ Χριστιανικοῦ Πνεύματος ὅπως ἔλθωσιν εἰς στενοτέραν ἐπαφὴν πρὸς τὴν Ὀρθόδοξον Ἀνατολικὴν Ἐκκλησίαν, τὰ πνευματικὰ αὐτῆς βιώματα, καὶ τὴν πάλλουσαν λατρευτικὴν καὶ λειτουργικὴν αὐτῆς ζωήν, ἐν αὐτῷ τῷ κλίματι τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου καὶ ἐν μέσῳ λαοῦ γνωρίζοντος νὰ παρέχῃ δείγματα τῆς εὐλαβείας ἐσωτερικότητος καὶ πνευματικῆς εὐρύτητος αὐτοῦ, τοῦθ' ὅπερ ἐξετιμήθη δεόντως, ὑπεγραμμίσθη καὶ ἀπεθησαυρίσθη ὑπὸ τῶν ξένων. Δεύτερον ἐνεφάνισε τὴν Ὀρθόδοξον ἡμῶν Ἐκκλησίαν ἐν τῷ συνόλῳ αὐτῆς κατανοοῦσαν τὴν ἀποστολὴν αὐτῆς ὡς πρωτοπόρου ἀνὰ τὸν Χριστιανικὸν κόσμον δυνάμεως, συντελεστικῆς εἰς τὴν οἰκοδομὴν τῆς ἑνότητος, τῆς συμπνοίας καὶ τῆς συνεργασίας τῶν Χριστιανικῶν δυνάμεων ἀλλὰ καὶ διατιθείσης ἀνεξάντλητα κεφάλαια εἰς ἰδέας καὶ πρόσωπα, διὰ τῆς ἀποστολῆς τεσσαράκοντα καὶ πέντε ἐκπροσώπων αὐτῆς ἀπό τε τῆς Ἱεραρχίας καὶ τοῦ Θεολογικοῦ αὐτῆς κόσμου. Καὶ τρίτον κατέδειξεν ὅτι τὸ πνεῦμα συνεργασίας καὶ καλῆς θελήσεως, ὅπερ ἐπεκράτησεν ἐφέτος ἐν τῷ Συνεδρίῳ τῆς Ρόδου ἑκατέρωθεν εἶναι ἐκ τῶν πλέον ὑπολογισίμων συνδρόμων παραγόντων ἐν τῇ ἀλληλοκατανοήσει τῶν Ἐκκλησιῶν καὶ τῇ κοινῇ μεταξὺ αὐτῶν συνεργασίᾳ, πρὸς ἐπίτευξιν τοῦ πρὸς ὃν πᾶσαι ἀποβλέπουσι κοινοῦ σκοποῦ.

Ἐπὶ τούτοις ἐκφράζοντες πρὸς τὴν Ὑμετέραν Θειοτάτην Παναγιότητα καὶ τὴν Ἁγίαν καὶ Ἱερὰν Σύνοδον τὴν βαθυτάτην ἡμῶν εὐγνωμοσύνην διὰ τὴν πρὸς ἡμᾶς γενομένην τιμὴν τῆς ἐκπροσωπήσεως τῆς Μητρὸς Ἐκκλησίας εἰς τὸ ὡς ἄνω Συνέδριον καὶ τὴν ἐπιδειχθεῖσαν ἐμπιστοσύνην, διατελοῦμεν μετὰ βαθυτάτου σεβασμοῦ.

Ἐν τῇ κατὰ Χάλκην Ἱερᾷ Θεολογικῇ Σχολῇ τῇ 15ῃ Ὀκτωβρίου 1959.

Ἡ ἐν τῷ Συνεδρίῳ τῆς Ρόδου παραστᾶσα ἐντεῦθεν
Πατριαρχικὴ Ἀντιπροσωπεία.

† Ὁ Φιλαδελφείας ΙΑΚΩΒΟΣ.
† Ἀρχιμ. ΜΑΞ. ΡΕΠΑΝΕΛΛΗΣ.
† Μ. Οἰκον. Γ. ΑΝΑΣΤΑΣΙΑΔΗΣ.
† Δ. ΧΡΥΣ. Σ. ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΙΔΗΣ.

Μ. Πρωτονοτάριος ΕΜ. ΦΩΤΙΑΔΗΣ.
Β. ΑΝΑΓΝΩΣΤΟΠΟΥΛΟΣ.
Κ. ΚΑΛΛΙΝΙΚΟΣ.
Β. ΣΤΑΥΡΙΔΗΣ.

Η ΕΚΘΕΣΙΣ ΤΟΥ ΑΙΔΕΣΙΜΟΛ.

W. VISSER T' HOOFT,

ΓΕΝΙΚΟΥ ΓΡΑΜΜΑΤΕΩΣ ΤΟΥ Π. Σ. Ε.
ΕΝ ΤΩ ΣΥΝΕΔΡΙΩ ΤΗΣ ΡΟΔΟΥ

(Τὸ ἀπόσπασμα τῆς Ἐκθέσεως, τὸ ἀφορῶν εἰς τὴν Οἰκουμενιστικὴν πρωτοβουλίαν καὶ δρᾶσιν τοῦ Πανιέρου Οἰκουμενικοῦ Θρόνου).

Συγκαλούμενοι σήμερον ὡς Κεντρικὴ Ἐπιτροπή, τὸ πρῶτον ἐντὸς τοῦ κλίματος μιᾶς Ἀνατολικῆς Ὀρθοδόξου Ἐκκλησίας, μέλους τοῦ Π.Σ.Ε. ὀφείλομεν νὰ ὑπενθυμίσωμεν εἰς ἑαυτοὺς ἓν βασικὸν γεγονὸς τῆς ἱστορίας ἡμῶν, ὅπερ δὲν εἶναι ἐπαρκῶς γνωστόν, εἶναι ὅμως ἐξαιρετικῆς σημασίας. Τοῦτο εἶναι ὅτι ἡ Ἐκκλησία ΚΠόλεως, ἡ Ἐκκλησία τοῦ Οἰκουμ. Πατριαρχείου, ὑπῆρξεν ἡ πρώτη Ἐκκλησία, ἥτις ἀπεφάσισεν ἐπισήμως νὰ προτείνῃ πρὸς τὰς ἄλλας Ἐκκλησίας τὴν δημιουργίαν μιᾶς μονίμου κοινωνίας ἢ ἑνὸς συμβουλίου τῶν Ἐκκλησιῶν.

Ἔτι περισσότερον δικαιολογούμεθα νὰ ἐνθυμώμεθα τὴν θαρραλέαν ταύτην πρωτοβουλίαν, διότι δυνάμεθα, κατὰ τὸ παρὸν ἔτος, νὰ ἑορτάσωμεν τὴν τεσσαρακονταετῆ ἐπέτειον τῆς προτάσεως ταύτης.

Τὸν Ἰανουάριον τοῦ 1919 ὁ Τοποτηρητὴς τοῦ Οἰκουμενικοῦ θρόνου προέτεινε τῇ Ἱερᾷ Συνόδῳ, ὅπως ἡ Ἐκκλησία ΚΠόλεως λάβῃ τὴν πρωτοβουλίαν νὰ ἔλθῃ εἰς ἐπαφὴν πρὸς τὰς ἄλλας Ἐκκλησίας πρὸς ἐπιτυχίαν τῆς «ἑνώσεως» τῶν διαφόρων Χριστιανικῶν ὁμολογιῶν πρὸς σχηματισμὸν «κοινωνίας Ἐκκλησιῶν». Ἡ πρότασις ἐγένετο δεκτὴ καὶ καθωρίσθη μία ἐπιτροπὴ πρὸς σύνταξιν τῆς ἐπὶ τοῦ ζητήματος τούτου Ἐγκυκλίου. Ὁ Σχολάρχης τῆς Θεολογικῆς Σχολῆς Χάλκης, ὅστις ἀργότερον ἐγένετο Μητροπολίτης Θυατείρων καὶ εἷς τῶν ἓξ Προέδρων τοῦ Π. Σ., εἰργάσθη τὸ περισσότερον εἰς τὴν προσπάθειαν τῆς συντάξεως. Ἡ Ἐγκύκλιος ἐξεδόθη τὸν Ἰανουάριον

τοῦ 1920 εἰς τὴν Ἑλληνικήν, τὴν Ἀγγλικήν, τὴν Γαλλικὴν καὶ τὴν Ρωσσικήν, φέρουσα τὰς ὑπογραφὰς τοῦ Τιποτηρητοῦ τοῦ Πατριαρχείου καὶ ἕνδεκα ἄλλων Μητροπολιτῶν.

Μελετῶντας τὰ κείμενα τῆς ἐποχῆς ἐκείνης ἀποκομίζομεν τὴν ἐντύπωσιν ὅτι ἡ Ἐγκύκλιος δὲν ἔτυχε τῆς δεούσης προσοχῆς. Εἰς τὰ Ἐκκλησιαστικὰ Περιοδικὰ τῆς Δύσεως τῶν ἐτῶν τοῦ 1920 καὶ 1921, ἅτινα ἠσχολοῦντο μὲ τὰ προβλήματα τῆς Οἰκουμενικῆς Κινήσεως, γίνεται ἐλαχίστη μνεία αὐτῆς. Διατὶ ἆρά γε αἱ ἀπαντήσεις τῶν ἄλλων Ἐκκλησιῶν δὲν ὑπῆρξαν θερμότεραι; Ὑπάρχουσι τρεῖς λόγοι: Πρῶτον, λόγῳ τῆς ἐλλείψεως ἐπαρκοῦς προτέρας ἐπαφῆς μεταξὺ τῶν Ἐκκλησιῶν, ἡ Ἐγκύκλιος δὲν διενεμήθη τόσον εὐρέως ὅσον θὰ ἠδύνατο. Δεύτερον, αἱ εἰς τὴν Ἀγγλικὴν καὶ Γαλλικὴν μεταφράσεις ἦσαν ἀνεπαρκεῖς. Αἱ μεταφράσεις αὗται, αἱ μόναι αἵτινες ἐδημοσιεύθησαν, καὶ αἱ ὁποῖαι μέχρι τῆς σήμερον ἀνευρίσκονται εἰς διαφόρους τελευταίας Οἰκουμενικὰς ἐκδόσεις, δὲν ἀπονέμουσι δικαιοσύνην πρὸς τὸ πρωτότυπον. Ἐλπίζομεν ὡς ἐκ τούτου νὰ παρουσιάσωμεν εἰς τὸ ἑπόμενον τεῦχος τῆς «Οἰκουμενικῆς θεωρήσεως» μίαν νέαν μετάφρασιν.

Πρέπει νὰ παραδεχθῶμεν ὅτι ἀπὸ μιᾶς πλευρᾶς ἡ Ἐγκύκλιος παρουσιάζει ἓν πραγματικὸν πρόβλημα διὰ τοὺς μεταφραστάς, ὁμιλοῦσα πολλάκις περὶ τῆς Κοινωνίας, ἥτις ὀφείλει νὰ ὑφίσταται μεταξὺ τῶν Ἐκκλησιῶν. Νῦν ἡ Κοινωνία κέκτηται δύο πιθανὰς ἐννοίας. Εἶναι δυνατὸν νὰ σημαίνῃ τὴν κοινωνίαν ἐν μιᾷ πνευματικῇ ἢ μυστικῇ ἐννοίᾳ. Δυνατὸν ἐπίσης νὰ σημαίνῃ μίαν κοινωνίαν ἢ ἕνα σύνδεσμον ἐν τῇ ἐννοίᾳ ἑνὸς ὀργανωμένου καὶ μονίμου σώματος. Αὕτη εἶναι ἡ ἀρχικὴ ἔννοια ἐν τῇ Ἑλληνικῇ γλώσσῃ ὡς Κοινωνία τῶν Ἐθνῶν, ἥτις εἰδικῶς μνημονεύεται ἐν τῇ Ἐγκυκλίῳ. Ἡ ἀκολουθοῦσα ἐπιστολὴ καθιστᾷ σαφῆ τὴν ἔννοιαν τῆς δημιουργίας ἑνὸς μονίμου σώματος. Ὁμιλεῖ ἀπεριφράστως περὶ τῆς δημιουργίας μιᾶς κοινωνίας τῶν Ἐκκλησιῶν κατὰ τὸν τύπον τῆς Κοινωνίας τῶν Ἐθνῶν. Αἱ ἐπακολουθήσασαι κρίσεις αὐτοῦ τούτου τοῦ Ἀρχιεπισκόπου Γερμανοῦ ἐπικυροῦσι τὴν ἄποψιν, ὅτι τὸ Οἰ-

κουμενικὸν Πατριαρχεῖον εἶχεν ὑπ᾽ ὄψει νὰ προτείνῃ τὴν διαμόρφωσιν ἑνὸς σώματος παρομοίου πρὸς τὸ Π. Σ. Ἐπιτρέψατέ μοι νὰ παραπέμψω εἰς ὁμιλίαν τοῦ Ἀρχιεπισκόπου Γερμανοῦ γενομένην ἐν Οὐψάλῃ, τὸν Σεπτέμβριον τοῦ 1920. Εἶναι ἰδιαιτέρως ἐνδιαφέρον νὰ ἴδωμεν ὅτι ἡ Ἐκκλησία ΚΠόλεως εἶχε πολὺ ἀκριβεῖς καὶ θετικὰς ἀντιλήψεις ἐπὶ τῆς μορφῆς, τὴν ὁποίαν τὸ μόνιμον διεκκλησιαστικὸν σῶμα θὰ ἔπρεπε νὰ λάβῃ καὶ ὅτι αἱ ἰδέαι αὗται ἐπραγματοποιήθησαν ἐν τῇ γενέσει τοῦ Π. Σ. Ὁ Ἀρχιεπίσκοπος εἶπεν :

«Τίνι τρόπῳ εἶναι δυνατὸν ἡ συνεργασία αὕτη νὰ πραγματοποιηθῇ ; Ἡ Ἐπιστολὴ τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου δὲν ὁμιλεῖ ἀμέσως ἐπ᾽ αὐτοῦ, ἀλλ᾽ εἶναι δυνατὸν νὰ κατανοήσωμεν ἐμμέσως τὴν κυρίαν θέσιν τοῦ Πατριαρχείου. Ὅταν τὸ Οἰκουμενικὸν Πατριαρχεῖον ὁμιλεῖ περὶ τῆς Κοινωνίας τῶν Ἐθνῶν, ἥτις ἱδρύθη διὰ νὰ θέσῃ εἰς ἐφαρμογὴν τὰς ἀρχὰς τῆς δικαιοσύνης καὶ ἰσότητος μεταξὺ τῶν διαφόρων λαῶν καὶ παρεμποδίσῃ τὴν καταστροφὴν τοῦ πολέμου, κάμνει μετὰ βαθείας λύπης τὴν παρατήρησιν, ὅτι αἱ ἐκκλησίαι μέχρι τοῦδε ἐλησμόνησαν τὴν μεγάλην καὶ καινὴν ἐντολὴν τοῦ Χριστοῦ : τὴν ἀγάπην. Τὸ ἀποτέλεσμα τῶν σκέψεων τούτων ἐντὸς τοῦ Πατριαρχείου καὶ ὁλοκλήρου τῆς Ἀνατολικῆς Ὀρθοδόξου Ἐκκλησίας ἐπεξηγήθη ὑπὸ τῶν ἀντιπροσώπων τοῦ Πατριαρχείου κατὰ τὴν προκαταρκτικὴν ἐν τῇ Γενεύῃ Παγκόσμιον Συνέλευσιν, καὶ οὗτοι ἀκολούθως προέτεινον τὴν ἵδρυσιν μιᾶς Κοινωνίας τῶν Ἐκκλησιῶν κατὰ τὴν μορφὴν τῆς Κοινωνίας τῶν Ἐθνῶν.

Τὴν διοργάνωσιν τῆς Κοινωνίας ταύτης τῶν Ἐκκλησιῶν τὴν ἐκλαμβάνομεν κατὰ τὸν ἑξῆς τρόπον. Πρέπει νὰ δημιουργηθῇ μία μόνιμος Κεντρικὴ Ἐπιτροπὴ ἐξ ἀντιπροσώπων τῶν Ἐκκλησιῶν, μελῶν τῆς Κοινωνίας. Ἐν ἑκάστῃ τοιαύτῃ Ἐκκλησίᾳ νὰ ἱδρυθῇ μία εἰδικὴ ἐπιτροπὴ πρὸς συνεργασίαν μετὰ τῆς Κεντρικῆς Ἐπιτροπῆς. Ἐπὶ πλέον νὰ ἐκδίδηται ἓν περιοδικὸν καὶ νὰ συγκαλῶνται Συνέδρια, ἅτινα θὰ ἀσχολῶνται μὲ τὰ ζητήματα τῆς Κοινωνίας. Ἅπαντα τὰ ὡς ἄνω λεχθέντα σημεῖα καὶ ἄλλα πιθανῶς γενικοῦ ἐνδιαφέροντος δι᾽ ἅπαντα τὸν Χριστια-

νισμὸν πρέπει νὰ λαμβάνωνται ὑπ' ὄψιν καὶ νὰ μελετῶνται ὑπὸ τοιούτων Συνεδρίων».

Ἀλλ' ὑπῆρχε καὶ ἕτερος λόγος, δι' ὃν ἡ πρότασις τῆς ΚΠόλεως, δὲν ἐνεποίησε τόσην βαθεῖαν ἐντύπωσιν, ὅσην θὰ ἔπρεπε νὰ ἐμποιήσῃ ὑπὸ ἄλλας περιστάσεις. Τοῦτο δὲ διότι κατὰ τοὺς αὐτοὺς μῆνας τῆς προετοιμασίας τῆς Ἐγκυκλίου, μία παρομοία πρότασις προῆλθεν ἐκ τοῦ Ἀρχιεπισκόπου Σόδερμπλομ. Μόνον ὀλίγας ἑβδομάδας μετὰ τὰς ἀποφάσεις τῆς ἱ. Συνόδου τῆς ΚΠόλεως, καὶ δὴ τὸν Μάρτιον τοῦ 1919, ἀνεφάνη εἰς τὸν Σουηδικὸν τύπον τὸ πρῶτον ἐκ τῶν πολλῶν ἄρθρων, ἐν τῷ ὁποίῳ ὁ Σόδερμπλομ προέτεινε τὴν δημιουργίαν ἑνὸς οἰκουμενικοῦ Συμβουλίου. Ἡ πρότασις κατέστη γνωστή, διότι ἐδημοσιεύθη ἐπίσης εἰς Γερμανικὰ καὶ Βρετανικὰ περιοδικὰ καὶ ὑπεβλήθη τὸ Φθινόπωρον τοῦ 1919 εἰς τὸ Συνέδριον τοῦ Διεθνοῦς Συνδέσμου Φιλίας διὰ τῶν Ἐκκλησιῶν ἐν **Oud. Wassenaer.** Οὕτως, ὅτε ἡ Ἐγκύκλιος τοῦ Οἰκουμ. Πατριαρχείου ἀπεστάλη τὸν Ἰανουάριον τοῦ 1920 ἡ ἰδέα ὑπὲρ τῆς δημιουργίας μιᾶς Κοινωνιᾶς τῶν Ἐκκλησιῶν εἶχε ἤδη κατάστῆ γνωστὴ εἰς πολλοὺς ἐκκλησιαστικοὺς ἡγέτας. Ἡ σημασία τοῦ γεγονότος ὅτι ἡ ἐκ ΚΠόλεως πρότασις ὑπῆρξεν ἡ πρώτη ἐπίσημος πρότασις καὶ προῆλθε ἐκ τοῦ ἀρχαίου κέντρου τοῦ Ἀνατολικοῦ Χριστιανισμοῦ δὲν ἀνεγνωρίσθη ἐπαρκῶς.

Πρέπει νὰ προστεθῇ ὅτι ἐν τῇ μορφῇ, ἐν ᾗ παρουσιάσθη ἡ ὑπὸ τοῦ Σόδερμπλομ πρότασις, αὕτη δὲν ἐγένετο θερμῶς δεκτή. Πολλοὶ ἐνόμισαν ὅτι ὁ Ἀρχιεπίσκοπος Σόδερμπλομ ὠνειρεύετο καὶ ἐλησμόνησαν ὅτι κατὰ τὰς Πράξεις, κεφ. β', τὸ ὀνειρεύεσθαι (δραματίζεσθαι) εἶναι ἐν τῇ πραγματικότητι μία **Nota Ecclesiae** καὶ ὅ,τι ἀκριβῶς ἡ Ἐκκλησία ὀφείλει νὰ πράξῃ.

Διὰ τοῦτο ὅτε ἀνεφάνη ἡ Ἐγκύκλιος τῆς ΚΠόλεως πολλοὶ ἐκκλησιαστικοὶ ἡγέται εἶχον ἤδη κρίνει ὅτι μία τοιαύτη Ἐγκύκλιος προὐχώρει πολὺ μακράν. Ὑπὸ τοιαύτας συνθήκας καθίσταται πλέον ἀξιόλογον ὅτι οἱ ἐν τοῖς Συνεδρίοις τῆς Γενεύης τοῦ 1920 Ὀρθόδοξοι ἀντιπρόσωποι προσεπάθησαν νὰ πείσωσιν τὰς ἄλλας Ἐκκλησίας

περὶ τῆς ἀνάγκης ἑνὸς συνεχοῦς Οἰκουμενικοῦ ὀργανισμοῦ τῶν Ἐκκλησιῶν. Ἀναγινώσκοντες τὰ πρακτικὰ τοῦ Συνεδρίου ἐκείνου ἀποκομίζομεν τὴν ἐντύπωσιν, ὅτι οἱ Ὀρθόδοξοι ἀντιπρόσωποι εἶχον ἓν σαφέστερον ὅραμα τῆς Οἰκουμενικῆς κλήσεως τῆς Ἐκκλησίας ἀπὸ τοὺς ἀντιπροσώπους τῶν ἄλλων Ἐκκλησιῶν.

Τὸ σπουδαῖον σημεῖον, ὅπερ πρέπει νὰ ἔχωμεν ὑπ' ὄψει ὡς ἐκ τούτου εἶναι ὅτι ἡ ΚΠολις ἔλαβε πρώτη τὴν ἐπὶ τοῦ προκειμένου πρωτοβουλίαν. Ἐνῶ ὑπῆρξαν ἐπαφαὶ μεταξὺ ΚΠόλεως καὶ Οὐψάλης δὲν ὑφίσταται ἀπόδειξις ὅτι τὸ Οἰκουμ. Πατριαρχεῖον ἐπηρεάσθη ἀμέσως ἐκ τῆς Οὐψάλης ἐν τῇ προετοιμασίᾳ τῆς προτάσεώς του. Αὐτὸς ὁ Σόδερμπλομ εἶπε τὸ 1929, ὅτι ἡ πρωτοβουλία τοῦ Πατριαρχείου, ἦτο μία ἀνεξάρτητος πρωτοβουλία

Ἡ σπουδαιότης τῆς Ἐγκυκλίου τοῦ 1920 δὲν ἔγκειται παρὰ ταῦτα εἰς τὸ γεγονός, ὅτι ἔκαμεν ἁπλῶς μίαν πρότασιν, ἥτις τῷ καιρῷ ἐκείνῳ ἐφαίνετο σχεδὸν οὐτοπιστική, καὶ ἡ ὁποία ἠδυνήθη νὰ πραγματοποιηθῇ μόνον μετὰ παρέλευσιν 28 ἐτῶν. Ἡ σημασία αὐτῆς ὑπεράνω ὅλων ἔγκειται εἰς τὸ γεγονός, ὅτι ἀπηυθύνετο «πρὸς τὰς ἁπανταχοῦ ἐκκλησίας τοῦ Χριστοῦ», ἵνα μὴ ἀντικρύζωσιν ἀλλήλας ὡς ἀγνώστους καὶ ξένας, ἀλλ' ὡς συγγενεῖς καὶ ἀποτελούσας τὴν οἰκοδομὴν τοῦ Χριστοῦ καὶ «συγκληρονόμους καὶ συσσώμους καὶ συμμετόχους τῆς ἐπαγγελίας αὐτοῦ (τοῦ Θεοῦ) ἐν Χριστῷ» (Ἐφ. 3, 6). Ὡς ὁ Ἀρχιεπίσκοπος Γερμανὸς ἔθετε τὰ πράγματα αὐτὰ ὁ ἴδιος τῷ 1929 (Die Eiche, σελ. 30), «Ἡ μεγάλη εὐρύτης τῆς ἀντιλήψεως, ἣν ἐπὶ τοῦ προκειμένου σημείου διδάσκει ἡ Ἐγκύκλιος, καθίσταται σαφὴς ἐν τούτῳ, ὅτι εὐρύνει τὴν ἀντίληψιν τῶν σχέσεων μεταξὺ τῶν μελῶν ἑκάστης Ἐκκλησίας—ὡς μελῶν τοῦ ἑνὸς καὶ τοῦ αὐτοῦ σώματος, κατὰ τὴν περίφημον διδασκαλίαν τοῦ Ἀπ. Παύλου—οὕτως ὥστε νὰ ἐφαρμοσθῇ αὕτη καὶ εἰς τὰς μεταξὺ τῶν διαφόρων Ἐκκλησιῶν σχέσεις».

Ἀκόμη ἡ Ἐκκλησία ΚΠόλεως διεμόρφωσε μίαν σπουδαίαν ἀρχήν, ὅτε ἔλεγε (εἰς τὴν ἀκολουθοῦσαν ἐπιστολήν), ὅτι τοιαῦται προτεινόμεναι ἐπαφαὶ δὲν πρέπει νὰ

ἀναβληθῶσι μέχρι τῆς ἡμέρας τῆς πλήρους δογματικῆς συμφωνίας, ἀλλ' ὅτι ἡ συνεργασία μεταξὺ τῶν Ἐκκλησιῶν θὰ προητοίμαζε τὴν ὁδὸν πρὸς τοιαύτην ἐπανένωσιν. Διότι ἡ ἀρχὴ αὕτη ἀπετέλεσε μία ἀπὸ τὰς βασικὰς προϋποθέσεις τῆς Οἰκουμ. Κινήσεως.

Οὕτως ἔχομεν κατὰ νοῦν τὸ γενονός, ὅτι ἐνῶ ἡ ἔμπρακτος συνεργασία μεταξὺ τῶν Ἐκκλησιῶν εἶναι ἓν σπουδαῖον τμῆμα τῆς κοινῆς κλήσεως τῶν Ἐκκλησιῶν, ἐπ' οὐδενὶ λόγῳ ἀποτελεῖ τὸ ὅλον τῆς κλήσεως ταύτης. Ἡ συνεργασία ἐν τῇ διακονίᾳ (ὑπηρεσίᾳ) καὶ τῇ μαρτυρίᾳ ἔχει τὴν ἰδίαν αὐτῆς εἰδικὴν σημασίαν, ἀλλὰ δὲν πρέπει ν' ἀντικαταστήσῃ τὴν πραγματοποίησιν τῆς πληρεστέρας ταύτης Κοινωνίας καὶ ἑνότητος, τῆς ἐξυπονοουμένης ἐν Ἰω. κεφ. 17 καὶ Ἐφ. κεφ. 4.

Κατὰ τὴν γνώμην μου, συνελθόντες ἐν τῇ συνεδρείᾳ ταύτῃ, ἥτις συγκαλεῖται ἐπὶ τοῦ ἐδάφους τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου, τεσσαράκοντα ἔτη μετὰ τὴν ἔκδοσιν τῆς Ἐγκυκλίου ταύτης ἐπὶ τῆς νήσου Ρόδου, ἔχομεν πάντα λόγον νὰ μνησθῶμεν μετὰ βαθείας εὐγνωμοσύνης τῶν Ὀρθοδόξων Ἐκκλησιαστικῶν Ἡγετῶν, οἵτινες τοιουτοτρόπως ἔθεσαν νέα θεμέλια διὰ τὴν Οἰκουμενικὴν ἰδέαν καὶ ἐγένοντο πρωτεργάται διὰ τὸ Π. Σ., ὅπερ διωργανώθη μετὰ παρέλευσιν πολλῶν ἐτῶν.

Η ΣΗΜΑΣΙΑ ΤΗΣ ΑΝΑΤΟΛΙΚΗΣ ΚΑΙ ΔΥΤΙΚΗΣ ΠΑΡΑΔΟΣΕΩΣ ΕΝ ΤΩι ΧΡΙΣΤΙΑΝΙΣΜΩι

Εἰσηγητικὴ Ὁμιλία
ἐπὶ τοῦ θέματος τῆς Παραδόσεως,
ἀπὸ Ὀρθοδόξου πλευρᾶς,
ἐν τῇ ἐν Ρόδῳ Συνελεύσει τῆς Κεντρικῆς Ἐπιτροπῆς
τοῦ Παγκοσμίου Συμβουλίου τῶν Ἐκκλησιῶν.

Ὑπὸ τοῦ Ἱερολογ. Διακόνου
κ. ΧΡΥΣΟΣΤΟΜΟΥ Σ. ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΙΔΟΥ, Δρος Θ.,
Καθηγητοῦ τῆς Θεολογικῆς Σχολῆς Χάλκης.

ΕΙΣΑΓΩΓΗ.

1.—Σπουδαιότης καὶ δυσκολίαι τοῦ θέματος.

Οὐδεμία ὑπάρχει ἀμφιβολία, ὅτι τὸ θέμα «Ἡ σημασία τῆς Ἀνατολικῆς καὶ Δυτικῆς Παραδόσεως ἐν τῷ Χριστιανισμῷ» παρουσιάζει ἰδιάζον ὅλως ἐνδιαφέρον, τόσον ἐξ Ὀρθοδόξου ἀπόψεως, ὅσον καὶ ἐξ ἐπόψεως Προτεσταντικῆς καὶ Οἰκουμενιστικῆς καθόλου. Βεβαίως, ἐν τοῖς ἐκτεταμένοις οἰκουμενιστικοῖς διαλόγοις τῶν τελευταίων τούτων δεκαετηρίδων, ἐντὸς τῆς Οἰκουμενικῆς Κινήσεως, ἡ συζήτησις τοῦ θέματος περὶ «Παραδόσεως» ἀπέκτησε κεντρῴαν σημασίαν καὶ σπουδαιότητα, ἰδίᾳ ἀπὸ τῆς πλευρᾶς τῆς ἐξετάσεως καὶ ἐρεύνης τῆς σχέσεως, ἥτις ὑπάρχει μεταξὺ τῆς βασικῆς ταύτης ἐν τῇ Θεολογίᾳ ἐννοίας καὶ τῶν ἐπὶ μέρους Χριστιανικῶν «παραδόσεων».

Ἐννοεῖται, ὅτι ἡ μελέτη τοῦ θέματος τούτου παρουσιάζει πολλὰς δυσκολίας. Αὗται προέρχονται κυρίως ἐκ τοῦ ἱστορικοῦ καὶ θεολογικοῦ περιεχομένου, πρὸς ὃ ἀνταποκρίνεται ὁ ὅρος «παράδοσις», ὡς ἐπίσης καὶ ἐκ τῆς διαφορᾶς ἀντιλήψεως καὶ ἑρμηνείας, ἥτις ἐδόθη ἢ καὶ δύναται νὰ δοθῇ εἰς τὸν ὅρον τοῦτον, ἀλλ' ὡσαύτως καὶ ἐκ τῶν ἀντιδράσεων, τῶν τε Ὀρθοδόξων καὶ τῶν Προτε-

σταντικῶν, ὡς εἰκός, ἃς ἡ μὲν Ὀρθοδοξία αἰσθάνεται καὶ προβάλλει, ὅταν ἡ ἑαυτῆς θεμελιώδης περὶ Παραδόσεως διδασκαλία ἐμφανίζεται ὡς διακινδυνεύουσα· καὶ ἃς ὁ Προτεσταντισμὸς ἀντιτάσσει, ἐν ἑκάστῃ παρουσιαζομένῃ περιπτώσει, ἐπὶ τῷ σκοπῷ, ὅπως μὴ ἐγκαταλείψῃ, ἔστω καὶ μίαν ἐκ τῶν παλαιῶν «θέσεων» αὐτοῦ, «θέσεων»· τὰς ὁποίας καὶ ἐπιθυμεῖ οὗτος νὰ βλέπῃ μὴ ἀφισταμένας ἀπὸ τὴν Βιβλικὴν αὐτῶν βάσιν.

Ὅθεν τὸ θέμα περὶ Παραδόσεως εἶναι κατ' ἐξοχὴν λεπτὸν διὰ τὸν Ὀρθόδοξον ἐνταῦθα ὁμιλητήν, ὡς ἄλλωστε καὶ διὰ τὸν Προτεστάντην συνάδελφον αὐτοῦ.

Θὰ προσπαθήσω, παρὰ ταῦτα, ἵνα ἀναλύσω ὧδε τὸ θέμα τοῦτο ἐκ τῆς εὐρυτέρας δυνατῆς προοπτικῆς αὐτοῦ. Γνωρίζω, ὅτι δὲν εἶναι δυνατόν, ἵνα χρησιμοποιήσω τὸν ὅρον «Παράδοσις» εἰδικῶς περὶ τοῦ Προτεσταντισμοῦ προκειμένου. Ἐν τούτοις γνωστὸν τυγχάνει, ὅτι οἱ Προτεστάνται ἀδελφοὶ ἡμῶν ἔχουσιν ἐπαρκῶς προωθηθῇ ἐν τῇ ἀνακαλύψει καὶ ἀποδοχῇ, ἔστω καὶ ἐνίων ἐκ τῶν βασικῶν στοιχείων τῆς «Παραδόσεως». Δὲν δυνάμεθα δὲ ἐπὶ πλέον νὰ λησμονήσωμεν, ὅτι Εἰδικὴ Ἐπιτροπὴ ἐντὸς τῆς Περὶ Πίστεως καὶ Τάξεως Ἐπιτροπῆς τοῦ Παγκοσμίου Συμβουλίου τῶν Ἐκκλησιῶν, καὶ ὑπὸ τὸν τίτλον « Παράδοσις καὶ παραδόσεις», ἔχει ἀγάγῃ Ὀρθοδόξους καὶ Προτεστάντας ἐπὶ τὸ αὐτό· πρὸς ἐλευθέραν συζήτησιν τοῦ θέματος τούτου, ὅπερ οὐδέποτε εἶχε τεθῇ πρότερον.

2.—Ἡ ἱστορικὴ παρερμηνεία καὶ ἡ κοινὴ θεολογικὴ βάσις τῆς ἐννοίας τῆς Παραδόσεως.

Εἰλικρινῶς πιστεύω, ὅτι εὐρυτέρα τις μελέτη καὶ ἔρευνα τῆς ἐννοίας τῆς Παραδόσεως ἔσται εἰς πολύτιμον συμβολὴν ἐν ταῖς περαιτέρω ἐπαφαῖς καὶ τῇ ἀμοιβαίᾳ κατανοήσει τῶν δύο ἡμετέρων κόσμων. Ὅ,τι μόνον προσαπαιτεῖται εἶναι ἡ ἑκατέρωθεν ἀπροκατάληπτος κατανόησις τοῦ θέματος τούτου. Ἀναγκαῖον τυγχάνει διὰ τοὺς Προτεστάντας ἀδελφοὺς ἡμῶν· ὅπως κατανοήσωσι, τί νοεῖται ἐν τῇ Ὀρθοδοξίᾳ ὑπὸ τὴν Παράδοσιν, καὶ δι' ἡμᾶς τοὺς Ὀρθοδόξους νὰ γνωρίσωμεν· τί ἀντιπροσωπεύει ἡ λέξις «παράδοσις» ἐν τῷ Προτεσταντισμῷ.

Πρὸ πάσης ἄλλης μελέτης καὶ ἐρεύνης ἐπὶ τοῦ θέματος τούτου, νομίζω, ὅτι θὰ ἔδει, ἵνα ἀναγνωρίσωμεν, ὅτι ἀσφαλῶς ὑπάρχει μία ἐκ τῆς ἱστορίας ἀπορρεύσασα παρερμηνεία ἐν τῷ θέματι τούτῳ τῆς Παραδόσεως· ἀλλὰ καὶ ὅτι ταὐτοχρόνως ὑπάρχει καὶ ἓν minimum θεολογικῆς βάσεως διὰ τὴν κοινὴν κατανόησιν καὶ ἀποδοχὴν τῆς ἐννοίας καὶ τῆς πραγματικότητος, ἣν ἀποκαλοῦμεν Παράδοσιν ἐν τῇ ἡμετέρᾳ Ἐκκλησίᾳ.

Διὸ καὶ ἐν τῇ ἐφ' ἑξῆς διαπραγματεύσει τοῦ θέματός μου θὰ κινηθῶ μεταξὺ τῶν δύο τούτων κυρίων σημείων· ἤτοι τῆς ἱστορικῆς παρερμηνείας καὶ τῆς κοινῆς θεολογικῆς βάσεως ἐν τῇ καταλήψει καὶ ἑρμηνείᾳ τῆς Παραδόσεως.

Α΄.

Η ΠΑΡΑΔΟΣΙΣ ΚΑΙ Η ΕΝΝΟΙΑ ΤΑΥΤΗΣ ΕΝ ΤΗι ΑΡΧΑΙΑι ΕΚΚΛΗΣΙΑι.

3.—Ἀποκάλυψις καὶ Παράδοσις.

Δὲν θὰ ἀσχοληθῶ ἰδιαιτέρως ἐνταῦθα μετὰ τῶν καλῶς γνωστῶν σημείων τῆς ἡμετέρας Θεολογίας, ἀναφορικῶς πρὸς τοὺς τρόπους μεταβιβάσεως καὶ μεταδόσεως τῆς Θείας Ἀποκαλύψεως ἐν τῇ Ἀρχεγόνῳ Ἐκκλησίᾳ. Γνωρίζομεν, ὅτι ἡ Γραφὴ δὲν ἦτο ὁ μόνος καὶ ἀποκλειστικὸς τρόπος τῆς τοιαύτης μεταδόσεως. Ὁ λόγος τοῦ Θεοῦ, ὅστις «οὐ δέδεται» (Β΄ Τιμ. 2, 9), ἦτο ἀσφαλῶς ἐλεύθερος, ἵνα μεταβιβασθῇ, καὶ ὄντως ἀναμφιρρήστως μετεβιβάσθη ἤδη ἐκ τῆς πρώτης στιγμῆς, διὰ τοῦ λαλουμένου λόγου, διὰ τῆς προφορικῆς διδασκαλίας. Τὸ χριστιανικὸν μήνυμα δὲν ἦτο γεγραμμένον. Ἦτο προφορικόν, ἦτο κήρυγμα παραδοθὲν τῇ Ἐκκλησίᾳ διὰ ζώσης φωνῆς.

Αἱ μαρτυρίαι τοῦ Κυρίου ἡμῶν (Ματθ. 28, 9, Μάρκ. 16, 15, Πράξ. 1, 8)· τῶν Ἀποστόλων (Ἰωάν. 20, 30· 21, 35 Β΄. Ἰωάν. 12, Α΄. Κορινθ. 11, 34, 15, 11), καὶ τοῦ Ἀποστόλου Παύλου εἰδικώτερον (Α΄. Τιμ. 6, 20, Β΄. Τιμ. 1, 13 καὶ 2, 2, Ρωμ. 16, 17)· ὑπῆρ-

ξαν σαφεῖς ἐπὶ τοῦ σημείου τούτου. Οἱ Ἀπόστολοι οὐδὲν παρέλαβον γραπτῶς ὑπὸ τοῦ Κυρίου. Ἐδέχθησαν ἐκ τοῦ στόματος τοῦ Κυρίου ἐν ταῖς καρδίαις αὐτῶν τὴν ὑπὸ τοῦ Ἁγίου Πνεύματος γενομένην Ἀποκάλυψιν. Οἱ δὲ πιστοὶ ἐκ παραλλήλου καὶ ἐν συνεχείᾳ ἐδέχθησαν τὸν λόγον τοῦ Θεοῦ ἐκ τοῦ στόματος τῶν Ἀποστόλων, «ἐξ ἀκοῆς» (Ρωμ. 10, 17), καὶ ἐφύλαξαν ἐν ταῖς καρδίαις αὐτῶν τὴν Ἀλήθειαν, τὴν παραδοθεῖσαν αὐτοῖς διὰ τῆς Χάριτος τοῦ Παρακλήτου, Ὅστις συμπαρίσταται καὶ συνεργεῖ ἐν τῇ κηρύξει τοῦ λόγου τοῦ Θεοῦ. Οὕτω δὲ ἐδημιουργήθη ἐκ προφορικῆς παραδόσεως ἡ «παρακαταθήκη» τῆς Ἀποκεκαλυμμένης Ἀληθείας, τὸ οὕτω λεγόμενον «Depositum» τῆς ἐν Χριστῷ πίστεως.

4.—Ἡ «γραπτὴ» καὶ ἡ «ἄγραφος» μεταβίβασις τῆς Θείας Ἀποκαλύψεως.

Εὑρισκόμεθα, κατὰ ταῦτα, ἐνώπιον τῆς ἀρχαιοτάτης, τῆς ἀρχεγόνου, θὰ ἐλέγομεν, «προφορικῆς παραδόσεως», ἥτις ὑπῆρξε προγενεστέρα ἀσφαλῶς τῆς Γραφῆς, καὶ ἐξ ἧς ἐμορφώθη τὸ περιεχόμενον τῆς Καινῆς Διαθήκης. Βεβαίως ὁλόκληρος ἡ «προφορικὴ παράδοσις» αὕτη δὲν ἐξηντλεῖτο ἐν τῇ Γραφῇ, οὐδ' ἔπαυσεν αὕτη, ἡ «προφορικὴ» δηλονότι «παράδοσις», οὖσα ὅ,τι καὶ πρότερον ἦν, ἤτοι ἡ ὅλη διδασκαλία τοῦ Κυρίου καὶ τῶν Ἀποστόλων. Καὶ ἄρα, κυρίως εἰπεῖν, ἡ Γραφὴ οὐδέποτε ἀντικατέστησε τὴν «παράδοσιν».

Ἐν τῇ παραλλήλῳ ταύτῃ ἐκδηλώσει τῆς Θείας Ἀποκαλύψεως ἔχομεν ἁπλῶς τὴν «γραπτὴν» καὶ τὴν «ἄγραφον» παράδοσιν τοῦ λόγου τοῦ Θεοῦ. Καὶ ἡ μὲν γραπτὴ παράδοσις, συμπληρωθεῖσα διὰ τοῦ τελευταίου τῶν Θεοπνεύστων Ἀποστόλων, ἀπετέλεσε τὸν «Κανόνα» τῆς Καινῆς Διαθήκης. Ἡ ἄγραφος δὲ παράδοσις τῶν Ἀποστόλων, ἀφ' ἑτέρου, ἡ μορφωθεῖσα ὑπὸ τὴν Χάριν καὶ τὴν ἐνέργειαν τοῦ Παρακλήτου, ἐφυλάχθη ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ, προφορικῶς τὸ κατ' ἀρχάς, εἶτα δὲ καὶ ὑπὸ τὸν τύπον γραπτῶν μνημείων, ὡς εὐρυτέρα Παράδοσις τῆς Ἐκκλησίας, ἤτοι ὡς ἡ «Ἀποστολικὴ» ἢ ἡ «Ἐκκλησιαστικὴ», ἢ ἁπλῶς,

ὡς ἡ «Ἱερὰ Παράδοσις» τῆς Ἐκκλησίας, συμφώνως πρὸς τὴν ἡμετέραν ἀντίληψιν καὶ ἐκδοχὴν τοῦ πράγματος.

5.—Ἀποστολικὴ καὶ Ἐκκλησιαστικὴ Παράδοσις.

Βεβαίως ἐξ ὅλων τούτων, ὅσα ἀνωτέρω λέγομεν, προφανὲς τυγχάνει, ὅτι ἡ Παράδοσις, ὑπὸ τὴν ἐν χρόνῳ προοπτικὴν αὐτῆς ἐξεταζομένη, δύναται νὰ διακριθῇ, τόσον ἐξ ἀπόψεως ποιοτικῆς, ὅσον καὶ ποσοτικῆς, εἰς δύο διαφόρους μορφάς : τὴν Ἀποστολικὴν καὶ τὴν Ἐκκλησιαστικὴν Παράδοσιν. Οἱ δύο οὗτοι ὅροι συμπληροῦσιν, ὡς εἰκός, ἀλλήλους. Καὶ ἡ μὲν Ἀποστολικὴ Παράδοσις εἶναι ταὐτοχρόνως καὶ Ἐκκλησιαστική, ἀλλ' ἡ Ἐκκλησιαστικὴ Παράδοσις, εἶναι ἀρκούντως εὐρεῖα, ἵνα περιλάβῃ εἰς τοὺς κόλπους αὐτῆς καὶ ἄλλας τινὰς μορφὰς παραδόσεως, αἵτινες εἶναι ὡς τόσαι «μορφαὶ παραδόσεως ἐντὸς τῆς Ἐκκλησίας», ἀλλ' οὐχὶ ἀπ' εὐθείας Ἀποστολικαί. Πλὴν πᾶσαι αὗται αἱ εὐρυτέρας ἐκδοχῆς μορφαὶ παραδόσεως, δὲν ἐνδιαφέρουσιν ἡμᾶς ὧδε.

Ὅταν λέγομεν «Ἀποστολικὴ καὶ Ἐκκλησιαστικὴ Παράδοσις», ἐννοοῦμεν ἁπλῶς ἐκεῖνα τὰ παραδοσιακὰ στοιχεῖα, ἅτινα ἀφορῶσιν εἰς τὴν πίστιν καὶ τὴν σωτηρίαν τῆς ἀνθρωπότητος, καὶ ἅτινα προέρχονται ἐκ τοῦ Κυρίου καὶ τῶν Ἀποστόλων. Τὰ στοιχεῖα ταῦτα ἐφυλάχθησαν, ἡρμηνεύθησαν καὶ διετυπώθησαν ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ, χωρὶς νὰ ἀπωλέσωσιν οἱοδήτι ἐκ τῶν στοιχείων τῆς ἀποστολικότητος αὐτῶν, ἐπλουτίσθησαν δ' ἔτι καὶ εὐρύτερον ἐκ τοῦ θησαυροῦ τῆς ἐκκλησιαστικῆς «παρακαταθήκης» τῆς πίστεως. Καὶ ἡ ἱστορικὴ παρεξήγησις μεταξὺ ἡμῶν καὶ τῶν Προτεσταντῶν ἀδελφῶν ἡμῶν, προβάλλει ἐκ τούτου ἀκριβῶς τοῦ σημείου. Καὶ ὁ λόγος εἶναι προφανής.

6.—Σημεῖα μεταβάσεως ἐκ τῆς Ἀποστολικῆς εἰς τὴν Ἐκκλησιαστικὴν Παράδοσιν.

Καθ' ἣν στιγμὴν ἡμεῖς οἱ Ὀρθόδοξοι θεωροῦμεν, ὅτι εἶναί τι τὸ ἀπολύτως ἁπλοῦν καὶ φυσικόν, ἵνα ὑπάρχῃ πάντως τρόπος τις μεταβάσεως ἐκ τοῦ ἀγράφου λόγου εἰς

τὸν γραπτὸν καὶ τἀνάπαλιν· ἐφ' ὅσον αὐτοὶ εἶναι οἱ μόνοι καὶ φυσικώτεροι τρόποι μεταδόσεως καὶ παραφυλακῆς ὑπὸ τοῦ ἀνθρώπου τῆς Θείας Ἀποκαλύψεως, οἱ Προτεστάνται ἀδελφοὶ ἡμῶν εὑρίσκουσι δυσκολίας τινάς, ἵνα νοήσωσι καὶ ἀποδεχθῶσι τοῦτο.

Ἡ Θεία Ἀποκάλυψις καθ' ἑαυτήν, ὡς καὶ ἡ φύλαξις καὶ ἑρμηνεία αὐτῆς· ἐγνώρισαν· ἐν τῇ ἀναποφεύκτῳ ροῇ τοῦ χρόνου, ἐν τῇ χρονικῇ δηλονότι προοπτικῇ τῶν πραγμάτων· ἁπλᾶ τινα καὶ φυσικὰ σημεῖα μεταβάσεως ἀπὸ τῆς μιᾶς μορφῆς εἰς τὴν ἑτέραν. Καὶ δή :

Ὑπῆρξε τὸ κατ' ἀρχὰς μακρά τις σχετικῶς περίοδος «προφορικῆς μεταδόσεως» τῆς Θείας Ἀποκαλύψεως (ἣν δυνάμεθα νὰ ἀποκαλέσωμεν «παράδοσιν», μετὰ μικροῦ «π»). Ταύτην ἠκολούθησε δευτέρα τις περίοδος «γραπτῆς μεταδόσεως» τῆς Θείας Ἀποκαλύψεως (ἣν καὶ δυνάμεθα νὰ ὀνομάσωμεν «Γραφήν»· μετὰ κεφαλαίου «Γ»). Τὴν δευτέραν ταύτην περίοδον ἠκολούθησε τρίτη τις· ἐν ᾗ καὶ παρήχθησαν αἱ ἐπὶ μᾶλλον καὶ μᾶλλον πλείονες μορφαὶ γραπτῆς ἐκφράσεως, ἑρμηνείας καὶ διατυπώσεως τῆς πρότερον παραδοθείσης Ἀληθείας (τὴν περίοδον ταύτην δυνάμεθα νὰ παραστήσωμεν ὡς «γραφήν»,μετὰ μικροῦ «γ»). Τελικῶς δὲ ἐκ τῆς τρίτης ταύτης περιόδου, προῆλθεν ἡ τετάρτη· ἣν καὶ δυνάμεθα νὰ ἀποκαλέσωμεν «Παράδοσιν» (μετὰ κεφαλαίου «Π»)· ἤτοι Παράδοσιν ἐν τῇ κυριολεξίᾳ τοῦ ὅρου.

7.—Τὸ περιεχόμενον τῆς Ἱερᾶς Παραδόσεως.

Ἡ τοιαύτη ἐκδοχὴ τῶν πραγμάτων δύναται νὰ παρουσιασθῇ σχηματικῶς ὡς ἑξῆς :

π-αράδοσις — Γ-ραφὴ — γ-ραφὴ — Π-αράδοσις·

ἢ ἁπλούστερον

π — Γ — γ — Π.

Δὲν νομίζω, ὅτι ὑπάρχει ἀνάγκη εὐρυτέρας τινὸς ἀναπτύξεως τῶν ὡς ἄνω ἰδεῶν· τῶν ὑποκειμένων ἐν τῇ σχηματογραφήσει ταύτῃ. Μόνον ὑπὸ τοιαύτην προοπτικὴν καὶ ἀντίληψιν τῶν πραγμάτων δύναται νὰ νοήσῃ τις, δια-

τί ἡμεῖς, οἱ Ὀρθόδοξοι θεωροῦμεν τὴν Ἁγίαν Γραφὴν καὶ τὴν Ἱερὰν Παράδοσιν ὡς δύο πηγὰς τῆς Θείας Ἀποκαλύψεως ἰσοβαρεῖς καὶ ἰσοκύρους· ὡς δύο πηγὰς τοῦ δόγματος καὶ τῆς ὑπερφυσικῆς πίστεως ἴσας· καὶ διατί προσέτι δὲν ἀρκούμεθα εἰς μόνην τὴν ἀντίληψιν· τῆς **«sola Scriptura»**. Ὑπὸ τὸ πρῖσμα δὲ τοῦτο θεωρουμένων τῶν πραγμάτων, δύναταί τις νὰ κατανοήσῃ, πῶς ἡ Ἱερὰ Παράδοσις δύναται νὰ διακριθῇ εἰς Παράδοσιν ἀφορῶσαν εἰς τὴν πίστιν, καὶ ἄρα εἰς Παράδοσιν ἰσόκυρον πρὸς τὴν Ἁγίαν Γραφήν, καὶ εἰς παραδόσεις εὐρυτέρου ἐκκλησιαστικοῦ χαρακτῆρος· ἤτοι εἰς ἱστορικάς, λειτουργικάς, κανονικὰς κλπ. παραδόσεις, μεταβλητάς, ὡς εἰκός, καθ' ἑαυτάς, καὶ μετὰ σχετικοῦ μόνον κύρους, καὶ τοῦτο διότι αὗται δὲν ἀφορῶσιν εἰς τὴν πίστιν καὶ εἰς τὰ δόγματα τῆς Ὀρθοδόξου Ἐκκλησίας.

Ἐν τῇ ὡς ἄνω τετάρτῃ περιόδῳ τῆς μεταβάσεως ἀπὸ τῆς ἀγράφου παραδόσεως εἰς τὴν γραπτήν, ἣν ἀπεκαλέσαμεν «Παράδοσιν» μετὰ κεφαλαίου «Π», εὑρίσκομεν τοῦτο κυρίως τὸ στοιχεῖον, ὅτι ἡ διδασκαλία τῆς Ἐκκλησίας, ἣν ὁ Κύριος καὶ οἱ Ἀπόστολοι μετέδωσαν καὶ ἥτις ἐφυλάχθη ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ, ἐνεσωματώθη ἐγκαίρως ἐν συγκεκριμένοις γραπτοῖς μνημείοις, ἅτινα καὶ εἶναι αἱ κυριώτεραι μορφαὶ τῆς Ἱερᾶς Παραδόσεως. Αὗται δὲ εἶναι : α) αἱ ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ ἔγκυροι καὶ αὐθεντικαὶ ἑρμηνεῖαι τῆς Ἁγίας Γραφῆς, β) αἱ ἐπίσημοι ὁμολογίαι καὶ οἱ λίβελλοι πίστεως, γ) αἱ ἀποφάσεις, αἱ θεσπίσεις, οἱ ὅροι καὶ τὰ σύμβολα τῶν Οἰκουμενικῶν Συνόδων, δ) αἱ εὐρύτεραι ἐπιμαρτυρίαι τῆς διδασκαλίας τῶν Πατέρων καὶ τῶν Ἐκκλησιαστικῶν Συγγραφέων, ἄλλαις λέξεσι τὸ **«Consensum Patrum»**, καὶ ε) αἱ μορφαί, πράξεις καὶ εὐχολογίαι τῆς λατρείας καὶ τῶν λειτουργιῶν τῆς ἀρχαίας Ἐκκλησίας, αἵτινες ἀποτελοῦσι τὴν ζῶσαν ἔκφρασιν τοῦ ἀποστολικοῦ πνεύματος ἐν τοῖς τρόποις τῆς λατρείας ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ. Πᾶν ὅ,τι μένει ἔξω τῶν μορφῶν τούτων τῆς «παρακαταθήκης» τῆς πίστεως τῆς Ἐκκλησίας, δύναται κατ' ἀρχὴν νὰ θεωρῆται παράδοσις ἐντὸς τῆς Ἐκκλησίας, δὲν δύναται ὅμως νὰ εἶναι Παράδοσις Δόγματος καὶ σῳζούσης Πίστεως· δὲν δύναται δηλονότι νὰ εἶναι «Ἱερὰ Παράδοσις».

8.—Ἡ ἐκκλησιολογικὴ σημασία τῆς Παραδόσεως ταύτης.

Εἶναι περιττὸν νὰ λεχθῇ, ὁποία εἶναι ἡ σημασία τῆς ἑνιαίας καὶ ἀδιαιρέτου ταύτης Παραδόσεως διὰ τὸν Χριστιανισμόν. Πρωτίστως κέκτηται αὕτη ἐκκλησιολογικὴν σημασίαν καὶ σπουδαιότητα, διότι ἡ Παράδοσις αὕτη, μόνιμος καὶ ἀδιαίρετος καθ' ἑαυτήν, ὄχι μόνον προβάλλει τὴν θείαν καὶ διαρκῶς ζῶσαν ὑπόστασιν τῆς Ἐκκλησίας, ἀλλ' ἀποβαίνει ὡσαύτως καὶ τὸ ἀσφαλέστερον κριτήριον τῆς ἑνότητος τῆς Ἐκκλησίας. Ἰδοὺ πῶς ἐκφράζει τὴν ἀλήθειαν ταύτην ὁ Μέγας Ἀθανάσιος : Ὑπάρχει, λέγει, μία «ἐξ ἀρχῆς π α ρ ά δ ο σ ι ς καὶ διδασκαλία καὶ πίστις τῆς καθολικῆς Ἐκκλησίας, ἣν ὁ μὲν Κύριος ἔδωκεν, οἱ δὲ Ἀπόστολοι ἐκήρυξαν, καὶ οἱ πατέρες ἐφύλαξαν. Ἐν ταύτῃ γὰρ ἡ Ἐκκλησία τεθεμελίωται». (ΑΘΑΝΑΣΙΟΥ, Ἐπιστολὴ πρὸς Σεραπίωνα, 28, PG 26, 593).

Ἡ Παράδοσις αὕτη, περιγραφομένη διὰ τῶν ὡς ἄνω ὑπὸ τοῦ Μεγάλου Ἀθανασίου, εἶναι τὸ ἐκκλησιολογικὸν στοιχεῖον τῆς ἡμετέρας Χριστιανικῆς ἑνότητος, ἀλλὰ καὶ τὸ στοιχεῖον συμπτώσεως καὶ συνοχῆς τῆς ἀδιαιρέτου Ἐκκλησίας. Ἡ ἀπόρριψις τῆς Παραδόσεως ταύτης ἰσοδυναμεῖ πρὸς τὴν ἀπιστίαν. «Ὁ γὰρ μὴ κατὰ τὴν παράδοσιν τῆς καθολικῆς Ἐκκλησίας πιστεύων, λέγει Ἰωάννης ὁ Δαμασκηνός, ... ἄπιστός ἐστιν» (ΙΩΑΝΝΟΥ ΔΑΜΑΣΚΗΝΟΥ, Ἔκδοσις τῆς Ὀρθοδόξου Πίστεως, Δ΄, 10, PG 94, 1128).

Β΄.

Η ΔΙΧΟΤΟΜΗΣΙΣ ΤΗΣ ΠΑΡΑΔΟΣΕΩΣ ΕΝ ΤΩι ΣΧΙΣΜΑΤΙ ΠΑΡΑΔΟΣΕΙΣ ΑΝΑΤΟΛΙΚΗ ΚΑΙ ΔΥΤΙΚΗ.

9.—Ἡ Παράδοσις καὶ τὸ μεταξὺ Ἀνατολῆς καὶ Δύσεως Σχίσμα.

Ἡ δευτέρα ὄψις τοῦ θέματος τῆς Παραδόσεως ἐντὸς τῆς Ἐκκλησίας ἄρχεται διὰ τῶν ἐπὶ μέρους ἐκδηλώσεων τῆς ἱστορικῆς διαιρέσεως τῆς Ἐκκλησίας, εἰς Ἐκκλησίαν

Ἀνατολικὴν καὶ εἰς Ἐκκλησίαν Δυτικήν· ὡς εἴθισται ἵνα λέγηται.

Δύο διάφοροι ἀπ' ἀλλήλων τύποι παραδόσεων ἐμορφώθησαν ὑπὸ διάφορα κατ' ἀρχὴν χρονικὰ καὶ τοπικὰ ὅρια. Καὶ οἱ τύποι οὗτοι εἶναι αἱ «διαφοροποιημέναι Παραδόσεις τῆς Ἀνατολῆς καὶ τῆς Δύσεως». Οὕτω τὸ θέμα τῆς Παραδόσεως ἐμφανίζεται, διὰ μίαν ἐπὶ πλέον φοράν, ὡς ζήτημα σαφῶς ἐκκλησιολογικόν· καθ' ὅσον ἡ διῃρημένη Ἐκκλησία ἐμφανίζεται πλέον ὑπὸ διῃρημένην Παράδοσιν, καὶ ἡ διχοτομημένη Παράδοσις ἀνταποκρίνεται· ἐν τοῖς ἐφ' ἑξῆς· εἰς τὴν Ἐκκλησίαν διῃρημένην καθ' ἑαυτήν.

10.—Ἡ συνέχισις τῆς Παραδόσεως,

Βεβαίως· ἐν τῷ σημείῳ τούτῳ, δέον ὅπως λεχθῇ, ὅτι ἡ Παράδοσις· καὶ παρὰ τὴν ἱστορικὴν διχοτόμησιν αὐτῆς, δὲν ἔπαυσε συνεχιζομένη καὶ ὑπάρχουσα ὡς ἡ μία καὶ ἀκεραία καὶ ἀδιαίρετος Παράδοσις τῆς Ἐκκλησίας. Ἐν τῇ βασικῇ αὐτῆς καὶ ὑπερφυσικῇ ἐκδοχῇ, ἡ Παράδοσις δὲν δύναται εἰμὴ νὰ συνεχίζηται καὶ νὰ ἀποτελῇ ἓν ἀδιάσπαστον σύνολον ἐντὸς τῆς «Μιᾶς· Ἁγίας· Καθολικῆς καὶ Ἀποστολικῆς Ἐκκλησίας». Ὑπὸ τὴν ἐξωτερικὴν ὅμως αὐτῆς μορφήν· καὶ ἐν τῇ ἱστορικῇ ἐκδοχῇ καὶ ἐννοίᾳ αὐτῆς· ὡς διάφορος δηλονότι ἑκασταχοῦ τῆς Χριστιανικῆς γῆς τρόπος καλλιεργείας τῆς Ἀποκεκαλυμμένης Ἀληθείας ἀπὸ μέρους τῶν διαφόρων Χριστιανικῶν κατὰ τόπους ὁλοτήτων· ἡ Παράδοσις δύναται νὰ θεωρηθῇ ὡς καλλιεργηθεῖσα καὶ καλλιεργουμένη καὶ ἐν πάσῃ ἄλλῃ Χριστιανικῇ ὁλότητι ἢ ὁμολογίᾳ, καὶ ἐὰν ἔτι ἡ ὁλότης αὕτη ἢ ἡ ὁμολογία εὑρίσκεται ἐν πλάνῃ.

Τοῦτο σημαίνει, ὅτι ἡ Παράδοσις εἶναι «μία», κατ' ἀρχήν, καὶ «ἀδιαίρετος» ὡς ἄλλωστε μία εἶναι καὶ ἡ Ἀποκεκαλυμμένη Ἀλήθεια. Ἀλλὰ τοῦτο δὲν ἐμποδίζει ἡμᾶς· ἵνα ὁμιλῶμεν ἐνταῦθα καὶ περὶ ἄλλων τινῶν «παραδόσεων», συναντωμένων ἐντὸς τῶν διαφοροποιημένων μορφῶν τῆς Ἐκκλησίας. Τοιαύτη εἶναι ἡ περίπτωσις τῶν πολλαπλῶν παραδειγμάτων τῶν αἱρέσεων. Ἡ περίπτωσις δὲ αὕ-

τη ἀποβαίνει ἔτι ἐναργεστέρα ἐν τῷ παραδείγματι τοῦ ἱστορικοῦ Σχίσματος τοῦ ΙΑ´ αἰῶνος· ὡς καὶ ἐν τοῖς Σχίσμασι τῶν μεταγενεστέρων αἰώνων, ἐν οἷς καὶ αἱ ἀνάλογοι περιπτώσεις πολλαπλασιάζονται.

Ἡ ὕπαρξις μιᾶς ἢ πλειόνων παραδόσεων· παρὰ τὴν μίαν Παράδοσιν τῆς Ἐκκλησίας, δὲν ἀμαυροῖ καὶ δὲν καταστρέφει ποσῶς τὸν ἱερὸν χαρακτῆρα τῆς Μιᾶς Παραδόσεως· ὡς ἄλλωστε καὶ αἱ ὑπάρχουσαι τυχὸν πεπλανημέναι ἑρμηνεῖαι τῆς μιᾶς Ἀποκεκαλυμμένης Ἀληθείας δὲν καταστρέφουσι τὴν ἀλήθειαν καθ᾽ ἑαυτήν, ἀλλὰ βλάπτουσι μόνον τὸν ἄνθρωπον τὸν πλανώμενον ἐν αὐτῇ.

Ἐὰν ὁμιλῶμεν ὅθεν περὶ Παραδόσεων Ἀνατολῆς καὶ Δύσεως κεχωρισμένως· ἢ περὶ τῆς Παραδόσεως καὶ τῶν «παραδόσεων» ἐν ταῖς ἄλλαις Ἐκκλησίαις καὶ Ὁμολογίαις, δὲν πρέπει νὰ λησμονῶμεν, ὅτι ὑπὲρ ταύτας· ὑπὲρ ταύτην ἢ ἐκείνην τὴν Παράδοσιν καὶ ὑπὲρ τὰς διαφόρους ἐπὶ μέρους «παραδόσεις» ἢ μορφὰς παραδόσεως· ὑπάρχει ἡ Μία καὶ Ἀκεραία καὶ Ἀδιαίρετος Παράδοσις τῆς Ἐκκλησίας. Καὶ συνῳδὰ τῇ ἡμετέρᾳ διδασκαλίᾳ· ἡ Ἀνατολικὴ Παράδοσις δὲν εἶναι μία τις ἐκ τῶν συνήθων μορφῶν Παραδόσεως, ἀλλ᾽ αὐτὴ αὕτη ἡ Ἱερὰ Παράδοσις τῆς Ἐκκλησίας τοῦ Χριστοῦ.

11.—Ἡ σημασία τῆς διχοτομημένης Παραδόσεως.

Ἡ καὶ παρὰ τὴν συνεχιζομένην ταύτην καὶ ἀδιαίρετον Παράδοσιν τῆς Ἐκκλησίας ὕπαρξις καὶ ἄλλων μορφῶν «παραδόσεων» ἐν τῷ καθ᾽ ἑαυτὸν διῃρημένῳ Χριστιανισμῷ· προκαλεῖ τὸ ζήτημα : τίς ἡ σημασία τῆς διαφοροποιημένης ἢ διχοτομημένης ταύτης Παραδόσεως ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ ;

Δυνάμεθα, νομίζω· νὰ συνοψίσωμεν τὰς ἐπὶ τοῦ προβλήματος τούτου σκέψεις ἡμῶν· ἐπὶ τῶν ἑξῆς σημείων :

α— Αἱ διαφοροποιημέναι μορφαὶ παραδόσεως ἐξαίρουσι καὶ ὑπογραμμίζουσι μειζόνως τὴν σημασίαν τῆς Παραδόσεως καθ᾽ ἑαυτήν· τῆς μιᾶς καὶ ἀδιαιρέτου ἐν τῇ ἑαυτῆς βάσει καὶ ὑποστάσει.

β— Τὸ σημεῖον ἀποχῆς καὶ ἀποστάσεως τῶν διαφοροποιημένων τούτων μορφῶν παραδόσεως ἐκ τῆς μιᾶς καὶ ἀδιαιρέτου Παραδόσεως τοῦ Κυρίου καὶ τῶν Ἀποστόλων, καθορίζει τὸ ἐκκλησιολογικὸν βάθος τῆς Ἐκκλησίας ἢ Ὁμολογίας, εἰς ἣν ἀνταποκρίνονται καὶ παρ' ᾗ συναντῶνται αὗται. Τὰ «Vestigia Ecclesiae», ἤτοι τὰ «ἴχνη Ἐκκλησίας», εἶναι ποσὰ εὐθέως ἀνάλογα πρὸς τὰ «Vestigia Traditionis», ἤτοι πρὸς τὰ «ἴχνη Παραδόσεως».

γ— Ἀνεξαρτήτως τῆς ἀποστάσεως, ἥτις ὑπάρχει μεταξὺ τῶν διαφοροποιημένων τούτων μορφῶν παραδόσεως ἀπ' ἀλλήλων, αὗται πολλάκις δύνανται νὰ συνυπάρχωσι καὶ δὴ καὶ νὰ συμπίπτωσι πρὸς ἀλλήλας, εἰς τρόπον ὥστε τὸ θέμα τῆς ἑνότητος νὰ ἀποβαίνῃ οὐχὶ σπανίως καὶ ἀφορμὴ συναντήσεως τούτων πρὸς ἀλλήλας.

δ— Ὅσον περισσοτέρως αἱ διαφοροποιημέναι αὗται μορφαὶ παραδόσεως παρακολουθοῦσιν ἀλλήλας καὶ προβαίνουσιν εἰς βήματα ἀλληλογνωριμίας καὶ ἀμοιβαίας κατανοήσεως, τόσον περισσοτέρως ἀνευρίσκονται καὶ ἐξαίρονται τὰ σημεῖα ἐπαφῆς μεταξὺ τούτων, τόσον μειζόνως θετικὴ καὶ λυσιτελὴς ἀποβαίνει ἡ ἐπίδρασις τῆς ἀληθοῦς Παραδόσεως ἐπ' αὐτῶν, καὶ τόσον μεγαλειτέρα προβάλλει ἡ δυνατότης τῆς ἐπανολοκληρώσεως τούτων ἐν τῇ Μιᾷ Παραδόσει.

Γ'.

ΠΑΡΑΔΟΣΙΣ ΚΑΙ ΠΑΡΑΔΟΣΕΙΣ

12.—Τὸ Προτεσταντικὸν Σχίσμα καὶ ἡ πολυτομία τῆς Παραδόσεως.

Ὅτε τὸ δεύτερον μέγα Σχίσμα ἐν τῷ Χριστιανισμῷ ἔλαβε χώραν, ἤτοι ὅτε ἐνεφανίσθη ὁ Προτεσταντισμός, τὸ θέμα τῆς Παραδόσεως ἀπέβη εὐρύτερον καὶ πολυπλοκώτερον. Ἡ ἤδη κεχωρισμένη Δυτικὴ Παράδοσις ἀνειλίχθη, ἐντὸς τοῦ νεωστὶ ἐμφανισθέντος Προτεσταντισμοῦ, ὑπὸ μίαν τελείως διάφορον θεολογικήν, ἀλλὰ καὶ ἱστορικὴν ἀντίληψιν καὶ ἐκδοχήν.

13.—Ἡ θεολογικὴ ἀντίληψις τῆς Παραδόσεως ἐν τῷ Προτεσταντισμῷ.

Θεολογικῶς τὸ θέμα τῆς Παραδόσεως ἀπέβη σημεῖον διαστάσεως, ἀφ' ἑνὸς μὲν μεταξὺ τοῦ Προτεσταντισμοῦ καὶ τῆς Μιᾶς Παραδόσεως τῆς Ἀνατολικῆς Ἐκκλησίας· ἀφ' ἑτέρου δὲ καὶ μεταξὺ τοῦ Προτεσταντισμοῦ καὶ τῆς διαφοροποιημένης μορφῆς Παραδόσεως, ἣν ἐκπροσωπεῖ ἡ Λατινικὴ Δύσις.

Ἀντιπαραδοσιακὸν καθ' ἑαυτὸ τὸ ἐν τῷ Προτεσταντισμῷ σύστημα· στηριζόμενον μονομερῶς ἐπὶ τῆς Βίβλου, ἠγνόησεν· ὡς ἦτο φυσικόν· τὴν Παράδοσιν. Δὲν ἐπιθυμῶ, ὅπως ἐξετάσω ἐνταῦθα τὰς γνωστὰς «θέσεις» τῆς Προτεσταντικῆς Θεολογίας ἐπὶ τοῦ θέματος τούτου. Νομίζω, ὅτι εἶναι ἀρκετόν· ἵνα λεχθῇ ὧδε, ὅτι ἡ Παράδοσις ἀπορρίπτεται καὶ δὲν θεωρεῖται ὡς πηγὴ τῆς Θείας Ἀποκαλύψεως· ἰσόκυρος πρὸς τὴν Ἁγίαν Γραφήν. Βεβαίως ὁμολογητέον· ὅτι πρώτη τις καὶ κοινὴ ἐν τῇ Ἀρχεγόνῳ Ἐκκλησίᾳ περίοδος Παραδόσεως, ὡς ἱστορικὴ καὶ ἀναντίρρητος πραγματικότης· γίνεται κατ' ἀρχὴν ἀποδεκτὴ ἐν τῷ Προτεσταντισμῷ· ἀλλὰ καὶ αὕτη ἄνευ ἐκκλησιαστικοῦ κύρους.

14.—Ἡ ἱστορικὴ πραγματικότης τῶν «παραδόσεων» ἐν τῷ Προτεστανισμῷ.

Καίτοι αὐτὴ εἶναι ἡ ἀντίληψις τῆς Παραδόσεως ἐν τῷ Προτεσταντισμῷ· ἐν τούτοις τὸ θέμα ἡμῶν τοῦτο· ἀπὸ ἱστορικῆς ἀπόψεως, ἐμφανίζεται, νομίζω· ἐν τῷ καθόλου Προτεσταντισμῷ, ὡς ἑξῆς :

«Ὅλαι αἱ μορφαὶ τοῦ Προτεσταντισμοῦ, ἀκόμη καὶ αἱ πλέον φιλελεύθεροι, ἔχουσι τὰς ἰδίας αὐτῶν «παραδόσεις», τινὲς τῶν ὁποίων προέρχονται ἐκ τοῦ ἱστορικοῦ αὐτῶν παρελθόντος, τινὲς δὲ ἄλλαι τυγχάνουσι δεδημιουργημέναι ἐν τοῖς ἰδίοις αὐτῶν σώμασι καὶ παρ' αὐτῶν τῶν ἰδίων. Λέγω, «ἔχουσι τὰς ἰδίας αὐτῶν «παραδόσεις»», διότι κατ' ἀρχὴν οὐδεμία Ἐκκλησία δύναται νὰ νοηθῇ ὡς τοιαύτη ἄνευ παραδόσεων».

15.—«Νέαι Ἐκκλησίαι—Παλαιαὶ παραδόσεις».

Ἄς μὴ θεωρηθῇ δὲ τοῦτο ὡς τις ὑπερβολή. Ὑπάρχουσι τὰ παραδείγματα τῶν Νεαρῶν λεγομένων Ἐκκλησιῶν τῶν προερχομένων ἐκ τῆς ἱεραποστολικῆς δράσεως ἑκασταχοῦ. Δὲν εἶναι δυνατόν, ἐν τῇ μακρᾷ ἱστορίᾳ τοῦ ἱεραποστολικοῦ ἔργου, νεωστὶ ἱδρυομένη Ἐκκλησία ἢ Κοινότης τις νὰ μὴ προέρχηται ἐκ μιᾶς ἐκ τῶν προϋπαρχουσῶν παραδόσεων, ἐκ μιᾶς ἐκ τῶν παλαιῶν μορφῶν τοῦ Χριστιανισμοῦ. Οὐδεμία τῶν Ἐκκλησιῶν τούτων εἶναι «νέα Ἐκκλησία» ἐν τῇ κυριολεξίᾳ τοῦ πράγματος, ἤτοι νέα ἐν τῇ ἐννοίᾳ, καθ' ἣν νέα ἦτο ἡ Ἐκκλησία κατὰ τὴν ἡμέραν τῆς Πεντηκοστῆς. Καὶ τοῦτο διότι ἡ Ἐκκλησία δὲν εἶναι μία διαρκῶς ἐπαναλαμβανομένη ἵδρυσις «ἐκ τοῦ μηδενός», ἀπαραλλάκτως ὡς καὶ ὁ δεδημιουργημένος κόσμος δὲν εἶναι μία ἐπανάληψις τῆς «ἐκ τοῦ μηδενὸς» ἑξαημέρου δημιουργίας. Ὁ πολλαπλασιασμὸς τοῦ ἀριθμοῦ τῶν Ἐκκλησιῶν εἶναι ἡ ἐσαεὶ συνέχισις τῆς Ἐκκλησίας ἥτις ἱδρύθη διὰ τῆς Θυσίας τοῦ Κυρίου. Ὅθεν, νέαι μορφαὶ τοῦ Χριστιανισμοῦ ἢ Ἐκκλησίαι ἀφ' ἑνός, καὶ Παράδοσις ἀφ' ἑτέρου εἶναι πράγματα ἅτινα προϋποθέτουσιν ἄλληλα.

16.—Τί ἀντιπροσωπεύουσιν αἱ «παραδόσεις» αὗται ἐν τῷ Προτεσταντισμῷ;

Παρέλκει νὰ λεχθῇ ἐνταῦθα ὅτι αἱ «παραδόσεις» αὗται παρουσιάζουσι κοινὰ τινὰ σημεῖα μετὰ τῆς Μιᾶς Παραδόσεως τῆς Ἐκκλησίας. Πλὴν κέκτηνται ὡσαύτως καὶ διάφορόν τινα χαρακτῆρα ὅστις καὶ καθιστᾷ ταύτας «προτεσταντικὰς παραδόσεις», ἐν τῇ κυρίως σημασίᾳ τῶν λέξεων. Καὶ ἐξηγούμεθα.

Αἱ «παραδόσεις» αὗται ἀποτελοῦσι τὴν θετικωτέραν προβολὴν τοῦ ἰδιαιτέρου κόσμου, ἐξ οὗ αἱ Προτεσταντικαὶ ὁλότητες προέρχονται. Εἶναι δὲ αὗται αἱ «δυτικαὶ» καθόλου «παραδόσεις» αἵτινες καὶ περικλείουσιν, ὡς τοιαῦται, πλεῖστα ἱστορικά, φυλετικά ἐθνικά, ὀρθολογικὰ καὶ γλωσσικὰ στοιχεῖα ὡς καὶ οὐκ ὀλίγα ἄλλα στοιχεῖα, ἀναγόμενα εἰς τὴν νοοτροπίαν τὴν ψυχολογίαν τὸν πολιτισμόν, τὴν ἀνά-

πτυξιν· ἀλλὰ καὶ ἕτερα στοιχεῖα, ἅτινα εἶναι σαφῶς θεολογικά, καὶ δὴ καὶ ἐκκλησιολογικά· καὶ ἅτινα εἶναι κοινὰ εἰς ὁλόκληρον τὸν Χριστιανισμόν.

Αἱ αὐταὶ ὅμως «παραδόσεις» εἶνε ταὐτοχρόνως καὶ ὡς τόσαι πραγματικότητες, ἃς ὁ Προτεσταντισμὸς ἔζησε καὶ ζῇ ἢ ἐδημιούργησε καὶ δημιουργεῖ ἐν τῷ σώματι αὐτοῦ· ἐν ἑκάστῃ στιγμῇ τῆς ἱστορίας αὐτοῦ. Ὡς πρόσωπα, αἱ «παραδόσεις» αὗται· περιλαμβάνουσι πάσας τὰς φυσιογνωμίας τοῦ ἐνεργοῦ Προτεσταντισμοῦ· ἀπὸ τοῦ Λουθήρου καὶ τοῦ Καλβίνου, τοῦ Ζβιγγλίου καὶ τοῦ Μελάγχθωνος· μέχρι καὶ τοῦ τελευταίου ἱεραποστόλου τῆς σήμερον. Αἱ αὐταὶ «παραδόσεις» εὑρίσκουσι τὴν ἀπήχησιν αὐτῶν καὶ ἐν πάσαις ταῖς πραγματικότησιν· αἵτινες μορφοῦσι τὸν Προτεσταντισμὸν τῆς χθὲς καὶ τῆς σήμερον. Ὁ Προτεσταντισμὸς οὗτος, μετὰ πασῶν τῶν ποικιλιῶν καὶ διακλαδώσεων αὐτοῦ· μετὰ τῶν ἱστορικῶν Ὁμολογιῶν καὶ Κειμένων πίστεως αὐτοῦ, μετὰ τῶν συγχρόνων αὐτοῦ τάσεων καὶ ρευμάτων· μετὰ τῆς διομολογιακῆς καὶ ἑνωτικῆς διαθέσεως καὶ τῶν ἀναλόγων αὐτοῦ τάσεων· μετὰ τῶν ἀμοιβαίων «ἀπωθήσεων» ἢ καὶ διαστάσεων ἐν τοῖς κόλποις αὐτοῦ· μετὰ τῶν ἱεραποστολικῶν ἐμπειριῶν αὐτοῦ μετὰ τοῦ ἰδιαιτέρου αὐτοῦ τρόπου τοῦ σκέπτεσθαι καὶ ζῆν τὰς ἐντολὰς τοῦ Εὐαγγελίου, καὶ τελικῶς μετὰ τῆς ἰδίας αὐτοῦ «Θεολογίας»· ὁ Προτεσταντισμὸς οὗτος, λέγω· ἀποτελεῖ τὴν πλέον περιεκτικὴν ἀντίληψιν καὶ ἐκδοχήν· τοῦ τί νοεῖται ὑπὸ τοῦτο, ὅπερ ἀποκαλεῖται ἐνταῦθα «δυτικαὶ παραδόσεις».

Καὶ ἡμεῖς, οἱ Ὀρθόδοξοι, καλούμεθα ἵνα γνωρίσωμεν καὶ ἀξιολογήσωμεν ἐπακριβῶς τὰς «παραδόσεις» ταύτας.

17.—Αἱ «παραδόσεις» αὗται καὶ ἡ διδασκαλία τοῦ Κυρίου καὶ τῶν Ἀποστόλων.

Τί εἶναι αἱ «παραδόσεις» αὗται, διὰ τοὺς Προτεστάντας ἀδελφοὺς ἡμῶν; Ἡ ἀπάντησις εἰς τὴν ἐρώτησιν ταύτην παρέχεται, νομίζω, ἔν τινι ἀντινομίᾳ, τῇ ἑξῆς:

Αἱ «παραδόσεις» αὐτῶν αὗται δὲν εἶναι ἡ Μία Πα-

ράδοσις, ἀλλ' ἡ διδασκαλία τῶν ἐπὶ μέρους αὐτῶν 'Ολοτήτων, τὸ μήνυμα αὐτῶν πρὸς τὸν κόσμον. Ἡ διδασκαλία αὕτη εἶναι ἐν τούτοις Βιβλική, καὶ ἀντικατοπτρίζει τὸ κήρυγμα τοῦ Κυρίου καὶ τῶν Ἀποστόλων.

Βεβαίως ἀπὸ αὐστηρᾶς Ὀρθοδόξου πλευρᾶς, τοιαύτη τις ἀντίληψις δύναται κατ' ἀρχὴν νὰ συζητηθῇ. Ἀφ' ἑτέρου ὅμως, εἶναι ἀδύνατον νὰ λησμονηθῇ καὶ τοῦτο κυρίως, ὅτι ἡ διδασκαλία αὕτη τοῦ Προτεσταντισμοῦ διεκδικεῖ ὑπὲρ ἑαυτῆς πραγματικόν τινα χαρακτῆρα ἐκκλησιολογικόν ἢ — ἵνα ἀποδώσωμεν ἀκριβέστερον τὴν ἔννοιαν ταύτην διὰ τοῦ ὅρου, τοῦ εὐρυτέρως σήμερον ἐν χρήσει διατελοῦντος ἐν τῇ γαλλοφώνῳ θεολογικῇ ὁρολογίᾳ, τοῦ μὴ ἀποδιδομένου ὅμως εἰς τὴν ἑλληνικὴν — πραγματικόν τινα χαρακτῆρα «ecclésial». Ὅθεν αὐτομάτως ἡ διδασκαλία αὕτη ἀποκτᾷ τὴν ἔννοιαν τῆς Παραδόσεως. Ἀλλὰ ποίας ὑφῆς Παραδόσεως; Ἰδοὺ ἡ οὐσιαστικωτέρα «κρίσις» τοῦ συγχρόνου Προτεσταντισμοῦ, ὡς βλέπει ταύτην ὁ Ὀρθόδοξος μελετητής. Ἡ Παράδοσις αὕτη δὲν εἶναι ἡ Παράδοσις τῆς «Μιᾶς, Ἁγίας, Καθολικῆς καὶ Ἀποστολικῆς Ἐκκλησίας», ἥτις διασώζει τὴν ἀκεραιότητα τῆς Ἀποκεκαλυμμένης Ἀληθείας. Εἶναι ὅμως, νομίζομεν, εἶδός τι μερικωτέρας συμμαρτυρίας, ἰδιότυπόν τι «consensum fidelium», εἶδός τι συμφωνίας τῶν ἀτόμων, ὑπὸ τὴν καθοδήγησιν τῆς Χάριτος τοῦ Κυρίου, εἶδός τι ἀκόμη ἐπὶ μέρους συναινέσεως, ἥτις καὶ εἶναι, ὡς εἰκός, ἄκρως ὑποκειμενικὴ καὶ ἐλαστική. Ἄλλαις λέξεσιν ἡ «παράδοσις» αὕτη εἶναι ἡ συναίνεσις ἑκάστου Χριστιανοῦ, μέλους τῆς Ἐκκλησίας, φωτιζομένου ὑπὸ τοῦ Ἁγίου Πνεύματος ἐν τῇ μελέτῃ, κατανοήσει καὶ ἑρμηνείᾳ τῆς Ἁγίας Γραφῆς. Ἡ συναίνεσις αὕτη προϋποθέτει τὴν παρουσίαν τοῦ Παρακλήτου, ἀλλ' οὐδὲν κριτήριον ὑπάρχει δυνάμενον νὰ καταστήσῃ τὴν παρουσίαν ταύτην ἁπτοτέραν καὶ οἱονεὶ ἐμπειρικωτέραν ἐν τῷ Χριστιανῷ.

18.—Αἱ «παραδόσεις» καὶ ἡ «συναίνεσις» τῶν ἀτόμων.

Ἐν τῇ πραγματικότητι ἡ τοιαύτη ἀντίληψις τῆς «συναινέσεως» ταύτης, περὶ ἧς ὁ λόγος ἐνταῦθα, καθιστᾷ τὴν

ἐν τῷ Προτεσταντισμῷ «κρίσιν» ἔτι σημαντικωτέραν. Ἀναγκάζεται οὗτος, ἵνα εὕρῃ πάντως «ἐξωβιβλικά τινα κριτήρια» διὰ τὴν ὀρθὴν ἑρμηνείαν καὶ κατανόησιν τῆς Ἀποκεκλυμμένης Ἀληθείας. Καὶ ἐν τούτῳ ἀκριβῶς τῷ σημείῳ δυνάμεθα, νομίζω, νὰ ἐρωτήσωμεν:

Δὲν θὰ ἦτο μήπως μεγάλης ὄντως ὠφελείας διὰ τοὺς Προτεστάντας ἀδελφοὺς ἡμῶν, ἐὰν ἐτονίζομεν ὧδε, ὅτι τὰ κριτήρια ταῦτα κεῖνται ἐν τούτῳ ἀκριβῶς, ὅπερ ἀποκαλοῦμεν ἡμεῖς «Παράδοσιν»; Λέγομεν, ὅτι ἐν τῇ Παραδόσει ἔχομεν σύνολον τὴν Διδασκαλίαν τῆς Ἐκκλησίας, ἥτις εἶναι ἡ Διδασκαλία τοῦ Κυρίου καὶ τῶν Ἀποστόλων, ἡ «παρακαταθήκη» τῆς πίστεως, ἡ παράλληλος πρὸς τὴν Ἁγίαν Γραφήν.

Ἀλλὰ καί τι ἕτερον. Δὲν θὰ ἦτο μήπως ἡ «συναίνεσις» αὕτη τῶν ἀτόμων (τὸ ἄλλως «consensum fidelium» λεγόμενον) θετικωτέρας συμβολῆς καὶ θεολογικῶς περισσότερον σύμπαγὲς καὶ οὐσιαστικὸν στοιχεῖον, ἐὰν ἐγένετο ἀντιληπτὴ ὡς μία «συναίνεσις τῆς Παραδόσεως» ὡς ἓν «Consensum Traditionis». Καὶ ἡ Χάρις τοῦ Κυρίου, ἥτις συμπαρίσταται καὶ φωτίζει τὰ ἄτομα, δὲν δύναται νὰ ἐκληφθῇ ὡς ἡ Χάρις, ἡ ἐνεργοῦσα ἐπὶ τῶν ἀτόμων, θεωρουμένων ὅμως ὑπὸ τὴν ἰδιότητα τῶν Πατέρων τῆς Ἐκκλησίας, ἐνεργοῦσα ἐπὶ τῆς Ἐκκλησίας καθ' ἑαυτήν, ὁσάκις αὕτη ἑρμηνεύει καὶ διατυποῖ τὰ ἑαυτῆς Δόγματα καὶ τὴν σώζουσαν παρ' αὐτῇ Ἀλήθειαν; Δὲν θὰ εἶχε δὲ μείζονα σημασίαν καὶ ἀξίαν ἡ συναίνεσις αὕτη τῶν ἀτόμων, ἐὰν περιεβάλλετο διὰ τοῦ χαρακτῆρος τῆς «καθολικότητος», τῆς «ἀρχαιότητος» καὶ τῆς ἀριθμητικῶς εὐρυτέρας «συμφωνίας» καὶ «συμμαρτυρίας»; Ἐν τῷ σημείῳ τούτῳ θὰ ἐπεθύμουν νὰ ὑπενθυμίσω τὸν ὁρισμὸν τῆς Παραδόσεως, ὃν παρέχει ὁ Ἅγιος Βικέντιος ὁ ἐκ Ληρίνης: «Quod semper, quod ubique, quod ab omnibus creditum est, hoc est vere proprieque catholicum» (VINCENTIUS LERINUS, Commonitorium, 2, PL 50, 640).

19.—Αἱ «παραδόσεις» ἐν τῷ Προτεσταντισμῷ καὶ αἱ σχέσεις αὐτῶν πρὸς τὴν Ὀρθοδοξίαν.

Ἴδωμεν νῦν τὰς «παραδόσεις» ταύτας, τὰς ἐντὸς τοῦ Προτεσταντισμοῦ, ἐκ τῆς ὡς ἄνω ἀκριβῶς προοπτικῆς, καὶ ὑπογραμμίσωμεν ἐν ὀλίγοις τὰ στοιχεῖα ἐκεῖνα μόνον, εἰς τὰ ὁποῖα αἱ «παραδόσεις» αὗται παρουσιάζουσι κοινά τινα σημεῖα ἐπαφῆς μετὰ τοῦ Ὀρθοδόξου ἡμῶν κόσμου, οὐχὶ δέ, ὡς εἰκός, καὶ τὰ στοιχεῖα ἐκεῖνα, εἰς τὰ ὁποῖα θεολογικῶς ὁ Προτεσταντισμὸς ἀφίσταται ἀφ' ἡμῶν, ἐν τῷ θέματι τούτῳ τῆς Παραδόσεως.

Ἐν τῇ πραγματικότητι, ἐὰν ἐξετάσωμεν τὰς «δυτικὰς παραδόσεις» ὑπὸ τὸ πρῖσμα τοῦτο, βλέπομεν ὅτι ἐν ταῖς πτυχαῖς καὶ φάσεσι τῆς ἱστορίας, ἐνῷ ἡ Ρωμαιοκαθολικὴ παράδοσις διαρκῶς ἀπεμακρύνετο τῆς Ἀνατολῆς καὶ τῆς ἀνατολικῆς Παραδόσεως, ἡ Προτεσταντικὴ μορφὴ τῆς δυτικῆς παραδόσεως ἠκολούθησε τελείως διάφορον πορείαν, ὡς ἄλλωστε καὶ ἡ Ὀρθοδοξία ἡμῶν ἠκολούθησε ἀλλοίαν πορείαν πρὸς αὐτήν, πορείαν καθοδηγητικὴν καὶ ἑλκύουσαν οἱονεὶ τὰς Προτεσταντικὰς «παραδόσεις».

Ἐνώπιον τῶν ἄκρων ἐξελίξεων τῆς ἀντιλήψεως τῆς Παραδόσεως ἐντὸς τοῦ Παπικοῦ Ρωμαιοκαθολικισμοῦ, ὁ Προτεσταντικὸς κόσμος ἀπέβλεψεν ὄντως μετὰ μείζονος συμπαθείας πρὸς τὴν Ὀρθόδοξον Παράδοσιν, καὶ ἐὰν ἔτι ἡ Μεταρρύθμισις καθ' ἑαυτὴν ἀπέρριπτε καὶ ἀπορρίπτει τὴν ἔννοιαν τῆς Ἱερᾶς Παραδόσεως.

Ἀλλ' ἀφ' ἑτέρου καὶ ἡ καθ' ἡμᾶς Ὀρθόδοξος Ἀνατολὴ προσεπάθησε νὰ παρουσιάσῃ τὴν ἑαυτῆς Παράδοσιν κατὰ τρόπον δυνάμενον νὰ γίνῃ ἀντιληπτὴ αὕτη εἰς τὴν Προτεσταντικὴν σκέψιν. Τοῦτο, νομίζω, εἶναι τὸ βαθύτερον νόημα τῶν περισσοτέρων ἐκ τῶν σχέσεων μεταξὺ τῆς καθ' ἡμᾶς Ὀρθοδοξίας καὶ τῶν Ἐκκλησιῶν καὶ Ὁμολογιῶν τῆς Προτεσταντικῆς παρατάξεως, κατὰ τοὺς τελευταίους τούτους τέσσαρας αἰῶνας. Αἱ Ὀρθόδοξοι Ὁμολογίαι πίστεως τοῦ ΙΖ' καὶ ΙΗ' αἰῶνος, αἱ μακραὶ ἀνταλλαγαὶ τῶν γνωστῶν ἐπισήμων καὶ ἀνεπισήμων ἐπιστολῶν μεταξὺ τῶν ἐκπροσώπων τῶν δύο κόσμων, οἱ δημοσιευ-

θέντες «Τόμοι», αἱ δημιουργηθεῖσαι ἀμοιβαῖαι σχέσεις καὶ αἱ ἀνταλλαγεῖσαι ἐπισκέψεις μεταξὺ Σχολῶν καὶ ἀτόμων, ἀλλὰ προσέτι καὶ αἱ πολιτικαὶ καὶ διπλωματικαὶ σχέσεις μεταξὺ τῶν Προτεσταντικῶν Δυνάμεων τῆς Δύσεως καὶ τῆς ἑλληνοφώνου καὶ σλαυοφώνου Ὀρθοδοξίας, ὑπῆρξαν αἱ ὁμαλώτεραι ἐκ τῶν ὁδῶν, ἃς ἐχρησιμοποίησεν ἡ Ὀρθοδοξία, ἵνα καταστήσῃ τὴν ἑαυτῆς Παράδοσιν καταληπτὴν εἰς τὸν συμπαθῆ τοῦτον κόσμον τοῦ Προτεσταντισμοῦ. Καὶ πᾶσαι αἱ ὁδοὶ αὗται, πάντες οἱ τρόποι οὗτοι, δὲν ὑπῆρξαν οὔτε προδοτικοί, οὔτε ἁπλῶς ἀρνητικοὶ διὰ τὴν καθόλου Ὀρθόδοξον Διδασκαλίαν, ὡς ἐπίσης δὲν ὑπῆρξαν οὐδὲ πόρρωθεν ἐξυπονοητικοὶ προσηλυτιστικῆς τινος ἀπὸ μέρους τῆς Ὀρθοδοξίας διαθέσεως εἰς βάρος οἱουδήτινος ἐκ τῶν μελῶν τῶν κοινοτήτων καὶ ὁλοτήτων τῶν Δυτικῶν παραδόσεων. Ἐὰν δὲ ἐσυνηθίσαμεν νὰ ὁμιλῶμεν περί τινων ἐπιδράσεων τοῦ Προτεσταντισμοῦ ἐπὶ τῆς Ὀρθοδοξίας, ὀφείλομεν, νομίζω, νὰ ἐνθυμώμεθα, ὅτι ὑπὲρ πᾶσαν σκέψιν ἢ ὑπόθεσιν ἐπιδράσεως, ἡ μεγαλειτέρα ἀνησυχία, ὅσον καὶ ἡ βαθυτέρα πρόθεσις τῶν Ὀρθοδόξων Συγγραφέων καὶ Θεολόγων ἦτο, ὅπως καταστήσωσι τὴν Ὀρθόδοξον Παράδοσιν ἐπὶ μᾶλλον καὶ μᾶλλον καταληπτὴν τῷ Προτεσταντικῷ κόσμῳ.

Εἶναι τελείως ἄλλο θέμα, ἐὰν ἡ κρίσιμος ὄντως ἀντινομία ἐν τῷ Προτεσταντισμῷ, καθ᾿ ἣν ἀρνεῖται οὗτος τὴν ἀποδοχὴν τῆς Ἱερᾶς Παραδόσεως ὑπὲρ τὰς ἰδίας αὐτοῦ ἐπὶ μέρους «παραδόσεις», δὲν ἐπιτρέπει εἰς τοὺς Προτεστάντας ἀδελφοὺς ἡμῶν, ὅπως ὁδεύσωσι πρὸς μίαν πραγματικὴν ἀνοικοδομὴν καὶ ἀναπαραδοχὴν τῆς ἐννοίας τῆς Παραδόσεως, πρὸς μίαν πραγματικὴν — ἐπιτραπείτω ἐνταῦθα ὁ ὅρος — «ἀναπαραδοσίωσιν» («re-traditioning»).

ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑ

20.— «Ἀναπαραδοσίωσις» («re-traditioning»), ἐκκλησιολογικὴ ἀνοικοδομὴ καὶ ἑνότης.

«Ἀναπαραδοσίωσις», «re-traditioning»! Κατακλείσωμεν δὴ τὸ παρὸν κείμενον ἡμῶν διὰ τοῦ ὅρου τούτου. Μὴ θεωρηθῇ δὲ οὗτος τολμηρὸς καθ᾿ ἑαυτὸν ἢ καὶ ἁπλῶς ἀήθης.

Οἱ Προτεστάνται ἀδελφοί μου, θὰ συμφωνήσωσι μετ' ἐμοῦ ἐν τούτῳ, ὅτι ἡ περίοδος, ἡ μεταξὺ τῆς ἀρχῆς τῆς Μεταρρυθμίσεως καὶ τῆς σήμερον, ὑπῆρξε περίοδος «ἀποπαραδοσιώσεως», ἀπομακρύνσεως δηλ. ἐκ τῆς Παραδόσεως, καὶ παρὰ τὴν ὕπαρξιν ἐννοιῶν τινων καὶ ἀντιλήψεων περὶ «παραδόσεων», καλλιεργηθεισῶν παρὰ τῷ Προτεσταντισμῷ ἀπὸ καιροῦ εἰς καιρόν. Θὰ συμφωνήσωσι δὲ ἐπὶ πλέον καὶ ἐν τούτῳ, ὅτι ἡ περίοδος αὕτη τῆς «ἀποπαραδοσιώσεως» ἦτο ἀρνητικῆς συμβολῆς διὰ τὴν ἐκκλησιολογικὴν ἀνοικοδομὴν καὶ ἑνότητα. Εἴπομεν : Ἐκκλησία καὶ Παράδοσις εἶναι ἀναποφεύκτως πράγματα στενῶς ἀλληλένδετα

Ἐὰν τώρα λάβωμεν ὑπ' ὄψιν, ὅτι σὺν τῇ ἀποτυγχανούσῃ ἐκκλησιολογικῇ ἀνοικοδομῇ, καὶ πᾶσα ἄλλη προσπάθεια ἐξασφαλίσεως τῆς χριστιανικῆς ἑνότητος μένει ἄκαρπος, δυνάμεθα, νομίζω, νὰ ἀντιληφθῶμεν, τί σημαίνει «ἀναπαραδοσίωσις», τί σημαίνει αὐτὸ ὅπερ ἐκφράζει ὁ ὅρος **«re - traditioning»**.

Δὲν δυνάμεθα νὰ ἀποβλέψωμεν εἰς ἐκκλησιολογικὴν ἀνοικοδομὴν τοῦ Σώματος τοῦ Χριστοῦ καὶ εἰς ἐπανένωσιν καὶ ἑνότητα, ἄνευ εἰλικρινοῦς προσπαθείας καὶ φορᾶς πρὸς τὴν «ἀναπαραδοσίωσιν», πρὸς αὐτὸ ὅπερ ἀποκαλοῦμεν **«re - traditioning»**.

ΛΟΓΟΣ ΤΟΥ ΚΑΘΗΓΗΤΟΥ

D. Dr. EDMUND SCHLINK D. D.

Ἡ σημασία τῶν ἀνατολικῶν καὶ Δυτικῶν παραδόσεων διὰ τὴν Χριστιανωσύνην.

Εἴτε μία Χριστιανικὴ Κοινότης παραδέχεται τὴν ἀρχὴν τῆς Παραδόσεως εἴτε ἀρνεῖται ταύτην, τὸ τοιοῦτον οὐδόλως ἀλλάσσει τὸ γεγονός, ὅτι ἕκαστος Χριστιανὸς ἐμπράκτως εὑρίσκεται ἐντὸς μιᾶς συγκεκριμένης ἱστορικῆς παραδόσεως. Μία πολυειδία παραδόσεων προέκυψεν ἐξ ἐσωτερικῆς ἀνάγκης· Ἤδη εἰς τὰ ἔργα τῆς Καινῆς Διαθήκης εὑρίσκομεν διαφόρους παραδόσεις τῶν λόγων καὶ ἔργων τοῦ Ἰησοῦ καὶ διαφόρους μορφὰς τοῦ ἀποστολικοῦ κηρύγματος. Διότι τὸ περὶ ἑνὸς Χριστοῦ κήρυγμα ὤφειλε νὰ ἀναπτυχθῇ ἐντὸς τοῦ Ἰουδαϊκοῦ, Ἑλληνικοῦ καὶ Γνωστικοῦ περιβάλλοντος τῆς τότε ἐποχῆς. Διάφοροι παραδόσεις ὤφειλον, τέλος, νὰ προκύψωσι, ὅτε τὸ εὐαγγέλιον μετεκομίσθη πέραν τοῦ περιβάλλοντος τούτου εἰς περισσοτέρους λαοὺς καὶ οὕτω ὤφειλον ἐν ταὐτῷ νὰ ληφθῶσι περαιτέρω ἀποφάσεις εἰς τὰ προβλήματα τῆς διδασκαλίας καὶ τῆς τάξεως.

Ἡ πολυειδία τῶν παραδόσεων σημαίνει ἐπὶ τοσοῦτον πλοῦτον ἐφ᾿ ὅσον ἡ κοινότης μένει σταθερὰ μεταξὺ τῶν διαφόρων παραδόσεων. Τότε εἶναι αὗται αἱ ἐκδηλώσεις τῆς καθολικότητος τῆς Ἐκκλησίας· Καθ᾿ ὅτι ἡ καθολικότης δὲν συνίσταται μόνον εἰς τὴν τοπικὴν ἐπέκτασιν τῆς Ἐκκλησίας, ἀλλὰ καὶ εἰς τὴν πολυειδίαν τῶν μαρτυριῶν, τῶν προσευχῶν, τῶν θεολογιῶν, τῶν ὑπουργημάτων καὶ τῶν χαρισμάτων. Ὅπου ὅμως αἴρεται ἡ κοινωνία ἐν τῷ Κυριακῷ δείπνῳ καὶ ἐν τῇ ἀλληλοαναγνωρίσει τῶν ὑπουργημάτων, ἐκεῖ καθίσταται ἡ διαφορὰ τῶν παραδόσεων σκάνδαλον : Αἱ παραδόσεις ἀρχίζουν νὰ ἀποκλείωσιν ἀλλήλας, νὰ ἀποσκληροῦνται ἀμοιβαίως καὶ νὰ ἐμποδίζωσι τὴν ἱεραποστολικὴν ὑπηρεσίαν τῆς Χριστιανωσύνης ἐν τῷ κόσμῳ.

Ἀνατολικαὶ καὶ Δυτικαὶ παραδόσεις ἤρχισαν ἤδη ἐνωρὶς νὰ διακρίνωνται ἐν τῇ Χριστιανωσύνῃ· τόσον ἐν τῇ λειτουργίᾳ, ὅσον καὶ ἐν τῇ Θεολογίᾳ καὶ ἐν τῇ κατανοήσει τοῦ ὑπουργήματος. Διάφορα ἐπιχειρήματα προσῆγεν Ἰγνάτιος ὁ Ἀντιοχείας τοῦ Κλήμεντος Ρώμης· διάφορα ὁ Εἰρηναῖος τοῦ Τερτυλλιανοῦ. Πρὸς τούτοις ἀνατολικαὶ καὶ δυτικαὶ παραδόσεις δὲν ἵσταντο ἀπέναντι ἀλλήλων ὡς ἑδραῖαι ἀξίαι, ἀλλ᾽ ἦσαν ἀμφότεραι πολυειδῶς διαφορετικαὶ καὶ διεπέρων ἡ μία τὴν ἄλλην τοπικῶς καὶ ἐμπράκτως καὶ ἐγονιμοποίουν ἀλλήλας· Αἱ διαφοραὶ αὐτῶν ἐσήμαινον πλοῦτον, ἀπὸ τοῦ ὁποίου σήμερον ἅπαντες εἰσέτι ἐνδιαιτώμεθα.

Ὅμως αἱ διαφορότητες αὗται δὲν συνεκρατήθησαν ὡς πλοῦτος. Ὅσῳ περισσότερον ἤρχισαν, στηριζόμενοι ἐπὶ τῆς νομικῆς μορφῆς τῆς Ρωμαϊκῆς αὐτοκρατορίας, νὰ ἐκφράζωσι τὴν ἑνότητα τῆς Ἐκκλησίας εἰς τὴν ὁμοιομορφίαν τῶν λειτουργιῶν, τῶν δογματικῶν τύπων καὶ τῆς τάξεως τῶν ὑπουργημάτων, τόσῳ περισσότερον ὤφειλεν ἡ πολυειδία τῶν παραδόσεων νὰ ἐκληφθῇ ὡς ἀτέλεια· Ὅσῳ περισσότερον ἡ τοπικὴ τάξις τῆς Ἐκκλησίας προσηρμόζετο πρὸς τὴν ἐπαρχιακὴν διαίρεσιν τῆς Ρωμαϊκῆς αὐτοκρατορίας, τόσῳ περισσότερον ὤφειλον αἱ ἐκκλησιαστικαὶ περιοχαὶ μετὰ τῶν τοπικῶν διαφόρων ἐκκλησιαστικῶν παραδόσεων αὐτῶν νὰ ἐμπλακῶσιν εἰς τὰς πολιτικὰς ἀντιθέσεις μεταξὺ ἀνατολικῆς Ρωμαϊκῆς αὐτοκρατορίας καὶ δυτικῆς Ρωμαϊκῆς αὐτοκρατορίας καὶ εἰς τὰς εἰς ταύτας ἀνηκούσας ἐπαρχίας τοῦ κράτους καὶ οὕτω νὰ ἐκληφθῶσι καὶ αἱ διάφοροι ἐκκλησιαστικαὶ παραδόσεις ὡς ἀντιθέσεις. Ὅτε δέ, τέλος, ἐπῆλθε τὸ σχίσμα μεταξὺ τῆς ἀνατολικῆς καὶ δυτ. χριστιανωσύνης, ἡ ἀρχικὴ αὐτοῦ ἀφορμὴ ἦτο οὐχὶ ἡ διαφορὰ λειτουργικῶν καὶ θεολογικῶν παραδόσεων, ἀλλ᾽ ἡ ἀγκίστρωσις τῆς ἐκκλησιαστικῆς τάξεως ἀπὸ τῶν πολιτικῶν δυνάμεων καὶ τῆς κρατικῆς νομικῆς αὐτῶν τάξεως. Τότε τὸ πρῶτον ἐπαυξητικῶς ἐγένοντο αἰσθηταὶ καὶ διαφοραὶ τῆς λειτουργικῆς καὶ θεολογικῆς παραδόσεως ὡς χωρίζουσαι τὰς Ἐκκλησίας. Μάλιστα ἤρχισαν νὰ θεωρῶσι οἱ μὲν τοὺς δὲ ὄχι μόνον ὡς σχισματικούς, ἀλλὰ καὶ ὡς αἱρετικοὺς καὶ ὡς πρὸς τοιούτους νὰ συμπεριφέ-

ρωνται μεταξύ των. Τοῦτο ἐξεδηλώθη φρικωδέστατα κατὰ τὴν τετάρτην σταυροφορίαν τῆς δυτικῆς χριστιανωσύνης ἐναντίον τῆς Κπόλεως καὶ εἰς τὰς σταυροφορίας, τὰς ὁποίας οἱ ἱππόται τοῦ τάγματος ἀνέλαβον εἰς τὴν Βαλτικὴν περιοχὴν οὐχὶ μόνον ἐναντίον τῶν ἐθνικῶν Σλαύων, ἀλλὰ καὶ ἐναντίον Ὀρθοδόξων Χριστιανῶν. Τὰ γεγονότα ταῦτα, λόγῳ τῶν ὁποίων ἡ ἀνατολικὴ Ἐκκλησία ἀγωνιζομένη ἐναντίον ἐξωτερικῶν ἐχθρῶν ἐξησθένησε μὲ βαρυτάτας συνεπείας, ἐνεχαράχθησαν ἐπὶ αἰῶνας μέχρι τοῦ βάθους τοῦ συνειδότος τοῦ ἐκκλησιαστικοῦ λαοῦ καὶ σχεδὸν ἐγένοντο ἀφορμή, ὥστε νὰ ἐμφανισθῇ ἑκάστη διαφορὰ μέχρι καὶ τοῦ ζητήματος τῆς χρήσεως ἐνζύμου ἢ ἀζύμου ἐν τῇ Θείᾳ Εὐχαριστίᾳ ὡς διαχωρίζουσα τὰς Ἐκκλησίας.

Παρ᾽ ὅλα ταῦτα κατέστη ἀπὸ τεσσάρων ἑκατονταετηρίδων ἐπαυξητικῶς δύσκολον νὰ ὁμιλεῖ τις περὶ μιᾶς αὐστηρᾶς ἀντιπαραβολῆς ἀνατολικῆς καὶ δυτικῆς παραδόσεως καὶ μάλιστα ἐκ διαφόρων λόγων. Κατὰ τὴν ἐποχὴν τῆς Μεταρρυθμίσεως ἀπεχωρίσθησαν μεγάλαι ἐκκλησιαστικαὶ περιοχαὶ τῆς Δύσεως τῶν εἰδικῶς τούτων παραδόσεων, δηλαδὴ ἀπὸ τοῦ Παπισμοῦ καὶ ἐκ νέου ἱδρύθησαν ἐπὶ τῆς ἀποστολικῆς διδασκαλίας καὶ τῶν δογματικῶν ἀποφάσεων τῆς ἀρχαίας Ἐκκλησίας. Ἂν αἱ Ἐκκλησίαι τῆς Μτεαρρυθμίσεως δὲν εἶναι ἡνωμένοι μὲ τὴν Ἀνατολικὴν Ἐκκλησίαν, ἐν τούτοις ὅμως οὐδέποτε ἐχωρίσθησαν ἀπ᾽ αὐτῆς. Ἐγένοντο μόνον κληρονόμοι τοῦ παλαιοῦ ἐκείνου σχίσματος μεταξὺ Ἀνατολῆς καὶ Δύσεως. Τόσον ὁ Λούθηρος ὅσον καὶ οἱ Καθηγηταὶ τῆς Τυβίγγης, οἵτινες τῷ 1573 ἤρχισαν τὴν ἀλληλογραφίαν ἐκείνην μετὰ τοῦ Πατριάρχου Κπόλεως Ἱερεμίου τοῦ Β΄, ὡμίλουν περὶ τῆς Ἀνατολικῆς Ἐκκλησίας ἐν τῇ πεποιθήσει ὅτι ἐν τῇ πίστει μετ᾽ αὐτῆς εἶναι ἡνωμένοι. Καὶ ὅτε μετὰ ταῦτα κατ᾽ ἀνάγκην διεκριβώθη, ὅτι ἡ Ἀνατολικὴ Ἐκκλησία μετὰ τῆς Ρωμαϊκῆς Ἐκκλησίας ἔχει πλεῖστα κοινά, ἢ ὅσα τότε ἐν Γερμανίᾳ εἶχον ἐκλάβει, διεκόπη ἐν τούτοις ἔκτοτε ἡ αὐστηρότης τῆς ἀντιπαραβολῆς τῆς Ἀνατολῆς καὶ Δύσεως — μάλιστα ἐν τῷ συνειδότι τῆς Ἐκκλησίας Λουθηρικῆς ὁμολογίας καὶ τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἀγγλίας —. Ὅμως καὶ καθαρῶς γεωγραφικῶς δὲν ἀληθεύει πλέον σήμερον ὁ διαχω-

ρισμὸς τῶν ἀνατολικῶν καὶ δυτικῶν παραδόσεων ἐν τῇ αὐστηρᾷ ἐννοίᾳ. Ὀρθόδοξοι Ἐκκλησίαι ὑπάρχουσι σήμερον ἐν τῇ Δύσει, καὶ Δυτικαὶ Ἐκκλησίαι ἐν τῇ Ἀνατολῇ. Ἐκτὸς τούτου μερικαὶ δυτικαὶ καὶ ἀνατολικαὶ παραδόσεις μετεβλήθησαν ἐν τῇ δίνῃ τῶν παγκοσμιοϊστορικῶν γεγονότων. Ὅταν σήμερον, ἐπὶ παραδείγματι, ὁ ἐν Παρισίοις Ὀρθόδοξος ἐκκλησιαστικὸς ἱστορικὸς Καρτάσωφ προσπαθῇ νὰ ἐπεκτείνῃ τὴν ἐκδοχὴν τῆς ἀνατολικῆς συμφωνίας μεταξὺ Ἐκκλησίας καὶ κράτους ἐπὶ δημοκρατίας ἢ ἀναγνωρίζῃ τὸ Πατριαρχεῖον Μόσχας τὸ Κομμουνιστικὸν κράτος ὡς ἀρχήν, τὸ τοιοῦτον δὲν εἶναι πλέον ἡ συμφωνία τῆς Ἀνατολικῆς Παραδόσεως. Καὶ ὅταν ὁ Πάπας συνάπτῃ κογκορδάτα μὲ ἀνεξάρτητα κράτη, τὸ τοιοῦτον δὲν εἶναι πλέον ὁ χειρισμὸς τῶν δύο ξιφῶν ὑπὸ τὸ πνεῦμα Βονιφατίου τοῦ Η΄, ἂν καὶ ἡ ἀξίωσις αὕτη ἐπισήμως δὲν ἀνεκλήθη. Ὅταν τις σήμερον ὁμιλῇ περὶ ἀντιθέσεως μεταξὺ Ἀνατολῆς καὶ Δύσεως, ἐννοεῖ ἕτερόν τι τῆς ἀντιθέσεως μεταξὺ ἀνατολικῶν καὶ δυτικῶν ἐκκλησιαστικῶν παραδόσεων.

Κυρίως ὅμως ἡ αὐστηρότης τῆς ἀντιπαραβολῆς τῆς ἀνατολικῆς καὶ δυτικῆς παραδόσεως μετριάζεται ἐκ τούτου, ὅτι ἐπὶ τῶν ἡμερῶν ἡμῶν τὸ πνεῦμα τοῦ Θεοῦ ἔκαμε νὰ αἰσχυνθῶσιν αἱ καρδίαι πολλῶν ἀνθρώπων ἀμφοτέρων τῶν μερῶν διὰ τὴν τοῦ σχίσματος κατάστασιν τῆς χριστιανωσύνης καὶ ἐδωρήσατο τὸν πόθον διὰ τὴν ἑνότητα. Διὰ μέσου τῶν χωρισμῶν ἀρχόμεθα νὰ διαισθανώμεθα πάλιν τὸν πλοῦτον, ὅστις εἶναι κεκρυμμένος εἰς τὰς διαφορὰς ἀνατολικῶν καὶ δυτικῶν παραδόσεων. Ὅταν λοιπὸν προσβάλληται τὸ ἐρώτημα ὡς πρὸς τὴν σημασίαν τῶν ἐκκλησιαστικῶν παραδόσεων, δὲν εἶναι δυνατὸν νὰ ἀρκεσθῶμεν πλέον σήμερον, ὡς τοῦτο συνέβη ἐπὶ αἰῶνας, εἰς τὴν ἔκθεσιν κυρίως τῆς σημασίας τῆς ἡ μ ε τ έ ρ α ς παραδόσεως διὰ τὰς ἑτέρας ὁμολογίας. Μᾶλλον κατέστη εἰς ἡμᾶς ἐκ νέου σπουδαῖον τὸ ἔργον τῆς διαγνώσεως τῆς θετικῆς σημασίας δι' ἡμᾶς τῆς ἑ τ έ ρ α ς παραδόσεως.

Διὰ τοῦτο ἐπιθυμῶ κυρίως νὰ ὁμιλήσω περὶ τῆς σημασίας τῆς ἀνατολικῆς παραδόσεως διὰ τὴν δυτικὴν χριστιανωσύνην. Ἐπειδὴ αἱ βασικαὶ ὑφαὶ χριστιανικῶν πα-

ραδόσεων συχνάκις τυγχάνουσι πλέον οὐσιώδεις ὡς λειτουργικαί, δογματικαὶ καὶ κανονικαὶ λεπτομέρειαι, ὑποδεικνύω — ἐν τῇ ἐπιτακτικῇ ἐνταῦθα συντομίᾳ — τρεῖς βασικὰς ὑφὰς τῆς Ἀνατολικῆς Ἐκκλησίας, αἵτινες κατὰ τὴν ἐμὴν γνώμην ἔχουσιν ἰδιάζουσαν σημασίαν διὰ τὴν δυτικὴν χριστιανωσύνην: 1. Εἰς τὰς Λειτουργίας ὅλων τῶν Ἐκκλησιῶν ἐκτίθενται εἰς τὰς ἐκ τῆς Γραφῆς ἀναγνώσεις καὶ τὸ κήρυγμα, εἰς τὴν θείαν Εὐχαριστίαν καὶ τὰς εὐχάς, τὰ μεγάλα ἔργα τοῦ Θεοῦ ἐν τῇ ἱστορίᾳ καὶ ἡ ἐπαγγελία τῆς μελλούσης σωτηρίας. Εἰς οὐδεμίαν ὅμως Ἐκκλησίαν καθορίζεται τόσον ἰσχυρῶς ἡ λειτουργικὴ ὁμολογία ἀπὸ τὴν ὑφὴν τοῦ ὕμνου καὶ τῆς λατρείας, ὅσον εἰς τὴν Ἀνατολικὴν Ἐκκλησίαν. Εἰς τοὺς κανόνας αὐτῆς τὰ στιχηρὰ καὶ τροπάρια, διαπλατύνεται τὸ εὐαγγέλιον τῆς ἡμέρας εἰς διαρκῶς νέους αἴνους. Δὲν ὑμνεῖται ὅμως μόνον τὸ σωτηριῶδες ἔργον, περὶ τοῦ ὁποίου πληροφορεῖ τὸ βιβλικὸν κείμενον, ἀλλ' αὐτὸς ὁ Θεός. Ὅστις εἰς τοὺς αἰῶνας εἶναι ὁ Αὐτὸς ἐν τῇ μιᾷ δόξῃ τοῦ Πατρὸς καὶ τοῦ Υἱοῦ καὶ τοῦ Ἁγίου Πνεύματος. Ἐνῷ οὕτως ἡ ἀγγελία περὶ τοῦ ἱστορικοῦ σωτηριώδους ἔργου προσλαμβάνεται ἐν τῇ λατρείᾳ τοῦ αἰωνίου Θεοῦ καὶ τοῦ Χριστοῦ Αὐτοῦ, καθίσταται τὸ σωτηριῶδες τοῦτο ἔργον βίωσις ἐν τῇ λειτουργίᾳ ὡς νὰ διαδραματίζεται τοῦτο ἐν τῷ μέσῳ τῆς Ἐκκλησίας. Ἐν τῇ δοξολογικῇ στροφῇ ἐξαφανίζεται κατ' ἰδιάζοντα τρόπον ἡ χρονικὴ ἀπόστασις μεταξὺ τοῦ ἄλλοτε καὶ νῦν. Τὸ αὐτὸ ἰσχύει περὶ τῆς ἀποστάσεως, ἥτις χωρίζει τὸ ἡμέτερον νῦν ἀπὸ τῆς ἔτι ὑπολειπομένης τελειώσεως. Κατὰ τὸν αἶνον τῆς νίκης τοῦ Χριστοῦ ἐν τῷ σταυρῷ καὶ τῇ ἀναστάσει καὶ κατὰ τὴν λατρείαν τοῦ αἰωνίως Τριαδικοῦ Θεοῦ καθίσταται ἡ μέλλουσα δόξα ὡς παροῦσα ἐν τῇ Λειτουργίᾳ. Οἱ πιστοὶ μετουσιοῦνται ἐν αὐτῇ καὶ ὠχριᾷ ἡ ἐπαπειλοῦσα ὁρατὴ πραγματικότης τοῦ κόσμου τούτου. Ἐν τῇ Λειτουργίᾳ οὐδεμιᾶς ἄλλης Ἐκκλησίας ἐκτυλίσσεται τόσον θριαμβευτικῶς ἡ νίκη τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ ἐν τῇ βαρύτητι αὐτῆς δι' ὅλον τὸν κόσμον καὶ ἐξυμνεῖται τὸ παρὸν τῆς μελλούσης νέας δημιουργίας κατὰ ἕνα τόσον ὑπέρμετρον τρόπον ὅσον ἐνταῦθα. Ἐνταῦθα συνεχίζεται ἠχῶν ὁ ἐσχατολογικὸς ἀλλαλαγμός, διὰ τοῦ ὁποίου ἡ πρωτοχρι-

στιανικὴ Ἐκκλησία ἐπανηγύρισε τὸ Κυριακὸν δεῖπνον.

2. Ἐν τῇ συναφείᾳ ταύτῃ πρέπει νὰ καθορασθῇ καὶ ἡ ἰδιάζουσα ὑφὴ τοῦ δόγματος τῆς Ἀνατολικῆς Ἐκκλησίας. Ὅλαι αἱ Ἐκκλησίαι ἔχουσι δόγματα καὶ τοιαῦται χριστιανικαὶ κοινότητες, αἵτινες συστηματικῶς ἀρνοῦνται δόγματα χαρακτηρίζονται πράγματι διὰ κοινῶν τῆς πίστεως πεποιθήσεων. Δόγματα εἶναι δυνατὸν νὰ ἐκφρασθῶσιν ὑπὸ λίαν διαφόρους μορφάς· Χαρακτηριστικὸν ὅμως διὰ τὴν Ἀνατολικὴν Ἐκκλησίαν εἶναι, ὅτι δόγμα καὶ λειτουργία δὲν ἔλυσαν τὸν μεταξὺ αὐτῶν δεσμόν, ἀλλ' ὅτι τὸ δόγμα ἀρχικῶς διετυπώθη ὡς λειτουργικὴ ἔκφρασις· Τὸ δόγμα τῆς Ἀνατολικῆς Ἐκκλησίας καθίσταται δῆλον ἐν τῇ λειτουργίᾳ ὡς ἔκφρασις τῆς ὁμολογίας καὶ τῆς δοξολογίας. Ἀπὸ τῆς ὑφῆς τῆς δοξολογίας προκύπτουσιν ὡσαύτως ἀναγκαστικῶς αἱ ὀντολογικαὶ ἐκφράσεις, αἵτινες εἶναι χαρακτηριστικαὶ διὰ τὴν ἑλληνικὴν περὶ Θεοῦ διδασκαλίαν καὶ αἵτινες δὲν πρέπει νὰ ἐκληφθῶσιν ἐσφαλμένως ὡς μία μεταφυσικὴ ὑπεραλλοτριότης τοῦ Εὐαγγελίου. Αἱ παλαιοεκκλησιαστικαὶ διατυπώσεις τοῦ Τριαδικοῦ καὶ Χριστολογικοῦ δόγματος ἦσαν λειτουργικαὶ ἐκφράσεις ἢ τοὐλάχιστον ἐκφράσεις, αἵτινες ἐπεζήτουν τὴν ἐξυπηρέτησιν ἀμέσως τοῦ λειτουργικοῦ ὕμνου. Ἔκπαλαι διετήρησεν ἡ Ἀνατολικὴ Ἐκκλησία ἐν διακρίσει πρὸς τὴν Δύσιν φόβον τινὰ πρὸς ἀπεμπόλησιν τῆς ἕδρας ταύτης τῆς δογματικῆς ἐκφράσεως ἐν τῇ λειτουργικῇ ζωῇ καὶ πρὸς ἀνύψωσιν τοιούτων ὁμολογιῶν ὡς ὑποχρεωτικῶν δογμάτων, αἵτινες δὲν εἶναι δυνατὸν πλέον νὰ παρασταθῶσι ἐν τῇ ὑφῇ τῆς δοξολογίας. Οὕτως οὐδέποτε ἀπέκτησαν τὸ αὐτὸ κῦρος ἐν τῷ συνόλῳ τῆς Ἀνατολικῆς Ἐκκλησίας ὡς τὸ δόγμα τῆς ἀρχαίας καὶ αἱ ὁμολογίαι, αἵτινες — ὡς ἡ Ὀρθόδοξος ὁμολογία τοῦ Πέτρου Μογίλα καὶ ἡ ὁμολογία τοῦ Δοσιθέου — συνεστήθησαν κατὰ τὸν ΙΖ' αἰῶνα κατὰ τὴν διαμάχην πρὸς τὴν Δύσιν. Κατὰ τὸν αὐστηρότατον δεσμὸν εἰς τὸ ἀρχαῖον ἐκκλησιαστικὸν δόγμα παρέμεινεν οὕτω εἰς τὴν Ἀνατολικὴν Ἐκκλησίαν ἡ βασικὴ δυνατότης μιᾶς ἐλευθερίας θεολογικῆς σκέψεως τὴν ὁποίαν ἐν τούτοις ἀπέκλεισεν ἡ Δύσις διὰ πολλῷ περαιτέρω προϊόντων δογματικῶν καθορισμῶν.

3. Πρέπει νὰ ληφθῇ περαιτέρω ὑπ᾽ ὄψιν ἡ ἰδιάζουσα ὑφὴ τῆς σχέσεως Ἐκκλησίας καὶ Ὑπουργήματος. Παρ᾽ ἅπαντα τὸν τονισμὸν τῆς Ἱεραρχίας ἡ σχέσις αὕτη δὲν καθορίζεται ἐν τούτοις μόνον διὰ τῆς ὑπὲρ - καὶ ὑποτάξεως. Πᾶσα ὑπὲρ - καὶ ὑπόταξις περιβάλλεται ὑπὸ τῆς κοινότητος (ἐκκλησίας). Ἡ σχέσις τῶν λειτουργῶν καὶ τῶν πιστῶν εἶναι συγχρόνως ἓν ὁμοῦ. Τοῦτο ἐκδηλοῦται τόσον ἐν τῇ λατρείᾳ ὅσον καὶ ἐν τούτῳ, ὅτι οὐδεὶς ἐπὶ μέρους φορεὺς ὑπουργήματος (λειτουργὸς) εἶναι ἡ ἀνωτάτη ἀρχὴ τῆς Ἐκκλησίας, ἀλλ᾽ ἡ Οἰκουμενικὴ Σύνοδος καὶ ὅτι αἱ ἀποφάσεις τῆς συνόδου διὰ νὰ ἰσχύσουν χρήζουσι πάλιν τῆς συναινέσεως τοῦ ἐκκλησιαστικοῦ λαοῦ. Ἐν τῇ παραιτήσει ἀπὸ μιᾶς κανονικῶς ἐξησφαλισμένης μετ᾽ ἐντολοδόχου δικαστικῆς ἐξουσίας ἐφ᾽ ὅλης τῆς ἐκκλησίας ἐπαφίεται χῶρος εἰς τὴν ὑπὸ οὐδεμιᾶς τάξεως τῶν ὑπουργημάτων (λειτουργῶν) περιστελλομένην ἐνέργειαν τοῦ Ἁγίου Πνεύματος ἐν τῇ Ἀνατολικῇ Ἐκκλησίᾳ μετὰ περισσοτέρου σεβασμοῦ παρὰ ἐν τῇ Ρωμαϊκῇ Ἐκκλησίᾳ. Ἐφ᾽ ὅσον ὁ Ἰησοῦς Χριστὸς τιμᾶται ὡς ὁ μόνος Κύριος τῆς Ἐκκλησίας μένει οὕτω καὶ χῶρος διὰ τὴν πολυειδίαν Αὐτοκεφάλων Ἐκκλησιῶν. Καθ᾽ ὅτι ὁ ἐνανθρωπήσας Υἱὸς τοῦ Θεοῦ ὡς ὁ ἀναληφθεὶς ἐπιθυμεῖ νὰ εἰσέλθῃ διὰ τοῦ Ἁγίου Πνεύματος ἐν τῇ ἱστορικῇ πραγματικότητι ὅλων τῶν λαῶν καὶ γλωσσῶν. Ἡ ἑνότης τῆς Ἐκκλησίας εἶναι ἡ κοινωνία τῶν Ὀρθοδόξων Ἐκκλησιῶν. Ἀνταποκρίνεται ὡσαύτως πρὸς τὴν δοξολογικὴν ὑφὴν τῆς λειτουργίας καὶ τοῦ δόγματος καὶ πρὸς τὴν κοινοτικὴν ὑφὴν τῆς ἐκκλησιαστικῆς τάξεως, ὅτι ἡ Ἀνατολικὴ Ἐκκλησία τὴν σχέσιν αὐτῆς πρὸς τὴν κρατικὴν ἐξουσίαν ἠννόησε κυρίως ὡς πνευματικὴν (ἐκκλησιαστικὴν) ὑπηρεσίαν δὲν ἐπεδίωξε δὲ ἡ ἰδία τὴν πρόσκτησιν καὶ πολιτικῆς (κρατικῆς) ἐξουσίας. Ἐν τῇ ἐκδοχῇ τῆς συμφωνίας τοῦ ἐκκλησιαστικοῦ καὶ κρατικοῦ ὑπουργήματος ἡ ἐκκλησία παρεδέχθη τὴν πνευματικὴν αὐτῆς ἐξουσίαν ὡς ἐν τῷ κόσμῳ ὑπάρχουσαν ἀδυναμίαν.

Θὰ ἠδύνατό τις λοιπὸν ἀσφαλῶς νὰ ἐρωτήσῃ, μήπως δὲν ἦσαν μόνον ἐξωτερικοὶ λόγοι, οἵτινες ἠμπόδισαν τὴν Ἀνατολικὴν Ἐκκλησίαν νὰ ἐξελιχθῇ κατὰ παρόμοιον τρόμοιον ὡς ἡ Δυτικὴ Χριστιανωσύνη. Θὰ ἠδύνατό τις νὰ ἀπαντήσῃ: ὅτι αὕτη δὲν προέβη ὡς ἡ Δύσις εἰς περαιτέρω διαμόρφωσιν δογμάτων, ἔχει ἐν τούτῳ τὸν λόγον αὐτοῦ, ὅτι αὕτη λόγῳ πολιτικῶν ἀναστατώσεων δὲν ἦτο εἰς θέσιν νὰ συγκροτήσῃ περαιτέρω Οἰκουμενικὰς Συνόδους. Ὅτι αὕτη εἶναι μία κοινωνία αὐτοκεφάλων ἐκκλησιῶν, ἔχει ἐν τούτῳ τὸν λόγον αὐτοῦ, ὅτι ὁ Πατριάρχης Κπόλεως παρ᾽ ὅλην τὴν ἔντασιν τῶν δυνάμεων δὲν ἠδυ-

νήθη νὰ ἐμποδίσῃ τὴν διαμόρφωσιν ἐθνικῶν ἐκκλησιῶν. Καὶ ὅτι ὁ Πατριάρχης δὲν κατέστη ὡσαύτως, ὡς ὁ Πάπας, πολιτικὸς ἄρχων, ἔχει τὸν λόγον αὐτοῦ ἐν τούτῳ, ὅτι ἐν τῇ Ἀνατολῇ οὐδέποτε προέκυψε τοιοῦτον κρατικοπολιτικὸν κενόν, ὡς ἐν τῇ Δύσει τοῦ Ε΄ μέχρι Η΄ αἰῶνος. Ἀλλ' ἀναμφιβόλως δὲν ἦσαν μόνον αἱ ἐξωτερικαὶ πολιτικαὶ καταστάσεις, ἀλλ' ἰσχυραὶ ἐσωτερικαὶ ἐπιβραδύνσεις ἐν αὐτῇ τῇ Ἀνατολικῇ Ἐκκλησίᾳ, αἵτινες ἀντέστησαν εἰς τοιαύτας ἐξελίξεις.

Αἱ βασικαὶ ὑφαὶ τῆς Δυτικῆς Χριστιανωσύνης εἶναι διάφοροι: Ἀσφαλῶς δὲν ἐλλείπει καὶ ἐνταῦθα ὁ ὕμνος, ἀλλὰ τὴν πρώτην θέσιν κατέχει οὐχὶ ἡ ὑμνολογικὴ παράστασις, ἀλλ' ἡ πραγματικὴ παρηγορία τοῦ σωτηριώδους ἔργου. Δὲν ἐλλείπει ὡσαύτως ἡ λατρεία τῆς αἰωνίου θείας δόξης, αἱ ὁμολογίαι ὅμως περὶ τῆς αἰωνίου ὑπάρξεως τοῦ Θεοῦ ὑποχωροῦσι πρὸ τῆς ὁμολογίας τῆς παρούσης ἰσχυρᾶς ἐνεργείας Αὐτοῦ διὰ λόγου καὶ μυστηρίου. Δὲν ἐλλείπει ὡσαύτως ἡ βεβαιότης τῆς παρουσίας τῆς μελλούσης δόξης: Ἤδη νῦν ἐν τῇ θείᾳ Εὐχαριστίᾳ μετέχομεν τοῦ μέλλοντος μεγάλου μυστικοῦ δείπνου ἐν τῇ βασιλείᾳ τοῦ Θεοῦ. Ἀλλ' ὅμως ἐν ταὐτῷ καθίσταται ἐντονώτερον αἰσθητὸν τὸ οὐχὶ - ἀκόμη τῆς μεταμορφώσεως τοῦ κόσμου καὶ ἡ ἀπόστασις, ἥτις χωρίζει ἡμᾶς ἀπὸ τῆς μελλούσης δόξης. Ἐν τῇ Δυτικῇ λειτουργίᾳ ὁ ἄνθρωπος δοκιμάζει ὀλιγώτερον ἐν μυστικῇ ἐμπειρίᾳ τὴν ἀπὸ τοῦ κόσμου ἀπόσπασιν τοῦ «οὐρανοῦ ἐπὶ τῆς γῆς», παρ' ὅτι οὗτος τίθεται ἐν τῇ ὑπηρεσίᾳ πρὸς τὸν κόσμον. Οὕτως ὡς ἐν τῇ Δύσει διαρκῶς ἰσχυρότερον τῆς Ἀνατολῆς διεκρίθησαν ἐθελούσια χαρακτηριστικὰ ἐν τῇ παραστάσει τοῦ Θεοῦ, οὕτως διαδραματίζει ἀποφασιστικὸν ρόλον ἐν τῇ λειτουργίᾳ τῶν Ἐκκλησιῶν τῆς Μεταρρυθμίσεως ἡ ἱστορικότης τῆς διαρκῶς νέας ἐπικλήσεως τοῦ Θεοῦ καὶ ἡ ἱστορικότης τῆς ἐν τῇ πίστει ὑπακοῆς ἐν τῇ συγκεκριμμένῃ θέσει.

Πρὸς ταῦτα ἀνταποκρίνεται, ὅτι ἡ Δυτικὴ Χριστιανωσύνη δὲν παρέμεινε παρὰ τοῖς παλαιοεκκλησιαστικοῖς δόγμασιν, ἀλλ' ἔναντι νέων ἀναφανέντων προβλημάτων καὶ κινδύνων προυχώρησε πρὸς περαιτέρω δογματικὰς ἀποφάσεις. Οὕτω δὲν παρέμεινε μὲν ἐπίσης καὶ εἰς τὴν ὑφὴν τῆς δοξολογίας, ἀλλὰ καθώρισε δι' ἐκφράσεων θεολογικῆς διδασκαλίας πολυαρίθμους ἐκφράσεις περὶ τοῦ ἀνθρώπου, περὶ τῆς Χάριτος, τὴν σχέσιν τῆς ἀνθρωπίνης καὶ θείας ἐνεργείας ἐν τῇ σωτηρίᾳ κλπ Καὶ αἱ Ἐκκλησίαι τῆς Μεταρρυθμίσεως καθώρισαν τὰς δογματικὰς αὐτῶν ἐκφράσεις οὐχὶ ὡς λειτουργικὰς ὁμολογίας, ἀλλ' ὡς ὁμολογικὰ ἔργα, ἅτινα ἀπὸ τοῦδε βεβαίως ἐν ἀντιδιαστο-

λῆ πρὸς τὴν σχολαστικὴν Θεολογίαν σκοπεῦει τὴν ἐξυπηρέτησιν οὐχὶ μιᾶς θεωρητικῆς δογματικῆς ἑρμηνείας, ἀλλὰ τοῦ εὐαγγελισμοῦ. Οὐχὶ ὀντολογικαὶ σχέσεις, ἀλλ' ἡ προσωπικὴ συνάντησις τοῦ ὁμιλοῦντος καὶ δίδοντος Θεοῦ καὶ τοῦ ἀκούοντος καὶ δεχομένου ἀνθρώπου καθώριζον ἄρα τὴν ὑφὴν τῶν ἐκφράσεων τούτων.

Ἄλλωστε ἤδη λίαν ἐνωρὶς ἐστράφη τὸ διαφέρον τῆς Δυτικῆς Χριστιανωσύνης ἰσχυρότερον πρὸς τὰ πρακτικὰ καὶ νομικὰ προβλήματα τοῦ ἐκκλησιαστικοῦ βίου, ἐνῶ ἡ θεωρητικὴ θεολογικὴ ἐπίτευξις τῶν Λατίνων Πατέρων πρὸ τοῦ Αὐγουστίνου ὑπολείπεται τῆς τῶν Ἑλλήνων Πατέρων. Ἀπὸ τῆς βασικῆς θέσεως τῆς ρωμαϊκῆς σκέψεως ἐπηκολούθησε μετὰ ταῦτα ἐν τῇ Δύσει ἐκείνη ἡ γνωστὴ ἐπαυξανομένη νομικοποίησις τῆς κατανοήσεως τοῦ δόγματος, τῆς μετανοίας καὶ χάριτος, τῆς ἐκκλησιαστικῆς τάξεως, μέχρι καὶ τοῦ Παπικοῦ συγκεντρωτικοῦ συστήματος καὶ τοῦ ἀγῶνος διὰ τὴν κοσμοκρατορίαν. Ἐναντίον τούτου μετὰ ταῦτα ἡ Μεταρρύθμισις ἐδίδαξε τὴν δικαίωσιν τοῦ ἁμαρτωλοῦ ἐκ Χάριτος, τὴν διαφορὰν τῶν δύο ἐξουσιῶν καὶ τὴν κατανόησιν τῆς ἐκκλησιαστικῆς ἑνότητος ὡς κοινωνίας τῶν Ἐκκλησιῶν.

Ἀπὸ τῶν Δυτικῶν τούτων προϋποθέσεων ἐγένετο λόγος συχνάκις περὶ μιᾶς ἀδυναμίας τῆς Ἀνατολικῆς Ἐκκλησίας. Δὲν εἶναι ἀνάγκη εἰς τὸν κύκλον τοῦτον νὰ ὁμιλήσω περὶ τῆς κριτικῆς, ἥτις ἐξησκήθη ὑπὸ τοῦ Παπικοῦ συγκεντρωτικοῦ συστήματος εἰς τὴν κοινοτικὴν ὑφὴν τῆς Ἀνατολικῆς Ἐκκλησίας. Διότι αἱ Ἐκκλησίαι τῆς Μεταρρυθμίσεως εὑρίσκονται ἐπὶ τοῦ σημείου τούτου παρὰ τὸ πλευρὸν τῆς Ἀνατολικῆς Ἐκκλησίας. Ἀσφαλῶς ὅμως ἐν τῇ Δύσει διαβλέπουσι περαιτέρω ἐν τούτῳ μίαν ἔλλειψιν, ὅτι ἡ Ἀνατολικὴ Ἐκκλησία παρέμεινεν εἰς τὰ ἀρχαῖα ἐκκλησιαστικὰ δόγματα καὶ δὲν ἔλαβε θέσιν ἔναντι μετὰ ταῦτα ἐμφανισθέντων κοσμοθεωρικῶν καὶ θεολογικῶν προβλημάτων διὰ πάντοτε περισσοτέρων δογματικῶν καθορισμῶν μετὰ τοῦ αὐτοῦ ἰσχυροῦ αὐθεντικοῦ δικαιώματος. Κυρίως ὅμως διαβλέπει τις ἐν τῇ συγκεντρώσει τοῦ ἐκκλησιαστικοῦ βίου εἰς τὴν θείαν λειτουργίαν περαιτέρω μίαν ὀπισθοχώρησιν τῆς Ἐκκλησίας ἀπὸ τῆς ἐνεργοῦ εὐθύνης ἐν τῷ κόσμῳ καὶ διαβλέπει τις ἐν τῇ ὑμνολογικῷ τονισμῷ τῆς ἐσχατολογικῆς παρουσίας τὴν ἀπεμπόλισιν τοῦ κόσμου τούτου ἐν τῇ ἰδίᾳ αὐτοῦ νομιμότητι καὶ τὴν παραίτησιν ἀπὸ τῆς κοινωνικῆς καὶ νομικῆς αὐτοῦ μεταπλάσεως. Ἐκλαμβάνεται εἰσέτι ἐνταῦθα πράγματι μετὰ σοβαρότητος, ὅτι ὁ Θεὸς ἐντέλλεται εἰς τοὺς Χριστιανοὺς τὴν ὑπακοὴν ἐν τῷ μέσῳ τοῦ κόσμου τούτου

καὶ μάλιστα οὐχὶ μόνον τὴν εἰς Χριστὸν μαρτυρίαν καὶ προσκύνησιν, ἀλλὰ καὶ τὴν προσφορὰν ἑαυτῶν εὐπειθῶς διὰ τὴν δικαιοσύνην καὶ ἐλευθερίαν ἐν τῇ συμβιώσει τῶν ἀνθρώπων; Ἀπαιτεῖ ὁ Θεὸς οὐχὶ μόνον ὡς ὁ Σωτήρ, ἀλλὰ καὶ ὡς ὁ Συντηρητὴς τοῦ κόσμου τὴν ἡμετέραν ὑπακοήν. Παρόμοια προβλήματα διετυπώθησαν καὶ ὑπὸ μελῶν αὐτῆς τῆς Ἀνατολικῆς Ἐκκλησίας, οὐχὶ μόνον ὑπὸ τοῦ Βλαδιμήρου Σολόβγιεφ.

Κατὰ τὴν συζήτησιν τῶν προβλημάτων τούτων πρέπει τις εὐλόγως νὰ λάβῃ πρὸ ὀφθαλμῶν, ὅτι ἡ Ὀρθόδοξος Ἐκκλησία ἐπὶ αἰῶνας κατεπιέσθη καὶ ἠμποδίσθη εἰς τὴν ἐπίδρασιν ἐπὶ τοῦ περιβάλλοντος. Ἐκτὸς τούτου ὅμως θὰ πρέπει τις νὰ διακρίνῃ μεταξὺ τοῦ προβλήματος ὡς πρὸς τοὺς κινδύνους τοὺς ὁποίους φέρουσι μεθ' ἑαυτῶν ἐκεῖναι αἱ βασικαὶ ὑφαὶ τῆς Ἀνατολικῆς Ἐκκλησίας καὶ τοῦ προβλήματος, ἐὰν ἡ Ἀνατολικὴ Ἐκκλησία πρέπει νὰ ὑποκύψῃ ἀναγκαστικῶς εἰς τοὺς κινδύνους τούτους. Εἰς τὸ τελευταῖον ὅμως τοῦτο πρόβλημα κατὰ τὴν ἐμὴν γνώμην πρέπει νὰ ἀπαντήσῃ τις ἀρνητικῶς.

Ἐν τῇ λειτουργίᾳ αὐτῆς ὑπάρχουσιν ἅπασαι αἱ διαστάσεις τοῦ ἐκκλησιαστικοῦ βίου συγκεντρωμέναι κατὰ τοιοῦτον τρόπον, ὥστε ἡ Ἀνατολικὴ Χριστιανωσύνη οὐχὶ μόνον κατὰ τὰς ἐποχὰς τῆς καταπιέσεως ἠσφαλίσθη ἐν αὐτῇ καὶ δι' αὐτῆς διεφυλάχθη, ἀλλ' ἀπὸ τοῦ κέντρου τούτου δύναται ὡσαύτως διαρκῶς νὰ ἐφορμήσῃ μετὰ πληρεξουσιότητος ἐν τῷ κόσμῳ. Ἡ ἱστορία τῆς Ἀνατολικοεκκλησιαστικῆς ἀποστολῆς πρόκειται περὶ τούτου ὡς ἀπόδειξις. Ὁ ὑμνικὸς ἀλλαλαγμὸς (ὑμνικὴ ἀγαλλίασις) τῆς Ἀνατολικῆς Ἐκκλησίας δὲν εἶναι ἀνάγκη νὰ σημαίνῃ τὴν ἐγκατάλειψιν τοῦ κόσμου, ὡς μάλιστα καὶ ὁ ἐσχατολογικὸς ἐνθουσιασμὸς τῆς πρωτοχριστιανικῆς δειπνικῆς κοινωνίας δὲν ἔμεινεν ἐγκεκλεισμένος εἰς τὰς καρδίας τῶν πιστῶν. Μᾶλλον ἐφώρμησεν ἀπὸ τοῦ ἐνθουσιασμοῦ τούτου τὸ εὐαγγέλιον ἐντὸς τοῦ ἐχθρικοῦ κόσμου. Εἰσέτι ἐπιτυγχάνονται ἐκ τῆς παρουσίας τοῦ ἀναμενομένου Ἐσχάτου αἱ ἰσχυρόταται μεταμορφωτικαὶ ἐπιδράσεις ἐπὶ τῶν ἀνθρώπων. Ναὶ μὲν κατεῖδεν ἡ Ἀνατολικὴ Ἐκκλησία τὸ ἠθικὸν ἔργον πρὸς τὸν κόσμον ἰσχυρότερον ἐν τῇ καθαγιαστικῇ μεταστροφῇ τῶν ἀνθρώπων ἢ ἐν τῇ ἐπιτελέσει νέων κοινωνικῶν καὶ νομικῶν τάξεων. Ἀλλ' ὅπου ἐπιτελεῖται μία γνησία ἀνακαίνισις τοῦ ἀνθρώπου ἐν τῇ πίστει, τῇ ἀγάπῃ καὶ τῇ ἐλπίδι, δὲν εἶναι δυνατὸν νὰ παραμείνῃ ἄνευ ἐπιδράσεως ἐπὶ τῆς κοινωνικῆς τάξεως.

Καὶ δὲν ἵσταται, ὅτι ὁ δεσμὸς τῆς Ἀνατολικῆς Ἐκ-

κλησίας πρὸς τὴν δοξολογικὴν ὑφὴν τῶν ἀρχαίων ἐκκλησιαστικῶν δογμάτων, ὅτι θὰ ἔπρεπε κατ᾽ ἀνάγκην νὰ ἔχῃ ὡς συνέπειαν ἔλλειψίν τινα ἐν τῇ διαμάχῃ μὲ ἐπίκαιρα προβλήματα μεταγενεστέρων ἐποχῶν. Τὰ προβλήματα τῆς ἀνθρωπολογίας, τῆς περὶ Χάριτος διδασκαλίας κλπ. ἐγένοντο ἀντικείμενα καὶ ἐν τῇ Ἀνατολικῇ Ἐκκλησίᾳ πέραν τῶν ἀρχαίων ἐκκλησιαστικῶν δογμάτων καὶ τὸ Αὐγουστίτειον θέμα «ὁ Θεὸς καὶ ἡ ψυχὴ» δὲν ἔμεινε τῇ ἀληθείᾳ ξένον αὐτῇ. Δὲν εἶναι μόνον οἱ λόγοι Συμεῶνος τοῦ Νέου Θεολόγου (περὶ τὰ 1000) περὶ τούτου μία ἀπόδειξις. Ἐν ἀντιδιαστολῇ πρὸς τὴν Δυτικὴν Χριστιανωσύνην ὅμως αἱ γνωσιοθεωρίαι, αἵτινες προῆλθον ἀπὸ τοιούτων πραγματειῶν καὶ αἵτινες ἐπέδρασαν μεγάλως ἐπὶ τῆς Ἀνατολικῆς Ἐκκλησίας δὲν ἀνυψώθησαν εἰς τὸν βαθμὸν περαιτέρω ὑποχρεούντων δογμάτων, ἀλλ᾽ εὗρον τὴν ἔκφρασιν καὶ τὸ ἴζημα αὐτῶν εἰς λειτουργικὰ κείμενα, εἰς ὑποδείξεις διὰ τὴν σωτηρίαν, εἰς τύπους τῆς εὐσεβείας καὶ ἐκτὸς τούτων φυσικῶς εἰς διδακτικὰ ἔργα. Ἕνεκεν τούτου, ἐπειδὴ ἡ Ἀνατολικὴ Ἐκκλησία πολλὰς γνωσιοθεωρίας ἐν ἀντιδιαστολῇ πρὸς τὴν Δύσιν δὲν καθώρισεν ὡς κανονικῶς ὑποχρεοῦντα δόγματα παρέμεινε κατ᾽ ἀρχὴν ἐλευθερωτέρα, παρὰ πάντα αὐστηρὸν δεσμὸν πρὸς τὸ Τριαδικὸν καὶ Χριστολογικὸν δόγμα τῆς ἀρχαίας Ἐκκλησίας ἢ μερικαὶ Δυτικαὶ παραδόσεις. Διὰ τοῦτο οὐδόλως ἔχει ἀνάγκην νὰ ἀποσκληρυνθῇ εἰς παραδοσιαρχίαν, ἀλλ᾽ ἔπρεπε νὰ ἀναμένωμεν ἀπ᾽ αὐτῆς ὅτι αὕτη ἀπὸ τῆς πνευματικῆς δυνάμεως, ἥτις ἔχει τὰς ρίζας αὐτῆς ἐν τῇ λειτουργίᾳ αὐτῆς, ἐπιλαμβάνεται τῶν μεγάλων προβλημάτων τῆς ἐποχῆς μας καὶ πρὸς ἐπίλυσιν αὐτῶν προσφέρει τὴν ζωτικὴν καὶ αὐθύπαρκτον συμβολὴν αὐτῆς.

Ἀντιθέτως ὅμως θὰ πρέπει νὰ ἀναλογισθῇ ἡ Δυτικὴ Χριστιανωσύνη ὅτι παρ᾽ αὐτῇ ἀκριβῶς εἰς τοιαῦτα σημεῖα, εἰς τὰ ὁποῖα προὐχώρησαν κατὰ πολὺ περισσότερον τῆς Ἀνατολικῆς Ἐκκλησίας, ἔφθασαν εἰς βαθέως ἁπτόμενα σχίσματα. Ὅσον περισσότερον ἐγκατέλειπον τὴν ὑφὴν τῆς κοινότητος καὶ διεμόρφουν τὴν διοίκησιν τῆς Ἐκκλησίας εἰς συγκεντρωτικὸν σύστημα, ἐπὶ τοσοῦτον ἀντετάσσετο τὸ ἱερατεῖον ὅλων τῶν πιστῶν μέχρις αὐτῆς τῆς θέσεως ὡς προβλήματος καὶ αὐτῶν τῶν ὑπουργημάτων (τῶν βαθμῶν τῆς ἱερωσύνης). Ὅσῳ περισσότερον ἐγκατέλειπον τὴν ἕδραν τῶν δογμάτων ἐν τῷ λειτουργικῷ βίῳ, ἵνα δι᾽ ἑνιαίων θεωρητικῶν δογμάτων δογματοποιήσωσιν ὡς κανονικῶς ὑποχρεωτικὴν τὴν διδασκαλίαν περὶ ἀνθρώπου, τὴν σχέσιν φύσεως καὶ Χάριτος καὶ ἕτερα διδασκαλίας τμήματα, ἐπὶ τοσούτῳ ὤφειλον μὲ τὴν ἱστορικὴν μεταλλαγὴν τῆς ἀνθρωπίνης αὐτοκατανοήσεως καὶ

τῶν ἐμπειριῶν τῆς Χάριτος νὰ ἐγείρωσι ἀπαιτήσεις πρὸς κανονικῶς ὑποχρεωτικὴν δογματοποίησιν καὶ ἕτεροι ἑρμηνεῖαι. Καὶ ὅσον περισσότερον ἐν τῇ Δύσει συνεπληροῦτο ἡ λειτουργικὴ παρουσία τοῦ Ἐσχάτου διὰ τῆς ἐπικαιρότητος πολιτικοῦ κηρύγματος ἢ παντελῶς ὑποκαθίστατο, ἐπὶ τοσοῦτον παρεσύρετο ἡ Ἐκκλησία εἰς τὰ σχίσματα τοῦ κόσμου τούτου. Ὅσῳ περισσότερον ἐπεδίωκον ἐν τῇ Δύσει εἰς ἅπαντα τὰ προβλήματα ταῦτα τὴν ὁμοιομορφίαν καὶ τὴν κανονικὴν ὑποχρέωσιν τῆς ἀποφάσεως καὶ ἐζήτουν τὴν ἑνότητα τῆς Ἐκκλησίας εἰς τὴν ἑνότητα τοῦ τύπου, τόσῳ περισσότερον προὐχώρουν εἰς σχίσματα.

Ἑκάστη τῶν ἐκκλησιαστικῶν παραδόσεων ἔχει τοὺς ἰδιαιτέρους αὐτῆς κινδύνους καὶ μάλιστα τοσούτῳ μᾶλλον, ὅσῳ περισσότερον αὕτη ἀντιτάσσεται πρὸς μίαν ἀποκλειστικὴν ἀπαίτησιν τῶν ἑτέρων παραδόσεων. Ὅμως αἱ βασικαὶ ὑφαὶ τοῦ εὐαγγελισμοῦ καὶ τῆς δοξολογίας, τῆς ἱστορικῶς προσωπικῆς καὶ τῆς ὀντολογικῆς ἐκφράσεως συνανήκουσιν, ὡς καὶ ἡ προσδοκία τοῦ ἐρχομένου Χριστοῦ καὶ ἡ βεβαιότης τῆς παρουσίας τοῦ μέλλοντος αὐτοῦ. Διὰ τοῦτο εἶμαι πεπεισμένος, ὅτι ἀνατολικαὶ καὶ δυτικαὶ παραδόσεις συμπληροῦσιν ἀλλήλας εἰς οὐσιώδη σημεῖα καὶ προειδοποιοῦσι ἡ μία τὴν ἑτέραν πρὸ τῶν ἰδιαζόντων αὐταῖς κινδύνων καὶ δύνανται νὰ προασπίσωσιν ἀλλήλας. Πρὸς τούτοις δὲν πρέπει νὰ ὑποτιμηθῇ ἡ διὰ τὴν Δυτικὴν Χριστιανωσύνην σημασία τῆς Ἀνατολικῆς παραδόσεως. Δύναται καὶ εἰς τοῦτο νὰ ὑποβοηθήσῃ, ὥστε νὰ ἐξετάσῃ ὡρίμως ὑπὸ νέας προοπτικὰς τὰς Δυτικὰς ἀντιθέσεις μεταξὺ τῆς Ρωμαϊκῆς Ἐκκλησίας καὶ τῶν Ἐκκλησιῶν τῆς Μεταρρυθμίσεως μέχρις αὐτῶν τῶν ἐλευθέρων Προτεσταντικῶν κοινοτήτων. Τοὐναντίον μοὶ φαίνεται παράλογον, ὅταν ἐπιθυμοῦσι νὰ ἐξασκήσωσιν ἀπὸ τῆς πλευρᾶς τῆς Δύσεως προσηλυτισμὸν ἐντὸς τῆς Ἀνατολικῆς Ἐκκλησίας. Θὰ ἔπρεπεν ἤδη νὰ ἐμποδίσῃ εἰς προσηλυτισμὸν ὁ σεβασμὸς ἔναντι τοῦ γεγονότος, ὅτι ἡ Ἀνατολικὴ Ἐκκλησία ὄχι μόνον ἐπὶ αἰῶνας καταπιέσεις ἐκ διαφόρων πλευρῶν, ἀλλὰ κατὰ τὸν αἰῶνα μας τοὺς αἱματηροτάτους ἐναντίον τῶν Χριστιανῶν διωγμοὺς ἁπάσης τῆς ἐκκλησιαστικῆς ἱστορίας ἐν ὑποδειγματικῇ πίστει ὑπέμεινε καὶ παρὰ ταῦτα ἔδειξε μίαν πνευματικὴν δύναμιν, ἥτις σημαίνει μίαν ἐνίσχυσιν δι' ἅπασαν τὴν Χριστιανωσύνην.

Ὡμίλησα κυρίως περὶ τῆς σημασίας τῆς Ἀνατολικῆς Παραδόσεως διὰ τὴν Δυτικὴν Χριστιανωσύνην. Ἐπειδὴ ὁ ἴδιος εὑρίσκομαι εἰς μίαν ὑπὸ τοῦ Αὐγουστίνου καὶ τοῦ Λουθήρου καθωρισμένην παράδοσιν, φαίνεται τοῦτο ἴσως παράδοξον. Πράγματι θὰ ἠδυνάμην νὰ ὁμιλή-

σω κατὰ πολὺ ἰσχυρότερον περὶ γνωσιοθεωριῶν καὶ παρορμήσεων τῆς Μεταρρυθμίσεως, αἵτινες διὰ τὴν Ἀνατολικὴν Ἐκκλησίαν κατὰ τὴν ἐμὴν πεποίθησιν εἶναι μεγάλης σημασίας. Διότι οὐδόλως ἀμφιβάλλω, ὅτι μερικαὶ σημαντικαὶ καὶ μὴ ἀπεμπολούμεναι ἐκφράσεις τοῦ ἀποστολικοῦ κηρύγματος ἐν τῇ Ἀνατολικῇ Ἐκκλησίᾳ ὀλιγώτερον ἀνεπτύχθησαν ἀπὸ τὴν Δύσιν. Ὅμως αἱ διάφοροι παραδόσεις τῆς Χριστιανωσύνης κατέστησαν πρὸς ἀλλήλας διὰ τῶν αἰώνων τόσον ξέναι καὶ ἡ ἀλλοτριότης αὕτη ἔχει τόσον ὀλίγον μέχρι τοῦδε παραμερισθῆ, ὥστε τὸ πρῶτον βῆμα πρέπει εἰς τοῦτο νὰ συνίσταται, ὅτι ἡμεῖς εἷς ἕκαστος νὰ ἐπιδιώξωμεν νὰ κατανοήσωμεν τὴν σημασίαν τῆς ἑτέρας παραδόσεως. Ὀφείλομεν ἐν πρώτοις μετὰ ταῦτα νὰ ἐρωτήσωμεν τί εἴμεθα εἰς θέσιν νὰ διαγνώσωμεν εἰς ἑτέρας παραδόσεις εἰς πνευματικοὺς καρποὺς οἵτινες ἐπὶ τοῦ κοινοῦ ἐδάφους πασῶν τῶν Ἐκκλησιῶν, τουτέστιν ἐπὶ τοῦ θεμελίου τοῦ ἀποστολικοῦ κηρύγματος, ἐβλάστησαν. Εὑρισκόμεθα σήμερον ἐν Ἀνατολῇ καὶ Δύσει πρὸ τοῦ ἔργου, ὅπως πράξωμεν τοῦτο καλλίτερον ἀφ᾽ ὅ,τι ἔπραξαν αἱ ἑνωτικαὶ σύνοδοι τοῦ Μεσαίωνος, τὰς ὁποίας ἀπησχόλει οὐσιωδῶς ἡ ἐπίτευξις μιᾶς δογματικῆς ὁμοιομορφίας καὶ μιᾶς συγκεντρωτικῆς κανονικῆς τάξεως, καλλίτερον ὅμως ἐπίσης ἢ οἱ συντάσσοντες ἐπιστολὰς τοῦ 16ου αἰῶνος ἐν Τυβίγγῃ καὶ Κπόλει, τῶν ὁποίων ἡ ἀλληλογραφία ἐξ ἀρχῆς ἔμεινε προσκεκολλημένη ἐν τῇ διαμάχῃ περὶ τῆς ἀρχῆς τῆς παραδόσεως. Κυρίως πρέπει νὰ ἐρωτήσωμεν περὶ τοῦ πλούτου, ὅστις εἶναι κεκρυμμένως εἰς τὰς διαφόρους παραδόσεις καὶ πρέπει νὰ ζητήσωμεν τὴν ἑνότητα τῆς Ἐκκλησίας οὐχὶ εἰς τὴν ὁμοφωνίαν (ἑνιαῖον), ἀλλ᾽ εἰς τὴν κοινωνίαν τῶν παραδόσεων.

ΕΓΚΥΚΛΙΟΝ ΠΑΤΡΙΑΡΧΙΚΟΝ ΓΡΑΜΜΑ

ΠΕΡΙ ΤΟΥ ΕΡΓΟΥ ΤΟΥ ΣΥΝΕΔΡΙΟΥ.

Μακαριώτατε καὶ Ἁγιώτατε Πάπα καὶ Πατριάρχα Ἀλεξανδρείας καὶ πάσης Γῆς Αἰγύπτου, ἐν Χριστῷ τῷ Θεῷ λίαν ἀγαπητὲ καὶ περιπόθητε ἀδελφὲ καὶ συλλειτουργὲ τῆς ἡμῶν Μετριότητος κύριε Χριστοφόρε, τὴν Ὑμετέραν σεβασμίαν Μακαριότητα ἀδελφικῶς ἐν Κυρίῳ κατασπαζόμενοι, ὑπερήδιστα προσαγορεύομεν.

Νῦν ὅτε τὰ κατὰ τὸ Συνέδριον τῆς Κεντρικῆς Ἐπιτροπῆς τοῦ Παγκοσμίου Συμβουλίου τῶν Ἐκκλησιῶν, τὸ συγκληθὲν κατὰ τὸν παρελθόντα μῆνα Αὔγουστον ἐν Ῥόδῳ, ἔχουσι λήξει, καὶ ἐκ τῆς ὑποβληθείσης ἡμῖν καὶ τῇ περὶ ἡμᾶς Ἁγίᾳ καὶ Ἱερᾷ Συνόδῳ ἐκθέσεως τῆς καθ᾽ ἡμᾶς Πατριαρχικῆς ἐν αὐτῷ Ἀντιπροσωπείας, καὶ τῆς προσωπικῆς δὲ πρὸς ἡμᾶς ἐπικοινωνίας ἡγετικῶν τοῦ Συνεδρίου Μελῶν, ἐλθόντων ἐνταῦθα εὐθὺς μετὰ τὴν λῆξιν τῶν ἐργασιῶν αὐτοῦ, μετὰ πολλῆς εὐχαρεσκείας ἐπληροφορήθημεν, περὶ τῆς τακτικῆς καὶ καλῆς τῶν κατ᾽ αὐτὸ πάντων συντελέσεως, καὶ τῆς ἀγαστῆς δὲ ἐν παντὶ συμπνοίας καὶ συνεργασίας τῶν Ὀρθοδόξων Ἀντιπροσώπων, ὡς δὴ καὶ ἡ Ὑμετέρα λίαν ἀγαπητὴ καὶ περισπούδαστος ἡμῖν Μακαριότης ὑπὸ τῶν Ἀντιπροσώπων Αὐτῆς ἐστιν ἤδη πεπληροφορημένη, ἄσμενοι ἀπευθύνομεν τὴν παροῦσαν τῇ Ἀγάπῃ Αὐτῆς, κοινωνὸν Αὐτὴν ποιούμενοι τοῦτο μὲν τῆς ἐνδομύχου ἡμῶν ἐκ τοῦ Συνεδρίου χαρᾶς, τοῦτο δὲ σκέψεων καὶ προθέσεων καὶ ἀποφάσεων ἡμῶν, ἀφορωσῶν εἰς τὴν ἐπιβαλλομένην καὶ τῶν Ἁγιωτάτων ἡμῶν Ἐκκλησιῶν δι᾽ Ἀντιπροσώπων ἐπικοινωνίας πρὸς καθορισμὸν μὲν τῆς ἐν τοῖς Συνεδρίοις καὶ ταῖς Γενικαῖς Συνελεύσεσι τοῦ Παγκοσμίου Συμβουλίου τῶν Ἐκκλησιῶν τηρηθησομένων ἐπὶ τῶν ὑπὸ ἐξέτασιν ἑκάστοτε ζητημάτων γραμμῆς προκαταρκτικὴν δὲ μελέτην καὶ ἐξέτασιν ἰδίᾳ τῶν ἀπασχολούντων ἡμᾶς γενικωτέρων ζητημάτων, ἐν οἷς δήπου προέχει τὸ τῆς προπαρασκευῆς τῆς μελλούσης Προσυνόδου, ἧς ἡ σύγκλησις, κατὰ τὸν κοινὸν πόθον καὶ τὴν ἀνάγκην, δέον ἵνα πραγματοποιηθῇ ἐν οὐ μακρῷ μέλλοντι.

Καὶ τὰ μὲν συζητηθέντα θέματα καὶ τὰς ὑπὸ τοῦ Συνεδρίου ληφθείσας ἀποφάσεις, ὡς καὶ τὴν περὶ τῆς σημασίας αὐτοῦ κρίσιν εὑρήσει ἡ Ὑμετέρα σεβασμιοπόθητος Μακαριότης ἐν τῇ ἐγκλείστῳ ὧδε καὶ Αὐτῇ ἐν ἀντιγράφῳ ἀποστελλομένῃ σχετικῇ πρὸς ἡμᾶς καὶ τῇ περὶ ἡμᾶς

Ἁγίᾳ καὶ Ἱερᾷ Συνόδῳ ἐκθέσει τῆς καθ' ἡμᾶς Πατριαρχικῆς Ἀντιπροσωπείας. Προκειμένου δὲ περὶ τῆς εὐκταίας συναντήσεως Ἀντιπροσώπων τῶν κατὰ τόπους Ἁγιωτάτων Ὀρθοδόξων Ἐκκλησιῶν πρὸς ἀπὸ κοινοῦ ἐξέτασιν καὶ μελέτην τῶν περὶ ὧν ἔφθημεν εἰπόντες ζητημάτων, ἔγνωμεν Συνοδικῶς συγκαλέσει κοινὴν Διάσκεψιν ἐξ Ἀντιπροσώπων τῶν Ἁγιωτάτων Ὀρθοδόξων Ἐκκλησιῶν ὁρίσαντος τόπον μὲν αὐτῆς τὴν πόλιν τῆς Ῥόδου, προκριθεῖσαν διὰ τὸ κεῖσθαι αὐτὴν ἐγγὺς ταῖς πλείοσι τῶν Ὀρθοδόξων Ἐκκλησιῶν, διὰ τὸ γλυκὺ τοῦ κλίματος αὐτῆς, καὶ διὰ τὸ διατιθέναι αὐτὴν καταλληλότατα οἰκήματα διὰ τὰς συναντήσεις τῶν Ἀντιπροσώπων καὶ τὴν παραμονὴν αὐτῶν, χρόνον δὲ τὸν τῶν διακοπῶν τῶν καθ' ἡμᾶς Θεολογικῶν Σχολῶν, ἵνα οὕτω ἀποβῇ δυνατὴ ἡ συμμετοχὴ εἰς τὴν Διάσκεψιν καὶ τῶν Θεολόγων Καθηγητῶν, ἀποτελούντων δύναμιν ἰσχυρὰν εἰς τὴν διάθεσιν τῆς Διοικούσης Ἱεραρχίας.

Προτιθέμενοι τοίνυν γράψαι διὰ πλειόνων καὶ τῇ Ὑμετέρᾳ Σεβασμιοποθήτῳ Μακαριότητι περὶ τῶν ἐπὶ μέρους τῆς Διασκέψεως ταύτης, ἐπὶ τοῦ παρόντος εὐχαριστοῦμεν Αὐτῇ διὰ τὴν εἰς τὸ Συνέδριον τῆς Ῥόδου ἀποστολὴν Ἀντιπροσώπων, καὶ συγχαίροντες Αὐτῇ διὰ τὴν λαμπρὰν τῶν Ἀντιπροσώπων Αὐτῆς ἐμφάνισιν καὶ τὴν πολύτιμον συμβολήν, αἰτούμεθα τὰ ἔτη Αὐτῆς ὡς πλεῖστα, ὑγιεινὰ καὶ σωτήρια παρὰ Θεοῦ, καὶ διατελοῦμεν μετ' ἀγάπης ἀδελφικῆς καὶ ἐξιδιασμένης τιμῆς.

Τῆς Ὑμετέρας σεβασμίας Μακαριότητος
ἀγαπητὸς ἐν Χριστῷ ἀδελφὸς
αϡνθ' Ὀκτωβρίου ιθ'.
† Ὁ Κωνσταντινουπόλεως ΑΘΗΝΑΓΟΡΑΣ.

Σημ. Τὸ αὐτὸ ἀπεστάλη τοῖς Μακαριωτάτοις Πατριάρχαις καὶ Προέδροις τῶν Αὐτοκεφάλων Ὀρθοδόξων Ἐκκλησιῶν.

ΕΟΡΤΙΑ ΓΡΑΜΜΑΤΑ

ΠΑΤΡΙΑΡΧΕΙΟΝ ΑΛΕΞΑΝΔΡΕΙΑΣ

ΑΘΗΝΑΓΟΡΑ,
τῷ Παναγιωτάτῳ Ἀρχιεπισκόπῳ Κωνσταντινουπόλεως,
Νέας Ρώμης καὶ Οἰκουμενικῷ Πατριάρχῃ
ΧΡΙΣΤΟΦΟΡΟΣ
ἐλέῳ Θεοῦ Πάπας καὶ Πατριάρχης Ἀλεξανδρείας
καὶ Πάσης Ἀφρικῆς
Ἀδελφῷ ἐν Χριστῷ ἀγαπητῷ, ἀσπασμὸν ἅγιον
ἐν Χριστῷ Τεχθέντι
Δόξα ἐν Ὑψίστοις Θεῷ καὶ ἐπὶ γῆς εἰρήνη.

Εἴη εὐλογητὸν τὸ ὄνομα τοῦ Κυρίου, τοῦ ἐν οὐρανοῖς Πατρὸς ἡμῶν, ὅτι κατηξίωσεν ἡμᾶς ἐστάναι καὶ αὖθις ἐνώπιον τοῦ λίκνου τοῦ ἐνανθρωπήσαντος Υἱοῦ Αὐτοῦ καὶ τὴν γέννησιν Αὐτοῦ ἐκ τῆς Ἀειπαρθένου Μαρίας προσκυνῆσαι καὶ πεπληρωμένῃ τῇ καρδίᾳ ἐκ χαρᾶς καὶ παραμυθίας δοξολογῆσαι τὸν ἐν Φάτνῃ ἀνακλιθέντα Σωτῆρα ἡμῶν Χριστόν.

Οὐδ' αἱ πρόοδοι τῆς ἐπιστήμης, οὔτ' αἱ καταπληκτικαὶ πρόσφατοι ἀνακαλύψεις, αἱ καταπλήσσουσαι τοὺς ὀλίγην πίστιν ἔχοντας, προήγαγον κατ' ἐλάχιστον τὴν εὐημερίαν τοῦ πλάσματος τοῦ Θεοῦ, ἀντιθέτως ηὔξησαν τὸν φόβον καὶ τὸν τρόμον καὶ τὴν γαλήνην ἐξεμηδένισαν, ἡ δ' ἔννομος τοῦ κόσμου τούτου τάξις καὶ ἀσφάλεια καὶ εἰρήνη εἴπερ ποτὲ καὶ ἄλλοτε δοκιμάζονται.

Πρὸς τὸ ἐν Βηθλεὲμ Σπήλαιον ἀεὶ ἀτενίζοντες, ὡς πρὸς τὸν μοναδικὸν τόπον χαρᾶς καὶ γλυκασμοῦ καὶ εἰρήνης καὶ παραμυθίας, ἀπὸ πάσης ἀντιξοότητος καὶ διαβολῆς τοῦ φόβου, κρατυνόμεθα τῇ πίστει καὶ ἰσχυροὶ γινόμεθα, διὰ τὴν Θείᾳ συγκαταβάσει λύτρωσιν ἡμῶν παρὰ τοῦ ἐν Φάτνῃ ἀνακλιθέντος Λυτρωτοῦ ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ.

Ἔτι πλέον χαίρομεν, ὅτι κατὰ τὰς ἡμέρας ταύτας ἠξιώθημεν, μετὰ τῆς περὶ Ἡμᾶς χορείας τῶν Ἀρχιερέων

καὶ τοῦ Κλήρου καὶ τοῦ εὐσεβοῦς ἡμῶν Ποιμνίου τῆς ἐπισκέψεως τῆς Ὑμετέρας πεπνυμένης Κορυφῆς, ἧς ἡ ἐν μέσῳ ἡμῶν παράστασις πολλῆς παραμυθίας ἐπλήρωσε τὰς καρδίας πάντων ἡμῶν, καὶ ἐκραταίωσε τὴν πίστιν καὶ ἐπεβεβαίωσε τὴν ἑνότητα τῆς Χριστιανικῆς ἡμῶν Ὀρθοδόξου πίστεως καὶ τῆς ἀμοιβαίας ἀγάπης καὶ κατανοήσεως.

Μετὰ τῶν Ἀγγέλων συνάδοντες τὸ «Δόξα ἐν Ὑψίστοις Θεῷ καὶ ἐπὶ γῆς εἰρήνη», ἀγαλλόμεθα καὶ αὖθις καὶ σήμερον ἀπευθύνοντες τῇ Ὑμετέρᾳ πεπνυμένῃ Κορυφῇ καὶ συμπάσῃ τῇ Μεγάλῃ τοῦ Χριστοῦ Ἐκκλησίᾳ ἐγκάρδιον ἐν Χριστῷ τῷ ἐν Φάτνῃ Τεχθέντι ἀσπασμόν.

Ἐπὶ τούτοις διατελοῦμεν τῆς Ὑμετέρας Θεοφρουρήτου Παναγιότητος.

Ἐν Ἀλεξανδρείᾳ, Χριστούγεννα 1959.

† Ὁ Ἀλεξανδρείας ΧΡΙΣΤΟΦΟΡΟΣ.

ἐν Χριστῷ ἀδελφός.

ΠΑΤΡΙΑΡΧΕΙΟΝ ΑΝΤΙΟΧΕΙΑΣ.

Παναγιώτατε καὶ Σεβασμιώτατε **Ἀρχιεπίσκοπε Κωνσταντινουπόλεως**, Νέας Ρώμης καὶ Οἰκουμενικὲ Πατριάρχα, λίαν ἀγαπητὲ καὶ περισπούδαστε ἐν Χριστῷ ἀδελφὲ καὶ συλλειτουργὲ τῆς ἡμῶν Μετριότητος κύριε Ἀθηναγόρα, τὴν Ὑμετέραν λίαν ἀγαπητὴν Παναγιότητα ἐν Κυρίῳ κατασπαζόμενοι ὑπερήδιστα προσαγορεύομεν.

Τὸ Σπήλαιον καὶ αὖθις εὐπρεπίζεται, ἡ ἀμνὰς γὰρ ἥκει ἔμβρυον φέρουσα Χριστόν. Φάτνη δὲ ὑποδέχεται τὸν τῷ λόγῳ λύσαντα τῆς ἀλόγου πράξεως ἡμᾶς τοὺς γηγενεῖς.

Μέγα ὄντως τὸ μυστήριον τῆς τοῦ Θεοῦ Πατρὸς φιλανθρωπίας. Ὁ Θεὸς καὶ Λυτρωτής, Ὃν πάλαι προκατήγγειλε τῶν Προφητῶν ὁ Σύλλογος, γεννᾶται σήμερον ἐν τῇ πόλει Δαυΐδ· ἵνα ἀναγεννήσῃ τὸν ἄνθρωπον καὶ ἐπὶ τὴν ἀρχαίαν ἐπαναγάγῃ μακαριότητα.

Ἀγάλλεται ἐπὶ τῷ ὑπερφυεῖ τούτῳ γεγονότι οὐρανός τε καὶ γῆ. Ἄγγελοι αἰνοῦντες καὶ δοξολογοῦντες τὸν Ὕψιστον, διαμέλπουσιν ὑπεράνω τοῦ Ἱεροῦ Σπηλαίου τῆς

Βηθλεὲμ τὸν τῆς εἰρήνης θούριον, ἡ δὲ περίφροντις· καὶ δὴ ἐν ταῖς ἡμέραις ταύταις· ἀνθρωπότης, ἀπαλλαγεῖσα τῆς κατάρας τοῦ Ἀδάμ, γονυκλινὴς προσέρχεται· δῶρα διὰ τῶν Μάγων προσκομίζουσα. χρυσὸν καὶ λίβανον καὶ σμύρναν.

Ἐν μέσῳ αὕτη τῶν ἐρειπίων καὶ τῆς ἀθλιότητος τῶν τελευταίων βροτολοιγῶν πολέμων· τοῦ κοινωνικοῦ σάλου καὶ τῆς ἀγωνίας διὰ τὴν αὔριον· τὴν εἰρήνην ὁραματίζεται καὶ ταύτην ὡς διψῶσα ἔλαφος ἐπιζητεῖ, πρὸς τὴν ἱερὰν φάτνην ἀτενίζουσα καὶ μετὰ τῶν Ἀγγέλων ὑπὸ τοὺς θόλους τῶν Ἱερῶν Ναῶν συμψάλλουσα :

«Δόξα ἐν Ὑψίστοις Θεῷ καὶ ἐπὶ γῆς εἰρήνη ἐν ἀνθρώποις εὐδοκία», στερρὰν τὴν ἐλπίδα τρέφουσα, ὅτι ὁ τοὺς Μάγους φωτίσας ἀστήρ· φωτίσῃ τὸν νοῦν καὶ τὴν καρδίαν τῶν ἰσχυρῶν τῆς γῆς· πρὸς δόξαν τοῦ νεογεννηθέντος Βρέφους καὶ εὐτυχίαν τοῦ κόσμου.

Πλήρεις οὖν καὶ ἡμεῖς χαρᾶς ἐπ' εὐκαιρίᾳ τῆς Μεγάλης κατὰ σάρκα Ἑορτῆς τοῦ Σωτῆρος ἡμῶν τὰ τῆς κοσμικῆς τύρβης καὶ τὰ περὶ ἡμᾶς ἀντίξοα λησμονοῦντες καὶ ἐν ἐκστάσει εἰσέτι διὰ τὴν ἔναγχος πρὸς ἡμᾶς γενομένην ἐπίσκεψιν τῆς Ὑμετέρας Γερασμιωτάτης Κορυφῆς διατελοῦντες· ἥτις ἀνεπτέρωσε τὸ φρόνημα ἡμῶν, ἐδόξασε τὴν τοῦ Χριστοῦ Ὀρθόδοξον Ἐκκλησίαν καὶ ἐξύψωσε τὸ Ὀρθόδοξον ἡμῶν σθένος, ἄσμενοι ἥκομεν μετὰ τοῦ περὶ ἡμᾶς Κλήρου καὶ Λαοῦ εἰς νοερὰν συνάντησιν μετὰ τῆς Ὑμετέρας Γερασμιωτάτης Παναγιότητος καὶ ἀσπαζόμενοι, δεόμεθα τοῦ Τεχθέντος Σωτῆρος περιέπειν Αὐτὴν ἐν ὑγείᾳ ἀμεταπτώτῳ ἐπὶ ἔτη ὡς πλεῖστα καὶ εὐφρόσυνα· ἐγκαρδίως δ' ἅμα εὐχόμενοι Αὐτῇ τε καὶ τῇ περὶ Αὐτὴν Ἱεραρχίᾳ καὶ τῷ Χριστεπωνύμῳ Αὐτῆς πληρώματι· ὅπως ὁ Δοτὴρ τῶν ἀγαθῶν δώῃ τῇ ὅλῃ Ἐκκλησίᾳ καὶ τῇ ὅλῃ ἀνθρωπότητι τὰ ἐλέη Αὐτοῦ, τὸν δὲ ἀνατέλλοντα νέον ἐνιαυτὸν εἰρηνικὸν καὶ ἀγαθωσύνης πεπληρωμένον, εἰς δόξαν τοῦ ἐνανθρωπήσαντος Θεοῦ ἡμῶν· περιπτυσσόμενοι δ' αὖθις Αὐτὴν φιλήματι ἁγίῳ· διατελοῦμεν μετ' ἀγάπης ἀδελφικῆς.

Ἐν Δαμασκῷ, τῇ 22ᾳ Δεκεμβρίου 1959.

Ἐν Χριστῷ ἀδελφὸς καὶ ὅλως πρόθυμος

† Ὁ Ἀντιοχείας ΘΕΟΔΟΣΙΟΣ.

ΠΑΤΡΙΑΡΧΕΙΟΝ ΙΕΡΟΣΟΛΥΜΩΝ.

Τῇ Αὐτοῦ Θειοτάτῃ Παναγιότητι,
τῷ Οἰκουμενικῷ Πατριάρχῃ κ. Ἀθηναγόρᾳ
Φαγάριον.

Ἑορτίως συγχαίροντες Ὑμετέρᾳ Παναγιότητι, ἐγκαρδίως εὐχόμεθα Αὐτῇ ἀξιοῦσθαι παρὰ τοῦ ὑπερφυῶς ἐνανθρωπήσαντος Σωτῆρος Χριστοῦ ἑορτάζειν γηθοσύνως ἐν ὑγείᾳ ἐπὶ μήκιστον τὰς ἑορτὰς τοῦ Δωδεκαημέρου, χαρισθῆναι δ' Αὐτῇ νέον ἔτος ἔμπλεον παντὸς ἀγαθοῦ.

Ἱεροσόλυμα 24-12-1959.
† Πατριάρχης ΒΕΝΕΔΙΚΤΟΣ.

ΠΑΤΡΙΑΡΧΗΣ ΜΟΣΧΑΣ ΚΑΙ ΠΑΣΗΣ ΡΩΣΣΙΑΣ.

Τῇ Αὐτοῦ Ἁγιότητι, τῷ Ἁγιωτάτῳ κ. Ἀθηναγόρᾳ.
Ἀρχιεπισκόπῳ Κωνσταντινουπόλεως, Νέας Ρώμης
καὶ Οἰκουμενικῷ Πατριάρχῃ.

Ὑμετέρα Ἁγιότης, ἀγαπητὲ ἐν Κυρίῳ ἀδελφέ,

Ἐν ὁμονοίᾳ πίστεως καὶ ὁμοψυχίᾳ ἀγάπης προσαγορεύω τὴν Ὑμετέραν Ἁγιότητα, ἐπὶ τῇ μεγάλῃ ἑορτῇ τῆς Γεννήσεως Χριστοῦ τοῦ Θεοῦ ἡμῶν, καί, δοξάζων ὁμοῦ μεθ' Ὑμῶν τὸν Γεννηθέντα Σωτῆρα τοῦ κόσμου, δέομαι Αὐτοῦ, ἵνα, ἀνανεῶν τὴν ζωὴν Ὑμῶν καὶ τὰς δυνάμεις ἐν αὐξούσῃ ἐπιτυχίᾳ μηκύνῃ Οὗτος τὴν διακονίαν Ὑμῶν, εἰς ἐπέκτασιν τῆς δόξης Αὐτοῦ καὶ σωτηρίαν ψυχῶν.

Μετ' ἀδελφικῆς πρὸς Ὑμᾶς ἐν Χριστῷ ἀγάπης,
διατελῶ ἐγκαρδίως ἀφωσιωμένος Ὑμῖν.
Χριστούγεννα τοῦ 1959, ἐν Μόσχᾳ.
† ΑΛΕΞΙΟΣ.
Πατριάρχης Μόσχας καὶ πάσης Ρωσσίας.

ΠΑΤΡΙΑΡΧΕΙΟΝ ΣΕΡΒΙΑΣ

Μακαριώτατε καὶ Παναγιώτατε Ἀρχιεπίσκοπε Κωνσταντινουπόλεως, Νέας Ρώμης καὶ Οἰκουμενικὲ Πατριάρχα, περιπόθητε καὶ ἀγαπητὲ ἐν Χριστῷ τῷ Θεῷ ἀδελφὲ καὶ συλλειτουργὲ τῆς ἡμῶν Μετριότητος κύριε Ἀθηναγόρα, ἀδελφικῶς περιπτυσσόμενοι ἐν Κυρίῳ τὴν Ὑμετέραν Παναγιότητα ἐγκαρδίως προσαγορεύομεν.

«Ὁ Θεὸς τῆς ἐλπίδος πληρώσαι ὑμᾶς πάσης χαρᾶς καὶ εἰρήνης ἐν τῷ πιστεύειν...» (Ρωμ. 15, 13).

Χάριτι Θεοῦ, ἰδού, ὅτι καὶ κατὰ τὸ παρὸν ἔτος ὑποδεχόμεθα τὴν Ἑορτὴν τῆς Γεννήσεως τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, Ὅστις διὰ τῆς Αὐτοῦ ἐνανθρωπήσεως ἤνεγκεν ἡμῖν χαρὰν πνευματικὴν καὶ εἰρήνην οὐράνιον. «Πᾶσα πλάνη εἰδώλων πέπαυται· Χριστὸς γὰρ βασιλεύει εἰς τοὺς αἰῶνας».

Εὐχόμεθα, ὅπως ὁ Κύριος καὶ Σωτὴρ ἡμῶν Ἰησοῦς Χριστὸς εὐλογήσῃ ἡμᾶς διὰ τῆς εἰρήνης Αὐτοῦ, ἣν μεθ' Ἑαυτοῦ ἤνεγκε τοῖς ἀνθρώποις ἐπὶ τῆς γῆς. Εὐχόμεθα, ὡσαύτως, ὅπως πληθύνῃ ἐν ἡμῖν καὶ ἐντὸς τῶν πιστῶν ἡμῶν καθὼς καὶ ἐν Ὑμῖν καὶ ἐντὸς τῶν πιστῶν τῆς Ὑμετέρας Ἁγίας Ἐκκλησίας τὴν πνευματικὴν χαρὰν ἐν τῷ καιρῷ τῆς ἐπὶ θύραις ἑορτῆς τῆς Γεννήσεως τοῦ Χριστοῦ καὶ περιφρουρήσῃ τὴν εἰρήνην «τοῦ σύμπαντος κόσμου».

Μετὰ τοιούτων σκέψεων καὶ εὐχῶν, ἰδοὺ σπεύδομεν ἵνα χαιρετίσωμεν τὴν Ὑμετέραν Παναγιότητα ἐπὶ τῷ νέῳ 1960ῷ ἔτει καὶ τῇ ἑορτῇ τῆς Γεννήσεως τοῦ Χριστοῦ διὰ τῆς ἱερᾶς προσρήσεως :

ΧΡΙΣΤΟΣ ΕΤΕΧΘΗ !

Εὐχόμενοι Κυρίῳ τῷ Θεῷ ὑπὲρ τῆς Ὑμετέρας ἀγαπητῆς ἡμῖν Παναγιότητος, τοῦ Θεοφρουρήτου Κλήρου καὶ τοῦ φιλοχρίστου λαοῦ Ὑμῶν συνιστῶμεν ἡμᾶς ταῖς ἁγίαις Ὑμῶν προσευχαῖς καὶ διατελοῦμεν τῆς Ὑμετέρας Παναγιότητος ἀφωσιωμένος ἐν Χριστῷ τῷ Κυρίῳ ἀδελφὸς καὶ συλλειτουργός.

Βελιγράδιον, Πρὸ τῶν Χριστουγέννων τοῦ 1959ου ἔτους.

† Ὁ Πατριάρχης τῶν Σέρβων ΓΕΡΜΑΝΟΣ.

ΠΑΤΡΙΑΡΧΕΙΟΝ ΡΟΥΜΑΝΙΑΣ.

Πρὸς τὴν Αὐτοῦ Παναγιότητα
Τὸν Οἰκουμενικὸν Πατριάρχην Κωνσταντινουπόλεως
Κύριον Ἀθηναγόραν·
Εἰς Σταμπούλ, Φανάριον, Τουρκίαν·

Παναγιώτατε λίαν ἀγαπητὲ ἐν Χριστῷ Ἀδελφέ,

Τῷ ἀρχαίῳ ἔθει ἑπόμενοι οἱ ἁπανταχοῦ τῆς γῆς Χριστιανοὶ ἑορτάζουσι σήμερον τὴν ἐνανθρώπησιν τοῦ Σωτῆρος Χριστοῦ προσκυνοῦντες ἐν εὐλαβείᾳ, ὥς ποτε οἱ ἀπὸ ἀνατολῶν Μάγοι, τὸν ἐν τῷ σπηλαίῳ τῆς Βηθλεὲμ ὡς παιδίον διὰ τὴν σωτηρίαν ἡμῶν γεννηθέντα προαιώνιον Θεόν· καὶ ἀναμέλποντες μετὰ τῶν Ἀγγέλων τὸν οὐράνιον ὕμνον: «Δόξα ἐν ὑψίστοις Θεῷ καὶ ἐπὶ γῆς εἰρήνη ἐν ἀνθρώποις εὐδοκία».

Ἐπαγγελθεὶς παρὰ τοῦ Οὐρανίου Πατρὸς πρὸς τοὺς πρωτοπλάστους, τοὺς παρακοῇ πεσόντας τῇ τοῦ θανάτου καταδίκῃ καὶ προαγγελθεὶς ὑπὸ τῶν Ἁγίων Προφητῶν διὰ μέσου τῶν αἰώνων, ὁ Υἱὸς τοῦ Θεοῦ ἔρχεται ἐν τῷ κόσμῳ, ὑπὸ μορφὴν νηπίου, ἵνα τὰς μεταξὺ οὐρανοῦ καὶ γῆς σχέσεις ἀποκαταστήσῃ καὶ τὴν πεσοῦσαν ἀνθρωπότητα πρὸς τὸν Ζωοδότην Θεὸν προσαγάγῃ.

Πλήρης νοημάτων εἶναι ἡ τῆς δόξης καὶ οὐρανίου λαμπρότητος κένωσις αὕτη τοῦ Υἱοῦ τοῦ Θεοῦ, κατελθόντος ἐν τῷ ὑπὸ τῶν θλίψεων καὶ τῶν ἀναγκῶν πιεζομένῳ κόσμῳ καὶ κατατρυχομένῳ ὑπὸ τῆς ἔχθρας καὶ τοῦ ἀλληλοσπαραγμοῦ.

Ὑπὸ τὴν ἔννοιαν ταύτην ἄλλωστε προανήγγειλαν οἱ Προφῆται τὴν ἐν τῷ κόσμῳ ἔλευσιν τοῦ Μεσίου, οὐχὶ δὲ ὑπὸ τὴν ἔννοιαν ἑνὸς πολεμοχαροῦς κυριάρχου, ὡς ἡ παραμορφωθεῖσα διάνοια τῶν χρόνων ἐκείνων προσεδόκα. Ὁ Εὐαγγελιστὴς τῆς Παλαιᾶς Διαθήκης - Προφήτης Ἠσαΐας λέγει : «Ὅτι παιδίον ἐγεννήθη ἡμῖν, Υἱὸς καὶ ἐδόθη ἡμῖν, οὗ ἡ ἀρχὴ ἐπὶ τοῦ ὤμου αὐτοῦ, καὶ καλεῖται τὸ ὄνομα αὐτοῦ μεγάλης βουλῆς ἄγγελος, θαυμαστὸς σύμβουλος, Θεὸς ἰσχυρός, ἐξουσιαστής, ἄρχων εἰρήνης, πατὴρ τοῦ μέλλοντος αἰῶνος. Καὶ μεγάλη ἡ ἰσχὺς αὐτοῦ καὶ τῆς εἰρήνης αὐτοῦ οὐκ ἔστιν ὅριον. (Ἠσαΐας IX, 6).

«Καὶ κρινεῖ ἀναμέσον τῶν ἐθνῶν καὶ ἐξελέγξει λαὸν πολύν· καὶ συγκόψουσι τὰς μαχαίρας αὐτῶν εἰς ἄροτρα· καὶ τὰς ζιβύνας αὐτῶν εἰς δρέπανα· καὶ οὐ λήψεται ἔτι ἔθνος ἐπ' ἔθνος μάχαιραν· καὶ οὐ μὴ μάθωσιν ἔτι πολεμεῖν» (Ἠσ. 2, 4).

«Ἀπολιπέτω ὁ ἀσεβὴς τὰς ὁδοὺς αὐτοῦ· καὶ ἀνὴρ ἄνομος τὰς βουλὰς αὐτοῦ καὶ ἐπιστραφήτω ἐπὶ Κύριον καὶ ἐλεηθήσεται. ὅτι ἐπὶ πολὺ ἀφήσει τὰς ἁμαρτίας ὑμῶν· Οὐ γάρ εἰσιν αἱ βουλαί μου, ὥσπερ αἱ βουλαὶ ὑμῶν, οὐδὲ ὥσπερ αἱ ὁδοὶ ὑμῶν αἱ ὁδοί μου, λέγει Κύριος» (Ἠσ. 55, 7—8).

Ἀπὸ τὰ σπάργανα τοῦ σπηλαίου τῆς Βηθλεὲμ μέχρι τοῦ Σταυροῦ τοῦ Γολγοθᾶ, ἡ ἐπίγειος ζωὴ τοῦ Σωτῆρος ὑπῆρξεν ἔκφρασις τῆς Θείας ἀγάπης πρὸς πάντας τοὺς ἀνθρώπους, ἰδίᾳ πρὸς τοὺς κοπιῶντας καὶ πεφορτισμένους· καὶ ἄγγελμα εἰρήνης καὶ εὐδοκίας μεταξὺ τῶν ἀνθρώπων.

«Ἐντολὴν καινὴν δίδωμι ὑμῖν, ἵνα ἀγαπᾶτε ἀλλήλους. Ἐν τούτῳ γνώσονται πάντες, ὅτι ἐμοὶ μαθηταί ἐστε, ἐὰν ἀγαπᾶτε ἀλλήλους» (Ἰωάν. 13, 34—35). «Εἰρήνην ἀφίημι ὑμῖν, εἰρήνην τὴν ἐμὴν δίδωμι ὑμῖν» (Ἰωάν. 14, 27).

Μετὰ λύπης ὅμως διαπιστοῦται ὑφ' ὅλων τῶν Χριστιανικῶν συνειδήσεων, ὅτι ἡ χαρὰ τοῦ ἑορτασμοῦ τῆς ἐνσαρκώσεως τοῦ Υἱοῦ τοῦ Θεοῦ ἀμαυροῦται ὡς ἐκ τῆς ἀσυμφωνίας τῶν ἀνθρωπίνων πράξεων πρὸς τὴν τοῦ Σωτῆρος Χριστοῦ διδασκαλίαν. Ἔχοντες οὗτοι τὴν ψυχὴν πλήρη ἔχθρας καὶ μίσους, διακόπτουσι τὸ νῆμα τῆς ζωῆς διὰ τῶν συνεχῶν πολέμων, μεταβάλλοντες εἰς κόνιν καὶ τέφραν ἔργα μεγάλης πνευματικῆς καὶ ὑλικῆς ἀξίας, δυνάμενα νὰ ἐξωραΐσωσι καὶ βελτιώσωσι τὴν ἀνθρωπίνην ζωήν.

Μόνον κατὰ τὸ τελευταῖον ἥμισυ τοῦ παρόντος αἰῶνος, οἱ δύο παγκόσμιοι πόλεμοι ἐπέφερον τὸν θάνατον εἰς 40 ἑκατομμύρια ἀνθρώπων καὶ μετέβαλον εἰς ἐρείπια χιλιάδας πόλεων καὶ χωρίων. Καθ' ἑκάστην δέ, ἡ καταστρεπτικὴ δύναμις τῶν ὅπλων ἀποκτᾷ μεγαλυτέραν ἔντασιν.

Ἡ ἔκρηξις μιᾶς μόνον βόμβας ὑδρογόνου εἶναι ἀρκετή, ὅπως ἐξαλείψῃ ἀπὸ προσώπου τῆς γῆς μεγαλοπό-

λεις. Κατ᾽ ἔτος οἱ λαοὶ καταναλίσκουσι δισεκατομμύρια διὰ πολεμικοὺς ἐξοπλισμούς. Ὡρισμένα ἀεροπλάνα βομβαρδισμοῦ ἀπαιτοῦσι διὰ τὴν κατασκευὴν αὐτῶν περισσότερον τοῦ βάρους των χρυσόν, ὁ ὁποῖος θὰ ἐπήρκει ὅπως κατασκευασθῶσι 10 ἑκατομ. οἰκίαι, 50 χιλ. Σχολεῖα, 25 χιλ. Νοσοκομεῖα.

Ἡ ἐκ τῶν ἀνωτέρω ἀπολογισμῶν λύπη ἤρχισε τελευταίως νὰ μεταβάλληται εἰς χαρὰν καὶ ἐλπίδα, ἀφ᾽ ἧς μία μεγάλης σημασίας καὶ παγκοσμίου ἐνδιαφέροντος ἀπόφασις ἐλήφθη. Σκεπτόμεθα τὴν ὁμόθυμον ὑποδοχὴν ἐκ μέρους τῆς Γενικῆς Συνελεύσεως τοῦ Ὀργανισμοῦ Ἡνωμένων Ἐθνῶν, σχεδίου περὶ γενικοῦ ἀφοπλισμοῦ.

Ἀναγινώσκοντες τὸ μελετώμενον τοῦτο σχέδιον ἀφοπλισμοῦ ἀνεμνήσθημεν τῆς φωνῆς τοῦ Προφήτου Ἠσαΐου καὶ ἠσθάνθημεν ἐντονώτερον ἠχοῦντα τὸν ἀγγελικὸν ὕμνον τῆς Χριστοῦ Γεννήσεως : «Ἐπὶ γῆς εἰρήνη ἐν ἀνθρώποις εὐδοκία».

Τῶν ἀνωτέρω σκέψεων καὶ αἰσθημάτων ἐπιθυμοῦμεν ὅπως καταστήσωμεν κοινωνὸν καὶ τὴν Ὑμετέραν Παναγιότητα, ἐπ᾽ εὐκαιρίᾳ τῆς μεγάλης ἑορτῆς τῆς τοῦ Σωτῆρος τοῦ κόσμου Γεννήσεως.

Ἐπὶ τούτοις ὑποβάλλομεν τῇ Ὑμετέρᾳ Παναγιότητι ἐγκαρδίους ἀδελφικοὺς χαιρετισμούς, εὐχόμενοι Ὑμῖν ὑγείαν, εἰρήνην καὶ πνευματικὴν χαράν, ἱκετεύοντες συνάμα τὸν ἐκ τῆς Παρθένου Μαρίας Σαρκωθέντα Κύριον ὅπως χαρίζηται τῇ Ὑμετέρᾳ Παναγιότητι ἔτη πλεῖστα ἵνα μετὰ τῶν περὶ Ὑμᾶς Ἁγίων Ἱεραρχῶν τοῦ Οἰκουμενικοῦ Θρόνου Κωνσταντινουπόλεως ὁδηγήσητε τὸν ἐμπιστευθέντα Ὑμῖν Κλῆρον καὶ Λαὸν εἰς τὴν ἐκπλήρωσιν τοῦ ἐπὶ τῇ Γεννήσει τοῦ Σωτῆρος ἀκουσθέντος Θείου κηρύγματος : «Δόξα ἐν ὑψίστοις Θεῷ καὶ ἐπὶ γῆς εἰρήνη ἐν ἀνθρώποις εὐδοκία».

Περιπτυσσόμενοι Ὑμᾶς ἐν φιλήματι ἁγίῳ, διατελοῦμεν τῆς Ὑμετέρας Παναγιότητος ἀγαπητὸς ἀδελφὸς καὶ συλλειτουργὸς ἐν Χριστῷ Σαρκωθέντι καὶ ἄρχοντι τῆς εἰρήνης.

Βουκουρέστιον, Δεκέμβριος 1959

Ὁ Πατριάρχης Ρουμανίας

† ΙΟΥΣΤΙΝΙΑΝΟΣ

I. ΑΡΧΙΕΠΙΣΚΟΠΗ ΚΥΠΡΟΥ.

Παναγιώτατε Ἀρχιεπίσκοπε Κωνσταντινουπόλεως, Νέας Ρώμης καὶ Οἰκουμενικὲ Πατριάρχα, λίαν ἡμῖν ἀγαπητὲ καὶ περισπούδαστε ἀδελφὲ καὶ συλλειτουργέ, Κύριε Ἀθηναγόρα, τὴν Ὑμετέραν Γερασμιωτάτην Παναγιότητα ἀδελφικῶς ἐν Κυρίῳ κατασπαζόμενοι, ὑπερήδιστα προσαγορεύομεν.

Τοῦ πληρώματος τῶν καιρῶν ἐλθόντος· ὁ Θεὸς ἐξ ἀγάπης πρὸς τὸν ἄνθρωπον, ἐξαπέστειλεν εἰς τὴν γῆν τὸν Υἱὸν Αὐτοῦ τὸν Μονογενῆ, ἵνα σάρκα προσλάβηται ἐκ Πνεύματος Ἁγίου καὶ Μαρίας τῆς Παρθένου, πρὸς σωτηρίαν τῆς πεσούσης ἀνθρωπότητος·

Ὡς βρέφος ἐν Βηθλεὲμ νηπιάζεται καὶ ἐν φάτνῃ ἀλόγων ἀνακλίνεται ὁ Υἱὸς καὶ Λόγος τοῦ Θεοῦ, ἵνα καταλύσῃ τοῦ διαβόλου τὸ ἔργον καὶ σώσῃ τὸ γένος τῶν ἀνθρώπων.

Πᾶσα πνοὴ καὶ πᾶσα κτίσις, εὐφραινομένη, ἐπὶ τῇ ἐκ τῆς παλαιᾶς κατάρας λυτρώσει ταύτῃ τοῦ ἀνθρωπίνου γένους, αἰνεῖ καὶ δοξάζει τὸν Σωτῆρα καὶ Λυτρωτήν. Ἄγγελοι μετὰ ἀνθρώπων συνεορτάζουσι καὶ κοινὴν ἀναπέμπουσι τὴν δοξολογίαν καὶ τὴν εὐχαριστίαν·

Τῆς παγκοίνου ταύτης χαρᾶς καὶ ἀγαλλιάσεως κοινωνοὶ καὶ ἡμεῖς, ἐκ καθήκοντος ἀδελφικοῦ καὶ κατ' ἔθος ἀρχαῖον, ἥκομεν νοερῶς εἰς ἐπίσκεψιν τῆς Ὑμετέρας Γερασμιωτάτης Παναγιότητος· Ἀσπαζόμενοι Αὐτήν, ὅλῃ μὲν καρδίᾳ συγχαίρομεν, δεόμεθα δὲ τοῦ Κυρίου, ἵνα περιέπῃ Αὐτὴν ἐν ὑγείᾳ ἀμεταπτώτῳ καὶ χαρίζηται Αὐτὴν τῇ Ἐκκλησίᾳ καὶ τῷ λαῷ ἐπὶ μήκιστον, προάγουσαν τὸ ἔργον τοῦ Εὐαγγελίου καὶ πλουσίως συμβάλλουσαν εἰς δόξαν Θεοῦ.

Ἐπὶ θύραις δ' ὄντες νέου τῆς χάριτος ἐνιαυτοῦ, διακαῶς εὐχόμεθα, ἵνα ὁ Ἄρχων τῶν αἰώνων δωρήσηται τοῦτον τῇ Ὑμετέρᾳ Παναγιότητι μεστὸν πάσης ἄνωθεν δωρεᾶς καὶ εὐλογίας σὺν ὅτι πλείστοις μετ' αὐτόν.

Παρακαλοῦντες μεταδοθῆναι τὰς ἐγκαρδίους ἡμῶν ταύ-

τας προσρήσεις καὶ ἑορτίους εὐχὰς καὶ τοῖς περὶ Αὐτὴν Σεβασμίοις Ἱεράρχαις καὶ ἀγαπητοῖς ἐν Χριστῷ ἀδελφοῖς, φιλήματι ἁγίῳ καὶ αὖθις κατασπαζόμεθα Αὐτὴν καὶ διατελοῦμεν

Ἐν τῇ Ἱ. Ἀρχιεπισκοπῇ Κύπρου, Χριστούγεννα, 1959

Τῆς Ὑμετέρας Γερασμιωτάτης Παναγιότητος,

ἀγαπητὸς καὶ ὅλως πρόθυμος ἐν Χριστῷ ἀδελφὸς

+ Ὁ Κύπρου ΜΑΚΑΡΙΟΣ.

Ι. ΑΡΧΙΕΠΙΣΚΟΠΗ ΑΘΗΝΩΝ

Παναγιώτατε καὶ Θειότατε Ἀρχιεπίσκοπε Κωνσταντινουπόλεως, Νέας Ῥώμης καὶ Οἰκουμενικὲ Πατριάρχα, ἐν Χριστῷ τῷ Θεῷ ἀγαπητὲ ἀδελφὲ ἡμῶν καὶ συλλειτουργέ, Κύριε **Ἀθηναγόρα** τὴν Ὑμετέραν Παναγιότητα ἐν Κυρίῳ κατασπαζόμενοι ὑπερήδιστα προσαγορεύομεν.

Ἀσθμαίνοντες διανύομεν τὴν τρίβον τῆς ζωῆς, βαρὺ μὲν φορτίον ἐπὶ τῶν ὤμων βαστάζοντες, διὰ νυκτὸς δὲ ὁμιχλώδους τὴν πορείαν ποιούμενοι. Καὶ ἐφαρμόζεται καὶ ἐφ' ἡμᾶς ὅσα τὰ περὶ αὐτὸν σκοπῶν ἔγραφεν ὁ Θεολόγος Γρηγόριος : «Φροντίδων ἐπιπλοκαί, πραγμάτων ἐπιδρομαί, τὰ τῶν φίλων ἄπιστα, τὰ τῆς Ἐκκλησίας ἀποίμαντα, ἔρρει τὰ καλά, γυμνὰ καὶ κακά, ὁ πλοῦς ἐν νυκτί, πυρσὸς οὐδαμοῦ, Χριστὸς καθεύδει».

Ἡ συνέχουσα τὸν κόσμον ἀγωνία, διὰ τὰς στερήσεις τοῦ παρόντος καὶ διὰ τοὺς φόβους τοῦ μέλλοντος, ἐντείνεται, ἀκώλυτον δὲ φέρεται πρὸς πᾶσαν διεύθυνσιν τὸ πνεῦμα τῆς ἀνατροπῆς καὶ ὁ ἐχθρὸς τοῦ ἀνθρωπίνου γένους διακηρύσσει ἐν καυχήσει : «Ἀφελῶ ὅρια ἐθνῶν καὶ σείσω πόλεις κατοικουμένας καὶ τὴν οἰκουμένην ὅλην καταλήψομαι τῇ χειρὶ ὡς νοσσιάν» (Ἠσ. 10, 14).

Ἀλλ' ὁ Δεσπότης Κύριος Σαβαὼθ συνταράσσει ἤδη τὴν ἰσχὺν τοῦ ἐχθροῦ καὶ καταρρίπτει τὰς ὕβρεις αὐτοῦ, ἀποστέλλων «ράβδον ἐκ τῆς ρίζης Ἰεσσαί». Ἡ ἀνθρωπότης, ἀκολουθήσασα ὀπίσω θεῶν ἀλλοτρίων, ψευδῆ εὐτυχίαν ἐπαγγελλομένων, στρέφει νῦν εἴπερ ποτὲ τὸ βλέμμα αὐτῆς μετ' ἐλπίδος πρὸς τὴν Βηθλεὲμ καὶ ἀγάλλεται, ὅτι Κύριος ὁ Θεὸς τοῦ Ἰσραὴλ ἐπεσκέψατο καὶ ἐποίησε λύ-

τρωσιν τῷ λαῷ Αὐτοῦ·

Τῆς δὲ παγκοίνου ταύτης χαρᾶς καὶ ἀγαλλιάσεως μετέχοντες καὶ ἡμεῖς, πρόθυμοι φερόμεθα νοερῶς πρὸς τοὺς σεπτοὺς Προεστῶτας τῶν Ἀδελφῶν Ὀρθοδόξων Ἐκκλησιῶν, περιπτυσσόμενοι αὐτοὺς καὶ συγχαρησόμενοι καὶ συνευφρανθησόμενοι αὐτοῖς ἐπὶ τοῖς περὶ ἡμᾶς θαυμασίοις τοῦ Θεοῦ, πρόθυμοι πρὸς Ὑμᾶς τὰ γράμματα ἡμῶν ταῦτα διαπέμπομεν, ἑρμηνεῖς τῶν αἰσθημάτων ἡμῶν καὶ εὐχῶν, εὐχῶν ἐγκαρδίων καὶ εἰλικρινῶν, ὑπὲρ Ὑμῶν τε καὶ τῆς ἐγκεχειρισμένης Ὑμῖν ἄνωθεν Ἁγιωτάτης Ἐκκλησίας, δι' ὧν θερμῶς καὶ λιπαρῶς ἱκετεύομεν τὸν Τεχθέντα Σωτῆρα βραβεύειν τῇ Μητρὶ Ἐκκλησίᾳ Κωνσταντινουπόλεως πᾶσαν εὐστάθειαν καὶ ἀκμήν, πᾶσαν πλάτυνσιν καὶ στηριγμόν, χαρίζεσθαι δὲ τῇ Ὑμετέρᾳ Γερασμίᾳ Παναγιότητι ὅσα ἐφετά, ὅσα σωτήρια, διδόντα ἅμα τῇ τε Ἐκκλησίᾳ Αὐτῆς καὶ Αὐτῇ τὸν ἐπιτέλλοντα νέον ἐνιαυτὸν τῆς χάριτος ἔμπλεων οὐρανίων εὐλογιῶν σὺν ὅ,τι πλείστοις ὁμοίοις μετ' αὐτόν.

Καὶ αὖθις κατασπαζόμενοι Ὑμᾶς ἐν Χριστῷ Γεννηθέντι διατελοῦμεν μετὰ πολλῆς ἀδελφικῆς ἀγάπης καὶ πάντοτε πρόθυμος.

Ἀθήνησι, τῇ 8ῃ Δεκεμβρίου 1959.

+ Ὁ Ἀθηνῶν ΘΕΟΚΛΗΤΟΣ, Πρόεδρος

ΑΝΑΚΤΟΡΟΝ ΤΟΥ ΛΑΜΠΕΘ.

Λονδῖνον, 10 Φεβρουαρίου 1960.

Τῇ Αὐτοῦ Θειοτάτῃ Παναγιότητι,
τῷ Οἰκουμενικῷ Πατριάρχῃ
Κωνσταντινουπόλεως, Νέας Ρώμης Κυρίῳ Ἀθηναγόρᾳ·
Φανάριον.

Παναγιώτατε,

Ἡ χάρις καὶ ἡ εἰρήνη τοῦ Θεοῦ καὶ Πατρὸς καὶ τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ εἴη μεθ' Ὑμῶν.

Ὑψίστην ἐδοκίμασα εὐτυχίαν, κομισάμενος καὶ ἀναγνοὺς τὴν ἐπὶ τοῖς Χριστουγέννοις ἐπιστολὴν τῆς Ὑμετέρας Παναγιότητος, ἐν ᾗ ποιεῖται λόγον καὶ περὶ τῆς ἱερᾶς Ὑμῶν πορείας πρὸς τὴν Ἱερὰν Γῆν καὶ τὴν ἐπίσκεψιν

πρὸς τὰ λοιπὰ ἀρχαῖα Πατριαρχεῖα. Καὶ οὐ μόνον ὑπερβαλλόντως ἐχάρην ἐπὶ τῇ πληροφορίᾳ τῶν ἐπισκέψεων τούτων, ἀλλ' εἶμαι καὶ ἰδιαζόντως εὐτυχής, πληροφορούμενος· ὅτι· εὑρίσκεσθε εἰς θέσιν, ἡ ὁποία καθιστᾷ εὐκολώτερον εἰς Ὑμᾶς νὰ προέρχησθε εἰς μεγαλυτέραν ἐπικοινωνίαν καὶ μετὰ τῶν λοιπῶν Πατριαρχῶν τῆς Ἁγίας Ὀρθοδόξου Ἐκκλησίας.

Κατανοεῖτε τοίνυν πόσον μεγάλην εὐχαρίστησιν θὰ ἐχάριζεν εἰς ἡμᾶς προσωπικῶς καὶ εἰς ἅπασαν τὴν ἡμετέραν Ἐκκλησίαν ἐάν ποτε καθίστατο Ὑμῖν δυνατὸν νὰ ἐπισκεφθῆτε καὶ ἡμᾶς ἐνταῦθα καὶ τὴν Χώραν ἡμῶν ταύτην.

Τελευταίως περιῆλθον εἰς γνῶσίν μου πληροφορίαι ἐκ τοῦ Ἑλληνικοῦ Τύπου· ὅτι Πανορθόδοξος Διάσκεψις πρόκειται νὰ συγκληθῇ καὶ συνέλθῃ εἰς Ρόδον· κατὰ Ἰούνιον ἢ Ἰούλιον τοῦ ἔτους τούτου. Θὰ ἑνώσωμεν μεθ' Ὑμῶν τὰς προσευχὰς ὅλων, ὅπως Κύριος ὁ Θεὸς εὐλογήσῃ τὰς συνομιλίας ὑμῶν ἐν τῇ Διασκέψει ταύτῃ, εἰς προαγωγὴν τῆς Βασιλείας Αὐτοῦ καὶ ἐπ' ἀγαθῷ ὁλοκλήρου τῆς Ὀρθοδόξου Ἐκκλησίας.

Ἡ σύγκλησις τῆς Πανορθοδόξου ταύτης Διασκέψεως ἐνθαρρύνει με νὰ ἐλπίζω, ὅτι θέλει κατ' αὐτὴν μελετηθῇ καὶ ἡ ἐπανάληψις εἰς εὐρυτέραν κλίμακα τῶν δογματικῶν συζητήσεων τοῦ 1931 μεταξὺ Ὀρθοδόξων καὶ Ἀγγλικανῶν. Ἡ ἡμετέρα Ἐκκλησία θὰ ἀναμένῃ μετὰ πόθου σφοδροῦ ἀνταπόκρισιν εἰς τὰς ἐλπίδας· αἱ ὁποῖαι ἐξεδηλώθησαν κατὰ τὸ 1958 εἰς τὴν Συνέλευσιν τοῦ Λάμπεθ· διὰ τὴν ἐπανάληψιν τῶν Θεολογικῶν συζητήσεων μεταξὺ τῆς Ἁγίας Ὀρθοδόξου Ἐκκλησίας καὶ τῆς Ἀγγλικανικῆς Ὁμολογίας.

Εἴθε ὁ ἐπουράνιος Πατὴρ νὰ πλουτίσῃ Ὑμᾶς διὰ πάσης εὐλογίας καὶ πληρώσῃ Ὑμᾶς μετὰ πάσης συνέσεως καὶ πνευματικῆς δυνάμεως ἐν τῇ ἱερᾷ Ὑμῶν κλήσει καὶ ἀποστολῇ.

Μετ' ἀδελφικῆς ἀγάπης καὶ προσευχῆς.

\+ ΤΖΩΦΡΕΥ·

Ἀρχιεπίσκοπος Καντουαρίας,

Πριμάτος Πάσης Ἀγγλίας, καὶ Μητροπολίτης.

ΠΑΤΡΙΑΡΧΙΚΟΝ ΑΠΑΝΤΗΤΙΚΟΝ ΓΡΑΜΜΑ

Μακαριώτατε καὶ Ἁγιώτατε Πάπα καὶ Πατριάρχα Ἀλεξανδρείας καὶ πάσης Γῆς Αἰγύπτου, ἐν Χριστῷ τῷ Θεῷ λίαν ἀγαπητὲ καὶ περιπόθητε ἀδελφὲ καὶ συλλειτουργὲ τῆς ἡμῶν Μετριότητος κύριε Χριστοφόρε, τὴν Ὑμετέραν σεβασμίαν Μακαριότητα ἀδελφικῶς ἐν Κυρίῳ κατασπαζόμενοι, ὑπερήδιστα προσαγορεύομεν.

Αἰσίως, τῇ τοῦ Θεοῦ χάριτι, ἐπανακάμψαντες μετὰ τῆς Συνοδείας ἡμῶν ἐκ τῆς πρὸς τὴν ὑμετέραν λίαν ἀγαπητὴν καὶ περισπούδαστον ἡμῖν Μακαριότητα καὶ τὰ λοιπὰ Ὀρθόδοξα Πατριαρχεῖα τῆς Ἀνατολῆς ἱερᾶς ἡμῶν ἀποδημίας, ἀσμένως σπεύδομεν τοῦτο μὲν καὶ αὖθις εὐχαριστῆσαι Αὐτῇ, τῇ περὶ Αὐτὴν σεβασμίᾳ Ἱεραρχίᾳ καὶ παντὶ τῷ φιλοχρίστῳ Πληρώματι τῆς κατ' Αὐτὴν Ἁγιωτάτης Ἐκκλησίας, ἐπὶ τῇ ἐγκαρδίῳ ὑποδοχῇ καὶ ταῖς ἄλλαις φιλόφροσι πρὸς ἡμᾶς καὶ τοὺς Συνοδοὺς ἡμῶν ἐκδηλώσεσι, τοῦτο δὲ κοινωνοὺς καὶ Ὑμᾶς ποιήσασθαι τῶν περὶ τῆς ἱερᾶς ταύτης πορείας ἐντυπώσεων καὶ ἀναμνήσεων ἡμῶν.

Ἡ πρὸς τὰ πανάρχαια καὶ μεγάλα κέντρα τοῦ Χριστιανισμοῦ, τοῦ Ὀρθοδόξου Πολιτισμοῦ, καὶ τῆς Χριστιανικῆς εὐσεβείας ἐπίσκεψις ἡμῶν αὕτη δέδωκεν ἡμῖν τὴν εὐκαιρίαν, ἵνα ἐκ τοῦ ἐγγὺς ἐκτιμήσωμεν τὴν ὅλως ἰδιαιτέραν θέσιν, ἣν ἡ καθ' ἡμᾶς Ὀρθόδοξος Ἀνατολὴ ἔχει ἐν τῇ περὶ τοῦ ἀνθρώπου σωτηριώδει τοῦ Θεοῦ οἰκονομίᾳ καὶ τὴν πολύτιμον ἅμα συμβολὴν αὐτῆς εἰς τὴν διάπλασιν καὶ προαγωγὴν τοῦ Χριστιανισμοῦ.

Ἐν αὐτῇ προέκυψεν ἡ πρώτη ἑστία τῆς Βασιλείας τοῦ Θεοῦ καὶ αὕτη ἐπρωτοστάτησεν ἐν τῇ διαπλάσει καὶ ὀργανώσει τῆς ἀποκεκαλυμμένης Θρησκείας. Τὰ Βιβλία τῆς Καινῆς Διαθήκης εἰς τὴν γλῶσσαν αὐτῆς πρωτοτύπως συνετάχθησαν. Αἱ Ἑπτὰ Οἰκουμενικαὶ Σύνοδοι, οἱ τὸν ὀργανικὸν τῆς ὑγιοῦς πίστεως Χάρτην τεχνουργήσασαι, ἐπὶ τοῦ ἱεροῦ ἐδάφους τῆς Ἀνατολῆς συνεκλήθησαν. Αὕτη ἐδάνεισε τὴν τελειοτέραν ἀνθρωπίνην ἔκφρασιν εἰς ἐξωτερίκευσιν καὶ διάδοσιν τῶν ὑπὸ τοῦ Σαρκωθέντος Λόγου ἀποκαλυφθέντων μεγάλων μυστηρίων, καὶ αὐτῆς

οἱ Πατέρες ἐκωδικοποίησαν τὰ ἄρθρα τῆς πίστεως ἐν τῷ Οἰκουμενικῷ Συμβόλῳ, ὅπερ ἀποτελεῖ βάθρον αἰώνιον· ἀπαρασάλευτον καὶ ἀραγὲς τῆς Χριστιανικῆς Ὁμολογίας. Ἐκ τῆς Ἀνατολῆς προῆλθον οἱ μεγαλύτεροι Ἱεραπόστολοι, οἱ ἐπὶ τὰ ἴχνη τῶν Μαθητῶν τοῦ Κυρίου βαδίσαντες, καὶ τὴν Χριστιανικὴν πίστιν κτῆμα κοινὸν τοῖς λαοῖς πᾶσι καταστήσαντες· καὶ ἐν αὐτῇ ἀνεφάνη καὶ ὠργανώθη καὶ ἤκμασεν ὁ ἰδεώδης Μοναχισμός, ὁ καὶ σήμερον τοσοῦτον ὁσίως καὶ θεοφιλῶς παρ' ἡμῖν ἀσκούμενος. Οἱ Πατέρες τῆς Ὀρθοδόξου Ἀνατολῆς, τέλος· ἐνεκέντρισαν τὸν κλασσικὸν πολιτισμὸν εἰς τὴν καλλιέλαιον τῆς Χριστιανικῆς Θρησκείας· καὶ ἐκ τῆς πιότητος τῆς καλλιελαίου ταύτης πιάναντες αὐτόν· καὶ καταστήσαντες ὀργανικὸν στοιχεῖον τῆς ὅλης Ὀρθοδόξου Χριστιανικῆς ζωῆς, ἀνέπτυξαν ἑνιαῖον διὰ πάντας τοὺς ἐν αὐτῇ Χριστιανικοὺς λαοὺς πολιτισμόν· τὸν Ὀρθόδοξον Χριστιανικὸν Πολιτισμόν.

Τὰ πάντα ἐν τῇ Ὀρθοδόξῳ Ἀνατολῇ εὕρηται.

Ἐν αὐτῇ ἡ Ἁγιωτάτη Ἐκκλησία Ἱεροσολύμων, ἐν ᾗ ἀποτεθησαύρηνται τὰ πανσεβάσμια καὶ πανάγια Προσκυνήματα, ἡ Βηθλεὲμ καὶ τὸ Ἱερὸν Σπήλαιον τῆς Γεννήσεως· ἐξ οὗ ἀνέτειλε τὸ φῶς· τὸ ἀναγεννῆσαν τὸν κόσμον καὶ κομίσαν εἰς τοὺς ἀνθρώπους τὴν χαρὰν τῆς ἀπολυτρώσεως καὶ τὴν εἰρήνην· τὴν πάντα νοῦν ὑπερέχουσαν, ἡ Ἱερουσαλήμ, τὸ Ὄρος τῶν Ἐλαιῶν, ὁ Κῆπος τῆς Γεθσημανῆ· ὁ Χείμαρρος τῶν Κέδρων καὶ ὁ Τόπος τοῦ Κρανίου· ἔνθα ὁ Γολγοθᾶς καὶ ὁ Ζωοδόχος Τάφος· καὶ ὅλη ἡ ὑπὸ τῶν παναχράντων ποδῶν τοῦ Θεανθρώπου καθαγιασθεῖσα Ἁγία Γῆ, ἐν αὐτῇ ἡ Ἁγιωτάτη τῶν Ἀλεξανδρέων Ἐκκλησία· ἐν ᾗ ἐδίδαξεν ὁ ἔνδοξος Εὐαγγελιστὴς Μᾶρκος καὶ ἀνεδείχθησαν ἡ Θεολογικὴ Ἐπιστήμη καὶ ὁ Μοναχισμός· ἡ Ἐκκλησία Ἀντιοχείας, ἐν ᾗ ἐκήρυξαν οἱ Κορυφαῖοι τῶν Ἀποστόλων Πέτρος καὶ Παῦλος·

Ἐχάρημεν ὅλως ἰδιαιτέρως· διαπιστώσαντες πανταχοῦ, οὗ ἐπορεύθημεν, ἑδραίαν ἐμμονὴν ἐν τῇ ἀποστολοπαραδότῳ πίστει καὶ ταῖς παραδόσεσι τῆς Ὀρθοδόξου ἡμῶν Ἐκκλησίας· ζῆλον θερμουργὸν παρὰ τῷ Ἱερῷ Κλήρῳ· εὐσέβειαν καὶ Χριστιανικὴν ἀρετὴν παρὰ τῷ Ὀρθοδόξῳ

Πληρώματι, νομοτάγειαν πανταχοῦ καὶ ἀφοσίωσιν εἰς τὰς καθεστηκυίας Πολιτικὰς Ἀρχάς.

Πρὸς τὴν Ὀρθόδοξον Ἀνατολὴν κατὰ τὴν ἁγίαν τῶν Χριστουγέννων Νύκτα θὰ στρέψῃ τὸ βλέμμα καὶ τὴν σκέψιν σύνολος ἡ πιστεύουσα Ἀνθρωπότης· ἵνα ἐν κατανύξει ψυχῆς ἐνωτισθῇ τοῦ διὰ μέσου τῶν αἰώνων μέχρις ἡμῶν· καὶ ἐφεξῆς πρὸς τὰς ἐπερχομένας γενεὰς μέχρι τῆς συντελείας τοῦ αἰῶνος, ἐξικνουμένου ἀντιλάλου τοῦ οὐρανίου ἀγγελικοῦ ὕμνου : «Δόξα ἐν ὑψίστοις Θεῷ καὶ ἐπὶ γῆς εἰρήνη, ἐν ἀνθρώποις εὐδοκία».

Ἡμεῖς δέ, τὴν καρδίαν πεπληρωμένην ἐκ τῆς ἐπὶ τῇ Γεννήσει τοῦ Σωτῆρος Χριστοῦ μεγάλης χαρᾶς καὶ τῶν ἀπὸ τοῦ ἄρτι εὐλαβοῦς ἡμῶν πρὸς τὸ Ἱερὸν Σπήλαιον τῆς Γεννήσεως προσκυνήματος ἱερῶν αἰσθημάτων ἔχοντες, καὶ μνήμονες τῆς θερμῆς ἀδελφικῆς φιλοξενίας παρά τε τῆς Ὑμετέρας γερασμιωτάτης Μακαριότητος· καὶ τοῦ εὐσεβοῦς Αὐτῆς ποιμνίου· ἀπευθύνομεν Αὐτῇ· τῇ περὶ Αὐτὴν σεβασμίᾳ Ἱεραρχίᾳ καὶ τῷ Ὀρθοδόξῳ Πληρώματι τῆς κατ' Αὐτὴν Ἁγιωτάτης Ἐκκλησίας ἐγκαρδίους ἐπὶ τῇ ἐπιστάσει Ἁγίᾳ καὶ Μεγάλῃ Ἑορτῇ προσρήσεις καὶ εὐχάς, ἐν ἀγάπῃ καλοῦντες Αὐτήν· ὅπως διὰ τοῦ κύρους καὶ τῆς αὐθεντίας Αὐτῆς συνεργήσῃ εἰς συναδέλφωσιν· ἐν εἰρήνῃ καὶ εὐδοκίᾳ· καὶ ἑνότητα καὶ συνεργασίαν παντὸς τοῦ ἁπανταχοῦ γῆς Χριστιανικοῦ κόσμου, κατὰ τὸ οἰκουμενικὸν τῆς ἐποχῆς ἡμῶν αἴτημα καὶ τὸ ἅγιον θέλημα τοῦ ἐν Βηθλεὲμ Τεχθέντος Σωτῆρος Χριστοῦ·

Περιπτυσσόμενοι δ' Αὐτὴν καὶ αὖθις ἐν Χριστῷ Τεχθέντι καὶ τὰ ἔτη Αὐτῆς ὡς πλεῖστα, ὑγιεινὰ καὶ σωτήρια αἰτούμενοι, διατελοῦμεν μετ' ἀγάπης ἀδελφικῆς καὶ ἐξιδιασμένης τιμῆς.

Χριστούγεννα τοῦ 1959.

Τῆς Ὑμετέρας γερασμίας Μακαριότητος

ἀγαπητὸς ἐν Χριστῷ ἀδελφὸς

† Ὁ Κωνσταντινουπόλεως ΑΘΗΝΑΓΟΡΑΣ

Παρόμοια σεπτὰ Πατριαρχικὰ Γράμματα ἀπεστάλησαν καὶ τοῖς λοιποῖς Μακαριωτάτοις Πατριάρχαις καὶ Ἀρχηγοῖς τῶν Ὀρθοδόξων Αὐτοκεφάλων καὶ φίλων Ἐκκλησιῶν.

ΕΚΚΛΗΣΙΑΣΤΙΚΑ ΧΡΟΝΙΚΑ

ΙΑΝΟΥΑΡΙΟΥ - ΦΕΒΡΟΥΑΡΙΟΥ - ΜΑΡΤΙΟΥ 1960.

Ἡ Πρώτη τοῦ ἔτους ἐν τοῖς Πατριαρχείοις

Πανηγυρικὴν τῷ ὄντι ὄψιν ἔλαβεν ἐφέτος ἡ ἑορτὴ αὕτη, διεξαχθεῖσα κατὰ τὴν ἔκπαλαι καθιερωμένην τάξιν καὶ συμφώνως πρὸς τὸ τυπικὸν τῆς Μεγάλης τοῦ Χριστοῦ Ἐκκλησίας.

Τὴν παραμονήν, 31ην λ. μ., καὶ ὥραν 2 μ.μ., ἡ Α. Θ. Παναγιότης, κατῆλθεν εἰς τὸν Π. Πατριαρχικὸν Ναόν, συνοδείᾳ τῆς Πατριαρχικῆς Αὐλῆς, καὶ ἐπηκολούθησεν ὁ Ἑσπερινός, ἐν Πατριαρχικῇ καὶ Ἀρχιερατικῇ Χοροστασίᾳ, καθ' ἣν ἔλαβον μέρος οἱ Σεβ. Μητροπολῖται Συνοδικοὶ καὶ Ἐνδημοῦντες, Χαλκηδόνος κ. Θωμᾶς, Δέρκων κ. Ἰάκωβος, Πριγκηποννήσων κ. Δωρόθεος, Θεοδωρουπόλεως κ. Λεόντιος, Εἰρηνουπόλεως κ. Κωνσταντῖνος, Αἴνου κ. Γερμανός, Προικοννήσου κ. Φιλόθεος, Χαλδίας κ. Κύριλλος, Νεοκαισαρείας κ. Χρυσόστομος, Λαοδικείας κ. Μάξιμος, Ροδοπόλεως κ. Ἱερώνυμος, Φιλαδελφείας κ. Ἰάκωβος καὶ Σελευκείας κ. Αἰμιλιανός.

Τὸν Ἑσπερινὸν ἐτέλεσεν ὁ Πανοσιολ. Μ. Ἀρχιμανδρίτης μετὰ τῶν Πανοσιολ. Δευτερεύοντος καὶ Τριτεύοντος.

Μεθ' ὃ ὁ Πατριάρχης ἐδεξιώθη τοὺς Σεβασμ. Ἀρχιερεῖς, μεθ' ὧν ἀντήλλαξε τὸν ἀδελφικὸν ἀσπασμὸν καὶ ηὐλόγησε τὴν Ἁγιοβασιλόπητταν ἐν τῇ Πατριαρχικῇ τραπέζῃ.

Ἀκολούθως, ἡγουμένου τοῦ Πρωτοσυγκελλεύοντος Σεβ. Μητροπολίτου Σελευκείας κ. Αἰμιλιανοῦ, προσῆλθον οἱ Ἐσωκατάκοιλοι Κληρικοὶ μετὰ τῶν Λαϊκῶν Ὑπαλλήλων τῆς Πατριαρχικῆς Αὐλῆς, τῶν Κλητήρων καὶ τοῦ λοιποῦ προσωπικοῦ τῶν Πατριαρχείων καὶ ὑ

πέβαλον τῇ Α. Θ. Παναγιότητι τὰ ἑαυτῶν σέβη, δεχθέντες τὰς σεπτὰς Πατριαρχικὰς νουθεσίας καὶ εὐχάς.

Μετὰ ταῦτα τοῦ κώδωνος τοῦ Πατριαρχικοῦ Παρεκκλησίου κρούσαντος χαρμοσύνως, ἐγένετο ἐν αὐτῷ ἡ τελετὴ τῆς πήττας, ἣν ηὐλόγησεν ἡ Α. Θ. Παναγιότης.

Τὴν ἐπομένην, μετὰ τοῦ Πατριάρχου συνεχοροστάτησαν οἱ Σεβ. Συνοδικοὶ Μητροπολῖται Θεοδωρουπόλεως, Προικοννήσου, Χαλδίας, Νεοκαισαρείας, Σάρδεων καὶ Ροδοπόλεως.

Τὴν Θ. Λειτουργίαν ἐτέλεσεν ἐπομένην 1ην τοῦ νέου ἔτους, ὁ Πανοσιολ. Μ. Ἀρχιμανδρίτης μετὰ τοῦ Δευτερεύοντος. Ἔψαλον δὲ οἱ Πατριαρχικοὶ Χοροί.

Παρέστησαν συμπροσευχόμενοι οἱ Ἐντιμότ. Βουλευταὶ Σταμποὺλ κ. κ. Ἀλέξανδρος Χατζόπουλος καὶ Χρῆστος Ἰωαννίδης μετὰ τῆς Εὐγεν. συζύγου αὐτοῦ, οἱ Ὀφφικιάλοι τῆς Μ. τοῦ Χριστοῦ Ἐκκλησίας Ἄρχων Μ. Ρήτωρ κ. Βλαδίμηρος Μιρμίρογλου, Μ. Χαρτοφύλαξ κ. Ἀχ. Μόσχος, Μ. Ρεφερενδάριος κ. Γεώργιος Χὸλλεμπάχ, οἱ κ.κ. Δημοσθένης Γιαγτζόγλου, Εὐστάθιος Σανταλτζόγλου, Νομικοὶ Σύμβουλοι τῶν Πατριαρχείων, καὶ οἱ κ.κ. Γ. Δεϊρμεντζόγλου, Πρόεδρος τῆς Κ. Ἐφορίας Πέραν, Ἰορδάνης Καζαντζόγλου, Πρόεδρος τῆς Ἐφορίας Νοσοκομείων Βαλουκλῆ, μεθ' ἑτέρων μελῶν αὐτῆς, Γρηγόριος Ἀνανιάδης, Πρόεδρος τοῦ Συνδέσμου Ἐνισχύσεως Σχολῶν μετ' ἄλλων μελῶν αὐτοῦ, Ἀλ. Ἀνανιάδης, καὶ Κυριακὸς Παμούκογλου, τῆς Ἐπιτροπῆς Ἀνορθώσεως Ἐκκλησιῶν, Δ. Γρηγοριάδης, Ἐμμαν. Στρογγυλός, Ἀνδρέας Γιαννόπουλος, Εὐάγγελος Χαϊδόπουλος. Μέλη τῆς Κεντρικῆς Ἐφορίας Σταυροδρομίου, Πρόδρ. Γιαδικιάρογλου, Ἐπίτιμος Πρόεδρος, Ἰωάννης Λιάτσος καὶ Περικλῆς Βουγίδης, Μέλη τοῦ Συνδέσμου Γηροκομουμένων, Χρῆστος Ἰωαννίδης, Πρόεδρος, καὶ Ἀναστάσιος Κεσίσογλου τῆς Ἐφορίας Ὀρφανοτροφείων, Ἀ. Ἀκεστορίδης Ἀντιπρόεδρος, Χρυσόστ. Πατσικάκης καὶ Ἀβραὰμ Χαραλαμπίδης, τῆς Ἐφορίας Ζαππείου, Σάββας Ἀσλάνογλου, Πρόεδρος, Β. Τριανταφυλλίδης, Στυλιανὸς Ἱερεμίας καὶ Μάριος Χρυσομάλλης τῆς Ἐφορίας Ἰωακειμείου, Μιλτιάδης Δζαμπάζογλου, Πρόεδρος τῆς Ἐπιτροπῆς τοῦ Ἱ. Ναοῦ Ἁγίας Τριάδος Πέραν, Στ. Καρατζᾶς, Πρόεδρος Ἁγ. Δημητρίου Κουρτουλούς, Δρ. Θεοδόσιος Καραμουράτογλου, Διευθυντὴς τῶν Νοσοκομείων Βαλουκλῆ, Δρ. Αἰμίλιος Ταχιντζῆς καὶ πολλοὶ ἄλλοι.

Μετὰ τὴν διανομὴν τοῦ ἀντιδώρου, οἱ Ἅγιοι Ἀρχιερεῖς καὶ οἱ Ἐπίσημοι ἀνῆλθον εἰς τὸ Πατριαρχικὸν Γραφεῖον, ἔνθα ὁ Σεβ. Μητροπολίτης Θεοδωρουπόλεως προσεφώνησεν, ἀπὸ μέρους δὲ τῶν Ἐπισήμων ὁ Ἐντιμ. Βουλευτὴς Σταμποὺλ κ. Ἀλέξανδρος Χατζόπουλος, πρὸς οὓς ἡ Α. Θ. Παναγιότης ἀπήντησε καταλλήλως.

Ἡ ἑορτὴ τῶν Θεοφανείων

Ἐπὶ τῇ μεγάλῃ ἑορτῇ τῶν Θεοφανείων ἡ Α. Θ. Παναγιότης ἐχοροστάτησεν, ἐν τῷ Π. Πατριαρχικῷ Ναῷ κατὰ τὴν Ἀκολουθίαν τῶν Μ. Ὡρῶν, τὴν Θ. Λειτουργίαν τοῦ Μ. Βασιλείου τῇ 5ῃ Ἰανουαρίου Τρίτῃ καὶ τὸν μ. Ἁγιασμόν.

Τῇ ἐπομένῃ 6ῃ τοῦ αὐτοῦ μηνὸς ἡ Α. Θ. Παναγιότης ἐχοροστάτησε μετὰ τῶν Σεβ. Συνοδικῶν Ἀρχιερέων Θεοδωρουπόλεως, Προικοννήσου, Χαλδίας, Νεοκαισαρείας, Σάρδεων καὶ Ροδοπόλεως, κατὰ τὴν Θ. Λειτουργίαν, τελεσθεῖσαν ὑπὸ τοῦ Πανοσιολ. Μ. Ἀρχιμανδρίτου καὶ τοῦ Δευτερεύοντος.

Εἰς τὸ τέλος τῆς Δοξολογίας ὁ Πατριάρχης, περιβληθεὶς ἐπιτραχήλιον καὶ ὠμοφόριον, ἐτέλεσε τὸν Μέγαν Ἁγιασμόν, μεθ' ὃ ἠσπάσθη τὸν Τίμιον Σταυρόν, προσέφερε τοῦτον εἰς ἀσπασμὸν τοῖς Ἁγ. Ἀρχιερεῦσι καὶ ἡγίασε τοὺς Κληρικούς, τοὺς Χορούς, μετὰ δὲ τὴν ἀπόλυσιν τὸ πυκνὸν ἐκκλησίασμα.

Ἡ Ἑορτὴ τῶν Τριῶν Ἱεραρχῶν

Ἐν ὑποβλητικῇ κατανυκτικότητι καὶ κατὰ τὴν ἔκπαλαι κρατοῦσαν τάξιν ἑωρτάσθη καὶ ἐφέτος ἐν τῷ Π. Πατριαρχικῷ Ναῷ ἡ ἐπέτειος μνήμη τῶν Τριῶν Ἱεραρχῶν, καθ' ἣν συμπανηγυρίζεται ἡ ἑορτὴ τῶν Γραμμάτων.

Οὕτω, κατὰ μὲν τὸν Ἑσπερινὸν τῆς ἑορτῆς ἐγένετο Πατριαρχικὴ χοροστασία, τὴν δ' ἐπομένην, κατὰ τὴν Θείαν Λειτουργίαν ἐχοροστάτησεν ἡ Α. Θ. Παναγιότης ἔχουσα συγχοροστατοῦντας τοὺς Σεβ. Συνοδικοὺς Μητροπολίτας: Χαλκηδόνος κ. Θωμᾶν, Δέρκων κ. Ἰάκωβον, Πριγκηποννήσων κ. Δωρόθεον, Θεοδωρουπόλεως κ. Λεόντιον, Εἰρηνουπόλεως κ. Κωνσταντῖνον, Νεοκαισαρείας κ. Χρυσόστομον καὶ Ροδοπόλεως κ. Ἱερώνυμον.

Τὴν Θ. Λειτουργίαν ἐτέλεσαν οἱ Πανοσιολ. Μ. Ἀρχιμανδρίτης κ. Φιλάρετος καὶ Δευτερεύων κ. Εὐάγγελος. Ἔψαλον δὲ οἱ Πατριαρχικοὶ Χοροί.

Τὸν Θεῖον λόγον ἐξεφώνησεν ὁ Αἰδεσιμολ. Μ. Οἰκονόμος κ. Γεώργιος Ἀναστασιάδης Καθηγητὴς ἐν τῇ Ἱ. Θεολ. Σχολῇ Χάλκης.

Παρέστησαν μὲν συμπροσευχόμενοι ἐν τῷ Ἱ. Βήματι οἱ Σεβ. Μητροπολῖται Αἴνου κ. Γερμανός, Λαοδικείας κ. Μάξιμος, ἐν δὲ τῷ Σολέᾳ οἱ Ἐντιμ. κ. κ. Ἀλέξ. Χατζόπουλος, Βουλευτὴς Σταμποὺλ καὶ Ἀχιλλεὺς Μόσχος, Ἄρχων Μ. Χαρτοφύλαξ, αἱ Ἐφορίαι τῶν ἐνταῦθα ἐκπαιδευτηρίων ἀρρένων καὶ θηλέων μετὰ τῶν διευθυντῶν, διευθυντριῶν καὶ ἱκανοῦ ἀριθμοῦ μαθητῶν καὶ μαθητριῶν, ἀντιπροσωπεῖαι Κοινοτήτων καὶ Σωματείων τῆς Ἱ. Ἀρχιεπισκοπῆς, εὐλαβεῖς προσκυνηταὶ καὶ πλεῖστοι ἐκ τοῦ κόσμου τῶν γραμμάτων.

Εἰς τὸ τέλος τῆς Θ. Λειτουργίας, ἡ Α. Θ. Παναγιότης, περιβληθεῖσα ὠμοφόριον καὶ ἐπιτραχήλιον, ἐτέλεσε τὸ καθιερωμένον τρισάγιον, ἐπὶ προτεθειμένου δίσκου κολλύβων, ὑπὲρ ἀναπαύσεως τῶν ψυχῶν τῶν ἀοιδίμων Ἱδρυτῶν, Κτιτόρων, Ἐφόρων, Σχολαρχῶν, Καθηγητῶν, Διδασκάλων καὶ Μαθητῶν τῆς Μ. Σχολῆς καὶ τῶν λοιπῶν Ἐκπαιδευτικῶν ἡμῶν Ἱδρυμάτων, διένειμε τὸ ἀντίδωρον καὶ ἐδέχθη ἐν τῷ Γραφείῳ Αὐτοῦ τοὺς ὡς ἄνω ὁμιλήσασα πρὸς αὐτοὺς περὶ τῆς σημασίας τῶν γραμμάτων.

Ἡ ἑορτὴ τῆς Σταυροπροσκυνήσεως

Ἐπὶ τῇ ἑορτῇ τῆς Σταυροπροσκυνήσεως, ἡ Α. Θ. Παναγιότης ἐχοροστάτησεν ἐν τῷ Π. Πατριαρχικῷ Ναῷ κατά τε τὸν Ἑσπερινὸν τοῦ Σαββάτου, καὶ τὴν Θ. Λειτουργίαν τῆς Κυριακῆς, 21ης Μαρτίου.

Μετὰ τῆς Α. Θ. Παναγιότητος συνεχοροστάτησαν οἱ Σεβ. Ἅγιοι Συνοδικοὶ Μητροπολῖται Χαλκηδόνος κ. Θωμᾶς, Θεοδωρουπόλεως κ. Λεόντιος, Εἰρηνουπόλεως κ. Κωνσταντῖνος, Προικοννήσου κ. Φιλόθεος, Σάρρεων κ. Μάξιμος, Ροδοπόλεως κ. Ἱερώνυμος καὶ Φιλαδελφείας κ. Ἰάκωβος.

Τὴν Θ. Λειτουργίαν ἐτέλεσεν ὁ Πανοσιολ. Μ. Ἀρχιμανδρίτης κ. Φι-

λάρετος, μετὰ τοῦ Πανοσιολ. Ὑπογραμματέως τῆς Ἁγίας καὶ Ἱ. Συνόδου κ. Γαβριήλ, τὸν δὲ θ. λόγον ἐκήρυξεν ὁ Πανοσιολ. Μ. Ἀρχιδιάκονος κ. Ἀγάπιος.

Μετὰ τὴν περιφορὰν τοῦ Τιμίου Σταυροῦ, ἡ Α. Θ. Παναγιότης κατελθοῦσα τοῦ Θρόνου προσεκύνησε τὸ Τίμιον Ξύλον, ηὐλόγησε τὸ πυκνὸν ἐκκλησίασμα καὶ προσέφερε τὰ καθιερωμένα ἄνθη εἰς τοὺς Ἁγίους Ἀρχιερεῖς, τοὺς Ἐξωκατακοίλους Κληρικούς, τὸν Ἄρχοντα Μ. Χαρτοφύλακα κ. Ἀχ. Μόσχον καὶ τὴν Εὐγενεστ. σύζυγον αὐτοῦ, τοὺς Ἱεροψάλτας καὶ Ἐπιτρόπους τοῦ Π. Πατριαρχικοῦ Ναοῦ, μετὰ δὲ τὴν ἀπόλυσιν εἰς ὅλον τὸ πυκνὸν ἐκκλησίασμα.

Πατριαρχικαὶ Ἀντιπροσωπεύσεις

Ἐπὶ τῇ Ἐθνικῇ Ἑορτῇ τῆς Ἑλλάδος, 25 τρ. μηνὸς Μαρτίου, ἐτελέσθη ἐν τῷ Ναϊδρίῳ τοῦ ἐνταῦθα Γ. Προξενείου Θ. Λειτουργία καὶ εἶτα Δοξολογία, ἱερουργούντων τῶν Πανοσιολ. Μ. Ἀρχιμανδρίτου κ. Φιλαρέτου καὶ Ὑπογραμματέως κ. Γαβριήλ.

Ἀπὸ μέρους τῆς Α. Θ. Παναγιότητος, παρέστη ὁ Πρωτοσυγκελλεύων Σεβ. Μητροπολίτης Σελευκείας κ. Αἰμιλιανὸς διεβιβάσας τῷ Ἐντιμ. κ. Ἰάσωνι Δρακούλῃ, Γ. Προξένῳ, τὰς Πατριαρχικὰς συγχαρητηρίους εὐχὰς καὶ εὐλογίας.

Ἡ Α. Ἐντιμότης εὐχαριστοῦσα διὰ τὴν Πατριαρχικὴν ταύτην ἐκδήλωσιν παρεκάλεσεν ὅπως ὑποβληθῶσι τῇ Α. Θ. Παναγιότητι τὰ σεβάσματα αὐτῆς, προσεπιδηλώσασα ὁμοῦ ὅτι θέλη διαβιβάσῃ τὰς Πατριαρχικὰς εὐχὰς εἰς τὴν Κυβέρνησιν αὐτοῦ.

Ὁ Ἐντιμ. Γεν. Πρόξενος τῆς Ἱσπανίας ἐν τῇ Πόλει ἡμῶν κ. Μανουὲλ Γκαλὰν διωργάνωσε πρὸς τιμὴν τοῦ Ἐντιμ. κ. Ν. Κία, Γ. Προξένου τοῦ Ἰρὰν ἐπὶ τῇ μεταθέσει καὶ ἀναχωρήσει ἐκ τῆς Πόλεως ἡμῶν, δεξίωσιν τὸ ἑσπέρας τῆς 22ας Φεβρουαρίου.

Ὁ Πρωτοσυγκελλεύων Σεβ. Μητροπολίτης Σελευκείας κ. Αἰμιλιανός, ἀντιπροσωπεύσας κατὰ τὴν δεξίωσιν τὴν Α. Θ. Παναγιότητα, διεβίβασε τὴν Πατριαρχικὴν εὐλογίαν καὶ τὰς εὐχὰς πρὸς ἀμφοτέρους τοὺς κ. Γ. Προξένους.

Οὗτοι δ' εὐχαριστήσαντες διὰ τὴν Πατριαρχικὴν ταύτην ἐκδήλωσιν, παρεκάλεσαν, ὅπως ὑποβληθῶσι τῇ Α. Θ. Παναγιότητι, τὰ σεβάσματά των.

Πατριαρχικὰ συγχαρητήρια.

Ἐπὶ τῷ εὐτυχεῖ γεγονότι τῆς γεννήσεως τοῦ τριτοτόκου τέκνου τῆς Α. Μ., τῆς Βασιλίσσης τῆς Μεγ. Βρεττανίας, σεπτῇ ἐντολῇ, ὁ Σεβ. Πρωτοσυγκελλεύων Μητροπολίτης Σελευκείας, μεταβὰς ἐν συνοδείᾳ τοῦ Πανοσιολ. Ὑπογραμματέως τῆς Ἁγίας καὶ Ἱερᾶς Συνόδου Διακ. κ. Γαβριήλ, εἰς τὸ ἐνταῦθα Γεν. Προξενεῖον τῆς Ἀγγλίας διεβίβασε τῷ Ἐντιμ. κ. Φιλίππῳ Μπρόντ, Γεν. Προξένῳ, τὰς Πατριαρχικὰς συγχαρητηρίους εὐχὰς καὶ εὐλογίας.

Ὁ κ. Μπρὸντ συγκεκινημένος διὰ τὴν ἐκδήλωσιν ταύτην, παρεκάλεσεν ὅπως ὑποβληθῶσι τῷ Πατριάρχῃ αἱ εὐχαριστίαι αὐτοῦ, προσθέσας ὅτι θὰ διαβιβάσῃ ἁρμοδίως τὸ Πατριαρχικὸν μήνυμα εἰς τὴν Α. Μεγαλειότητα.

Πατριαρχικὴ συμπάθεια.

Ἀπὸ μέρους τῆς Α. Θ. Παναγιότητος, ὁ Πανοσιολ. Ὑπογραμματεὺς τῆς Ἁγ. καὶ Ἱ. Συνόδου κ. Γαβριήλ, διεβίβασε τῷ Ἐντιμ. κ. Ροβέρτῳ Μάϊνερ, Γεν. Προξένῳ τῶν Ἡνωμένων Πολιτειῶν Ἀμερικῆς ἐνταῦθα, τὴν Πατριαρχικὴν συμπάθειαν ἐπὶ τῷ ἐν τοῖς ὄρεσι τοῦ Ταύρου ἐπισυμβάντι

τῇ 19ῃ Ἰανουαρίου, τραγικῷ ἀεροπορικῷ δυστυχήματι, τῆς πτώσεως Ἀμερικανικοῦ Στρατιωτικοῦ ἀεροπλάνου, καθ' ὃ εὗρον τὸν θάνατον οἱ 16 ἀξιωματικοὶ καὶ λοιποὶ ἄνδρες τοῦ πληρώματος αὐτοῦ.

Ἡ Α. Ἐντιμότης, βαθύτατα συγκεκινημένη ἐκ τῆς Πατριαρχικῆς ταύτης ἐκδηλώσεως, διεβίβασε τὴν παράκλησιν, ὅπως ὑποβληθῶσι τῇ Α. Θ. Παναγιότητι αἱ θερμαὶ εὐχαριστίαι καὶ τὰ σέβη αὐτοῦ.

Ἀπὸ μέρους τῆς Α. Θ. Παναγιότητος, ὁ Πανοσιολ. Μ. Ἀρχιδιάκονος διεβίβασε τῷ ἐνταῦθα Γεν. Προξένῳ τῆς Ὀλλανδίας κ. Β. Ἂντ Χόοφτ τὴν Πατριαρχικὴν συμπάθειαν ἐπὶ τῇ ἐπισυμβάσῃ ἐν Ἀμστερνταμ πλημμύρᾳ καὶ τῇ συνεπείᾳ ταύτης γενομένῃ καταστροφῇ.

Ὁ κ. Γ. Πρόξενος λίαν συγκεκινημένος ἐκ τῆς Πατριαρχικῆς ταύτης ἐκδηλώσεως, παρεκάλεσεν, ὅπως ὑποβληθῶσι τῷ Πατριάρχῃ αἱ εὐγνώμονες εὐχαριστίαι καὶ τὰ σέβη του.

Πατριαρχικὰ συλλυπητήρια

Ἐπὶ τῷ θανάτῳ τοῦ Πέτρου Ντὲ Γκώλ, ἀδελφοῦ τοῦ Προέδρου τῆς Γαλλικῆς Δημοκρατίας, ὁ Πρωτοσυγκελλεύων Σεβασμ. Μητροπ. Σελευκείας κ. Αἰμιλιανός, κατὰ σεπτὴν ἐντολήν, διεβίβασε τὰ συλλυπητήρια τῆς Α. Θ. Παναγιότητος εἰς τὸν Ἐντιμ. κ. Γκὺ Μονώ, Γ. Πρόξενον τῆς Γαλλίας ἐνταῦθα, ὅστις δι' ἐπιστολῆς, κατόπιν ἐντολῆς ἐκ Παρισίων, ὑπέβαλε τῇ Α. Θ. Παναγιότητι τὰς εὐχαριστίας τοῦ Στρατηγοῦ Ντὲ Γκώλ.

Ὁ Ἰντερνούντσιος τοῦ Βατικανοῦ εἰς τὰ Πατριαρχεῖα.

Ὁ ἐνταῦθα Ἀποστολικὸς Λεγᾶτος Σεβ. κ. Φραγκῖσκος Λαρδόνε ἐπεσκέφθη τὴν Α. Θ. Παναγιότητα, τῇ 22ᾳ Φεβρουαρίου, γενόμενος δεκτὸς μετὰ τῶν εἰθισμένων τιμῶν καὶ παρὰ τῆς Α. Θ. Παναγιότητος μετὰ πολλῆς ἐγκαρδιότητος καὶ ἀγάπης.

Ἡ Α. Σεβασμιότης προσέφερε τῇ Α. Θ. Παναγιότητι τὴν ἐφετεινὴν ἐπετηρίδα τῆς Ρωμαιοκαθολικῆς Ἐκκλησίας καὶ ἀνήγγειλεν Αὐτῇ ὅτι διωρίσθη παρὰ τῆς Α. Α. τοῦ Πάπα Ρώμης Ἰωάννου ΚΓ' ὡς πρῶτος Ἰντερνούντσιος Αὐτοῦ ἐν Ἀγκύρᾳ, μετὰ τὴν ἐπίτευξιν διπλωματικῶν σχέσεων μεταξὺ τῶν δύο Κρατῶν καὶ ὅτι προσεχῶς μέλλει νὰ μεταβῇ εἰς Ἄγκυραν πρὸς ἀνάληψιν καὶ τῶν νέων αὐτοῦ καθηκόντων, διατηρῶν ἅμα καὶ τὴν ἐν τῇ Πόλει ἡμῶν, θέσιν αὐτοῦ.

Ἡ Α. Θ. Παναγιότης συνεχάρη θερμῶς τῇ Α. Σεβασμιότητι καὶ ηὐχήθη αὐτῇ πᾶσαν ἄνωθεν ἐνίσχυσιν ἐν τῇ ἐπιτελέσει καὶ τῶν νέων Αὐτῆς καθηκόντων.

Ἐπισκέψεις Ἐπισήμων εἰς τὰ Πατριαρχεῖα

—Ἡ Α. Β. Υ., ὁ Πρίγκιψ τῆς Ἑλλάδος Πέτρος, μετὰ τῆς συζύγου αὐτοῦ Πριγκιπίσσης Εἰρήνης, ἐπεσκέφθησαν τὸ Πατριαρχεῖον, συνοδευόμενοι ὑπὸ τῶν κ. κ. Ἰ. Δρακούλη, Γ. Προξένου, Ν. Καραγιώργου καὶ Ἐμμ. Μεγαλοοικονόμου Προξένων καὶ Τ. Ναούμ, Διευθυντοῦ τοῦ Γραφείου Τύπου, τῇ 13ῃ Ἰανουαρίου καὶ ἀφοῦ προσεκύνησαν ἐν τῷ Π. Πατριαρχικῷ Ναῷ ἐγένοντο δεκτοὶ ὑπὸ τῆς Α. Θ. Παναγιότητος, μετὰ μεγάλης ἐγκαρδιότητος καὶ πολλῆς τῆς χαρᾶς.

Ἡ Α. Θ. Παναγιότης παρουσίασεν εἰς τοὺς Σεβ. Συνοδικοὺς τοὺς ὑψηλοὺς ξένους καὶ μετὰ τὴν ἀποχώρησιν τῆς Πριγκιπίσσης ἐκράτησε τήν τε Α. Β. Ὑ., τοὺς Ἁγίους Ἀρχιερεῖς καὶ τοὺς Ἀντιπροσώπους τῆς Ἑλλάδος εἰς ἐπίσημον πρόγευμα, παρατεθὲν πρὸς τιμὴν τῆς Α. Β. Ὑψηλότητος.

Τόσον κατὰ τὴν ἄφιξιν ὅσον καὶ κατὰ τὴν ἀναχώρησιν αὐτῆς, ἀπεδόθησαν τῇ Α. Β. Ὑ., αἱ ὑπὸ τοῦ πρωτοκόλλου προβλεπόμεναι τιμαί.

—Ἡ Α. Β. Υ., ἡ Πριγκήπισσα Ἀλίκη, τοῦ Ἀνδρέου ἐπεσκέφθη τὸ Πατριαρχεῖον, συνοδευομένη ὑπὸ τοῦ Ἐντιμ. κ. Νικολάου Καραγεώργου, Προξένου ἐνταῦθα, τῇ 11ῃ Ἰανουαρίου καὶ ἀφοῦ προσεκύνησεν ἐν τῷ Π. Πατριαρχικῷ Ναῷ, ἐγένετο δεκτὴ ὑπὸ τῆς Α. Θ. Παναγιότητος, μετὰ μεγάλης ἐγκαρδιότητος καὶ πολλῆς τῆς χαρᾶς. —

Τόσον κατὰ τὴν ἄφιξιν ὅσον καὶ κατὰ τὴν ἀναχώρησιν αὐτῆς, ἀπεδόθησαν τῇ Α. Β. Υ., αἱ ὑπὸ τοῦ πρωτοκόλλου προβλεπόμεναι τιμαί.

—Κατόπιν τῆς ἐπελθούσης συμφωνίας μεταξὺ τῆς Χώρας ἡμῶν καὶ τοῦ Βατικανοῦ περὶ ἀνταλλαγῆς διπλωματικῶν ἀντιπροσώπων, διωρίσθη παρὰ τῆς Τουρκικῆς Κυβερνήσεως ὡς τοιοῦτος ὁ τέως ἐν Ἑλλάδι Πρέσβευτὴς κ. Νουρετὶν Βεργκίν.

Ἡ Α. Ἐξοχότης προκειμένου ἵνα ἀναχωρήσῃ διὰ τὴν νέαν αὐτοῦ θέσιν, ἐπεσκέφθη τὴν Α. Θ. Παναγιότητα, τὴν 15ην Μαρτίου καὶ ὑπέβαλε τὰ ἑαυτῆς σέβη.

Ἡ Α. Θ. Παναγιότης ἐδέχθη τὴν Α. Ἐξοχότητα μετὰ πολλῆς ἀγάπης καὶ ἐγκαρδιότητος, συνεχάρη αὐτῇ διὰ τὸ ἄχρι τοῦδε ἐπιτελεσθὲν ὑπ' αὐτῆς ἔργον καὶ ηὐχήθη πᾶσαν ἐνίσχυσιν ἀπὸ Θεοῦ εἰς τὴν νέαν αὐτῆς θέσιν.

Τόσον κατὰ τὴν ἄφιξιν, ὅσον καὶ κατὰ τὴν ἀναχώρησιν ἀπεδόθησαν τῇ Α. Ἐξοχότητι αἱ ὑπὸ τοῦ πρωτοκόλλου προβλεπόμεναι τιμαί.

Ἀπὸ μέρους δὲ τῆς Α. Θ. Παναγιότητος ὁ Μ. Ἀρχιδιάκονος ἐπεσκέφθη τὴν ἐπομένην τὴν Α. Ἐξοχότητα κατ' οἶκον καὶ διεβίβασε αὐτῇ τὰς Πατριαρχικὰς εὐχάς, ἐπὶ τῇ ἀναχωρήσει αὐτῆς εἰς Ρώμην.

Προερχόμενος ἐξ Ἀμμὰν ἀφίκετο εἰς τὴν Πόλιν ἡμῶν, τῇ 13ῃ Φεβρουαρίου ὁ Ἐξοχώτατος κ. Μπεχτσὲτ Ταλχοῦνι, Αὐλάρχης τῆς Α. Μεγαλειότητος τοῦ Βασιλέως τῆς Ἰορδανίας Χουσεΐν, μετὰ τῆς Εὐγενεστάτης συζύγου αὐτοῦ κ. Ζάχρας γνωστὸς καὶ ἀγαπητὸς τῇ Α. Θ. Παναγιότητι, ἐκ τῆς Ἱερᾶς ἀνὰ τοὺς Ἱεροὺς Τόπους Πορείας τῆς Α. Θ. Παναγιότητος, δεόντως πληροφορηθεῖσα ἐκ γραμμάτων τῆς Α. Μ., τοῦ Πατριάρχου Ἱεροσολύμων κ. Βενεδίκτου ἐχαιρέτησαν αὐτοὺς ἐν τῷ ξενοδοχείῳ «Χίλτον» διὰ τῶν Πανοσιολ. Μ. Ἀρχιδιακόνου καὶ Ὑπογραμματέως τῆς Ἁγ. καὶ Ἱ. Συνόδου.

Τὴν Τρίτην, 16ην τοῦ αὐτοῦ μηνός, ἡ Α. Θ. Παναγιότης ἐδέχθη τὴν Α. Ἐξοχότητα εἰς ἀκρόασιν μετὰ περισσῆς χαρᾶς καὶ ἐγκαρδιότητος, διηρώτησε τὰ τῆς ὑγείας τῆς Α. Μ., τοῦ Βασιλέως τῆς Ἰορδανίας, τῆς Α. Μ., τοῦ Πατριάρχου Ἱεροσολύμων, τὴν δὲ μεσημβρίαν παρέθηκε πρὸς τιμὴν αὐτοῦ γεῦμα, εἰς ὃ παρεκάθησαν οἱ Σεβ. Μητροπ. Χαλκηδόνος, Δέρκων, Πριγκηποννήσων, Θεοδωρουπόλεως, Προικοννήσου, Χαλδίας, Νεοκαισαρείας, Ἴμβρου καὶ Τενέδου, Φιλαδελφείας, Σελευκείας, οἱ Πανοσ. Μ. Ἀρχιμανδρίτης κ. Φιλάρετος καὶ κ. Ἰωάννης, Ἔξαρχος τοῦ Παναγίου Τάφου ἐνταῦθα, οἱ Ἐντιμ. Ὀφφικιάλοι τῆς Μ. τοῦ Χριστοῦ Ἐκκλησίας κ. κ. Βλαδίμηρος Μιρμίρογλου καὶ Ἀχιλ. Μόσχος, Μ. Χαρτοφύλαξ καὶ οἱ Ἐντιμ. Νομικοὶ Σύμβουλοι τῶν Πατριαρχείων κ. κ. Δημοσθένης Γιαγτζόγλου καὶ Καλούδης Λάσκαρις.

Τὴν Εὐγενεστάτην κ. Ταλχοῦνι ἐφιλοξένησεν ὅμιλος Κυριῶν τῆς Ὁμογενείας, ὅστις καὶ προέπεμψεν αὐτὴν ἐν τῷ ἀεροδρομίῳ.

Τῇ 20ῇ τοῦ αὐτοῦ μηνός, ἡ Α. Ἐξοχότης, ὁ Αὐλάρχης κ. Μπεχτσὲτ Ταλχοῦνι ἐπεσκέφθη ἐκ νέου τὴν Α. Θ. Παναγιότητα συνοδευόμενος ὑπὸ τοῦ Γενικοῦ Ἐπιτελάρχου τοῦ Στρατοῦ τῆς Χώρας αὐτοῦ Ἀντιστρατήγου Χάμ-

πες Μοζάλη, τοῦ Συνταγματάρχου κ. Ἐμὶλ Ζοῦμαν, τοῦ Στρατιωτικοῦ Ἀκολούθου ἐν Ἀγκύρᾳ κ. Μοσᾶ Ἀδὲλ καὶ τοῦ Ὑπολοχαγοῦ κ. Μοχαμὲδ Σαμάϊλεχ, οἵτινες πάντες ἐγένοντο δεκτοὶ μετὰ τῶν ὑπὸ τοῦ πρωτοκόλλου προβλεπομένων τιμῶν.

Ἀναχωρήσαντας δὲ τὴν 22αν ἰδίου, προέπεμψαν ἀπὸ μέρους τῆς Α. Θ. Παναγιότητος, ἐν τῷ ἀεροδρομίῳ οἱ ὡς ἄνω Κληρικοὶ τῆς Πατριαρχικῆς Αὐλῆς.

—Προερχόμενος ἐκ Βελιγραδίου ἀφίκετο τῇ 5η Ἰανουαρίου εἰς τὴν πόλιν ἡμῶν ὁ ἐκεῖ Ἐπιτετραμμένος τοῦ Λιβάνου Ἐξοχ. κ. Φαρὶντ Χαμπίμπ, μετὰ τῆς θυγατρὸς αὐτοῦ Λεϊλά, τῇ δὲ 6η τοῦ αὐτοῦ μηνὸς συνοδευόμενος καὶ ὑπὸ τοῦ ἐνταῦθα παρεπιδημοῦντος Ἐντιμ. κ. Ἀλβέρτου Λάχαμ, ἐγκρίτου Δικηγόρου καὶ Προέδρου τῆς Ὀρθοδόξου Νεολαίας Βηρυττοῦ, ἐπεσκέφθη τὴν Α. Θ. Παναγιότητα, γενόμενος ὑπ' Αὐτῆς δεκτὸς μετὰ πολλῆς ἐγκαρδιότητος.

Ἡ Α. Θ. Παναγιότης ἔσχε τὴν εὐκαιρίαν νὰ ἐκφράσῃ τῷ κ. Χάμπὶμπ τὴν εὐτυχίαν Αὐτῆς ἐπὶ τῇ μεταβάσει εἰς Λίβανον καὶ τὰς θερμὰς εὐχαριστίας ἀνθ' ὧν ἔτυχε περιποιήσεων παρὰ τῶν Ἐκκλησιαστικῶν καὶ τῶν Πολιτικῶν Ἀρχῶν.

Τὴν Α. Ἐξοχότητα ἀναχωρήσασαν αὐθημερὸν μετὰ τῆς θυγατρὸς αὐτῆς καὶ τοῦ κ. Λάχαμ, ἀεροπορικῶς διὰ Βηρυττόν, ἀπὸ μέρους τῆς Α. Παναγιότητος προέπεμψεν ὁ Πανοσιολ. Ὑπογραμματεὺς τῆς Ἁγίας καὶ Ἱερᾶς Συνόδου κ. Γαβριήλ.

—Ὁ Ἐντιμ. Γ. Πρόξενος τοῦ Ἰσραὴλ ἐνταῦθα, κ. Γιεχοῦντα Λέβι, ἐπεσκέφθη τῇ 11η Ἰανουαρίου τὴν Α. Θ. Παναγιότητα, Ἥτις καὶ ἐδέχθη αὐτὸν μετὰ πολλῆς ἀγάπης καὶ ἐγκαρδιότητος συνομιλήσασα μετ' αὐτοῦ ἐπὶ διαφόρων ζητημάτων.

Τόσον κατὰ τὴν ἄφιξιν ὅσον καὶ κατὰ τὴν ἀναχώρησιν τῆς Α. Ἐντιμότητος ἀπεδόθησαν αἱ ὑπὸ τοῦ πρωτοκόλλου προβλεπόμεναι τιμαί.

Ὁ Δρ Τσάρλς Μάλεκ εἰς τὰ Πατριαρχεῖα

Τὴν 2αν Ἰανουαρίου ἀφίκετο ἀεροπορικῶς, ἐκ Βηρυττοῦ, ὁ Ἐξοχ. Δρ. Τσάρλς Μάλεκ, τ. Ὑπουργὸς τῶν Ἐξωτερικῶν τοῦ Λιβάνου, Ἀντιπρόσωπος αὐτοῦ εἰς τὰ Ἡνωμένα Ἔθνη, νῦν δὲ Βουλευτὴς καὶ Ἀντιπρόσωπος τῆς Ἐκκλησίας εἰς τὰ διάφορα Συνέδρια τοῦ Παγκοσμίου Συμβουλίου τῶν Ἐκκλησιῶν, δόκιμος συγγραφεύς, συνοδευόμενος ὑπὸ τῶν κ. κ. Γεωργίου Ράγες, Μέλους τοῦ Μείζονος Μικτοῦ Συμβουλίου τῶν Πατριαρχείων Ἀντιοχείας καὶ τοῦ Συμβουλίου τῆς Ἱ. Μητροπόλεως Βηρυττοῦ καὶ τοῦ κ. Ἀλβέρτου Λάχαμ, Δικηγόρου, Προέδρου τῆς Κινήσεως Ὀρθοδόξου Νεολαίας Βηρυττοῦ.

Ἀπὸ μέρους τῆς Α. Θ. Παναγιότητος τοὺς ὡς ἄνω κυρίους ὑπεδέχθησαν ἐν τῷ ἀεροδρομίῳ οἱ Πανοσιολ. Μ. Ἀρχιδιάκονος καὶ Ὑπογραμματεὺς τῆς Ἁγίας καὶ Ἱερᾶς Συνόδου καὶ ὡδήγησαν εἰς τὸ Ξενοδοχεῖον Χίλτον, ἔνθα καὶ κατέλυσαν, ὡς φιλοξενούμενοι τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριάρχου.

Τὴν ἑσπέραν ἐπεσκέφθη τούτους ὁ Σεβ. Μητροπολίτης Φιλαδελφείας κ. Ἰάκωβος.

Τὴν ἐπομένην, Κυριακὴν 3ην Ἰανουαρίου ἡ Α. Ἐξοχότης, ὁ κ. Μάλεκ, ὁ Ἐντιμ. Γεν. Πρόξενος τοῦ Λιβάνου ἐνταῦθα κ. Ἀλὶφ Γκεμπάρα, Ὀρθόδοξος, καὶ οἱ λοιποὶ δύο ξένοι, ἐλθόντες εἰς τὰ Πατριαρχεῖα ἐκκλησιάσθησαν ἐν τῷ Α. Πατριαρχικῷ Ναῷ κατὰ τὴν Θ. Λειτουργίαν καθ' ἣν ἐχοροστάτει ἡ Α. Θ. Παναγιότης.

Εἰς τὸ τέλος τῆς Θ. Λειτουργίας ἡ Α. Θ. Παναγιότης προσεφώνησεν αὐτοὺς καὶ ἐν ὁμιλίᾳ πρὸς τὸ Ἐκκλησίασμα ἐξῆρε τὴν προσωπικότητα τοῦ Ἐξ. κ. Τσάρλες Μάλεκ καὶ τῶν ἐντίμων Συνοδῶν αὐτοῦ καὶ τὴν θερμὴν ἀφοσίωσιν αὐτῶν πρὸς τὴν Ἁγίαν ἡμῶν Ὀρθόδοξον Ἐκκλησίαν.

Μετὰ τὴν ἀπόλυσιν, ἡ Α. Θ. Παναγιότης, ἐδέχθη αὐτοὺς εἰς τὸ ἰ-

διαίτερον Αὐτῆς Γραφεῖον, εἰς ὃ προσῆλθον οἱ καὶ κατὰ τὴν Θ. Λειτουργίαν ἐκκλησιασθέντες Βουλευταὶ Ἰσταμποὺλ κ. κ. Ἀλέξ. Χατζόπουλος καὶ Χρ. Ἰωαννίδης ὡς καί τινες ἔγκριτοι ἐκ τῶν ἐνταῦθα ὁμογενῶν.

Τὴν μεσημβρίαν ἡ Α. Θ. Παναγιότης παρέθηκε πρὸς τιμὴν τῶν ἐπισήμων τούτων γεῦμα ἐν τοῖς Πατριαρχείοις, εἰς ὃ παρεκάθησαν καὶ οἱ Σεβ. Μητροπολῖται Εἰρηνουπόλεως κ. Κωνσταντῖνος, Σάρδεων κ. Μάξιμος, Φιλαδελφείας κ. Ἰάκωβος, οἱ Ἐξοχ. ὡς ἄνω Βουλευταὶ καὶ ὁ Ἱερολ. Διάκονος κ. Χρυσόστομος Κωνσταντινίδης, Καθηγητὴς ἐν τῇ Ἱ. Θεολογ. Σχολῇ Χάλκης.

Ἐπηκολούθησε συνομιλία ἐπὶ διαφόρων Ἐκκλησιαστικῶν ζητημάτων.

Τὴν Α. Ἐξοχότητα ἀναχωρήσασαν αὐθημερὸν τὸ ἀπόγευμα διὰ Ρώμην, Γενεύην καὶ Νέαν Ὑόρκην, ἔνθα πρόκειται ἵνα δώσῃ σειρὰν διαλέξεων, ἀπὸ μέρους τῆς Αὐτοῦ Θειοτ. Παναγιότητος προέπεμψεν ἐν τῷ ἀεροδρομίῳ ὁ Πανοσ. Μ. Ἀρχιδιάκονος τὸν δὲ κ. Γεώργιον Ράγες ἐπιστρέψαντα τὴν αὐτὴν ἑσπέραν ἀεροπορικῶς εἰς Βηρυττὸν ὁ Πανοσ. Ὑπογραμματεύς.

Ὁ Ἀρχιραββῖνος εἰς τὰ Πατριαρχεῖα

Ὁ Σοφολογιώτατος Ἀρχιρραβῖνος τῆς Πόλεως ἡμῶν κ. Ραφαὴλ Σαμπάν, συνοδευόμενος ὑπὸ τοῦ Ἐντιμ. κ. Δαβὶδ Ἀσάγιο, Ἀντιπροσώπου αὐτοῦ, ἐπεσκέφθη τὴν Α. Θ. Παναγιότητα, ἐπὶ ταῖς ἑορταῖς, τὴν 22αν Ἰανουαρίου, γενόμενος δεκτὸς μετὰ πολλῆς τῆς ἀγάπης καὶ ἐγκαρδιότητος.

Τόσον κατὰ τὴν ἄφιξιν, ὅσον καὶ κατὰ τὴν ἀναχώρησιν αὐτοῦ, ἀπεδόθησαν τῇ Α. Σοφολογιότητι, αἱ ὑπὸ τοῦ Πρωτοκόλλου προβλεπόμεναι τιμαί.

Ὁ Δρ. Πὼλ Ἄντερσον εἰς τὰ Πατριαρχεῖα.

Προερχόμενος ἐκ Γενεύης, ἀφίκετο ἀεροπορικῶς τῇ 9ῃ Φεβρουαρίου εἰς τὴν Πόλιν ἡμῶν ὁ Ἐντιμ. Δρ. κ. Πὼλ Ἄντερσον, μέλος τῆς ἐν ταῖς Ἡνωμ. Πολιτείαις καὶ Καναδᾷ Χριστιανικῆς Ἀδελφότητος τῶν Νέων (Χ. Α. Ν.), ἀπολαύων ἀπὸ ἐτῶν τῆς ἀγάπης τῆς Α. Θ. Παναγιότητος.

Οὗτος προσελθὼν εἰς τὰ Πατριαρχεῖα τῇ 11ῃ Φεβρουαρίου, ἐν συνοδείᾳ τοῦ κ. Καΐτλυ, Διευθυντοῦ καὶ Ὁμήρου Καλτσᾶ, Καθηγητοῦ τῆς ἐνταῦθα Ἀμερικανικῆς Σχολῆς Γλωσσῶν καὶ Ἐμπορίου, ἐγένετο δεκτὸς μετὰ πολλῆς ἐγκαρδιότητος ὑπὸ τῆς Α. Θ. Παναγιότητος, τὴν δὲ μεσημβρίαν παρεκάθησε μετὰ τῶν συνοδῶν αὐτοῦ εἰς τὴν Πατριαρχικὴν τράπεζαν.

Τὴν Α. Ἐλλογιμότητα, ἀναχωρήσασαν ἐντεῦθεν τὴν πρωΐαν τοῦ Σαββάτου, μέσῳ Γενεύης εἰς Ἀμερικήν, ἀπὸ μέρους τῆς Α. Θ. Παναγιότητος προέπεμψεν ὁ Πανοσιολ. Ὑπογραμματεὺς τῆς Ἁγίας καὶ Ἱ. Συνόδου κ. Γαβριήλ.

Ὁ Πρόεδρος τοῦ ἐν Ἀμερικῇ Ἐθνικοῦ Συμβουλίου τῶν Ἐκκλησιῶν εἰς τὰ Πατριαρχεῖα.

Προερχόμενοι ἐξ Ἀνατολῆς, ἀφίκοντο τῇ 12ῃ Ἰανουαρίου εἰς τὴν Πόλιν ἡμῶν οἱ Δρ. Ἔντβιν Ντάλμπεργκ Πρόεδρος τοῦ Ἐθνικοῦ Συμβουλίου τῶν Ἐκκλησιῶν τοῦ Χριστοῦ ἐν Ἀμερικῇ καὶ Δρ. Φρὸντ Μπουσμάϊγερ, γραμματεὺς παρ' αὐτῷ, οἵτινες προσελθόντες τὴν ἐπομένην εἰς τὰ Πατριαρχεῖα, ὑπέβαλον τῇ Α. Θ. Παναγιότητι τὰ ἑαυτῶν σέβη, τὴν δὲ μεσημβρίαν παρεκάθησαν εἰς γεῦμα ἐν τοῖς Πατριαρχείοις, παρατεθὲν πρὸς τιμὴν αὐτῶν.

Τοὺς ὡς ἄνω ἀναχωρήσαντας μέσῳ

Ἀθηνῶν καὶ Γενεύης εἰς Ἀμερικήν, ἀπὸ μέρους τῆς Α. Θ. Παναγιότητος προέπεμψεν ὁ Πανοσιολ. Ὑπογραμματεὺς τῆς Ἁγίας καὶ Ἱ. Συνόδου κ. Γαβριήλ.

Δωρεὰ Ἐρυθρᾶς Ἡμισελήνου

Ὁ Ἐντιμ. Γ. Πρόεδρος αὐτῆς Δρ. κ. Μπουλὲντ Σεβγκὲν Βουλευτής, ἀνταποκρινόμενος εἰς αἴτημα τῆς Μ. Πρωτοσυγκελλίας διαβιβασθὲν αὐτῷ σεπτῇ ἐντολῇ τῆς Α. Θ. Παναγιότητος ὅπως ἡ ὑπ' αὐτὲν Ὀργάνωσις ἔλθῃ ἀρωγὸς εἰς τὸ ἔργον τῶν Μαθητικῶν Συσσιτίων, τῶν Κοινοτικῶν Σχολείων ἡμῶν, ἀνήγγειλε διὰ γράμματος ὅτι ἔθηκεν εἰς τὴν διάθεσιν ἡμῶν 1250 κιλὰ τρόφιμα, ἅτινα καὶ παραληφθέντα παρεδόθησαν εἰς τὸ Συντονιστικὸν Συμβούλιον Συσσιτίων, ἵνα διανείμῃ ταῦτα εἰς τὰ ἐξ αὐτῶν ἔχοντα ἄμεσον ἀνάγκην.

Ὁ Πρωτοσυγκελλεύων Σεβ. Μητρ. Σελευκείας κ. Αἰμιλιανὸς διὰ γράμματος διεβίβασε τῷ Δρι κ. Μπουλὲντ Σεβγκὲν τὰς εὐχαριστίας τοῦ Πατριάρχου.

Ὁ Δήμαρχος Φλωρεντίας εἰς τὰ Πατριαρχεῖα.

Ὁ Ἐξοχώτατος Δήμαρχος τῆς ἱστορικῆς πόλεως Φλωρεντίας Ἰταλίας Δρ. κ. Γεώργιος Λὰ Πίρα, Διδάκτωρ τοῦ Ρωμαϊκοῦ Δικαίου, ἀναλαβὼν περιοδείαν ἀνὰ διαφόρους Χώρας εἰς ἐπίσκεψιν Ἀρχηγῶν Κρατῶν καὶ Θρησκευμάτων, ἀφίκετο εἰς τὴν Πόλιν ἡμῶν ἀεροπορικῶς ἐκ Καΐρου, τῇ 22ᾳ Ἰανουαρίου ἵνα ἐπισκεφθῇ τὴν Α. Θ. Παναγιότητα καὶ αὐθημερὸν ἐλθὼν εἰς τὰ Πατριαρχεῖα, ἐν συνοδείᾳ τοῦ Γραμματέως αὐτοῦ κ. Βιττόριο Κίτεριτς καὶ Δρ. κ. Αὐγουστίνου Σουριάνο, Διευθυντοῦ τῆς ἐν Σισλῇ Ἰταλικῆς Σχολῆς Ἀρρένων, ἐγένετο δεκτὸς ὑπὸ τῆς Α. Θ. Παναγιότητος μετὰ πολλῆς τῆς ἐγκαρδιότητος καὶ χαρᾶς ὑπέβαλε τὰ ἑαυτοῦ σέβη καὶ ἔσχε μακρὰν μετ' Αὐτῆς συνομιλίαν.

Τόσον κατὰ τὴν ἄφιξιν, ὅσον καὶ κατὰ τὴν ἀναχώρησιν ἀπεδόθησαν τῇ Α. Ἐξοχότητι αἱ ὑπὸ τοῦ πρωτοκόλλου προβλεπόμεναι τιμαί.

Ἁγία καὶ Ἱερὰ Σύνοδος.

Τῇ 12ῃ τοῦ μηνὸς Ἰανουαρίου, ἐπὶ τῇ μετὰ τὰς ἑορτὰς τοῦ Ἁγίου Δωδεκαημέρου ἐνάρξει τῶν ἐργασιῶν τῆς Ἁγίας καὶ Ἱερᾶς Συνόδου, ἀντηλλάγησαν μεταξὺ αὐτῆς καὶ τῶν Σεβ. Ἁγίων Συνοδικῶν Ἀρχιερέων αἱ εἰθισμέναι εὐχετήριοι προσφωνήσεις καὶ ἀντιφωνήσεις.

Ἡ Πατριαρχικὴ ἐν Ἀθήναις Ἀντιπροσωπεία

Ἡ Ἁγία καὶ Ἱ. Σύνοδος, κατὰ τὴν συνεδρίαν αὐτῆς τῆς 12ης Ἰανουαρίου, εἰσηγήσει τῆς Α. Θ. Παναγιότητος ὥρισεν ὅπως Ἐπιτροπὴ ἐκ τῶν Σεβ. Μητρ. Πριγκηποννήσων κ. Δωροθέου, Χαλδίας κ. Κυρίλλου, Νεοκαισαρείας κ. Χρυσοστόμου, τοῦ ἐν Ἀθήναις ἤδη παρεπιδημοῦντος Μητρ. Ἰκονίου κ. Ἰακώβου καὶ τοῦ Μητρ. Ἴμβρου καὶ Τενέδου κ. Μελίτωνος, μεταβαίνουσα εἰς Ἀθήνας, ἐπικοινωνήσῃ μετὰ τῆς Ἁγιωτάτης Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος ἐπὶ διαφόρων γενικῶν καὶ εἰδικῶν Ἐκκλησιαστικῶν ζητημάτων.

Κατόπιν σχετικῆς μετὰ τῆς Ἁγιωτάτης Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος ἐπικοινωνίας κατηρτίσθη Συνοδικὴ Ἐπιτροπὴ ἐκ τῶν Σεβ. Μητρ. Χίου κ. Παντελεήμονος, Φλωρίνης κ. Βασιλείου, Θεσσαλονίκης κ. Παντελεήμονος, Βερροίας κ. Καλλινίκου, Καλαβρύτων καὶ Αἰγιαλείας κ. Γεωργίου, Πατρῶν κ. Κωνσταντίνου καὶ Δημητριάδος κ. Δαμασκηνοῦ πρὸς ἀπὸ κοινοῦ με-

τὰ τῆς ὡς ἄνω Πατριαρχικῆς Ἐπιτροπῆς μελέτην τῶν ζητημάτων.

Ἡ Πατριαρχικὴ Ἐπιτροπὴ ἀνεχώρησεν εἰς Ἀθήνας διὰ τοῦ Τουρκικοῦ ἀτμοπλοίου τῆς γραμμῆς τῇ 20ῃ Φεβρουαρίου προπεμφθεῖσα ἀπὸ μέρους μὲν τῆς Α. Θ. Παναγιότητος ὑπὸ τοῦ Πρωτοσυγκελλεύοντος Σεβ. Μητρ. Σελευκείας κ. Αἰμιλιανοῦ ἀπὸ δὲ τῆς Ἁγίας καὶ Ἱερᾶς Συνόδου ὑπὸ τοῦ Πανοσιολ. Ὑπογραμματέως Αὐτῆς κ. Γαβριήλ.

Τὰ μέλη τῆς Ἐπιτροπῆς ἀφιχθέντα τῇ 22ᾳ Φεβρουαρίου εἰς Πειραιᾶ, ἐγένοντο τιμητικῶς δεκτὰ ὑπὸ ἀντιπροσώπων τοῦ Μακ. Ἀρχιεπ. Ἀθηνῶν καὶ πάσης Ἑλλάδος κ. Θεοκλήτου καὶ τῆς περὶ αὐτὸν Ἱερᾶς Συνόδου, ἅτινα καὶ κατέλυσαν ὡς ξένοι τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος εἰς τὸ ξενοδοχεῖον Ὀλυμπίκ.

Ἡ Α. Μακαριότης μετὰ πολλῆς χαρᾶς καὶ φιλόφρονος διαθέσεως, ἐδέχη αὐθημερὸν τὴν Πατριαρχικὴν Ἐπιτροπήν, ἥτις καὶ ἐπέδωκεν Αὐτῇ τὰ σεπτὰ συστατήρια Πατριαρχικὰ Γράμματα.

Τὴν ἐπομένην 23ην τοῦ μηνὸς ἡ Ἐπιτροπὴ κληθεῖσα μετέβη εἰς τὴν Ἀρχιεπισκοπὴν καὶ παρέστη ἐν πλήρει συνεδρίᾳ τῆς Συνόδου, ἔνθα μετὰ τὰς σχετικὰς προσφωνήσεις καὶ ἀντιφωνήσεις ἐγένοντο αἱ ἀμοιβαῖαι συστάσεις ὑπὸ τῆς Α. Μακαριότητος τῶν Ἁγίων Συνοδικῶν καὶ τῶν μελῶν τῆς Ἐπιτροπῆς, ἐπηκολούθησε δὲ ἐπίσημον πρόγευμα.

Λόγῳ τῶν διακοπῶν τῆς πρώτης ἑβδομάδος τῶν Νηστειῶν ἡ πρώτη συνεδρία τῶν δύο Ἐπιτροπῶν ἐπραγματοποιήθη τῇ Τετάρτῃ 9ῃ Μαρτίου. Ἐπηκολούθησαν καὶ ἄλλαι συνεδρίαι, τῇ δὲ Τρίτῃ 22ᾳ Μαρτίου αἱ δύο Ἐπιτροπαὶ περατώσασαι τὸ ἔργον αὐτῶν παρέστησαν ἐν τῇ συνεδρίᾳ τῆς Ἱ. Συνόδου καθ᾿ ἣν συνεζητήθησαν καὶ ἀνεκεφαλαιώθησαν τὰ ἐξετασθέντα θέματα ἐν τέλει ἀντηλλάγησαν ἀποχαιρετηστήριοι προσφωνήσεις καὶ ἀντιφωνήσεις.

Τὴν ἑσπέραν τῆς αὐτῆς ἡμέρας ἐν τῷ Μεγάρῳ τῆς Ἀρχιεπισκοπῆς ἐγένετο ἐπίσημος ἀποχαιρετιστήριος δεξίωσις ἐν μέσῳ ἐκλεκτῆς ὁμηγύρεως ἐξ Ἱεραρχῶν, ἀνωτέρων Κληρικῶν, Καθηγητῶν τοῦ Ἀθήνῃσι Πανεπιστημίου κ. ἄ. καθ᾿ ἣν διετρανώθησαν καὶ αὖθις τὰ αἰσθήματα εὐλαβείας καὶ ἀφοσιώσεως πρὸς τὴν Μητέρα Μεγάλην τοῦ Χριστοῦ Ἐκκλησίαν.

Ἐκ τῶν μελῶν τῆς Ἐπιτροπῆς οἱ μὲν Σεβ. Μητρ. Νεοκαισαρείας, Ἰκονίου ἐπανέκαμψαν ἐνταῦθα ἀεροπορικῶς τῇ 24ῃ, ὁ δὲ Σεβ. Μητρ. Χαλδίας σιδηροδρομικῶς τῇ 25ῃ τ. μ. τοῦ Προέδρου αὐτῆς Σεβ. Μητρ. Πριγκηποννήσων παραμείνοντος ἐν Ἀθήναις πρὸς περίθαλψιν τῆς ὑγείας αὐτοῦ.

Ἀπὸ μέρους τῆς Α. Θ. Παναγιότητος τὰς Α. Σεβασμιότητας ὑπεδέχθη καὶ ἐχαιρέτησεν ὁ Πρωτοσυγκελλεύων Σεβ. Μητρ. Σελευκείας κ. Αἰμιλιανός.

Ἅγιον Ὄρος.

Ἡ Ἱερὰ Κοινότης τοῦ Ἁγίου Ὄρους διὰ γράμματος αὐτῆς διεβίβασε τῇ Ἐκκλησίᾳ γράμματα τῶν Ἱ. Μονῶν ὑποβαλλουσῶν συμφώνως τῷ οἰκείῳ ἄρθρῳ τοῦ κυροῦντος τὸν Καταστατικὸν Χάρτην τοῦ Ἁγίου Ὄ-

ρους Νομοθετικοῦ Διατάγματος, τὰς γενομένας, κατὰ τὸ παρελθὸν ἔτος, ἐν αὐτοῖς διοικητικὰς μτεαβολάς.

Ταῖς ὡς ἄνω Ἱ. Μοναῖς ἐξαπελύθησαν τὰ προσήκοντα ἀποκαταστατικὰ τῆς Ἐκκλησίας γράμματα, διαβιβασθέντα κατὰ τὴ ντάξιν, διὰ τῆς Ἱ. Κοινότητος.

Παρεσχέθη ἄδεια μεταβάσεως εἰς Ἅγιον Ὄρος τοῖς :

— Ὁσιολ. Ἱερομ. Εὐφροσίμῳ Σούλεζιτς, ἐκ Γιουγκοσλαυΐας.

Αἰδεσ. Ραϋμόνδῳ Ἔττελδορφ, Ἀμερικανῷ Ρωμαιοκαθολικῷ Ἱερεῖ.

— Αἰδεσ. Εὐγενίῳ Ντεζίζ, Γάλλῳ Ρωμαιοκαθολικῷ Ἱερεῖ.

—Αἰδεσ. Διακόνῳ Τζῶν Γουώρτλυ, ὑποτρόφῳ τῆς Ἀγγλικανικῆς Ἐκκλησίας, ἐν Θεσσαλονίκῃ.

— Τῷ Ἐλλογ. κ. Ἀνρὺ Ντρώτζυ, μέλει τοῦ Ἰνστιτούτου τῆς Γαλλίας καὶ τῆς Γαλλικῆς Ἀκαδημίας Ὡραίων Τεχνῶν.

— Τῷ Ἐλλογ. Καθηγητῇ κ. Δημητρίῳ Τσάκωνᾳ.

— Τῷ Ἐλλογ. Καθηγητῇ κ. Ζῶζεφ Γκεόργκι κα ἰτῷ υἱῷ αὐτοῦ κ. Χὰνς Σμίτ.

— καὶ τοῖς κ. κ. Ἀλφρέδῳ Χέλντριχ, Γεωργίῳ Κράουστ καὶ Στεφάνῳ Γαίηλ, Γερμανοῖς Φοιτηταῖς τοῦ Πανεπιστημίου Μονάχου, καὶ τῷ κ. Μοῦχλερ Ζέν.

Κανονικαὶ ἄδειαι.

Ὁ Σεβ. Μηροπολίτης Φιλαδελφείας κ. Ἰάκωβος τυχὼν τῆς νενομισμένης ἀδείας τῆς Ἐκκλησίας, ἀνεχώρησε διὰ λόγους οἰκογενειακούς, τῇ 27ῃ Ἰανουαρίου εἰς Ἀθήνας, ἐπανέκαμψε δὲ ἐνταῦθα τῇ 3ῃ Μαρτίου.

Σεπτῇ ἐντολῇ τῆς Α. Θ. Παναγιότητος, τὴν Α. Σεβασμιότητα, προέπεμψε κατὰ τὴν ἀναχώρησιν καὶ ἐχαιρέτησε κατὰ τὴν ἐπάνοδον αὐτῆς ὁ Σεβ. Πρωτοσυγκελλεύων Μητροπολίτης Σελευκείας κ. Αἰμιλιανός.

Ἄφιξις Μητροπολιτῶν.

Τῇ Πέμπτῃ, 18ῃ Φεβρουαρίου, ἀφίκοντο ἀεροπορικῶς, οἱ Σεβ. Μητροπολῖται Ρόδου κ. Σπυρίδων καὶ Κίτρους κ. Βαρνάβας. Οὗτοι ὁδηγηθέντες εἰς τὰ Πατριαρχεῖα ἔνθα καὶ ἐφιλοξενήθησαν, ἐγένοντο δεκτοὶ ὑπὸ τῆς Α. Θ. Παναγιότητος μετὰ πολλῆς ἐγκαρδιότητος.

Κατὰ τὸ διάστημα τῆς δεκαπενθημέρου ἐν τῇ Πόλει ἡμῶν παραμονῆς αὐτῶν, συνεζήτησαν μετὰ τῆς Α. Θ. Παναγιότητος ἐπὶ διαφόρων ζητημάτων τῆς Ἐπαρχίας αὐτῶν, ἐπεσκέφθησαν τὴν Ἱ. Θεολογικὴν Σχολὴν Χάλκης, τὰ ἱ. προσκυνήματα καὶ τὰ διάφορα Μουσεῖα τῆς Πόλεως ἡμῶν, ἀνεχώρησαν δὲ τῇ 28ῃ Φεβρουαρίου ἐπιστρέφοντες εἰς τὰς Ἐπαρχίας αὐτῶν.

Ἀπὸ μέρους τῆς Α. Θ. Παναγιότητος, τὰς Α. Α. Σεβασμιότητας ἐχαιρέτησε κατὰ τὴν ἔλευσιν καὶ προέπεμψε κατὰ τὴν ἀναχώρησιν αὐτῶν ὁ Σεβ. Πρωτοσυγκελλεύων Μητροπολίτης Σελευκείας κ. Αἰμιλιανός.

Ἐπίσκοπος Ναζιανζοῦ Διονύσιος

Ἀφίκετο ἐκ Λονδίνου καὶ Ἀθηνῶν ἀεροπορικῶς εἰς τὴν Πόλιν ἡμῶν, τὴν ἑσπέραν τῆς Πέμπτης, 25ης Φεβρουαρίου, ὁ Θεοφιλ. Ἐπίσκοπος Ναζιανζοῦ κ. Διονύσιος πρό τινος ἐκλεγεὶς ὡς Βοηθὸς παρὰ τῷ Σεβ. Ἀρχιεπ. Αὐστραλίας καὶ Ν. Ζηλανδίας κ. Ἰεζεκιήλ.

Τὴν ἐπομένην, προσελθὼν εἰς τὰ Πατριαρχεῖα ὑπέβαλε τὰ ἑαυτοῦ

σέβη τῇ Α. Θ. Παναγιότητι, γενόμενος δεκτὸς μετὰ πολλῆς τῆς χαρᾶς καὶ ἐγκαρδιότητος.

Ἡ Α. Θεοφιλία κατὰ τὴν ἐνταῦθα παραμονὴν αὐτῆς, ἐπεσκέφθη τοὺς Σεβ. Ἁγίους Συνοδικούς, καὶ τὴν πνευματικὴν αὐτοῦ τροφὸν Ἱ. Θεολογικὴν Σχολὴν Χάλκης καὶ ἐτέλεσεν εἰς πλείστους Ἱ. Ναοὺς τὴν Θ. Λειτουργίαν καὶ Ἑσπερινούς, κηρύξας ἅμα καὶ τὸν θ. λόγον.

Ὁ εἰρημένος Ἐπίσκοπος ἐπανειλημμένως ἐγένετο δεκτὸς παρὰ τῆς Α. Θ. Παναγιότητος εἰς ἰδιαιτέρας ἀκροάσεις, καθ' ἃς ἔλαβεν ὁδηγίας διὰ τὴν νέαν αὐτοῦ ἐν Αὐστραλίᾳ διακονίαν, τῇ δὲ 23ῃ Μαρτίου ἐξαιτησάμενος καὶ λαβὼν τὴν σεπτὴν Πατριαρχικὴν εὐλογίαν, ἀνεχώρησεν ἀεροπορικῶς δι' Αὐστραλίαν, μὲ πρῶτον σταθμὸν τὴν Κοινότητα Καλκούτας τῶν Ἰνδιῶν, ὑπαγομένην ὑπὸ τὴν πνευματικὴν δικαιοδοσίαν τῆς ὡς ἄνω Ἱ. Ἀρχιεπισκοπῆς.

Ἀπὸ μέρους τῆς Α. Θ. Παναγιότητος, τὴν Α. Θεοφιλίαν ὑπεδέχθη κατὰ τὴν ἄφιξιν καὶ προέπεμψεν κατὰ τὴν ἀναχώρησιν αὐτῆς ὁ Πανοσιολ. Μ. Ἀρχιδιάκονος κ. Ἀγάπιος.

ΝΕΚΡΟΛΟΓΙΑΙ

ΜΗΤΡΟΠΟΛΙΤΗΣ ΒΑΡΣΟΒΙΑΣ
ΔΙΟΝΥΣΙΟΣ

Μετὰ λύπης ἐγνώσθη τῇ Μητρὶ Ἐκκλησίᾳ ἡ πρὸς Κύριον ἐκδημία τοῦ Μητροπολίτου Βαρσοβίας καὶ πάσης Πολωνίας μ. Διονυσίου, ἐπισυμβᾶσα τῇ 15ῃ Μαρτίου ἐν Βαρσοβίᾳ.

Ὁ Σεβ. Μητροπολίτης Βαρσοβίας καὶ πάσης Πολωνίας Διονύσιος, κατὰ κόσμον Κωνσταντῖνος, ἐγεννήθη τῷ 1874 ἐν Μούρομ τῆς ἐπαρχίας Βλαδιμήρσκαγια ἐκ πατρὸς Ἱερέως.

Τὰ πρῶτα γράμματα διήκουσεν ἐν τῇ ἰδιαιτέρᾳ αὐτοῦ πατρίδι, εἶτα δ' ἐφοίτησεν εἰς τὸ Ὀρθόδοξον Σεμινάριον τῆς Οὔφας. Τῷ 1897 φοιτητὴς ὢν ἐκάρη Μοναχός, λαβὼν τὸ ὄνομα Διονύσιος, χειροτονηθεὶς τὸ αὐτὸ ἔτος εἰς Διάκονον, μετὰ διετίαν δὲ εἰς Πρεσβύτερον.

Τὰς Θεολογικὰς αὐτοῦ σπουδὰς ἐποιήσατο ἐν τῇ Θεολογικῇ Ἀκαδημίᾳ Καζάν, ἐξ ἧς ἀπεφοίτησεν ἐν ἔτει 1900. Διορισθεὶς εἶτα ὑφηγητὴς τῆς Σχολῆς ταύτης ἐδίδαξε μετὰ ταῦτα Ἐκκλησιαστικὴν Ἱστορίαν εἰς τὸ Σεμινάριον Συμφερουπόλεως.

Τῷ 1902 χειροτονηθεὶς εἰς πρεσβύτερον καὶ χειροθετηθεὶς εἰς Ἀρχιμανδρίτην διωρίσθη ἐπόπτης τοῦ Σεμιναρίου Χόλμ ἀκολούθως δὲ Διευθυντὴς αὐτοῦ, θέσιν ἣν διετήρησε μέχρι τοῦ 1911.

Τῷ 1913 ἐξελέγη Ἐπίσκοπος Κρεμέντσης, τῷ δὲ 1922 προήχθη εἰς Ἀρχιεπίσκοπον Βολινίας καὶ Κρεμέντσης μέχρι τοῦ 1923 ὅτε προήχθη εἰς Μητροπολίτην Βαρσοβίας καὶ πάσης Πολωνίας, διατηρήσας ἅμα μέχρι τοῦ 1934 καὶ τὴν ποιμαντορίαν τῆς Ἐπαρχίας Βολινίας.

Τῷ 1925 διωρίσθη τακτικὸς Καθηγητὴς τῆς Ποιμαντικῆς καὶ Χριστιανικῆς ἀρχαιολογίας καὶ Κοσμήκωρ τῆς Θεολογικῆς Σχολῆς τοῦ Πανεπιστημίου Βαρσοβίας.

Ὁ ἀείμνηστος μετέσχε τῶν ἐργασιῶν τῆς ἐν Ἄθωνι κατ' Ἰούνιον τοῦ 1930 συγκληθείσης Προσυνοδικῆς Ἐπιτροπῆς πρὸς συγκρότησιν Πανορθοδόξου Συνόδου, ἀπὸ δὲ τοῦ 1930 διετέλεσε Πρόεδρος τῆς Προσυνοδικῆς Συνελεύσεως πρὸς συγκρότησιν Παμπολωνικῆς Ἐκκλησιαστικῆς Συνόδου ἐν Βαρσοβίᾳ.

Εὐρείας μορφώσεως, ὡμίλει καὶ ἔγραφε πλὴν τῆς μητρικῆς του γλώσσης τὴν ρωσσικὴν καὶ ἰταλικήν. Ἐξέδωκε δὲ τύποις πλεῖστα ἐπιστημονικὰ συγγράμματα, ἐκκλησιαστικῆς καὶ ἀρχαιολογικῆς φύσεως, ἐξ ὧν τὰ πλέον σημαντικὰ εἶναι τὸ «Λεξικὸν Χριστιανικῆς ἀρχαιολογίας καὶ Λειτουργικῆς», «Χριστιανισμὸς καὶ τέχνη».

Τοῦ ἀειμνήστου Ἀρχιεπισκόπου Πολωνίας Διονυσίου εἴη ἡ μνήμη ἀγήρως.

Ο ΑΡΧΙΕΠΙΣΚΟΠΟΣ ΠΡΑΓΑΣ ΣΑΒΒΑΤΙΟΣ

Μετὰ βαθείας λύπης, ἀπὸ γράμματος τοῦ Βοηθοῦ παρὰ τῷ Ἀρχιεπισκόπῳ Ἀμερικῆς Θεοφιλ. Ἐπισκόπου Εὐκαρπίας κ. Μπογδάν, ἐπληροφορήθη ἡ Μ. Ἐκκλησία τὴν πρὸς Κύριον ἐκδημίαν τοῦ ἀειμνήστου Ἀρχιεπισκόπου Πράγας καὶ πάσης Τσεχοσλοβακίας κυροῦ Σαββατίου, ἐπισυμβᾶσαν ἐν Πράγᾳ, τῇ 14ῃ Νοεμβρίου, κατόπιν βραχείας ἀσθενείας.

Ὁ ἀείμνηστος ἐκλεκτὸς Ἱεράρχης ἐγεννήθη ἐν ἔτει 1880 μετὰ δὲ τὰς ἐγκυκλίους καὶ θεολογικὰς αὐτοῦ σπουδὰς εἰσελθὼν εἰς τὰς τάξεις τοῦ Ἱ. Κλήρου ἐχειροτονήθη Διάκονος καὶ Πρεσβύτερος, διακριθεὶς ὅπου ἂν ἐτάχθη, διὰ τὴν ἐμβρίθειαν, τὴν ἐργατικότητα καὶ τὸν ἐκκλησιαστικὸν αὐτοῦ ζῆλον, ἐπισπασάμενος τὴν ἀγάπην καὶ τὸν σεβασμὸν τῶν Χριστιανῶν, οἵτινες πρὸς αὐτὸν ἀπέβλεψαν, προτείναντες τῇ Μητρὶ Ἐκκλησίᾳ, ὅτε ὠργανοῦτο κανονικῶς ἡ ἐν Τσεχοσλοβακίᾳ Ἐκκλησία εἰς ἡμιαυτόνομον Ἀρχιεπισκοπήν, ὅπως χειροτονοῦσα αὐτὸν εἰς Ἀρχιερέα ἀναθέσῃ αὐτῷ τὴν οἰακοστροφίαν αὐτῆς.

Ἐχειροτονήθη εἰς Ἐπίσκοπον ἐν τῷ Π. Πατριαρχικῷ Ναῷ τῇ 4ῃ Μαρτίου τοῦ ἔτους 1923, ἑπομένῃ τῆς ἐκδόσεως τοῦ σχετικοῦ Πατριαρχικοῦ καὶ Συνοδικοῦ Τόμου.

Ἐν ἔτει 1939 ἐπεσκέφθη καὶ αὖθις τὸ Οἰκουμενικὸν Πατριαρχεῖον καὶ ἀκολούθως τὸ Ἅγιον Ὄρος.

Ἀκολουθήσας κατὰ τὰ πολεμικὰ ἔτη τὰς περιπετείας τῆς πατρίδος αὐτοῦ καὶ ἐπὶ πενταετίαν περιορισθεὶς ἐν τῷ στρατοπέδῳ συγκεντρώσεως Νταχάου, εὑρέθη μετὰ ταῦτα ἐν μέσῳ πολλαπλῶν ὡς ἐκ τῆς δημιουργηθείσης νέας ἐν Κεντρώᾳ Εὐρώπῃ καταστάσεως στενοχωριῶν, προσπαλαίσας πρὸς πλεῖστα ἐμπόδια καὶ δυσχερείας, συνεπείᾳ τῶν ὁποίων ἀπεμακρύνθη ἐκ τῆς ἐνεργοῦ ποιμαντορικῆς αὐτοῦ διακονίας.

Ὁ ἀείμνηστος διακρινόμενος διὰ τὴν ὀξύτητα σκέψεως, τὴν παραδειγματικὴν αὐτοῦ φιλοπονίαν καὶ τὸ βαθὺ αὐτοῦ ἐκκλησιαστικὸν πνεῦμα, ὑπῆρξε μέχρις ἐσχάτων πιστὸς καὶ ἀφωσιωμένος εἰς τὸ Οἰκουμενικὸν Πατριαρχεῖον, ὅπερ ὡς Μήτηρ φιλόστοργος περιέβαλλεν αὐτὸν μετὰ πολλῆς μερίμνης καὶ τιμῆς.

Ἀγαπητὸς τοῖς πᾶσι, κατέλιπε μνήμην ἀγαθὴν παρὰ τῷ εὐσεβεῖ ἐν Τσεχοσλοβακίᾳ πληρώματι.

Τοῦ ἀειμνήστου Μητροπολίτου Πράγας καὶ πάσης Τσεχοσλοβακίας κυροῦ Σαββατίου εἴη ἡ μνήμη αἰωνία καὶ ἄληστος.

(+) Ο ΜΗΤΡΟΠΟΛΙΤΗΣ ΒΛΑΔΙΜΗΡΟΣ

Μακρὰν τοῦ τόπου, ὃν τόσον ἠγάπησε καὶ ἀξίως ὑπηρέτησεν, ὡπλισμένος μὲ τὴν χρυσῆν τῆς ἐλπίδος ἀρετήν, ὀνειρευόμενος, ὅτι μίαν ἡμέραν θὰ ἐπέστρεφε, διὰ νὰ ἴδῃ καὶ προσκυνήσῃ τὸν τάφον τοῦ προσφιλοῦς Ἱερέως πατρός του, μετέστη πρὸς Κύριον ἐν βαθυτάτῳ γήρατι τὴν πρωΐαν τῆς 18ης Δεκεμβρίου, ὁ ἀείμνηστος Βλαδίμηρος, Μητροπολίτης καὶ Ἔξαρχος τῶν ἐν Εὐρώπῃ Ρώσσων τῆς Διασπορᾶς.

Εἶναι ὁμολογουμένως βαθεῖα ἡ ὀδύνη τῆς Ἐκκλησίας καὶ τοῦ εὐσεβοῦς αὐτοῦ ποιμνίου. Διότι ὁ ἀείμνηστος «ἐν ἀναβάσει θυσιαστηρίου ἁγίου ἐδόξασε περιβολὴν ἁγιάσματος, ὡς ἥλιος ἐκλάμπων ἐπὶ Ναὸν Ὑψίστου» (Σοφ. Σειρ. Ν' 11, 7), ἁγίως ζήσας, ἀξίως ποιμάνας τὸ ἐμπιστευθὲν αὐτῷ ποίμνιον καὶ ὁσίως ἀποθανών, κατηνάλωσεν ἑαυτὸν ἐν αὐταπαρνήσει καὶ ἀφοσιώσει ὑπὲρ τῆς δόξης καὶ τοῦ μεγαλείου τῆς Ἐκκλησίας τοῦ Χριστοῦ, μὴ δειλιάσας καὶ μὴ γενόμενος ρίψασπις, παρὰ τὰς ἀντιξόους ἡμέρας, τὰς ὁποίας συνήντησεν εἰς τὸν πολυτάραχον βίον του, παρὰ τοὺς διωγμούς, τὰς ἐξορίας καὶ τὰς πικρίας τὰς ὁποίας ἐγεύθη.

Ἅμα τῇ ἀναγγελίᾳ τοῦ θλιβεροῦ γεγονότος, ὁ Θεοφ. Ἐπίσκοπος Ρηγίου κ. Μελέτιος, συνοδευόμενος ὑπὸ τοῦ γράφοντος καὶ ἑνὸς Διακόνου, προσῆλθε πρῶτος εἰς τὴν οἰκίαν τοῦ μεταστάντος, ἐτέλεσε Τρισάγιον εἰς τὸν νεκρόν, ὅστις εὑρίσκετο ἀκόμη ἐπὶ τῆς κλίνης αὐτοῦ καὶ συλλυπηθεὶς τοὺς Θεοφιλ. Βοηθοὺς Ἐπισκόπους τῆς Ἐξαρχίας, τοὺς εὑρισκομένους ἐνώπιον τοῦ σεπτοῦ σκηνώματος, ἀνήγγειλε τὸν θάνατον τοῦ μεταστάντος διὰ τηλεγραφήματος εἰς τὸ Οἰκουμενικὸν Πατριαρχεῖον.

Ἡ κηδεία του ἐγένετο εἰς τὸν ἐνταῦθα περίφημον Ἱ. Καθεδρικὸν Ναὸν τῆς Ρὺ Νταρύ, τὴν 11ην πρωΐνὴν τῆς 22ας Δεκεμβρίου ἐν μέσῳ πρωτοφανοῦς κοσμοσυρροῆς ἀφθάστου μυστικοπαθείας, κατανύξεως καὶ βαθυτάτου πένθους. Εἰς ταύτην προεξῆρχεν ὁ πρῶτος τῇ τάξει τῶν βοηθῶν τοῦ ἀειμνήστου Ἐπισκόπων, Πρύτανις τοῦ ἐνταῦθα Ρωσσικοῦ Θεολογικοῦ Ἰνστιτούτου Θεοφ. Ἐπίσκοπος Κατάνης κ. Κασσιανός.

Τὸν Σεπτὸν Οἰκουμεν. Θρόνον, κατόπιν τηλεγραφικῆς ἐντολῆς τῆς Α. Θ. Παναγιότητος, ἀντεπροσώπευσεν ὁ Θεοφ. Ρηγίου, ὅστις διεβίβασε τὴν θλῖψιν τῆς Μεγάλης τοῦ Χριστοῦ Ἐκκλησίας καὶ ἔπλεξε τὸ ἐγκώμιον τοῦ μεταστάντος, προσευχηθεὶς ἐν τέλει καὶ εὐχηθεὶς ὑπὲρ τῆς ἐν πνεύματι ἀγάπης καὶ ὁμονοίας πληρώσεως τοῦ μεγίστου κενοῦ, ὅπερ ὁ μεταστὰς ἀφῆκεν. Ἀκολούθως ὡμίλησεν ὁ Πανοσ. Ἀρχιμανδρίτης π. Ἀβραάμ, ὅστις ἐ-

ξέθεσε λεπτομερῆ γεγονότα τῆς ζωῆς καὶ τῆς ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ διακονίας αὐτοῦ.

Εἰς τὴν κηδείαν παρέστησαν καὶ πλεῖσται προσωπικότητες, ὡς ὁ Παστὲρ Μπαιγνέρ, Ἀρχηγὸς τῶν Προτεσταντῶν τῆς Γαλλίας, ὅστις καὶ ὡμίλησεν, ὁ Πανοσ. Πὲρ Ντυμόν, ὁ Ἀμερικανὸς Ἐπίσκοπος Σεβ. Ρἴτλλ καὶ πλεῖστοι ἄλλοι Καθολικοὶ καὶ Προτεστάνται, τιμῶντες τὴν μνήμην τοῦ μεταστάντος.

Ὁ Μητροπολίτης Βλαδίμηρος, κατὰ κόσμον Βετσεσλάβος Τυκονίτσκυ, ἐγεννήθη εἰς τὴν περιφέρειαν Βιάτκαι τῆς Β. Α. Ρωσσίας. Πεπροικισμένος μὲ ἐξαιρετικὴν πρὸς μάθησιν κλίσιν, ἀφοῦ διήνυσε τὰ στοιχειώδη καὶ μέσα μαθήματα εἰς τὴν ἰδιαιτέραν αὐτοῦ πατρίδα, εἰσήχθη εἰς τὴν περίφημον τότε Θεολογικὴν Ἀκαδημίαν τοῦ Καζάν, ἐξελθὼν ταύτης ἀριστοῦχος. Εἰσελθὼν εἰς τὰς τάξεις τοῦ ἀγάμου Ἱ. Κλήρου, ἀπεστάλη ὑπὸ τῆς Ἐκκλησίας ὡς Ἱεραπόστολος ἐν τῇ Β. Α. Κασπίᾳ θαλάσσῃ, ἔνθα ἀνέπτυξε μεγάλην δραστηριότητα καὶ ἐξαίρετον πνευματικὴν ἐργασίαν. Λόγῳ τῆς ἐργασίας του ταύτης, τὸ 1907 προσεκλήθη εἰς τὴν Εὐρωπαϊκὴν Ρωσσίαν καὶ ἐχειροτονήθη Ἐπίσκοπος Βιελοστὸκ ὡς Β. Ἐπίσκοπος Γρόδνας. Κατὰ τὴν διάρκειαν τοῦ πρώτου Εὐρωπαϊκοῦ πολέμου καὶ τὴν Γερμανικὴν κατοχὴν τῶν μερῶν τούτων, μετεφέρθη ἀκουσίως εἰς Μόσχαν. Μετὰ τὴν λῆξιν τοῦ πολέμου ὁ Πατριάρχης Τύχων ἀπέστειλε τὸν Σεβ. Βλαδίμηρον πάλιν εἰς τὰ Δυτικὰ μέρη τῆς Ρωσσίας, ὅπου ἀνέλαβεν ἐπί τι χρονικὸν διάστημα τὴν διοίκησιν ὅλων τῶν Ὀρθοδόξων Ἐκκλησιῶν τῆς Πολωνίας. Εἰς Πολωνίαν ἦλθεν εἰς σύγκρουσιν μετὰ τῆς Πολωνικῆς Κυβερνήσεως, μὴ δεχθεὶς τὴν ὑποδούλωσιν τῆς Ἐκκλησίας ὑπὸ τῆς Πολωνι- Κυβερνήσεως, ἕνεκεν δὲ τούτου περιωρίσθη ὑπ' αὐτῆς εἴ τι Μοναστήριον.

Τὸ 1922 ἐξωρίσθη ἐκ Πολωνίας καὶ κατὰ τρόπον λίαν περιπετειώδη εὑρέθη εἰς Τσεχοσλοβακίαν. Προσκληθεὶς ἀκολούθως ὑπὸ τοῦ παλαιοῦ του φίλου Μητροπολίτου Εὐλογίου, Ἐξάρχου τότε τῶν Ρώσσων τῆς Εὐρώπης, διωρίσθη ὡς Β. Ἐπίσκοπος αὐτοῦ διὰ τὴν Νίκαιαν καὶ τὴν Ν. Γαλλίαν, ἔνθα παρέμεινεν ἐπὶ 20 περίπου ἔτη, λατρευόμενος κυριολεκτικῶς ὑπὸ τοῦ Ποιμνίου αὐτοῦ. Κατὰ τὴν μακρὰν ἀσθένειαν τοῦ ἀειμνήστου Εὐλογίου, ὁ Βλαδίμηρος ἐκλήθη ὑπ' αὐτοῦ εἰς Παρισίους, μετὰ δὲ τὸν θάνατον αὐτοῦ τὸ θέρος τοῦ 1946, ἀνέλαβεν ὡς πρῶτος τῇ τάξει Β. Ἐπίσκοπος τὴν προσωρινὴν διοίκησιν τῆς Ἐξαρχίας. Μετὰ τὸν θάνατον τοῦ Εὐλογίου, τὸν Ὀκτώβριον τοῦ αὐτοῦ ἔτους, συνῆλθεν ἡ Κληρικολαϊκὴ Συνέλευσις τῆς Ἐξαρχίας, ἥτις ἐζήτησεν ἀπὸ τὸ Οἰκουμενικὸν Πατριαρχεῖον τὴν διατήρησιν τῆς Ἐξαρχίας καὶ τὸν διορισμὸν τοῦ Βλαδιμήρου ὡς Ἐξάρχου, ὅπερ καὶ ἐγένετο. Τὸν Ἰούνιον τοῦ 1947 ὁ Βλαδίμηρος ἑώρτασε

τὰ τεσσαράκοντα ἔτη τῆς Ἀρχιερατείας αὐτοῦ, προαχθεὶς ἕνεκα τούτου ὑπὸ τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου εἰς Μητροπολίτην. Τὸ 1957 ηὐτύχησε νὰ ἑορτάσῃ καὶ τὴν πεντηκονταετηρίδα τῆς Ἀρχιερατείας αὐτοῦ, λαβὼν τὸ προνόμιον ὑπὸ τοῦ Σεπτοῦ Οἰκουμενικοῦ Θρόνου νὰ φέρῃ δύο ἐγκόλπια ὡς καὶ πολυσταύριον, μὲ τὸ ὁποῖον ἦτο ἐνδεδυμένος καὶ κατὰ τὴν κηδείαν αὐτοῦ.

Τοῦ Μητροπολίτου Βλαδιμήρου ἡ μνήμη εἴη αἰωνία !

† ΟΙΚΟΝΟΜΟΣ ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΠΑΠΑΔΟΠΟΥΛΟΣ

Νοσηλευόμενος ἐν τοῖς Νοσοκομείοις Βαλουκλῆ, ἔνθα καὶ δὶς ὑπέστη ἐγχείρησιν, ὁ Οἰκονόμος Γεώργιος Παπαδόπουλος, ἐκ τῶν Κληρικῶν τῆς Ἁγιωτάτης Ἀρχιεπισκοπῆς, ἐκοιμήθη ἐν Κυρίῳ τῇ 9ῃ Μαρτίου 1960.

Ἡ κηδεία αὐτοῦ ἐτελέσθη ἐν τῷ Ἱ. Ναῷ τοῦ Ἁγίου Δημητρίου Κουρτουλοῦς, τῇ 11ῃ τοῦ αὐτοῦ μηνὸς καὶ ὁ ἐνταφιασμὸς ἐν τῷ Νεκροταφείῳ τῆς ὡς ἄνω Κοινότητος.

Κύριος ἀναπαῦσαι τὴν ψυχὴν αὐτοῦ.

ΒΙΒΛΙΟΚΡΙΣΙΑ:

Dumbarton Oaks Papers, Number Thirteen, Washington D. C., The Dumbarton Oaks Research Library and Collection, Trustees for Harvard University, 1959, pp. IX—273 with illustrations.

Περιεχόμενα:

Γεωργίου Ὀστρογόρσκη, Ἡ Βυζαντινὴ Αὐτοκρατορία κατὰ τὸν Ζ΄ αἰῶνα σελ. 1—21.

Πέτρου Χαρανῆ, Ἐθνικαὶ Μεταβολαὶ ἐν τῇ Βυζαντινῇ Αὐτοκρατορίᾳ κατὰ τὸν Ζ΄ αἰῶνα, σελ. 23—44.

Γεωργίου Ὀστρογόρσκη, Βυζαντιναὶ Πόλεις κατὰ τοὺς πρώτους Αἰῶνας σελ. 45—66.

Ροβέρτου Σ. Λοπέζ, Ὁ ρόλος τοῦ Ἐμπορίου ἐν τῇ οἰκονομικῇ ἀναπροσαρμογῇ τοῦ Βυζαντίου κατὰ τὸν Ζ΄ αἰῶνα σελ. 67—85.

Ἰωάννου Λ. **Teall**, Ἡ προμήθεια σίτου εἰς τὴν Βυζαντινὴν Αὐτοκρατορίαν, 330—1025, σελ. 87—139.

Σιοαρπῆ ντὲρ Νερσεσσιάν, Τὸ Ἀρμενικὸν Χρονικὸν τοῦ **Constable Smpad** ἢ τοῦ «Βασιλικοῦ Ἱστορικοῦ», σελ. 141—168.

Ἀνδρέου Ἀλφόλδι, **Cornuti** : Ἓν Τευτονικὸν Σῶμα Στρατοῦ ἐν τῇ Ὑπηρεσίᾳ Κωνσταντίνου τοῦ Μεγάλου καὶ ὁ ἀποτελεσματικὸς αὐτοῦ ρόλος ἐν τῇ μάχῃ τῆς γεφύρας τῆς Μιλβίας· μετὰ μιᾶς συνεργασίας ὑπὸ Μαρτίνου Σ. Ρὸς ἐπὶ τῶν Ὀρειχαλκίνων Ἀγαλματίων Κωνσταντίνου τοῦ Μεγάλου, σελ. 169—183.

Σημειώσεις:

Παύλου Α. Ἄντεργουντ, Σημειώσεις ἐπὶ τοῦ ἔργου τοῦ Βυζαντινολογικοῦ Ἰνστιτούτου ἐν Ἰσταμπούλ: 1957, σελ. 215—228.

Γεωργίου Π. Γαλαβάρη, Μήτηρ Θεοῦ, «Ἡ Μαχαιρωθεῖσα», σελ. 229—233.

Παύλου Α. Ἄντεργουντ, Αἱ ἐνδείξεις ἐπὶ τῶν γενομένων ἀναστηλώσεων εἰς τὰ Μωσαϊκὰ τοῦ Βήματος τοῦ Ναοῦ τῆς Κοιμήσεως ἐν Νικαίᾳ, σελ. 235—242.

Κυρίλλου Μάγκου, Ἡ χρονολόγησις τῶν Μωσαϊκῶν τοῦ Νάρθηκος τοῦ Ναοῦ τῆς Κοιμήσεως ἐν Νικαίᾳ, σελ. 245—252.

Δημητρίου Ἰ. Γεωργακᾶ, Ἑλληνικοὶ Ὅροι διὰ τὰς λέξεις **«Flax»**, **«Linen»** (—λίνον) καὶ τὰ παράγωγα αὐτῶν· καὶ τὸ Πρόβλημα τῆς γηγενοῦς Αἰγυπτιακῆς Φωνολογικῆς Ἐπιδράσεως ἐπὶ τῆς Ἑλληνικῆς γλώσσης τῆς Αἰγύπτου, σελ. 253—269.

Τὸ Βυζάντιον κατὰ τὸν Ζ΄ αἰῶνα. Ἔκθεσις ἑνὸς Συνεδρίου τοῦ **Dumbarton Oaks**, σελ. 271—273.

ΒΑΣΙΛΕΙΟΣ Θ. ΣΤΑΥΡΙΔΗΣ

«ORTODOKSIA» — Ahlâki ve Dinî Resale
İmtiyaz sahibi ve Umum Neşriyat Müdürü
Adalar Metropoliti, DOROTEOS YEORGIADIS
Büyükada, Çınar caddesi, 62.
Basıldığı yer ve tarih : 22)6)1960
Rum Patrikhanesi adına, Vasil Vasiliadis Matbaası.

«ΟΡΘΟΔΟΞΙΑ»
Τριμηνιαῖον Ἠθικοθρησκευτικὸν Περιοδικὸν
Ἰδιοκτήτης — Διευθυντής :
Ὁ Μητροπολίτης Πριγκηποννήσων Δωρόθεος.